

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Isang Maikling Kasaysayan ng Kilusang Brethren

*Ang Pinagmulan, Paglago, mga Simulain at mga Kabiguan Nito,
at ang mga Aral Nito Para sa mga Mananampalataya Ngayon*
A Historical Sketch of the Brethren Movement

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *A Historical Sketch of the Brethren Movement*, ni H. A. Ironside.

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions. Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

“Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba.” (2 Timoteo 2:2)

Paunang Salita

Ang paghahanda ng mga sulating ito, noong una bilang isang serye ng mga artikulo sa isang babasahing hindi na inilalathala ngayon, ang *Serving and Waiting*, at ngayon sa muling pag-aayos at pagdaragdag ng marami at mas bagong materyal para gawing aklat, ay naging isang tunay na gawa ng pag-ibig para sa akin. Taos-puso kong paniniwala na ang kilusang sinikap kong sundan ang ilang bahagi ng kasaysayan ay naging, at hanggang ngayon ay, isang tunay at malinaw na gawa ng Espiritu ng Diyos, bagaman tulad ng lahat ng iba pang patotoong ipinagkatiwala sa tao, ito ay lubhang nadungisan ng kahinaan ng tao.

Maraming tao ang paulit-ulit na nakiusap sa akin na gawing permanente ang mga sulating ito, pero sa loob ng ilang taon ay hindi ko ito ginawa, dahil hindi ako sigurado kung ang paggawa nito ay magiging para sa kaluwalhatian ng Diyos at sa ikabubuti ng mga kaluluwa. Pero matapos ang mahabang pagtitimbang sa puso, maraming panalangin para sa patnubay, at pakikipagsangguni sa mga nangungunang lalaki sa mga kapulungan ng mga kapatid na humimok sa akin na pagbigyan ang kahilingang ito, binalikan ko ang orihinal na mga sulatin, sinikap kong itama ang anumang mali, at nagdagdag ako ng marami pang materyal.

May nagtanong kung may pakinabang ba ang pagsasalaysay tungkol sa mga pagkakahati sa gitna ng mga kapatid, at may ilang nagmungkahi na mas mabuting alisin na ang bahaging ito ng kuwento at ang kabilang panig na lang ang isalaysay. Sa tingin ko ay hindi ito tama. Pakiramdam ko, ang simpleng katapatan ang mag-uudyok sa sinuman na ilahad ang buong

katotohanan, hangga't maaari, tungkol sa kilusan, sa pag-asang ang bahaging tungkol sa alitan at pagtatalo ay maging mabuting babasahin para sa mga kapatid mismo, at magbigay ng babala at aral sa iba pang grupo ng mga Cristiano upang maiwasan nila ang mga batong naging lubhang mapaminsala sa isang bagay na malinaw na naging tanging gawa ng Diyos.

Hindi ko inaangkin na hindi ako nagkakamali sa pagtalakay sa maraming usaping kasangkot dito. Kinailangan kong umasa sa maraming polyeto na panandalian lamang. Marami sa mga maliliit na aklat na iyon ang nagsasalungatan, at naging mahirap hukayin ang eksaktong mga katotohanan. Pero matapos makipag-usap sa maraming nakatatandang kapatid, na ang marami ay kasama na ngayon ni Cristo, naniniwala akong tinulungan ako na makapagbigay ng isang patas at tapat na salaysay ng mga nakatala rito.

Sa nakaraang labindalawang taon, ako ay naging pastor ng Moody Memorial Church sa Chicago, isang malayang iglesya na lubos na naninindigan sa mismong mga katotohanang mahal ng mga kapatid at na lubos na pinakinabangan ni Dwight L. Moody. Dahil dito, sa isang banda, nawalay ako sa buong pakikipag-isa sa mga kapulungan ng mga kapatid na tinamasa ko sa loob ng maraming taon, pero hindi nito kailanman nabawasan ang aking pagmamahal at paggalang sa kanila.

H. A. Ironside

Chicago, Ill.

Agosto, 1941

Kabanata 1: Ang Simula ng Kilusan

Sa iba't ibang pagpapakita ng gawa ng Espiritu ng Diyos noong nakaraang siglo, sa pagbibigay-buhay at pagbibigay-liwanag sa Kanyang bayan, may isang larangan ng pakikisama at gawaing Cristiano, na nagkaroon ng *kanyang* simula sa unang bahagi ng ikalabinsiyam na siglo, na nagkaroon ng mas malawak na impluwensiya sa mga Cristiano sa pangkalahatan kaysa inaakala ng marami. Ang tinutukoy ko ay ang karaniwang tinatawag na kilusang Brethren, o tinatawag naman ng iba na Plymouth Brethrenism. Dahil sa malawak na impluwensiya ng natatanging paaralang ito ng kaisipang Cristiano, ito ay maaaring may pakinabang na alamin ang mga sanhi ng kilusan, sikaping ilarawan ang ilan sa mga pangunahing katangian nito; tuklasin, kung maaari, ang mga dahilan ng pagsalungat na idinulot nito sa maraming lugar, at sikaping linawin ang mahalagang ambag nito sa fundamentalismo ng kasalukuyang panahon. Sapagkat dapat ay malinaw sa sinumang may kaalaman sa mga kalagayan na may kaugnayan ang kilusang ito at ang kasalukuyang paghihimagsik laban sa modernismo. Ang mga Brethren sa kabuuan ay mga fundamentalista. Ang uri ng kanilang pakikisama ay hindi makapagpapahintulot ng modernismo sa gitna nila nang hindi nawawasak ang kanilang mga kapulungan. Ang napakalaking karamihan ng mga kilalang lider na fundamentalista ay madaling umaamin na may utang na loob sila, kahit papaano, sa sinasalita o isinusulat na ministryo ng mga Brethren, at ang tanging pumipigil sa marami sa kanila na hayagang makiisa sa mga kapulungang nagsasabing nagtitipon lamang sa o tungo sa pangalan ng Panginoong Jesu-Cristo ay ang katotohanang ang mga pagkakahati at alitan ay nagdulot ng ganoong pinsala sa

kanilang hanay (na nagpamukha sa kanila na *lubhang* walang pag-asang magkaisa), at na lumitaw sa gitna nila, sa ilang lugar, ang ganoong di-inaasahang pagkiling na makasekta.

Ang maingat na pag-aaral sa pinagmulan ng kilusan ay nagpapakita na nagkaroon ng isang malinaw na pagkilos ng Espiritu Santo sa paggising sa maraming mananampalatayang magkakalayo, nang sabay-sabay at sa magkakatulad na direksyon, hanggang sa sa huli ay dinala sila sa iisang panlabas na pakikisama. Napatunayan na noon pang pagitan ng 1812 at 1820 ay nagpapalitan na ng mga liham ang isang grupo ng mga Cristiano sa New York City, na naghahanap ng isang mas simple at mas makakasulatang pakikisama kaysa sa tinatamasa nila noon, at ang isa pang grupo ng mga mananampalataya sa Great Britain na hindi rin kuntento sa umiiral na mga kalagayan. Ang ilan sa mga grupong ito ay sa huli ay nakiisa sa mga Brethren, pero ang tunay na simula ng kilusan ay mukhang naganap sa Ireland noong taong 1825.

Sa mga larangan ng misyon sa South America, lalo na sa British Guiana, at sa malayong Rangoon, India, nagsimula rin ang mga katulad na kilusan, sa panahong iyon o kaunting panahon pagkatapos, at sa huli ay nagpalitan sila ng mga liham na nagpakita ng kahanga-hangang pagkakaisa ng pananaw sa mga grupong *lubhang* magkakalayo. Gayunman, hindi nito binabago ang katotohanan na sa timog ng Ireland tayo dapat pumunta para sa unang hayagang patotoo sa paniniwalang marami ang mahiyaing nagpahayag.

Bagaman maaga pa lamang ay naging tanyag na ang pangalang Plymouth, hindi sa Plymouth, England, kundi sa Dublin, Ireland, nabuo ang kauna-unahang ganitong uri ng pagtitipon. Hindi nagtagal ay may matatagpuan nang katulad na mga

kapulungan sa Plymouth, Bristol, London, at iba pang lugar; bagaman ang ilan sa mga kasapi ng mga grupong ito ay walang alam tungkol sa iba pang nagtitipon nang ganoon hanggang lumipas ang ilang buwan o kahit ilang taon.

Ang unang tatlong dekada ng ikalabinsiyam na siglo ay panahon ng matinding kaguluhan sa Church of England at sa iba't ibang grupong nonconformist sa Great Britain at Ireland. Ang muling pagbabagong-buhay na pinangunahan ni Wesley at ang mga katulad na kilusan ay nagdala ng bagong buhay sa mga pamayanang matagal nang malamig at puro pormalidad. May diwa ng pagtatanong at pananabik sa mas mabubuting bagay na lumalaganap. Masigasig na sinasaliksik ng mga Cristiano ang kanilang mga Biblia para sa mas buong liwanag tungkol sa kanilang mga pananagutan, bilang indibidwal at bilang grupo. Ang mga digmaan ni Napoleon ay nagtuon ng pansin sa mga propetikong Kasulatan nang higit kailanman, at muling natuklasan ang katotohanan ng nalalapit na pagbabalik ng Panginoon matapos itong tila mawala sa loob ng maraming siglo. Walang duda na maraming panatisismo ang nakakabit dito; gayunman, may kaunting katotohanan dito na, kapag sinundan, ay humantong sa mas buong pagkaunawa sa propetikong Salita. Ang sa kalaunan ay maling tinawag na Higher Criticism (na lubusan nang napabulaanan ng mga natuklasan sa arkeolohiya) ay nagsisimula pa lamang noong makakuha ng pansin, at nasindak ang mga tunay na Cristiano nang makita nilang ang mga hindi pa naliligtas na klerigong pinapasuweldo ng estado ay madaling tumatanggap sa mga bagong pananaw, at ang ilan, tulad ni Bishop Colenso, kaunting panahon pagkatapos, ay sinadya pang atakihin ang pagiging tunay ng Banal na Kasulatan mula mismo sa loob ng iglesya.

Dahil dito, marami ang nawalan ng pag-asa sa organisadong iglesya bilang “haligi at suhay ng katotohanan.”

Ang kilusang Tractarian na may pagkiling patungo sa Roma, ang erehiyang Irvingite na nagtatangkang buhayin muli ang mga kaloob at ang pagka-apostol, ang maraming mas maliliit na grupong nabuo dahil sa madalas na pagtatalo sa gitna ng mga tagasunod nina Wesley at Whitefield, ang mga problema ng mga iglesya sa Scotland, at ang nagbabantang paghihiwalay ng Church of Ireland sa estado, lahat ng ito ay nagtulak sa mga tunay na mananampalataya na lalong umasa sa Diyos at sa Salita ng Kanyang biyaya at umakay sa kanila “na hanapin sa kanya ang matuwid na daan para sa kanilang sarili at sa kanilang mga anak.” Kaya nangyari na mula sa magulong kalagayan ng nagpapanggap na iglesya, lumitaw sa sumunod na kalahating siglo ang ilang kapansin-pansing kilusan na nagtataas sa pangalan ng Panginoong Jesus, nagpaparangal at nagbibigay-dangal sa Espiritu Santo, muling nagpapatibay sa awtoridad ng Biblia bilang ganap na sapat na panuntunan ng pananampalataya at pamumuhay Cristiano, at masigasig na nagdadala ng Ebanghelyo sa isang naliligaw na sanlibutan, nang hindi umaasa sa pag-aangkin ng mga klerigo. Ang malaking kilusang pang-misyon sa buong mundo ay isa sa mga ito. Ang mga samahan ng Biblia, kung titingnan nang sama-sama, ay isa pa. At ang kung minsan ay tinatawag na “Brethrenism” ay ang ikatlo, at kumbinsido ako na hindi ito ang pinakamaliit sa kahalagahan. Sapagkat bagaman ang mga kapulungan ng Brethren ay hindi kailanman naging marami kung ihahambing sa malalaking denominasyon ng Protestantismo, ang kanilang pagpapalaganap ay umabot sa buong mundo, at libu-libo ang tumanggap sa kanilang mga

pananaw sa maraming bagay kahit hindi sila hayagang nakikiisa sa kanila.

Ang mga pangalan ng pitong lalaki ang dumating sa atin bilang, sa isang paraan, mga tagapagtatag sa ilalim ng Diyos ng kilusang ito, o tinatawag ng ilan na mga kauna-unahan sa mga Brethren.

Ginagamit ko ang salitang ito sa ganitong kahulugan para lamang maiwasan ang paulit-ulit na paliguy-ligoy at mahahabang paliwanag; sapagkat ang mga may hawak ng mga simulain ng pagtitipon na balak kong suriin sa mga sulating ito ay tumanggi na mula pa sa simula sa anumang pangalang magiging natatangi o hindi maaaring gamitin nang tama para sa buong bayan ng Diyos. Kaya tinatawag nila ang kanilang sarili na mga kapatid, mga mananampalataya, mga Cristiano, mga banal, o gumagamit ng anumang ibang salitang karaniwan sa lahat ng kasapi ng katawan ni Cristo. Sa paliwanag na ito, umaasa akong wala akong masasaktan kapag tinawag ko sila mula ngayon na mga Brethren, gamit ang malaking titik upang maging malinaw kung sino ang tinutukoy, bagaman ang paggamit nito ay lubos na tinututulan ng mga Cristianong ito mismo.^{[1](#)}

Ang pitong nabanggit sa itaas ay sina Edward Cronin, Edward Wilson, H. Hutchinson, William Stokes, J. Parnell na kalaunan ay naging Lord Congleton, J. G. Bellett at John N. Darby. Sa kanila, mukhang si Edward Cronin ang piniling kasangkapan upang unang maimpluwensiyahan ang iba, o kahit papaano ay unang kumilos ayon sa kanyang mga paniniwala, bagaman ang huling dalawa ay nag-iisip at nag-aaral na sa parehong direksyon, nang hiwalay sa iba, sa loob ng ilang taon.

Si G. Cronin ay isang batang estudyante ng dentistry na pinalaki bilang Romano Katoliko, pero sa biyaya ay binigyan siya ng liwanag ng Espiritu ng Diyos, at inakay sa personal na pananampalataya kay Cristo at sa pagkakilala sa kapayapaan sa Diyos sa pamamagitan ng pagsandig sa nagbabayad-salang gawa ng Panginoong Jesus. Ilang panahon matapos siyang manumbalik, dahil sa mahinang kalusugan, ipinadala siya sa Dublin. Nangyari ito noong unang bahagi ng dekada ng 1820. Matapos niyang makuha ang kanyang titulo bilang doktor, nanatili siya sa Dublin hanggang mga taong 1836, at inilaan niya ang malaking bahagi ng kanyang buhay pagkatapos sa ministeryo ng Salita. Sa mga taong ito mula 1825 pataas talagang nagsimula ang kilusang isinusulat ko.

Tulad ng marami pang kaluluwang binuhay ng Diyos na, alang-alang sa budhi, ay tumalikod sa tila pagkakaisa ng sistemang papal, si Edward Cronin ay labis na nabagabag at naguluhan sa maraming pagkakahati ng Protestantismo. Labis siyang nalungkot nang makita niyang ang mga Cristianong may iisang mahalagang pananampalataya ay nahahati sa mga kampong madalas ay nag-aaway (sapagkat napakatindi ng damdaming makasekta noong unang bahagi ng ikalabinsiyam na siglo), at napakawalang-lakas sa harap ng napakatinding pangangailangan. Ang katwiran na sila ay parang iba't ibang rehimyento o batalyon lamang sa iisang malaking hukbo ay walang halaga sa kanya nang makita niyang ibinabaling nila ang kanilang mga baril, wika nga, sa isa't isa sa halip na sama-samang harapin ang iisang kaaway.

Gayunman, lahat sila ay tumanggap sa kanya noong una siyang pumunta sa kanila, at nagalak sa kanyang paglaya mula sa Roma. Pinahintulutan siyang makibahagi kasama nila sa hapag

ng Panginoon bilang bisita, pero nang tumagal ang kanyang pananatili sa Dublin, hinimok siyang pumili ng isang tiyak na iglesya at doon na manirahan, dahil masama ang tingin sa mga palipat-lipat ng iglesya at ipinipilit ang espesyal na pagiging kasapi. Kung aling iglesya ang pipiliin ay labis na nagpahirap sa kanya, pero sa huli ay naging kasapi siya ng mga Independent sa isang pagtitipon sa York Street, at nakinig sa ministeryo ng Reverend W. Cooper. Pero hindi mapalagay ang kanyang isip, at hindi niya maunawaan kung bakit ang iisang iglesyang itinatag ng nabuhay na mag-uling Panginoon ay napakawasak at hati-hati sa panlabas. Sa wakas ay nagpasya siyang basahin nang maingat ang Bagong Tipan para maghanap ng liwanag tungkol sa partikular na paksang ito. Habang tinitimbang niya ang mga sinabi ng mga apostol na manunulat at pinag-aaralan ang kasaysayan ng unang iglesya, wala siyang nakitang lugar para sa denominasyonismo, bilang ganoon, sa Salita ng Diyos. Lalong lumililaw sa kanya na ang iisang iglesyang itinayo kay Cristo Mismo, na Siya ang Batong Panulok at kung saan ang bawat mananampalataya ay isang buhay na batong inilagay roon ng Espiritu Santo, ang tanging iglesyang tinutukoy sa Biblia. Nakita niya na ang iglesyang ito ay tinatawag ding katawan ni Cristo, na ang nabuhay na mag-uling Panginoon ang niluwalhating ulo, at na ang mga mananampalataya mula pa noong Pentecostes ay binautismuhan ng Espiritu sa katawang ito, kaya naging mga sangkap ni Cristo at mga sangkap ng isa't isa. "Idinaragdag ng Panginoon sa iglesya araw-araw ang mga maliligtas." Hindi niya matagpuan sa Kasulatan ang pagiging kasapi ng mga denominasyon, bilang ganoon, bagaman nakita niya na may mga lokal na iglesya, na binubuo ng mga sangkap ng iisang katawan ni Cristo na nagtitipon para sa pakikisama, para sa

pagtuturo, para sa pagpipira-pirasong tinapay at para sa panalangin sa mga lokal na grupo, pero maliwanag na iisa sa batayan ng katawan, na tinatanggap ang isa't isa bilang ganoon at hindi dahil sumasang-ayon sa mga espesyal na panukat o bumubuo ng maliliit na organisasyon sa loob ng iisang malaking organismo. Mahirap sabihin kung gaano karami rito ang agad niyang naunawaan, pero hindi nagtagal ay nagsimula siyang magsalita sa iba tungkol sa kanyang natututuhan.

Napansin din niyang may lumalaking pagkasuklam sa loob niya sa ministeryo ng iisang tao, dahil sa tingin niya ay walang lugar para dito sa iglesia ng Bagong Tipan, kundi ang mga lalaking may kaloob ay gumagamit ng kanilang ministeryo ayon sa pagakay ng Espiritu habang umaasa sa Panginoon, at na ang ideya ng iisang ministrong itinalaga sa ibabaw ng isang iglesia ay banyaga sa Kasulatan. Hindi niya ibig sabihin dito na itanggi na sa maraming lugar ang pananagutan sa pangangaral o pagtuturo ng Salita ay maaaring malaking bahagi na nakaatang sa iisang taong may kaloob, pero inakala niyang nakakita siya ng ibang kaayusan para sa mga pagtitipon ng pagsamba, kung saan maaaring gamitin ng Espiritu ng Diyos ang sinumang naisin Niya para sa ikatitibay ng lahat, kung ang mga mananampalataya ay pasasakop sa Kanyang patnubay.

Nang isulat niya ang kanyang mga unang karanasan makalipas ang maraming taon, sinabi niya: "Ang kalayaang ito ay nagpatuloy hanggang malaman na ako ay naninirahan na sa Dublin. Sinabihan ako na hindi na ako papayagang makipagpipira-pirasong tinapay sa sinuman sa kanila nang walang espesyal na pagiging kasapi. Dahil dito, nahiwalay ako sa kanila sa loob ng ilang buwan, at pagkatapos, dahil hindi ko na kayang dumalo sa kanilang mga pagtitipon dahil sa lumalaking damdamin ng pagtutol sa ministeryo ng iisang tao,

naiwan akong bukas sa mga paratang na ako ay walang relihiyon at antinomian. Labis itong nakaapekto sa akin kaya iyon ay naging panahon ng malalim na pagtitimbang sa puso, at ng pagkahiwalay sa marami na mahal ko sa Panginoon; at upang iwasan ang anyo ng masama, maraming umaga ng araw ng Panginoon ang ginugol ko sa ilalim ng isang puno o ng isang salansan ng dayami habang nagaganap ang kanilang mga serbisyo. Nang hayagang tuligsain ang aking pangalan mula sa isa sa kanilang mga pulpito (kay Rev. W. Cooper), ang isa sa kanilang mga diakono, si Edward Wilson (katuwang na kalihim ng Bible Society), ay napilitang tumutol sa hakbang na ito, na sa huli ay naging dahilan ng kanyang pag-alis din. Sa ganitong pagkahiwalay, kaming dalawa ay nagtipon para sa pagpipira-piraso ng tinapay at panalangin sa isa sa kanyang mga silid, hanggang sa umalis siya patungong England.” Nangyari ito noong taong 1825 kaya masasabing ito ang kauna-unahang pagtitipon sa batayang sa kalaunan ay pinanindigan ng mga Brethren. Pagkaalis ni G. Wilson, ang dalawang pinsan ni Cronin, ang magkapatid na Misses Drury, ay humiwalay rin sa kapilya sa York Street dahil sumasang-ayon sila sa mga pananaw ng kanilang kamag-anak, at sumama sa kanila ang isang G. Tims na nagbebenta ng aklat sa Grafton Street. Ang apat na ito ay regular na nagtitipon para sa pagpipira-piraso ng tinapay sa likurang salas ng bahay ni Edward Cronin sa Lower Pembroke Street. Nagsimulang mabalitaan ng iba ang kakaibang maliit na pagtitipong ito na may mga pananaw na itinuturing ng marami na makitid at panatiko, at may iba’t ibang taong naantig ng parehong turo tungkol sa pagkakaisa ng katawan at sa presensya ng Espiritu Santo sa lupa upang mamahala at gumabay sa ministeryo. Noong 1827 sila natagpuan ni H. Hutchinson, at dahil dumami na nang kaunti

ang mga kasapi ng pagtitipon, inialok niya ang paggamit ng isang mas malaking silid sa Fitzwilliam Square. Napakakaunti na lamang ang alam ngayon tungkol kay G. Hutchison, pero maliwanag na siya ay isang mabait at banal na lalaki, sapagkat isinulat tungkol sa kanya ni J. G. Bellett sa mga sumunod na taon: “Napakahalaga sa akin ng alaala niya at labis ko itong pinararangalan.”

Noong 1827 tiyak na nakiisa sina G. Bellett at J. N. Darby sa maliit na pagtitipong sinimulan ni Edward Cronin. Ang una sa kanila ay naging kilalang manunulat sa mga paksang makakasulatan sa mga sumunod na taon, pero hindi ang uri na kinagigiliwan ng karamihan. Ang kanyang mga aklat ay lubhang espirituwal, mapagnilay ang katangian, mayaman sa ministeryo tungkol kay Cristo, at nagpapakita ng pagkaunawa sa mga hiwaga ng Diyos na bihirang matagpuan sa abalang mundong ito. Literal na ibinabad ni Bellett ang kanyang sarili sa mga katotohanan ng Kasulatan, at ang kanyang namamanghang kaluluwa ay nagagalak sa Tagapagligtas na inihahayag doon. Walang makababasa ng kanyang “Evangelists,” “Patriarchs,” o iba pang “Meditations,” lalo na ang “Son of God” at ang “Moral Glory of the Lord Jesus Christ,” nang hindi napapasigla sa espiritu, kung siya man ay umiibig sa Kanya na siyang pangunahing paksa ng Aklat ng Diyos. Nag-iwan si G. Bellett ng isang liham na nagsasalaysay tungkol sa kilusan mula nang siya ay makiisa rito, bagaman hindi na umaabot sa mismong simula noong 1825. Sisipiin natin ang liham na ito mamaya.

Si John Nelson Darby noon ay isang batang curate ng Church of Ireland. Ipinanganak noong 1800, sa edad na dalawampu't pito ay isa na siyang tapat na manggagawa sa salita at doktrina, na ang nananabik na kaluluwa ay hindi nag-iisip na anumang

pagsisikap ay napakalaki kung siya ay maaaring maging pagpapala sa iba. Dumaan siya sa malalalim na tubig bago niya natagpuang matatag na nakatayo ang kanyang mga paa sa Bato ng mga Panahon, at naunawaan niya kung gaano kailangan ng mga tao na mapatibay sa Salita ng biyaya. Siya mismo ang nagsabi: “May tatlong taon sa buhay ko na ang tanging bahagi ng Kasulatan na nagbigay sa akin ng anumang kaaliwan ay ang Ika-88 Awit, at iyon ay dahil wala ni isang sinag ng kaaliwan doon; gayunman, kumbinsido ako na isang banal ang sumulat nito, kung hindi ay wala ito sa Biblia.” Sa loob ng ilang panahon ay umaasa niyang sinundan ang mapanlinlang na ilaw ng Tractarianism, at bilang isang high churchman, tumingin siya nang may panatikong panlalait ng kabataan sa lahat ng iba pang nagpapakilalang Cristiano, “na umaasang makatagpo sila ng biyaya sa pamamagitan ng mga awa ng Diyos na wala sa tipan,” pero natatakot na sila ay nabubuhay at namamatay “nang walang pakinabang ng klerigo.” Isang lubos na nakakilala sa kanya noong kanyang kabataan, at na labis na inaasahan ni G. Darby noon, pero naging isa sa mga kauna-unahang modernista, si Francis William Newman, kapatid ni Cardinal Newman, ang sumulat tungkol sa kanya sa ilalim ng pamagat na “Irish Clergyman”:

“Ito (si John Nelson Darby) ay isang batang kamag-anak niya, isang lubhang kahanga-hangang lalaki, na mabilis na nagkaroon ng napakalaking impluwensiya sa akin. Mula ngayon ay tatawagin ko siyang ‘Irish Clergyman.’ Ang kanyang ‘pagkaharap sa katawan’ ay talagang ‘mahina.’ Lubog na pisngi, mapulang mata, mga lumpong binti na nakasandig sa saklay, balbas na bihirang ahitin, isang lumang-lumang terno, at isang katawang sa kabuuan ay

napabayaang, ang unang pumupukaw ng awa, kasama ng pagtataka na makita ang ganoong anyo sa isang salas ng mga maginoo. Nabalitang may isang tao sa Limerick na nag-abot sa kanya ng kalahating sentimo, sa pag-aakalang pulubi siya; at kung hindi man totoo, mahusay pa ring naimbento ang kuwento. Ang binatang ito ay nakakuha ng matataas na karangalan sa Dublin University, at nag-aral para maging abogado, kung saan, sa pagtangkilik ng kanyang tanyag na kamag-anak, maganda ang kanyang kinabukasan; pero hindi siya pinahintulutan ng kanyang budhi na tumanggap ng kaso, baka maipagbili niya ang kanyang mga talento para talunin ang katarungan. Sa matalas na pangangatwiran, mayroon siyang mainit na pakikiramay, matibay na pagkilatis sa pagkatao, maalalahaning pagkamagiliw at lubos na pagtalikod sa sarili. Hindi nagtagal ay tumanggap siya ng banal na orden, at naging isang walang-pagod na curate sa mga bundok ng Wicklow (Ireland). Tuwing gabi ay lumalabas siya upang magturo sa mga dampa, at sa paglalakbay nang malayo at malawak sa mga bundok, at sa gitna ng mga latian, bihira siyang makauwi bago maghatinggabi. Dahil sa ganitong pagsisikap, humina ang kanyang lakas, at labis siyang nagdusa sa kanyang mga binti kaya hindi lamang pagkapilay kundi mas malulubha pang bunga ang ikinatakot. Hindi siya sadyang nag-aayuno, pero ang kanyang mahahabang paglalakad sa mga ilang na lupain at sa gitna ng mga maralitang tao ay nagdulot sa kanya ng maraming matinding kakulangan; bukod dito, dahil kinakain niya ang anumang pagkaing iniaalok (pagkaing hindi masarap at madalas ay hindi natutunaw sa kanya),

ang buong katawan niya ay maaaring makipagpaligsahan sa kapayatan sa isang monghe ng La Trappe . . .

“Noong una ay nainis ako sa tila pagkukunwari niya ng pabayang anyo, pero hindi nagtagal ay naunawaan ko na sa walang ibang paraan siya magkakaroon ng ganoong lapit sa pinakamababang uri ng tao, at na ang nagtutulak sa kanya ay hindi asetisismo, ni pagpapakitang-tao, kundi isang pagtalikod sa sarili na mabunga ang kinalalabasan. Halos tinalikuran na niya ang lahat ng pagbabasa maliban sa Biblia; at hindi maliit na bahagi ng kanyang kilusan ang hindi nagtagal ay naging anyo ng paghihikayat na huwag nang mag-aral ng iba pang kusang pag-aaral. Sa totoo lang, ako mismo ay lalong nagtuon ng aking pagbabasang pangrelihiyon sa iisang aklat na ito; gayunman, hindi ko maiwasang madama ang halaga ng isang linang na isip. Laban dito itinutok ng aking bagong kakaibang kaibigan (na siya mismo ay nakatamasa ng hindi maliit na pakinabang ng pinag-aralan) ang kanyang pinakamatatalas na pag-atake. Naaalala ko na minsan ay sinabi ko sa kanya: ‘Kahangalan ang magnasang yumaman; pero kung ako ay ama ng mga anak, nanaisin kong maging sapat ang yaman ko upang matiyak na magkakaroon sila ng mabuting edukasyon.’ Sumagot siya: ‘Kung may mga anak ako, mas gugustuhin ko pang makita silang nagbabasag ng bato sa daan kaysa gumawa ng anupaman, basta matiyak ko lamang na nasa kanila ang Ebanghelyo at ang biyaya ng Diyos.’ Hindi ko masabi ang Amen; pero hinangaan ko ang kanyang hindi natitinag na pagkakapare-pareho, sapagkat ngayon, gaya ng dati, ang lahat ng sinabi niya ay nakasalig sa mga talatang angkop na sinipi at lohikal na ipinatupad. Lalo niya akong

pinahiya sa political economy, at moral philosophy, at sa lahat ng agham, na lahat ay dapat ‘ariing dumi alang-alang sa kagalingan ng pagkakilala kay Cristo Jesus na ating Panginoon.’ Sa unang pagkakataon sa buhay ko, nakakita ako ng isang lalaking taimtim na isinasakatuparan ang mga simulaing ipinapahayag lamang ng iba sa kanilang mga labi . . .

“Hindi pa ako nakakita noon ng isang lalaking ganoon kapasya na walang salita ng Bagong Tipan ang magiging patay na titik sa kanya. Minsan ay sinabi ko: ‘Pero talaga bang iniisip mo na walang bahagi ng Bagong Tipan na maaaring pansamantala lamang ang layunin? Halimbawa – Ano ang mawawala sa atin kung hindi kailanman isinulat ni San Pablo, ‘Ang balabal na iniwan ko sa Troas ay dalhin mo pagparito mo, at ang mga aklat, lalo na ang mga pergamino?’ Sumagot siya nang napakabilis, ‘May mawawala sa akin, sapagkat ang talatang iyon mismo ang tanging nagligtas sa akin sa pagbebenta ng aking maliit na aklatan. Hindi! ang bawat salita, asahan mo, ay mula sa Espiritu, at para sa walang-hanggang paglilingkod.’

“Sa kabila ng matinding pagkasuklam na nadama ko laban sa ilan sa mga kakaibang katangian ng kahanga-hangang lalaking ito, sa unang pagkakataon sa buhay ko ay natagpuan ko ang aking sarili sa ilalim ng kapangyarihan ng isang nakatataas. Kapag naaalala ko kung paanong kahit ang mga tumayong parang mga magulang – mga isip na mahusay at may karanasan – ay yumukod sa harap niya, hindi na ako nagtataka sa pagbabalik-tanaw na naigapos niya ako sa ganoong pagkaalipin.”

Ang binatang ito ay ang bunsong anak na lalaki ni John Darby ng Leap Castle, King's County, Ireland. Pinag-aral siya sa Westminster at sa Trinity College, Dublin, na may layuning maging abogado sa Ireland, pero nang magpasya siyang hindi magpraktis ng abogasya, tumanggap siya ng orden sa Iglesia, na labis na ikinainis ng kanyang ama. Ganito ang isinulat ni G. Bellet:

“Noong taong 1827, ang yumaong Arsobispo ng Dublin, sa isang tagubiling ibinigay sa mga klero ng kanyang diyosesis, ay nagrekomenda na magpadala ng petisyon sa lehislatura na humihingi ng mas malaking proteksyon mula sa kanila sa pagganap ng kanilang mga tungkulin bilang ministro, bilang mga tagapagturo ng relihiyon sa mga lupaing ito. Si John Darby noon ay isang curate sa County of Wicklow, at madalas ko siyang dalawin sa kanyang parokya sa bundok. Labis siyang naantig ng tagubiling ito ng kanyang obispo; hindi niya maunawaan kung paanong ang ganoong simulain ay naaayon sa karaniwang Cristianismo, dahil ipinagpapalagay nito na ang mga ministro ni Cristo, sa paggawa ng kanilang gawain bilang mga saksi laban sa sanlibutan para sa isang itinakwil na Jesus, ay dapat, kapag nakaharap ang pagsalungat ng kaaway, bumaling at humingi ng proteksyon sa sanlibutan. Labis itong ikinasama ng kanyang loob. Inilimbag niya ang kanyang mga pagtutol sa ganoong simulain sa isang medyo malaking polyeto, at nang hindi ito inilalathala o ipinagbibili, nagpadala siya ng mga kopya nito sa lahat ng klero ng diyosesis. Ang lahat ng ito ay nagkaroon ng napakalinaw na impluwensiya sa kanyang isip, sapagkat naaalala ko siya noong isang

panahon bilang isang napakahigpit na Churchman (kung masasabi ko), pero maliwanag na ang kanyang isip ngayon ay nakatanggap ng isang dagok, at hindi na ito muling naging tulad ng dati. Gayunman, nagpatuloy siya sa kanyang pagka-curate sa bundok, at kung minsan, bilang klerigo, ay dumadalaw sa iba't ibang bahagi ng bansa, para mangaral o magsalita sa ilang pagtitipon ng mga samahang pangrelihiyon.”

Kaya nasa tamang kalagayan siya ng isip para magustuhan ang mga pananaw ni G. Cronin, at siya at si Bellett kasama ng iba ay madalas makipagtipon kay Cronin upang pag-aralan ang Salita ng Diyos. Sa ilang pagkakataon, habang klerigo pa sa iglesya, sumama si G. Darby sa maliit na grupo para sa pagpipiraso ng tinapay, pero habang lumilipas ang mga buwan, nadama niya ang di-pagkakatatugma ng pagpapatuloy bilang klerigo, at humiwalay siya sa Church of Ireland at lubusang nakiisa sa mga Brethren.^{[2](#)}

Kaunting panahon pagkatapos ay may isa pang taimtim na lalaking sumama sa kanila—si G. J. Parnell, na kalaunan ay naging Lord Congleton. Masigasig siyang tagasunod mula pa sa simula at hindi nagtagal ay naging lider sa gitna ng mga Brethren. Isang lalaking may natatanging debosyon kay Cristo, pero itinuturing ng ilan na may labis at pabagu-bagong hilig, malaki ang naging impluwensiya niya sa kilusan. Masakit na kailangang itala na sa mga sumunod na taon ay nadama nila ng kanyang mga dating kasama na hindi na sila maaaring magtulungan.

Tungkol kay W. Stokes, wala na akong nalaman pa maliban sa siya ay kilalang kaugnay ng grupo mula mga simula ng 1827.

Mali ang akala, gaya ng inisip ng ilan, na ang kilusang Brethren ay itinatag sa mga partikular na pananaw tungkol sa propesiya. Noon lamang mga 1830 nagsimulang humawak sa mga taimtim na lalaking ito ang katotohanan ng pagbabalik ng Panginoon habang sinasaliksik nila ang Salita ng Diyos. Ang talagang nagpakilala sa kanila mula pa sa simula ay ang kanilang paniniwala na walang batayan sa Biblia ang ideya na ang Hapunan ng Panginoon ay kailanman sinadyang maging tatak o eksklusibong pag-aari ng isang sekta o partido; na hindi kailangang mangulo ang isang inordenahang klerigo upang maging balido ang pag-alaala kay Cristo sa ganitong paraan, kundi ang sinumang dalawa o tatlong nagtitipon sa pangalan ni Jesus, maging para sa panalangin, pagsamba, o upang makibahagi sa piging ng pag-ibig, ay tinitiyak na nasa gitna nila ang Kanyang presensya. Wala silang nakitang anumang katibayan sa Kasulatan ng isang sistemang klerikal sa unang iglesya, kundi kinilala nila na itinuturo ng Salita ang pagkasaserdote ng lahat ng tunay na mananampalataya na may daan patungo sa kabanal-banalang dako sa pamamagitan ng dugo ni Cristo. Sa pagkilos ayon dito, matapos ang mahabang pagtitimbang at noong una ay may takot at panginginig, sinimulan nila ang pagpipira-piraso ng tinapay sa batayan lamang ng pagiging sangkap ng katawan ni Cristo. Hindi rin sila itinulak ng tinatawag sa mga sumunod na taon na “katotohanan ng paghihiwalay.” Ang kanilang malasakit noong una ay hindi gaanong tungkol sa paghiwalay sa kasamaang pumapasok sa mga denominasyon, kundi nais nilang makatagpo ng isang simple at makakasulatang batayan kung saan ang lahat ng Cristiano ay maaaring magtipon sa masayang pakikisama. Hindi rin nila hinangad na hatulan o kondenahin ang iba dahil sila ay nagtitipon nang hiwalay. Napakalinaw nito

sa pinakaunang tract ni G. Darby tungkol sa paksa, “The Nature and Unity of the Church of Christ.” Inilathala ito noong 1827 at pumukaw ng diwa ng pagtatanong sa maraming lugar tungkol sa posibilidad na maisagawa ang mga simpleng simulaing ipinahayag nito. Walang duda na si G. Darby mismo ay mas malinaw na nakakita kaysa sa iba sa maliit na grupo ng tumataas na alon ng apostasiya, at lumilinaw na sa kanyang isip ang pananagutan ng tapat na Cristiano na humiwalay sa kasamaan kapag ito ay lubusan nang nahayag; pero noon lamang matapos lubusang umusad ang kilusang Brethren niya mismo inilahad ang kanyang mga pananaw sa isang sulating pinamagatang “Separation from Evil God’s Principle of Unity.” Sa totoo lang, sa pinakasimula, siya mismo ay natatakot sa anumang mukhang pagkakahiwalay sa itinatag na kaayusan. Nilinaw ito ni Edward Cronin sa mga sumusunod na talata na kinuha ko mula sa isang liham na isinulat niya makalipas ang maraming taon, na nagbibigay ng kanyang mga alaala tungkol sa pinagmulan ng kilusan:

“Sa panahong ito, sina J. G. B. at J. N. D. ay higit o kulang na naaapektuhan ng pangkalahatang kalagayan ng mga bagay sa mundong pangrelihiyon, pero hindi pa handang lumabas sa lubusang paghiwalay, at may hinala silang tumitingin sa aming kilusan, at nakadadalo at nakapaglilingkod pa rin sa Church of England, gayundin ay paminsan-minsang pumupunta sa aming maliit na kapulungan.

“Hindi nagtagal, habang nadaragdagan kami ng mga mas mababang-loob na kapatid, nadama naming hindi na angkop ang bahay sa Fitzwilliam Square, kaya umupa ako ng isang malaking silid-subastahan sa Angier Street para

gamitin namin tuwing Linggo, at, naku! ang mapagpalang mga sandali para sa aking kaluluwa, kasama sina J. Parnell, William Stokes at iba pa, habang inililigpit namin ang mga muwebles at inihahanda ang simpleng hapag na may tinapay at alak tuwing Sabado ng gabi — mga sandali ng kagalakan na hindi kailanman malilimutan, sapagkat tiyak na nasa amin ang ngiti at pagsang-ayon ng Panginoon sa patotoo ng isang kilusang tulad nito.

“Sa panahong ito, dinalaw kami ni G. V. W. [iyon ay, si George V. Wigram] mula sa England, na may balak sumama sa grupo ng Misyon patungong Bagdad. Mula noon hanggang sa pag-alis ko sa Dublin (1836) ay patuloy ang pagdaragdag ng mga evangelical na Cristiano, at kaming lahat ay napakakaunti ang pagkaunawa sa tunay na katangian ng pagkilos ng Diyos sa gitna namin.

“Ang espesyal na pagiging kasapi, gaya ng tawag dito sa gitna ng mga dissenter, ang pangunahin at pinakanakasusuklam na kalagayan para sa aming isip, kaya ang aming unang pagtitipon ay talagang maituturing na isang maliit na grupo ng mga di-kuntentong evangelical. Malaya ang pakiramdam naming lahat hanggang sa panahong ito, at matagal pa pagkatapos, na magsaayos sa aming mga sarili kung sino ang mamamahagi ng tinapay at alak, at gaganap sa iba pang ministryo sa kapulungan. Kami rin, dahil sa kamangmangan o kawalang-bahala, ay pabaya sa budhi at sa maka-Diyos na malasakit sa isa't isa. Lalo akong napapasabi nito dahil sa madalas na pag-akusa ng ilan sa mga naunang kapatid na ngayon ay nakahiwalay na sa amin na kami ay lumihis sa mga unang simulain sa aming

mga ginagawa ngayon. Gayunman, kumbinsido ako na kahit noong panahong iyon ay hindi rin namin pahihintulutan ang maling aral, gaya ngayon. Ang kaaliwan ng marami na nagmahal sa amin, pero hindi kailanman nakipagtipon sa amin, ay ang aming matibay na ortodoksiya tungkol sa hiwaga ng Pagka-Diyos at sa doktrina ng biyaya at kabanalan.

“Nais kong banggitin dito ang isang katangian ng mga paraan ng Diyos sa simula ng kilusang ito, kung paanong sa loob at sa pamamagitan ng mga di-kilalang indibidwal, at sa malalayong lugar at iba't ibang kalagayan, ang laman ng Kanyang biyaya at katotohanan ay nanahan sa amin; at bagaman, gaya ng nasabi ko na, ay kakaunti ang pagkaunawa, inakay kami sa mga landas na higit o kulang na naaayon sa isip ng Diyos. Kapansin-pansin na ang mga mahusay at pinarangalang kapatid na iyon, sina J. N. D., J. G. B. at G. V. W.,³ ay hindi siyang bumuo ng pinakaubod nito, bagaman sila ay ginamit ng Diyos, at patuloy na ginagamit, sa banal na pagkaunawa at pagpapaunlad ng mga simulain tungkol sa Kanyang iglesya, atbp.

“Medyo inulit-ulit ko ang puntong ito dahil sa paratang na nabanggit sa itaas; samantalang ang mga paraan ng Diyos sa amin ay, at hanggang ngayon ay, isang unti-unting paglalahad ng Kanyang katotohanan, na inihahayag sa amin sa iba't ibang praktikal na detalye. Kaya ang noong pasimula ay hindi hihigit, wika nga, sa laki ng kamay ng tao (noong kakaunti pa kami, at mahina at kulang sa pagkaunawa), ay lumawak upang tugunan ang pangangailangan ng libu-libo, na nagtitipon sa parehong

mga simulain at para sa kapurihan at kaluwalhatian ng kanyang biyaya.”

Ang mga pagbanggit sa liham na ito kay G. Wigram at sa Misyon sa Bagdad ay mas lubusang ipaliliwanag sa susunod na kabanata.

Kabanata 2: Lumalawak na Hangganan

Matapos mailathala ang polyeto ni Mr. Darby tungkol sa Nature and Unity of the Church of God, na nabanggit natin sa nakaraang kabanata, nagsimulang dumating sa kanya ang mga tanong mula sa mga Cristiano sa maraming lugar kung paano isasabuhay ang mga itinuro niya roon. Ang naging bunga, sa loob ng sumunod na ilang taon, ay ang pagkakatatag ng ilang pagtitipon na kahawig ng nagsimula na sa Dublin. Noong una, walang pagtatangkang pilitin ang mga pagtitipong ito na magkakapareho ang paraan ng paggawa. At kung papayagan ninyo akong itala rito ang malalim kong paniniwala kung ano ang pangunahing dahilan ng tila pagkabigo ng patotoo ng mga Brethren at ng pagkakawatak-watak nila sa kalaunan sa maraming iba't ibang grupo, sasabihin kong ito ay dahil hindi nila napanatili ang simulaing ang pagkakaisa ay hindi nangangahulugang pagkakapareho sa lahat ng bagay. Kung nasiyahan lamang sana ang mga Brethren na hayaan ang Espiritu ng Diyos na kumilos ayon sa Kanyang kalooban sa bawat lugar, at hindi nila tinangkang ipilit sa mga kapulungan ang iisang paraan ng paggawa at kaayusan ng iglesya, gaya ng ginawa nila makalipas ang ilang taon, maaaring hanggang ngayon ay nagpapakita pa sila ng kahanga-hangang patotoo sa pagkakaisa ng Espiritu. Na ito ang orihinal na kaisipan ni Mr. Darby ay malinaw na makikita sa mga sumusunod na sipi mula sa polyetong iyon:

Una sa lahat, hindi kanais-nais ang isang pormal na pag-iisa ng mga panlabas na samahang nagpapahayag ng pananampalataya; sa katunayan, nakapagtataka na nanaisin pa ito ng mga Protestanteng nag-iisip: sa halip na

makabuti, sa palagay ko ay imposibleng makilala ang ganoong samahan bilang iglesya ng Diyos. Magiging katapat lamang ito ng pagkakaisa ng Roma; mawawala ang buhay ng iglesya at ang kapangyarihan ng Salita, at lubusang maisasantabi ang pagkakaisa ng buhay espirituwal. Anuman ang mga balak sa kaayusan ng Probidensiya, makakakilos lamang tayo ayon sa mga simulain ng biyaya; at ang tunay na pagkakaisa ay ang pagkakaisa ng Espiritu, at dapat itong maganap sa pamamagitan ng paggawa ng Espiritu ... Kung tama ang pagtingin natin sa kalagayan ng iglesya, masasabi nating kaaway ng gawain ng Espiritu ng Diyos ang sinumang naghahanap ng kapakanan ng isang partikular na denominasyon; at ang mga naniniwala sa “kapangyarihan at pagdating ng Panginoong Jesu-Cristo” ay dapat na maingat na lumayo sa ganoong espiritu; sapagkat ibinabalik nito ang iglesya sa kalagayang dulot ng kawalang-alam at hindi pagpapasakop sa Salita, at ginagawang tungkulin ang pinakamasama at pinakalaban-kay-Cristong bunga nito. Ito ay isang napakatuso at laganap na sakit ng isip, “hindi siya sumusunod sa atin”; kahit na ang mga tao ay tunay na mga Cristiano . . .

Kaya nga, ang panlabas na tanda at kasangkapan ng pagkakaisa ay ang pakikibahagi sa Hapunan ng Panginoon, “sapagkat tayong marami ay iisang katawan, sapagkat tayong lahat ay nakikibahagi sa iisang tinapay.” At ano ang ipinahahayag ni San Pablo na tunay na layunin at patotoo ng seremonyang iyon? Na sa tuwing kinakain natin ang tinapay na iyon at iniinom ang sarong iyon, “ipinahahayag natin ang kamatayan ng Panginoon hanggang sa Siya'y dumating.” Narito nga ang pagkakakilanlan at buhay ng

iglesya—ang bagay na doon siya tinawag—ang bagay na doon nananatili ang katotohanan ng kanyang pag-iral, at doon lamang matatagpuan ang tunay na pagkakaisa .

Ninana ko bang ituwid ng mga mananampalataya ang mga iglesya? Ang pakiusap ko ay ituwid nila ang kanilang sarili sa pamamagitan ng pamumuhay, kahit sa kaunting sukat, ayon sa pag-asa ng kanilang pagkatawag.

Nakikiusap ako na ipakita nila ang kanilang pananampalataya sa kamatayan ng Panginoong Jesus, at ang kanilang pagmamapuri sa maluwalhating katiyakang natamo nila dahil dito, sa pamamagitan ng pamumuhay na ayon dito—na ipakita ang kanilang pananampalataya sa Kanyang pagdating, at sa gawa ay hintayin ito, sa isang buhay na angkop sa mga pagnanais na nakatuon dito. Magpatotoo sila laban sa pagkamakamundo at pagkabulag ng iglesya; ngunit maging tapat sila sa sarili nilang pamumuhay. “Makilala nawa ng lahat ng tao ang kanilang kahinahunan.” Habang naghahari ang espiritu ng sanlibutan, hindi maaaring manatili ang espirituwal na pagkakaisa. Kakaunti ang mga mananampalatayang nakababatid kung paanong ang espiritung unti-unting nagbukas ng pinto sa paghahari ng pagtalikod sa pananampalataya ay patuloy pa ring nagkakalat ng mapangwasak at nakamamatay na impluwensiya nito sa iglesyang nagpapahayag . . .

Ngunit may praktikal na bahaging dapat gampanan ng mga mananampalataya. Maaari nilang hawakan at harapin ang maraming bagay sa kanilang sarili na sa gawa ay hindi tugma sa kapangyarihan ng araw na iyon—mga bagay na nagpapakitang wala roon ang kanilang pag-asa—

ang pakikiayon sa sanlibutan, na nagpapakitang hindi taglay ng krus ang nararapat nitong kaluwalhatian sa kanilang paningin . . . Bukod dito, ang pagkakaisa ay ang kaluwalhatian ng iglesya; ngunit ang pagkakaisang naglalayong pangalagaan at isulong ang sarili nating kapakanan ay hindi pagkakaisa ng iglesya, kundi isang alyansa at pagtangga sa likas na katangian at pag-asa ng iglesya. Ang pagkakaisang mula sa iglesya ay ang pagkakaisa ng Espiritu, at maaari lamang ito sa mga bagay ng Espiritu, kaya't maaari lamang itong maging ganap sa mga taong espirituwal . . . Ngunit ano ang dapat gawin ng bayan ng Panginoon? Maghintay sila sa Panginoon, at maghintay ayon sa turo ng Kanyang Espiritu, at ayon sa larawan ng Kanyang Anak, sa pamamagitan ng buhay ng Espiritu .

Ngunit kung may magsasabi, Kung nakikita mo ang mga bagay na ito, ano naman ang ginagawa mo? Ang masasabi ko lamang ay buong-puso kong inaamin ang kakatwa at walang-hanggang mga pagkukulang, at ikinalulungkot at iniinyakan ko ang mga ito; inaamin ko ang kahinaan ng aking pananampalataya, ngunit taimtim akong naghahanap ng patnubay. At idagdag ko pa, kapag napakaraming dapat sanang manguna ang sumusunod sa sarili nilang daan, ang mga taong buong-galak sanang susunod ay nagiging mabagal at mahina, sa takot na baka sa anumang paraan ay lumihis sila sa tuwid na landas at mahadlangan ang kanilang paglilingkod, bagama't ligtas naman ang kanilang kaluluwa. Ngunit taimtim kong uulitin ang sinabi ko na: hindi kailanman matatagpuan ang pagkakaisa ng iglesya hangga't ang iisang layunin ng mga kaanib nito ay hindi ang kaluwalhatian ng Panginoon,

na Siyang Pasimuno at Tagapagpasakdal ng pananampalataya nito—isang kaluwalhatiang ipakikilala sa buong ningning nito sa Kanyang pagpapakita, kapag lumipas na ang anyo ng sanlibutang ito . . . Ang Panginoon Mismo ang nagsabi, “Upang silang lahat ay maging isa, gaya Mo, Ama, na nasa Akin at Ako’y nasa Iyo, na sila rin naman ay maging isa sa Atin; upang sumampalataya ang sanlibutan na Ikaw ang nagsugo sa Akin. At ang kaluwalhatiang ibinigay Mo sa Akin ay ibinigay Ko sa kanila, upang sila’y maging isa, gaya Natin na iisa; Ako’y sa kanila, at Ikaw ay sa Akin, upang sila’y maging ganap sa pagkakaisa; upang makilala ng sanlibutan na Ikaw ang nagsugo sa Akin, at sila’y Iyong inibig, gaya ng pagkaibig Mo sa Akin” (Juan 17).

Mula sa mga siping ito, dapat ay malinaw na sa sinumang mambabasang walang kinikilingan na noong panahong iyon ay walang balak si Mr. Darby na bumuo ng isang alyansa ng mga samahan, organisado man o hindi, na lahat ay pangingibabawan, sa mas malaki o maliit na antas, ng iisang partikular na patakaran. Sa halip, siya at ang mga kasama niya sa mga unang araw na iyon ay nakapansin na ang presensiya ng Espiritu Santo sa lupa upang mamahala at manguna sa iglesya ng Diyos ay lubhang binabalewala sa mga umiiral na organisasyon. Nais niyang tawagin ang mga Cristiano pabalik sa pagtitiwala sa Salita at sa Espiritu, at ang bawat grupong nagtitipon sa pangalan lamang ni Jesus ay aasa sa kanilang niluwalhating Ulo at sa Kanyang Kinatawan sa lupa upang patnubayan sila, sa pamamagitan ng Salita, sa lahat ng bagay tungkol sa paraan ng paggawa.

Pagsapit ng 1830, may lima o anim nang maliliit na pagtitipon sa Ireland, at inanyayahan si Mr. Darby na tumawid sa England upang makipagkita sa ilang Cristiano roon na may ganoon ding pasanin sa puso. Ngunit noong 1832 lamang siya nagsimula ng gawain sa Plymouth, nang pumunta siya roon dahil sa taimtim na pakiusap ni Mr. Benjamin Wills Newton, isang fellow ng Exeter College, Oxford, na kinilala ni Mr. Darby bilang isang taong lubhang tinuruan ng Diyos at sa maraming paraan ay kapareho niya ng espiritu. Sa loob ng ilang taon, ang dalawa ay matalik na magkaibigan at magkamanggagawa, at isa sa mga trahedya ng kilusang Brethren na sa huli ay tuluyan silang nagkalayo. Marami pa tayong sasabihin tungkol kay Mr. Newton kapag tinalakay na natin ang unang malaking pagkakahati sa mga Brethren.

Sa taon ding iyon, nagsimula ang isang pagtitipon sa London sa pamamagitan ng isang kapatid na nakilala ni Mr. Darby habang nasa Oxford. Hindi pa natatagalan bago nito, isang grupo ng masisigasig na Cristiano ang nagtitipon sa kastilyo ni Lady Powerscourt upang pag-aralan ang propesiya. Sa mga pagtitipong ito inanyayahan sina Mr. Darby at Mr. Bellett. Dito rin nila nakilala si George V. Wigram, na sa mga sumunod na taon ay magiging isa sa pinakamasigasig na katuwang ni Mr. Darby. Sa mga pagtitipong ito ay may pinipiling tagapangulo, at siya ang nagtuturo kung sino ang magsasalita tungkol sa paksang pinag-uusapan. Hindi nagtagal ay naging halata na ang pagkaunawa ni Mr. Darby sa mga paksang propetiko ay mas malayo ang narating kaysa sa karamihan ng iba, ngunit tunay na mga kumperensiya ang mga pagtitipong iyon, ang pinagmulan ng mga “Bible reading” na karaniwan na sa mga pagtitipon ng mga Brethren, maliban na lamang na sa mga iyon ay wala nang tagapangulo. Maraming klerigo ang dumalo, at

may ilan ding kaugnay ng mga Irvingite, kaya't nagkaroon ng maling akala na ang kilusang Brethren ay may kaugnayan, sa isang antas, sa “Catholic Apostolic Church.” Ngunit hindi nagtagal ay umalis din ang mga Irvingite na ito, dahil ang itinuturo ay lubhang salungat sa pinaniniwalaan nila.

Sa mga pagtitipong ito naliwanagan ang mahalagang katotohanan ng rapture ng Iglesya; ibig sabihin, ang pagdating ng Panginoon sa himpapawid upang kunin ang Kanyang iglesya bago magsimula ang malaking kapighatian sa lupa. Ang mga pananaw na lumitaw sa kastilyo ng Powerscourt ay hindi lamang humubog sa malaking bahagi ng pananaw ng mga Brethren sa ibang lugar, kundi sa paglipas ng mga taon ay lumaganap din nang malawakan sa mga denominasyon, pangunahin na sa pamamagitan ng mga isinulat ng mga taong gaya nina Darby, Bellett, Newton, S. P. Tregelles, Andrew Jukes, Wigram, at pagkaraan ng 1845 ay si William Kelly, na noon ay naiugnay na ang pangalan sa kilusan, si C. H. Mackintosh, si Charles Stanley, si J. B. Stoney at iba pa.

Natural lamang na mula pa sa simula ay mabigat sa puso ng masisiglang mananampalatayang ito ang tanong tungkol sa pananagutan ng Cristiano na dalhin ang Ebanghelyo sa “mga lupaing nasa dako pa roon.” Sina Mr. J. Parnell at Mr. E. Cronin ay masigasig na naniniwala sa misyon, at hindi nagtagal matapos magsimula ang kilusan ay nakilala nila si Anthony Norris Groves, na nakita nilang kapareho nila ng espiritu. Siya ay isang taong may pambihirang kabanalan, napakabukas ang puso sa ibang mga Cristiano, at malalim ang pagkadama niya sa taimtim na pananagutan ng iglesya na dalhin ang Ebanghelyo “hanggang sa kadulu-duluhan ng lupa” bago bumalik ang Panginoon, na sa tingin niya ay napakalapit na.

Siya mismo ay pumunta sa Bagdad sa Mesopotamia upang alamin ang kalagayan doon, kasama si John Kitto, at hindi nagtagal ay sumunod sa kanya roon si E. Cronin at ang kapatid nitong babae, si J. Parnell at iba pa. Umalis sila noong Setyembre, 1830, at naglayag patungong France, na balak tumawid sa disyerto ng Syria patungong Bagdad. Lumitaw ang mabigat na pagsalungat, at ito, kasama ng masamang kalusugan ng ilan sa mga kasapi ng grupo, ay agad na humantong sa pagbuwag ng misyon at sa pag-uwi ng karamihan sa kanila sa Great Britain at Ireland. Sina Groves, Cronin at Parnell ay bumalik sa Dublin, at lahat sila ay naging kilalang bahagi ng kilusan sa iba't ibang paraan sa mga sumunod na taon. Si Kitto ay bumalik sa Church of England, at kilala siya bilang may-akda ng isang kapaki-pakinabang na serye ng mga tala na nagpapaliwanag sa Kasulatan. Bagama't tila nauwi sa kabiguan ang unang misyon ng mga Brethren, sila ay naging bayang mahilig sa misyon mula noon, ngunit ang gawaing ito ay lubhang nahadlangan ng mga pagkakahating pumasok sa kanila.

Sa unang bahagi ng dekada 1830, isang tila hiwalay na gawain ng Espiritu ng Diyos ang sumiklab sa katimugang bahagi ng India, kung saan ilang opisyal ng hukbong British ang nagsimulang magtipon para sa panalangin at pag-aaral ng Salita. Humantong sila sa kaparehong konklusyon tungkol sa kasalukuyang kalagayan ng iglesya at sa kanilang pananagutang magtipon sa mas payak na paraan, na ang Bagong Tipan lamang ang kanilang gabay. Marami sa mga ginoong ito ang nagsimulang mangaral sa iba't ibang distritong kinaroroonan nila, at lumaganap ang gawain hanggang sa magkaroon ng malaking pagkagising sa hanay ng hukbong British. Ilang retiradong opisyal sa Plymouth ang yumakap sa

patotoong ito at maaga silang nakilala sa publiko bilang bahagi nito.

Dahil sa mga kaloob at kaalaman ni Mr. Darby, siya ay labis na hinahanap, at nagpalipat-lipat siya ng lugar upang palakasin ang maliliit na kapulungan, at ipahayag ang Salita ng Diyos sa mga banal at sa mga makasalan. Noong 1837, nadama niyang inaakay siya ng Panginoon sa Switzerland kung saan, ayon sa nabalitaan niya, may kahanga-hangang gawain ng Diyos na nangyayari kaugnay ng mga free church. Noong una ay malugod siyang tinanggap saanman, ngunit unti-unting nagkaroon ng malinaw na hangganan sa pagitan ng mga free church at ng mga pagtitipon ng mga Brethren. Hindi kailanman tumigil ang gawain sa maliit na republikang iyon. Mula roon ay lumaganap ito sa France, Germany at Holland. Sa lahat ng bansang ito ay masigasig na naglingkod si Mr. Darby. Dahil marunong siya ng French at German, nakapangaral siya sa mga wikang ito, at inilathala rin niya ang marami sa kanyang mga akda sa mga wikang iyon. Isinalin ang mga ito sa Dutch at sa mga wikang Scandinavian nang mabuksan ang gawain sa mga bansa sa hilaga.

Sina George Muller at Henry Craik ay magkatuwang na pastor ng isang malayang iglesia sa Bristol, England, ngunit sa unang bahagi ng dekada 1830 ay pareho silang nabagabag nang husto tungkol sa kaayusan ng ministryo at pagsamba ayon sa Bagong Tipan. Ginamit sila ng Diyos upang ipalaganap ang turong ito sa sarili nilang kapulungan, at halos ang buong iglesia ay naging isang pagtitipon ng mga Brethren. Dahil sa dakilang gawain ng pananampalataya ni Mr. Muller kaugnay ng Ashley Downs Orphan Houses, kilala ang kanyang pangalan sa buong Sangkakristiyanuhan. Nakalulungkot na kailangang itala

na siya at si Mr. Darby marahil ang pinakakilalang mga tauhan sa magkabilang panig ng unang malaking pagkakahati sa mga Brethren. May isang nagsabi nang mahusay, “Kung nagpatuloy lamang sanang magkasama ang dalawa, napanatili sana ng isa ang balanse ng isa, sapagkat si Mr. Darby ay laging maaalala bilang ang tao ng katotohanan at si Mr. Muller bilang ang tao ng pananampalataya.” Siyempre, hindi ito nangangahulugang hindi rin nakaukit ang katotohanan sa puso ni Mr. Muller, o na hindi taong may pananampalataya si Mr. Darby; inilalagay lamang nito ang diin kung saan ito malinaw na nararapat.

Mula 1832 hanggang 1845, ang Plymouth ay isa sa mga pangunahing sentro ng kilusan. Sa isang panahon ay may mahigit 800 Brethren na nasa pakikisama roon, at maraming tapat na lingkod ng Diyos ang kaugnay nila. Ang una nilang lugar ng pagtitipon ay tinatawag na Providence chapel, at ang mga nagtitipon doon ay karaniwang tinatawag ng mga taga-bayan na Providence people, dahil tinatanggihan nila ang lahat ng pangalang makasekta; ngunit habang ang mga ebanghelista at guro ay lumalabas mula sa kapilyang iyon patungo sa mga karatig-lugar upang ipahayag ang Salita, unti-unti silang tinukoy bilang “ilan sa mga Brethren na iyon mula sa Plymouth,” at natural na humantong ito sa palayaw na “the Plymouth Brethren.” Siyempre, hindi kailanman tinanggap ng mga ito ang pangalang iyon, ni ng mga Brethren sa ibang lugar, ngunit ito ang pangalang karaniwang ikinakabit sa kanila ngayon sa mga bansang nagsasalita ng Ingles. Sa kontinente ng Europa, karaniwan silang tinatawag na mga Darbyist. Tungkol sa mga unang araw sa Plymouth, ganito ang isinulat ni Mr. Andrew Miller:

Malaki ang kasariwaan, kapayakan, katapatan, at pagkahiwalay sa sanlibutan. Ang ganitong mga katangian ng pagkaespirituwal ay laging may malaking pang-akit sa ilang uri ng pag-iisip; at marami, walang duda, sa mga umalis sa kani-kanilang denominasyon at sumama sa mga Brethren ay may malabong pagkaunawa sa uri ng hakbang na kanilang ginagawa. Ngunit bago ang lahat: nagdagsaan sila at nagtipon, at itinalaga ang kanilang sarili sa pag-aaral ng Salita ng Diyos, at hindi nagtagal ay naranasan nila ang tamis ng pakikisamang Cristiano, at natagpuan nila ang Biblia—gaya ng sinabi nila—na isang bagong aklat. Walang duda na sa mga araw na iyon ng dalisay na kasariwaan, iyon ay isang napakalinaw at pinagpalang gawain ng Espiritu ng Diyos, na ang impluwensiya ay nadama hindi lamang sa buong bansang ito, kundi pati sa kontinente, at sa malalayong lupain.

Hindi pangkaraniwan noong panahong iyon na makakita ng mamahaling alahas sa mga kahon ng handog, na agad ipinagbibili at ibinibigay ang pera sa mga diyakono para sa mga dukha.

Kawili-wili ang huling bagay na ito dahil binibigyang-diin nito ang isang panig ng mga bagay na idiniin ng mga Brethren mula pa sa simula; ibig sabihin, ang gawain ng Diyos ay dapat tustusan ng bayan ng Diyos. Ang kanilang mga mangangaral at mga kapulungan ay halos palaging nagsikap na kumilos ayon sa simulaing ipinahayag sa 3 Juan kung saan, tungkol sa mga naglalakbay na lingkod ni Cristo, sinasabi ng apostol:

Kaya nga dapat nating tanggapin ang ganitong mga tao, upang tayo'y maging mga kamanggagawa sa katotohanan.

Sapagkat alang-alang sa Kanyang pangalan ay humayo sila, na walang tinatanggap na anuman mula sa mga Hentil.

Upang maisagawa ito, ipinagbawal ang mga pampublikong koleksiyon, ngunit kapag nagtitipon ang mga Brethren para sa pagdiriwang ng Hapunan ng Panginoon, sinikap nilang isagawa ang titik at diwa ng 1 Corinto 16:2:

Tuwing unang araw ng sanlinggo, ang bawat isa sa inyo ay magbukod at mag-impok ng ayon sa ipinagpala sa kanya ng Diyos.

Hindi ko sinasabing lahat ng perang ibinukod sa ganitong paraan ay napupunta sa mga kahon ng handog; ang mga halagang ito ay ipinamamahagi nang pribado ng bawat isa ayon sa pag-akay sa kanya ng Panginoon, o pinagsasama-sama sa isang pangkalahatang koleksiyon para sa pagpapalaganap ng Ebanghelyo at para sa pagtulong sa mga nangangailangan.

Ang totoo sa Plymouth ay totoo rin sa maraming iba pang lugar kung saan, sa kanilang unang pag-ibig at bagong natuklasang kalayaan, nagtitipon ang mga grupo ng mga mananampalatayang mainit ang puso upang alalahanin ang Panginoon sa unang araw ng sanlinggo ayon sa inaakala nilang huwaran ng mga apostol; at upang saliksikin ang Kasulatan araw-araw at sikapang ipakilala sa iba ang mahahalagang bagay na natutuklasan nila roon. Mula pa sa simula ay napakatingkad na ng diwang ebanghelistiko. Bagong bagay sa maraming bahagi ng Great Britain ang mga tinatawag na “lay preacher” na ito, at sa maraming pagkakataon ay mga dating klerigo na tumalikod sa lahat ng kanilang sahod, benepisyo at titulong

pang-iglesya, na nangangaral sa mga kamalig, mga bulwagang pampubliko, mga teatro, sa mga liwasan ng nayon, sa mga kanto ng kalye, sa tabing-dagat, sa mga karerahan at sa lahat ng iba pang lugar na mapagtitipunan ng publiko. Namamangha ang mga tao habang nakikinig sa mga taong walang pinag-aralan mula sa pinakamababang antas ng buhay, at sa mga edukadong ginoo mula sa pinakamataas na lipunan, kung minsan ay may mga taong may titulo pa nga, na lahat ay nangangaral nang may sigla at banal na kasabikan ng iisang kahanga-hangang katotohanan. Karaniwan nang marinig na tinatawag ang mga Brethren na “mga naglalakad na Biblia”; sapagkat, dahil tinalikuran na nila ang mga tradisyonal na pananaw, ang Kasulatan ang kanilang tanging pinagmumulan ng turo at tanging hukumang dinudulugan. “Nakita nilang nakasulat” ang tumatapos sa lahat ng usapin para sa kanila. Ang “Ganito ang sabi ng Panginoon” ay may ganap na awtoridad. Hindi sila ginugulo ng mga tanong tungkol sa antas ng pagkasi, tinanggap nila ang buong Biblia bilang mismong Salita ng buhay na Diyos, at ang Lumang Tipan ay kasinghalaga sa kanila ng Bago, sapagkat naunawaan nila, gaya ng isinulat ni Augustine ng Hippo noong unang panahon, na—

Ang Bago'y nasa Luma, nakatago;

Ang Luma'y sa Bago, nahahayag nang buo.

Malaking diin ang ibinigay sa lubos na kasamaan at wasak na kalagayan ng sangkatauhan, sa kawalang-kakayahan ng tao na iligtas ang sarili o magtamo ng anumang karapatan sa anumang paraan; sa mga dakila at saligang katotohanan ng Banal na Trinidad; sa pagkakatawang-tao, walang-kasalanang pagkatao at tunay na pagka-Diyos ng Panginoong Jesu-Cristo;

sa pagkapersona at pananahan ng Espiritu Santo na dumating sa lupa upang bautismuhan ang mga mananampalataya sa iisang katawan at upang alagaan ang iglesia habang wala ang niluwalhating Ulo nito; sa pagiging panghalili ng gawaing pagtubos ng Anak ng Diyos, na hindi lamang nagpasan ng ating mga kasalanan sa Kanyang sariling katawan sa ibabaw ng puno kundi sa walang-kapantay na biyaya ay ginawang kasalanan para sa atin upang tayo ay maging katuwiran ng Diyos sa Kanya; sa bagong kapanganakan sa pamamagitan ng Salita, na sa gayon ay *nagbibigay* ng buhay na walang hanggan sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo; sa walang-hanggang katiyakan ng mananampalataya bilang “tinanggap sa Minamahal,” na ang pamamagitan sa Langit ay nananaig laban sa lahat ng pagsalungat ng kaaway; sa ikalawang pagdating ng Tagapagligtas upang tawagin ang sarili Niyang mga tao sa Kanyang sarili sa himpapawid, kung saan, sa mga katawang niluwalhati, haharap sila sa Kanyang hukuman upang gantimpalaan ayon sa sukat ng kanilang paglilingkod sa Kanya sa lupa, kaya't pinagbubukod ang paghatol sa mga gawa ng mananampalataya sa pagbabalik ng Panginoon at ang paghatol sa masasama sa Dakilang Puting Trono; sa malaking kapighatian na susunod sa rapture ng iglesia; sa pagkagising ng Israel; sa nakikitang pagbabalik ng Panginoon upang itatag ang Kanyang kaharian sa lupa at ang Kanyang maluwalhating paghahari sa loob ng isang libong taon, na susundan ng walang-hanggang araw ng Diyos, kapag ang Diyos ay magiging Lahat sa lahat sa bagong langit at bagong lupa. Ito ay payak na balangkas lamang ng mahahalagang katotohanang ipinangaral at itinuro ng mga Brethren. Hindi dapat isiping ang lahat ng linyang ito ng turo ay naging malinaw nang sabay-sabay,

ngunit sa paglipas ng panahon, ito ang mga pangunahing pananaw na ipinalaganap ng masisiglang Cristianong ito.

Sa maraming pagkakataon, habang nakikilala ang turo, ang mga klerigo kasama ang buo nilang kongregasyon ay tumanggap dito nang may malalim na pagsusuri ng puso, at sama-samang humiwalay sa mga umiiral na sistemang tumatanggi sa mga katotohanang ito. Sa maraming kaso, ang pagpipira-piraso ng tinapay ay isinasagawa sa payak na paraang sinimulan ng mga Brethren, nang walang taong namumuno kundi sa tuwirang patnubay ng Espiritu Santo, nang maaga pa, at pagkatapos nito ay may isang kapatid na may kaloob na tumatayo sa plataporma at nagbabahagi ng Salita para sa ikatitibay. Kung papayagan muli ang sumulat nito na ipahayag ang taimtim niyang paniniwala, sasabihin niyang kung naging mas laganap lamang ang ganitong gawi, maaaring hindi naging ganoon katindi ang malungkot na pagkabigo ng kilusan. Ngunit ito ay pananaw lamang ng sumulat, at marami ang mag-iisip na ito ay lubhang mapagtatalunan.

Ang ilan sa mga kapulungan ay, kung masasabi natin, mas organisado kaysa sa iba. Marami sa kanila ang tumanggi sa anumang kaisipan ng pamumuno, at ayaw nilang kilalanin ang anumang uri ng sistematikong kaayusan. Ang iba naman ay naniwalang nakikita nila sa Kasulatan na ang mga makadiyos na nakatatandang kapatid, na tumutugma sa paglalarawan sa mga obispo na ibinigay sa Tito at Timoteo, ay dapat bigyan ng natatanging lugar sa mga lokal na kapulungan, at ang pamamahala sa mga bagay-bagay ay dapat na nasa kanilang mga kamay sa malaking bahagi. Gayunman, lahat sila ay tumanggi sa kaisipan ng ministryong iisang tao lamang; bagama't dapat aminin na madalas itong nagbigay-daan sa isa

pang pang-aabuso na marahil ay kasindelikado ng tinanggihan; ibig sabihin, ang ministryong kahit sinong tao. Sinikap ni Mr. Darby at ng iba na ituwid ito sa pamamagitan ng pagdiin sa pananagutan ng lokal na kapulungan na tanggihan ang ministryong hindi nakapagpapatibay, hanggang sa punto pa ngang payuhan ang mga banal na tumayo at lumabas ng silid kung ang isang taong hindi karapat-dapat ay nagpipilit pa ring mangaral o magturo matapos sabihan na ang kanyang ministryo ay hindi nakapagpapatibay. Marahil, kung naging mas maingat lamang ang mga Brethren saanman tungkol dito, mas mabuti sana ito para sa lahat.

Madaling maunawaan na si Satanas ay magsisikap nang walang pagod upang wasakin ang ganoon kabiayang gawain ng Espiritu ng Diyos gaya ng ating tinatalakay. Habang ang pagsalungat sa katotohanan ay nagmumula lamang sa labas, umunlad ang mga Brethren, at napakaraming tao ang tumanggap ng Salita nang may kagalakan, at marami, dahil sa malalim na pakikipagbuno ng kaluluwa, ang naidagdag sa kanila; ngunit, gaya ng nangyari sa unang iglesya at sa halos bawat kilusan ng Espiritu ng Diyos mula noon, nagsikap si Satanas na pukawin ang pagtatalo sa loob. Halos hindi na maaasahang iba ang mangyayari. Ang inggitan sa pagitan ng mga naglilingkod na Brethren, ang pagkakaiba ng pananaw sa mga matagal nang tanong gaya ng kung sino ang dapat bautismuhan at kung paano, ang mga detalye tungkol sa mga pangyayaring propetiko; at maging ang malulubhang pagkakaiba sa doktrina, ay agad na pumasok upang sirain ang kapayapaan at kaligayahan ng maliliit na kapulungan. Mayroon din namang ilang nakalulungkot na kaso ng pagtalikod, na nagdala ng malaking kahihiyan sa katotohanan. Isang bagong linya ng tradisyon ang umusbong na pumalit sa mga lumang

pananaw na naiwan na, at sa huli ay pumasok ang mga pagkakahati sa mga Brethren na hindi pa naghihilom hanggang sa araw na ito. Ang mga ito ay malungkot nating tatalakayin sa susunod na kabanata, sa pag-asang makapulot tayo ng ilang aral na magiging pagpapala sa bayan ng Diyos ngayon na taimtim na nagnanais gawin ang Kanyang kalooban.

Sa mga nagmamasid mula sa labas, madalas na tila ang isang malaking kahinaan ng kilusan ay ang pagkabigong kilalanin ang tunay na tungkulin ng pastor. Nadama nila na sa pagsisikap na iwasan ang Scylla ng klerikalismong gaya ng kay Diotrefes, ang mga Brethren ay nawasak naman sa Charybdis ng sukdulang indibidwalismo.

Kabanata 3: Nagtitipong mga Ulap

Hanggang dito, medyo madali pang isalaysay ang pinagmulan at maagang paglago ng mga pagtitipon ng mga Brethren. Ngunit mas mahirap na gawain ang nasa harap ko ngayon; ibig sabihin, ang isalaysay ang kuwento ng unang malaking pagkakahating naghati sa kanila sa dalawang kampo ng mga pagtitipong “exclusive” at “open.” Upang gawin ito nang walang kinikilingan, na mahigpit na nananatili sa paraang makasaysayan at hindi pumapanig, sa palagay ko ay nangangailangan ng halos higit-sa-taong karunungan, isang bagay na hindi maaangkin ng sumulat nito. Kahit sikapin ng isang tao na maging ganap na walang kinikilingan, tiyak na lilitaw pa rin ang kanyang mga kiling at hilig. Mabuti nang aminin agad na ang simulaing “exclusive,” kung hindi itutulak sa sukduhan, ay tila sa akin sa loob ng maraming taon na pinakamalapit sa Kasulatan; ngunit hindi ako tagapagtanggol ng pakpak na iyon ng kilusan, at humantong ako sa konklusyon na maaaring mangailangan ito ng mas mataas na pagkaespirituwal upang maisagawa kaysa sa taglay ng karamihan sa atin. Lubos ang paghanga ko sa marami sa mga taong, dahil sa budhi, ay naiiba ang pananaw sa akin dito. Ibinibigay ko lamang ang paliwanag na ito upang maging malinaw ang sarili kong posisyon, sapagkat natatakot akong wala akong mapapasaya, ni ang mga konserbatibong “exclusive” ni ang mga radikal na “open,” sa pagsasalaysay ko ng kuwento ayon sa pagkaunawa ko.

Naituro ko na na hindi lahat ay maayos at nagkakasundo sa hanay ng mga Brethren sa mga taong ating tinalakay. Habang dumarami sila at dumarami ang mga pagtitipon, lumitaw ang

mga suliraning hindi nila inasahan sa mga unang masasayang araw.

Sa panahong ito, habang si J. N. Darby ay walang dudang nangungunang tauhan sa mga Brethren sa Ireland, si B. W. Newton naman marahil ang taong ang karunungan, kakayahan at kabanalan ay nangingibabaw sa lahat ng iba sa England, bagama't maraming kahanga-hangang tao na ang naging bahagi ng kilusan. Siya ang ginamit ng Diyos upang simulan ang gawain sa Plymouth, kung saan sa loob ng labinlimang taon ay siya ang kinikilalang lider, at mula sa sentrong iyon ay umabot sa malayo at malawak ang kanyang impluwensiya sa pamamagitan ng kanyang mga nalimbag na turo at madalas na pagdalaw sa ibang bahagi ng bansa. Pagsapit ng 1840, mahigit 800 na ang nagtitipon sa pagtitipon sa Ebrington Street, kung saan ginamit niya ang kanyang mga kaloob sa pagtuturo at pagpapastol. Pagsapit ng 1845, umabot na sa 1,200 ang bilang. Kaduda-duda kung may iba pang kapulungan ng mga Brethren na lumago nang ganoon kabilis. Ito mismo ay patunay ng mataas na pagtingin sa kanya ng mga tao.

Hindi nakarating si Mr. Darby sa Plymouth hangga't hindi pa matatag ang pagtitipon doon. Noong una ay malugod siyang tinanggap ni Mr. Newton, na nakilala na niya dati sa Oxford, at ng mga banal na kasama nitong nagtitipon; at madalas niya silang dalawin; bagama't sa unang ilang taon ay karaniwang sa mga pulpito ng Anglican siya nangangaral, dahil hindi pa siya lubusang humihiwalay sa Church of England. Dumalo si Mr. Newton sa ilan sa mga kumperensiyang Propetiko sa Ireland, hanggang sa maging halata na sila ni Mr. Darby ay lubusang hindi magkasundo, kapwa sa turong propetiko at tungkol sa likas na katangian, pagkatawag at kaayusan ng iglesya. Malakas

ang suporta sa mga pananaw ni Mr. Newton ng maalam na si Dr. Tregelles, ang textual critic na kasapi ng pagtitipon sa Plymouth. Napakarami ng isinulat ni Mr. Newton, gaya rin ni Mr. Darby; ngunit mas pulido ang mga akda ng una kaysa sa mga akda ng huli, bagama't may lalim ng pagkaespirituwal ang mga isinulat ni Mr. Darby na iilan lamang ang nakaabot. Inilarawan ng kanyang mga kaibigan si Mr. Newton bilang isang pino at maalam na tagapagsalita, maginoo ang tindig, at napakabait ng pakikitungo. Sa kabilang banda, idinidiin naman ng kanyang mga kalaban ang kanyang pagkayamot kapag kinontra, at ang kanyang matigas at walang-humpay na pagpipilit sa sarili niyang mga pananaw laban sa mga pananaw ng ibang mga kapatid na may kaloob. Nabuhay siya hanggang siyamnapu't tatlong taong gulang, at matapos siyang humiwalay sa mga Brethren ay naging pastor siya ng isang malayang kongregasyon na kilala sa kanyang partikular na turo, sa lungsod ng London.

Ang yumaong kagalang-galang na lingkod ng Diyos, si Mr. Henry Varley, na kilalang ebanghelista at guro ng Biblia sa Europa, Amerika at Australia, ay minsang nagsabi sa akin: “Kung tatanungin ako kung sino ang pinakamakadiyos na taong nakilala ko, walang pag-aatubili kong sasabihin, si Benjamin Wills Newton.” Inilarawan niya ito bilang matangkad at may tindig ng isang patriyarka, may kapayapaan ng Langit sa kanyang noo, at may batas ng kabaitan sa kanyang mga labi. Buong-pusong minahal siya ng kanyang malalapit na kasama at taimtim na nakikinig sa kanyang mga pagpapaliwanag.

Ito ang taong itinakdang maging dahilan ng pagkakawatak-watak ng mga Brethren, o kahit papaano ay siya ang tauhang

pinagputukan ng bagyo. Sa isip ng marami, hanggang ngayon ay siya ang mismong larawan ng masamang aral.

Labis niyang hindi sinasang-ayunan ang anumang paglihis sa teolohiyang Puritano, maliban sa mga usaping eskatolohikal. Para sa kanya, kasama sa iglesya ang lahat ng tapat mula pa kay Abraham. Itinuturing niya ang dispensasyonal na turo ni Mr. Darby na sukdulan ng haka-hakang walang kabuluhan. Mahigpit niyang tinutulan ang kaisipang ang iglesya ay isang natatanging grupo na ang pagkatawag at kahihinatnan ay hindi alam ng Lumang Tipan, isang linya ng kaisipan na idiniin nina Mr. Darby, Mr. Bellett at ng kanilang malalapit na kasama. Nang imungkahi nina Sir Edward Denny at Mr. Darby sa mga pagtitipon sa Powerscourt ang kaisipan ng ipinagpalibang ikapitumpung linggo ni Daniel, na magsisimula pagkatapos ng rapture ng iglesya, agad itong tinanggap nina G. V. Wigram at J. G. Bellett bilang susi sa mga propesiya. Ngunit lubos itong tinanggihan ni Mr. Newton, na naninindigang dapat dumaan ang iglesya sa huling kapighatian at na ang “rapture” ay mangyayari kasabay ng “pagpapakita.” Unti-unting humantong ang iba pang pagkakaiba sa hindi na pagdalo ni Mr. Newton sa mga pagtitipong ito sa mga sumunod na taon. Nanatili siya sa Plymouth na may hayag na layuning gawin ang lugar na iyon na sentro at huwaran para sa ibang mga kapulungan, at sa pamamagitan ng palimbagan at sa mga pampublikong pagtitipon ay sinikap niyang salungatin ang pinaniniwalaan ng marami na natatanging gawain ng Espiritu Santo sa pagbawi ng mahahalagang katotohanang matagal nang nawala dahil sa paghina at bahagyang pagtalikod ng iglesya.

Noong Abril, 1845, naglabas siya ng isang pahayag na nagpapakita kung saan siya naiiba sa iba, at naglalahad ng mga

bagay na nadama niyang tinawag siyang panindigan. Ibinibigay ko ito nang buo, bagama't malamang na makikita ng mambabasa na malabo ito sa ilang detalye:

“Ninanaais kong panindigan,—

“I. Na ang labindalawang apostol ng ating Panginoon at Tagapagligtas ay kumakatawan sa mga mananampalataya na nakatayo sa kinikilalang pagkatanggap sa harap ng Diyos, sa pamamagitan ng pangalan ni Jesus, at na sila lamang ang kanilang kinakatawan.

“II. Na ang mga Ebanghelyo nina Mateo, Marcos at Lucas ay Kasulatang Cristiano, sa parehong kahulugan na ang Ebanghelyo ni Juan ay Kasulatang Cristiano. “III. Na ang iglesya noong Pentecostes ay wala sa kalagayang kalahating-Judio o kalahating-Cristiano, o sa anumang kahulugan ay ‘panlupa,’ o ‘binuo para sa pagkamamamayan sa lupa,’ kundi nasa tunay na posisyon ng iglesya, bilang ‘mga kabahagi sa makalangit na pagkatawag.’

“IV. Na ang mga Sulat ni Pedro, at ang Sulat sa mga Hebreo o sa mga taga-Galacia, ay hindi dapat ituring na mas mababa ang uri kaysa sa mga Sulat sa mga taga-Efeso o taga-Colosas.

“V. Na ang pagpasok o pagkakaroon ng mga kalagayan o katangiang Judio sa anumang partikular na talata ay hindi kinakailangang gawing Judio ang paksa nito.

“VI. Na si Pedro at ang iglesya noong Pentecostes ay nagpatotoo sa pag-akyat at makalangit na kaluwalhatian ni Jesus, kapantay ni San Pablo.

“VII. Na walang kaligtasan at walang buhay na hiwalay sa pakikipag-isa sa persona ng Anak ng Diyos, at na ang lahat ng gayong bumabangon sa Kanya ay mga anak ng Diyos.

“VIII. Na ang iglesya ay nasa ilalim ng pangako ng tipan at ng dispensasyon, gaya rin ng Israel; at sa anumang kahulugan ay hindi ito mataas sa dispensasyon, maliban sa kahulugang ang lahat ng tinubos ay tumanggap ng kanilang pagkatawag sa pagpapala kay Cristo Jesus bago pa itinatag ang sanlibutan, at sa gayon ay hindi nakasalalay sa mga kalagayan dito.

“IX. Na ang pagkabuhay na muli ni Cristo, at ang pagkabuhay na muli kay Cristo, ay hindi kailanman itinuturing ng Kasulatan maliban na bilang pumapawi sa lahat ng personal na pagkakaiba, gaya ng sa Judio at Hentil, sa mga kabahagi nito.

“X. Na ang mga pagpapalang makalangit, gayundin ang panlupa, ay kasama sa pangako kay Abraham, at na hindi kailanman nilayon o binalak ng Diyos na tuparin ang isang sangay ng mga pangakong ito nang hindi rin idinaragdag ang isa pa.

“XI. Na ang ‘sambahayan ng pananampalataya’ ay katumbas na pananalita ng ‘iglesya.’

“XII. Na ang iba't ibang pananalita, atbp., na ginagamit ng Kasulatan para sa iglesya ay nagbibigay ng iba't ibang anyo o posisyon ng iisang katawan, ngunit hindi nangangahulugang ang iglesya ay nahahati rin sa magkakahiwalay at magkakabukod na bahagi.

“XIII. Na si Abraham at ang mga banal ng Lumang Tipan, kapantay natin, ay kasama sa mga talatang gaya ng

sumusunod:

“Ang mga patay kay Cristo ay unang babangon.’ ‘Kung paanong kay Adan ang lahat ay namatay, gayundin kay Cristo ang lahat ay bubuhayin.’

“Lahat sa iisang paraan.”

Sa mga taong umuunlad ang mga pananaw na ito sa Plymouth, abala si Mr. Darby sa pangangaral at pagtuturo sa Great Britain at Ireland, at sa kontinente ng Europa, lalo na sa Switzerland kung saan maraming pagtitipon ang nabuo. Habang dumarami ang mga kapulungan, dumami rin ang mga suliranin, at naging tampok ang mga tanong tungkol sa pagtanggap, disiplina, at panloob na kaayusan. Ang mga unang pagtitipon, gaya ng nakita natin, ay napakapayak. Ang mga nagnanais makibahagi ay hindi sinisiyasat kung saan sila nanggaling, kundi malayang tinatanggap kung nagpapakita sila ng katibayang sila ay kay Cristo. Ngunit sa paglipas ng panahon, nagkaroon ng hilig na higpitan ang pakikibahagi sa paraang nagpangamba sa ilan na baka hindi magtagal ay maging isang sekta rin ang mga Brethren gaya ng mga nakapaligid sa kanila. Isinulat ni Mr. A. N. Groves noong 1828:

“Buo ang paniniwala ko na, hangga't ipinagmamapuri ng sinuman ang pagiging kaanib ng Church of England, ng Scotland, Baptist, Wesleyan, Independent, atbp., ang kanyang kaluwalhatian ay nasa kanyang kahihiyan, at ito ay laban kay Cristo; sapagkat gaya ng sinabi ng apostol, “Ipinako ba sa krus ang sinuman sa kanila para sa inyo?” Ang tanging lehitimong batayan ng pagmamapuri ay na tayo ay kabilang sa mga tinubos ng Panginoon sa pamamagitan ng Kanyang biyaya. Bilang mga ‘*samahan* ay wala akong kinikilala sa mga sekta at

partidong sumusugat at pumipinsala sa anyo ng katawan ni Cristo; bilang mga indibidwal ay nais kong mahalin ang lahat ng umiibig sa Kanya. Oh, kailan kaya darating ang araw na ang pag-ibig ni Cristo ay magkakaroon ng mas malaking kapangyarihang magbuklod kaysa sa kapangyarihan ng ating mga hangal na patakaran na hatiin ang pamilya ng Diyos! Tungkol sa kaayusan, kung ito ay kaayusan ng Diyos, hayaan itong manatili, ngunit kung ito ay kaayusan ng tao, dapat kong suriin kung inaalís ba nito o hindi ang mismong diwa ng kaharian ni Cristo; sapagkat kung oo, naaalala ko ang salita, ‘Huwag ninyong tawaging panginoon ang sinuman sa lupa; sapagkat iisa ang inyong Panginoon, si Cristo nga, at kayong lahat ay magkakapatid.”

Sa palagay ko ay naging malinaw na na ito ang kaisipan ng halos lahat ng mga unang Brethren, ngunit ang salitang ito ni Mr. Darby na isinulat noong 1839, sa isang liham kay Rev. J. Kelly, ang magpapatibay sa usapin:

“Kailanman at tinanggap ni Cristo ang isang tao, dapat din natin siyang tanggapin. Posibleng makapasok nang palihim ang mga huwad na kapatid. Kung espirituwal ang iglesya, agad silang mahahayag; ngunit dahil ang ating hapag ay sa Panginoon at hindi sa atin, tinatanggap natin ang lahat ng tinanggap ng Panginoon, ang lahat ng tumakas bilang mga kawawang makasalanan upang manganlong sa pag-asang inilagay sa harap nila, at hindi nagpapahinga sa kanilang sarili kundi kay Cristo bilang kanilang pag-asa.

“Sinasabi mo, ‘Tatanggapin mo ba ang isang Romano Katoliko?’ Kung ang isang Romano Katoliko ay tunay na nagpaparangal kay Jesus bilang Tagapagligtas, kinikilala ang Kanyang iisang paghahandog ng Kanyang sarili bilang

tanging pag-aalis ng kasalanan, tumigil na sana siya sa paghawak sa kamalian at panlilinlang na ginamit ng kaaway upang iligaw ang ilang kaluluwang, umaasa ako, ay mahalaga pa rin kay Jesus; titigil na siya sa pagiging Romano Katoliko sa masamang kahulugan ng salita, at sa ganitong kondisyon lamang siya makakasama namin. Inuulit ko, kung gayon, tinatanggap namin ang lahat ng nasa pundasyon, at tinatanggihan at inaalis ang lahat ng kamalian sa pamamagitan ng Salita ng Diyos at ng tulong ng Kanyang laging-buhay na Espiritu.”

Ang huling sugnay ay tila mayabang at mapagmataas, ngunit talagang mabuting tandaan na si Mr. Darby ay sumusulat nang paputol-putol at hindi laging buong naipapahayag ang nasa isip niya. Bukod dito, bata pa siya noon, tatlumpu't siyam na taong gulang lamang, at hindi pa namumulat sa katotohanang imposible para sa anumang grupo ng mga mananampalataya na alisin ang lahat ng kamalian. Ipinakikita man lamang ng kanyang liham kung gaano kalayo ang kanyang mga pananaw sa pananaw ng marami ngayon na ipinagmamapuri ang pagkakilala sa kanila bilang kanyang mga tagasunod habang bumubuo ng mga sektang bilog na pinakamakitid na maiisip.

Ngunit tungkol sa ugnayan ng mga kapulungan sa isa't isa, maaga pa ay itinuro na ni Mr. Darby ang nakilala kalaunan bilang exclusivism. Naniniwala siyang ang layo ng lugar ay hindi nag-aalis ng pananagutang kumilos nang nagkakaisa, at sinikap niyang idiin sa mga kapulungan o pagtitipon ng mga Brethren ang kanilang pananagutang kumilos nang sama-sama sa mga usapin ng disiplina. Ikinabahala ito ni A. N. Groves, na pagbalik niya mula sa Bagdad ay nakakita ng tila tiyak na katibayan na may nabubuon pederasyon ng mga pagtitipon

na sa tingin niya ay sa huli'y magbabalik sa mga Brethren sa lubos na makasektang posisyon. Nang taon ding iyon, sumulat siya ng isang liham kay Mr. Darby, na itinuturing niyang nangunguna sa pagpapasok ng mga bagong pananaw; ang liham na ito ay itinuring ng mga tinawag kalaunan na “Open” Brethren na halos makahula, at dapat aminin ng bawat “exclusive” na naglalaman ito ng maraming bagay na dapat pag-isipan. Sinasabi niya:

“Nais kong matiyak mo na walang anumang nagpalayo ng aking puso sa iyo, o nagpababa sa aking pagtitiwala na ikaw ay pinakikilos pa rin ng parehong malawak at bukas-palad na mga layunin na minsang bumihag at nagpatibay sa akin; at bagama't nadarama kong lumihis ka na sa mga simulaing minsan mong inasahang magsasakatuparan ng mga iyon, at sa simulain ay bumabalik ka na sa lungsod na iyong nilisan, gayunman ay lubos na nagpapahinga ang aking kaluluwa sa katapatan ng iyong puso sa Diyos kaya nadarama kong isa o dalawang hakbang na lamang ang kailangan, at makikita mong ang lahat ng kasamaan ng mga sistemang ipinahahayag mong iyong nilayuan ay sisibol sa inyong sariling hanay. Hindi mo ito gaanong matutuklasan mula sa paggalaw ng sarili mong kaluluwa, kundi mula sa espiritu ng mga inalagaan mula pa sa simula sa sistemang itinuro sa kanilang ituring na tanging katanggap-tanggap; at dahil hindi sila inakay gaya mo, at ng ilan sa mga pinakaunang naging kaugnay mo, sa malalim na pagdurusa at kalungkutang naranasan mismo, kaunti lamang ang alam nila tungkol sa tunay na katotohanang maaaring umiiral sa gitna ng di-maisip na kadiliman: kaunti ang magiging awa at kaunti ang

pakikiramay sa ganoong mga tao, at habang ang inyong pagkakaisa ay araw-araw na nagiging pagkakaisa ng doktrina at opinyon higit kaysa ng buhay o pag-ibig, ang inyong pamamahala ay magiging—hindi nakikita, marahil, at hindi binibigkas, ngunit isang pamamahalang lubhang nadarama ang awtoridad ng tao; makikilala kayo nang higit sa inyong pinatotohanang laban kaysa sa inyong pinatotohanang pabor, at sa gawa ay patutunayan nitong nagpapatotoo kayo laban sa lahat maliban sa inyong sarili.

“May nagsabi . . . na binago ko ang aking mga simulain: ang masasabi ko lamang ay, sa abot ng pagkaalam ko kung ano ang mga simulaing iyon, na ipinagmapuri ko nang una kong matuklasan ang mga iyon sa Salita ng Diyos, ngayon ay sampung ulit ko pang ipinagmamapuri ang mga iyon mula nang maranasan ko kung paano ito angkop sa lahat ng iba't iba at nakalilitong kalagayan ng kasalukuyang estado ng iglesia; na nagbibigay-daan sa iyo na ibigay sa bawat indibidwal, at sa bawat pagsasama-sama ng mga indibidwal, ang katayuang ibinibigay sa kanila ng Diyos, nang hindi ninyo iniuugnay ang inyong sarili sa alinman sa kanilang mga kasamaan. Laging naunawaan ko na ang ating simulain ng pakikibahagi ay ang pagtataglay ng iisang buhay, o iisang dugo ng pamilya ng Diyos; ito ang aming mga unang kaisipan, at ito ang aking pinakahinog na mga kaisipan. Ang pagbabagong dinanas ng inyong maliliit na samahan, na hindi na tumatayo bilang mga saksi para sa maluwalhati at payak na katotohanan, kundi higit na tumatayo bilang mga saksi laban sa lahat ng itinuturing nilang kamalian, ay nagbaba sa kanila sa aking pagtingin mula Langit tungo sa lupa, sa kanilang posisyon bilang mga saksi . . . Ang posisyong kalalagyan nila dahil sa

pag-upong ito sa luklukan ng paghatol ay ganito: Ang pinakamakitid ang isip at pinakapanatiko ang mamamahala, sapagkat ang kanyang budhi ay hindi maaari at hindi bibigay, kaya't ang mas malawak na puso ang magpaparaya. Sa ganitong posisyon, mahal kong Darby, nadarama kong mabilis na tumutungo ang ilang maliliit na kawan, kung hindi pa nila ito naaabot, na ginagawang sukatan ng pakikibahagi ang liwanag, hindi ang buhay.” [Akin ang pagkakahilig ng titik].

Gayunman, napakalinaw na marami nang Brethren ang nagsisimulang madama ang pangangailangan ng isang malinaw na patakaran tungkol sa mga usapin ng disiplina, at tungkol dito, kinatawan nina A. N. Groves at B. W. Newton ang dalawang sukdulan, habang si J. N. Darby ay tila tumahak sa gitnang landas. Nais ng huli na ang pagdidisiplina ng isang kapulungan ay pagtibayin ng lahat kung maipakikita ang awtoridad ng Kasulatan para sa hakbang na iyon. Bukod dito, kikilalanin lamang niya bilang mga kapulungan ng Bagong Tipan ang mga pagtitipong may iisang simulain at magkakatulad na turo, at may tiyak na patotoo laban sa kasamaan sa buhay o doktrina. Kahit papaano, iyon ang direksiyong tinatahak niya. Si Mr. Groves naman, sa kabaligtaran, ay nais ilagay ang bawat kapulungan nang tuwiran sa kamay ng Diyos, at tinatanggi ang kaisipan ng ‘pakikialam’ ng iba. Pinanindigan niya ang pagsasarili ng bawat lokal na pagtitipon. At tungkol sa disiplina, lubos siyang umaasa sa kapangyarihang espirituwal sa loob na magtataboy o kaya’y magpapalayas sa mga hindi karapat-dapat na nakapasok; isang simulain na kinikilala rin ni Mr. Darby, ngunit hindi bilang pag-aalis sa pananagutan ng mga pagtitipon. Si

Mr. Newton naman, sa kabilang banda, ay nais isaayos ang bawat kapulungan, magtalaga ng matatanda at mga diyakono, kilalanin ang mga pastor; at ang iba't ibang opisyal na ito ang bubuo ng isang opisyal na lupon na hahawak sa mga gawain ng lokal na iglesya.

Ito ang sinikap niyang isagawa sa Plymouth, at dito ay mahusay siyang tinulungan ni Dr. Tregelles, at ni J. L. Harris, isang dating klerigong Anglican na may pambihirang kakayahan, na kinilala bilang kapwa niya pastor.

Ang malaking karamihan sa Plymouth ay lubos na nasiyahan sa ganitong kaayusan, samantalang ang napakaliit na minorya ay labis na hindi mapakali sa ilalim nito at nadamang ang buong simulain ng mga pagtitipon ng mga Brethren ay unti-unti nang isinuko. Sa pagbabalik-tanaw sa paglipas ng mga taon, halos hindi maiiwasan ang konklusyong mas mabuti sana kung tahimik na humiwalay ang minorya at nagsimula ng bagong pagtitipon sa ibang bahagi ng lungsod—hindi bilang pagkontra sa mas naunang mga Brethren, kundi kung saan masisiyahan sila sa mas malawak na kalayaan—at pagkatapos ay naghintay sa Diyos na ipakita ang susunod na hakbang. Ngunit ang nangyari, madalas silang sumusulat kay Mr. Darby at sa kanyang mga kamanggagawa, at pagbalik niya mula sa kontinente ay nahikayat siyang pumunta sa Plymouth, na ginawa nga niya, sa labis na pagkainis at pagkagalit ng malalapit na kaibigan ni Mr. Newton. Itinatanggi niyang ipinatawag siya, ngunit tiyak na hinimok siyang pumunta ng marami na nababahala sa nagbagong kalagayan doon. Nagbigay siya ng napakabuo, at sa tingin ko ay napakapatas, na salaysay ng mga sumunod na nangyari sa kanyang “*Narrative of Facts*,” isang dokumentong parang isinulat ng abogado kung

saan ipinaliwanag niya kung bakit siya kumilos sa paraang ginawa niya sa Plymouth sa mga sumunod na buwan. Ngunit kailangan nating ipagpaliban ang pagtalakay dito hanggang sa susunod na kabanata.

Sa pagtatapos ng napakadi-ganap na bahaging ito, nais kong idagdag na ang maingat na pagbasa sa mga unang isinulat ng mga Brethren ay nagpapakitang nagkaroon ng unti-unting paghina at pagbaba ng pamantayan pagkatapos ng mga unang masasayang taon. Nakapasok na ang pagkamakamundo, kasama ang mga kaakibat nitong kapalaluan at kayabangan. Dito ay nagbigay si G. V. Wigram ng matalim na patotoo. Maraming Brethren ang naging abala sa kanilang sarili, at karaniwang isinusulat at binabanggit ang kanilang mga grupo bilang “ang nalabi sa mga huling araw,” “ang makadiyos na nalabi,” “ang iglesya sa Filadelfia,” at mga kahawig na pananalitang pumupuri sa sarili, na nakasusuklam sa isang espirituwal na isip. Tinitingnan nila nang may mapagmataas na paghamak ang mga banal na kasingbanal nila—o mas tapat pa nga—na nanatili sa iba’t ibang organisadong samahan, at hindi sila nag-atubiling angkinin, sa ilang pagkakataon, na sila lamang ang may-ari ng hapag ng Panginoon. Nakapagtataka pa ba na ang isang banal na Diyos, na umiibig nang pantay sa lahat ng Kanyang bayan, ay hinipan ang ganoong pagkukunwari at pinahintulutang lumitaw ang mga kalagayang nagpangalat at naghati sa kanila, at ginawa silang saksi sa halip sa kapangyarihan ng laman na sumira, kaysa sa kapangyarihan ng Espiritu na ingatan ang pagkakaisang Kanyang binuo?

Gayunman, wala bang mga aral na mapupulot sa mga pagkabigo ng mga Brethren na panatilihin ang pagkakaisang iyon sa bigkis ng kapayapaan? Hindi ba’t madalas, sa

kasamaang-palad, nakikita natin ang mga tapat na lingkod ng Diyos, mga lider sa kasalukuyang makapangyarihang gawain ng Espiritu Santo; ang pagtutol sa modernismo,—na naglalaban-laban dahil sa magkakaibang pananaw sa maliliit na detalye, sa halip na magkakasamang manindigan laban sa kasamaang sinisikap nilang labanan? Mabuting ipaalala sa atin si Nelson sa Trafalgar na, nang umakyat siya sa kubyerta at makitang nag-aaway ang dalawang opisyal na British, ay pinaharap niya sila at itinuro ang mga barko ng kaaway, at sumigaw, “Mga ginoo, *iyan* ang inyong mga kaaway!”

Na ang mga lider ang pangunahing may pananagutan sa nagbabantang pagkasira ng pakikisama ay tila napakalinaw. Ang karaniwang mga kasapi ay mga payak at makadiyos na Cristiano na nagagalak sa kanilang kalayaan mula sa itinuturing nilang pagkaalipin ng sekta, at sa pangkalahatan ay masisigasig na tagapangaral ng Ebanghelyo na lumalabas sa mga kalye at pampublikong lugar, gayundin sa kanilang mga inuupahang bulwagan at kapilya, upang dalhin ang mabuting balita ng isang tiyak na kaligtasan na tinatanggap sa pananampalataya at pinatutunayan ng pag-ibig ng Espiritu. Na kinapopootan ito ni Satanas ay makatitiyak tayo, kaya't sinikap niyang wasakin ang patotoo sa pamamagitan ng paghahasik ng alitan sa magkakapatid.

Kabanata 4: Lumalalang Pagtatalo

Ang mabigat na tanong na tinawag nang maglaon na “ang kaugnayan ng mga kapulungan sa isa’t isa,” o “ang pagkakaugnay-ugnay ng mga kapulungan,” ang siyang sa huli ay humati sa mga Brethren sa dalawang malaking pangkat, na tinawag pagkatapos na “open” at “exclusive.”

Noong 1838 pa lamang, si G. V. Wigram, isa sa pinakamalapit na kasama ni Mr. Darby, ay sumulat:

“Mahal kong Kaibigan at Kapatid: May isang bagay na pinag-iisipan naming mabuti sa ngayon na maaaring may kinalaman ka rin (at sa isang paraan ay tiyak na mayroon). Ang tanong na tinutukoy ko ay ito: ‘Paano dapat isaayos ang mga pagtitipon para sa pakikipag-isa ng mga banal dito sa aming lugar?’ Para ba sa kaluwalhatian ng Panginoon at sa paglago ng patotoo na magkaroon ng isang sentrong pagtitipon na pananagutan ng lahat ng nasa malapit, at ng maraming pagtitipong nasa ilalim nito hangga’t ipagkaloob ng biyaya? O mas mabuting hayaan na lamang na lumago ang mga pagtitipon sa anumang paraan, nang walang ugnayan sa isa’t isa at umaasa lamang sa sigla ng bawat indibidwal? Sa palagay ko ay wala akong sariling pasya sa bagay na ito, maliban na lamang na (bilang mga may pakikisama sa isip ng Diyos) ang ating paglilingkod ay dapat may pang-unawa, at anuman ang gawin ay gawin nang may kamalayan. Kung tungkol sa damdamin, talagang nananabik akong mas malinaw na makasama ang mga taong, bilang mga kapatid, ay makararamdam at magpapasan ng kanilang bahagi ng pananagutan; pero iyan lamang ang masasabi ko; sapagkat

sa totoo lang, basta't may isang lugar dito sa London kung saan ang naliligaw ay makasusumpong ng kapahingahan at pakikipag-isa, natutugunan na ang aking hangarin; bagaman siyempre, kailangan pa ring pangalagaan ang kaluwalhatian ng Panginoon.

“Ako, mahal na kapatid, ay iyo kay Jesus, Okt. 6, 1838. G. V. W.”

Malinaw na malinaw sa pagkakasulat ng liham na ito na hanggang sa panahong isinulat ito, wala pang tiyak na aral sa gitna ng mga Brethren tungkol sa tanong na kalaunan ay napilitan silang harapin dahil sa mga pangyayaring hindi nila inaasahan.

Lumipas pa ang pitong taon na walang sama-samang pagsisikap na alamin ang isip ng Panginoon sa bagay na ito. Kung mayroon lamang sa kanila na ilang malayo ang tanaw at maimpluwensiyang mga lingkod ng Diyos na nanguna sa pagtawag ng isang pulong ng mga kinikilalang lider upang pag-usapan ang buong usapin sa liwanag ng bukas na Biblia, *baka sakaling* naiwasan ang pagkakahati. Sinasabi kong *baka sakali*, sapagkat hindi ko maiwasang isipin na ang kapalaluan at sariling kalooban ng marami ang siyang talagang nagtulak sa pagkakahati sa huli, at kung hindi muna hinatulan ang ganitong kalagayan, walang anumang turo tungkol sa “mga simulain,” gaano man ito ka-ayon sa Kasulatan, ang makapagpapanatili sana ng pagkakaisa.

Noong 1845, pumunta si Mr. Darby sa Plymouth, at doon ay natagpuan niya, gaya ng babala sa kanya, ang isang ganap na bagong kaayusang umiiral. Si Mr. Newton, gaya ng nakita na natin, ay tumalikod na sa dati niyang mga pananaw, kapwa

tungkol sa pakikisamang Cristiano at sa maraming detalye ng hula. Marahil sa ilang punto ay hindi naman siya kailanman lubos na kaisa ng iba pang mga guro, at ang kanyang sistema ay higit na isang pag-unlad ng dati niyang paniniwala kaysa isang pagbagsak. Pero anuman ang nangyari, ang kapulungan sa Plymouth ay malayo na ngayon sa kalakaran ng mga kapulungan sa pangkalahatan. Wala nang puwang para sa malayang paglilingkod ayon sa pangunguna ng Espiritu. Si Mr. Newton at ang kamanggagawa niyang si J. L. Harris ang kinikilalang mga matatanda. Salitan silang nangangaral tuwing umaga ng araw ng Panginoon, at halos inuubos ng kanilang mga sermon ang oras, kaya pangalawa na lamang ang pagpipira-piraso ng tinapay. May ilang taong pinahintulutan o itinalaga nila upang makibahagi sa maliliit na bagay, pati na sa pagbasa at pagsisimula ng mga himno.

Nang dumating si Mr. Darby, agad niyang nadama na siya ay *persona non grata* sa mga lider at sa kanilang mga pangunahing tagasunod.

Dapat ba sana ay umalis na lamang siya at hayaang ang Panginoon na ang mag-ayos ng lahat, o mas mabuti bang manatili siya at salungatin ang mga kinikilalang pastor, na sa paniniwala niya ay inililigaw ang karaniwang mga kapatid? Mahirap sagutin ang mga tanong na ito. Anuman ang nangyari, nanatili siya, at iyon ay sa loob ng ilang buwan. Sa panahong ito, ang kanyang pagdalo ay nagpalakas ng loob ng iilang labis na nababagabag sa kalagayan doon. Tumutol siya nang hayagan at nang pribado laban sa itinuring niyang sektaryanismo at klerikalismo ng bagong kaayusan. Ipinaalam niya sa iba pang mga nangungunang kapatid sa iba't ibang lugar ang kalagayang umiiral doon. Ilang pulong ang ginanap

kasama ang mga responsableng kapatid, pero tumanggi si Mr. Newton na dumalo sa anumang ganoong pagtitipon, at sinabi niyang ituturing niya ang lahat ng ganitong pagsisikap na magkaunawaan bilang di-makatwirang panghihimasok. Nag-alok siyang makipagkita sa iilan para sa isang pagsisiyasat kung papayagan siyang pumili ng apat sa kanyang mga kaibigan at si Mr. Darby naman ng apat sa kanya. Tinanggihan ito ni Mr. Darby, sapagkat sa pakiramdam niya ito ay usapin ng buong kapulungan at hindi personal na away nila ni Mr. Newton.

Sa huli, dahil kumbinsido siyang ang kapulungan sa Ebrington Street ay hindi na nakatayo sa batayang pinagtitipunan ng mga Brethren, humiwalay siya sa pakikisama nito, at kasama ang ilang kapatid na kapareho niya ng isip ay kumuha sila ng ibang bulwagan kung saan nagsimula ang isang bagong pagtitipon noong huling araw ng Panginoon ng taong 1845.

Ganito ang isinulat ni Mr. William Trotter tungkol dito:

Noong una, halos saanman ay hinusgahan ng mga kapatid na padalos-dalos at wala sa panahon ang ginawa ni Mr. Darby. Hindi sila nakarating sa lugar, kaya kaunti lamang ang alam nila tungkol sa sistemang ipinasok doon. Marami sa mga pumunta sa Plymouth upang magsiyasat ang nakakitang mas malala pa pala ang kalagayan kaysa sa inakala nila, kaya humiwalay rin sila kay Mr. Newton at sa kanyang pangkat. Isang bagay na tila labis na tumimbang sa mga kapatid na ito ay ang pagkasira ng moral na katapatan, at ang sistema ng lihim na pakana at panlilinlang na kasama ng kasamaang iyon. Noong Abril 1846, nagkaroon ng pagtitipon sa London ng mga kapatid mula sa lahat ng dako para sa sama-samang pagpapakumbaba at panalangin, kung saan buong

biyayang ipinadama sa amin ang mga tanda ng presensiya ng Panginoon, at mula noon ay tila nabuksan ang mga mata ng mga kapatid sa kasamaan. Inanyayahan sa pagtitipong iyon si Mr. Newton at ang kanyang mga kaibigan pero tumanggi silang dumalo. Inilimbag nila ang kanilang mga dahilan sa pagtanggi, at ito ay malawak na ipinamahagi.

Di nagtagal ay nailimbag ang Narrative of Facts⁴ ni Mr. Darby, at nang taglagas ng taong iyon ay nagkaroon ng sunud-sunod na pagtitipon sa Rawstorne Street, London, na napakahalaga sa kanilang pinagmulan, katangian at kinalabasan. Nagsimula ang mga ito sa pagdalaw ni Mr. Newton sa ilang kapatid sa paligid ng Rawstorne Street at sa pakikibahagi niya roon sa pagpipira-piraso ng tinapay. Nagdaos siya ng ilang pag-aaral ng Kasulatan sa bahay ng isa sa kanila, at pagkatapos ay sinabi niyang ang isang bahagi ng kanyang pakay sa pagpunta sa lungsod ay upang makipagkita sa sinumang kapatid na nagnanais makaalam tungkol sa mga paratang laban sa kanya sa Narrative of Facts. Sa kalooban ng Diyos, nagkataong nasa London noon si Mr. Darby. Dumaan siya sa lungsod papuntang France, at nakuha na niya ang kanyang pasaporte, napapalitan na ang kanyang pera at handa nang umalis, nang puntahan siya ng mga kapatid upang pigilan siya hanggang masikap na magkaroon ng isang hayagang pagsisiyasat sa buong usapin, na magkaharap ang nagsasakdal at ang sinasakdal. Iminungkahi kay Mr. Newton ng mga kapatid na inalok niyang bigyan ng impormasyon ang hayagang pagsisiyasat na ito. Paulit-ulit itong iminungkahi sa kanya ng iba pa, pero palagi at walang pagbabago niya itong tinanggihan.

Kaya nagtipon ang mga kapatid na nagtitipon sa Rawstorne Street, at pagkatapos ng sama-samang panalangin at pagsasanggunian ay napagpasyahan nilang hindi maaaring tanggapin si Mr. Newton sa Hapag ng Panginoon doon habang tumatanggi siyang bigyang-kasiyahan ang kanilang budhi tungkol sa mabibigat na paratang laban sa kanya.

Kaugnay ng mga pangyayaring ito, may tatlong kasulatang inilabas si Mr. Newton at ang kanyang pangkat. Ang isa ay isinulat mismo ni Mr. Newton bilang sagot sa mga paratang ng kawalang-katapatan. Ang isa pa ay mula sa apat niyang kasamang namamahala sa Plymouth, na nagbibigay ng mga dahilan kung bakit hindi siya dumalo sa Rawstorne Street upang bigyang-kasiyahan ang budhi ng mga banal na nagtitipon doon. At isang pagtutol na ipinadala ng mga namamahala sa Plymouth sa mga kapatid na nagtitipon sa Rawstorne Street dahil sa pagbubukod nila kay Mr. Newton sa Hapag ng Panginoon. Ang lahat ng ito ay sinuring mabuti sa apat na polyetong pinamagatang *Accounts of the proceedings at Rawstorne street in November and December, 1846*. Napakahalaga ng apat na polyetong ito dahil ipinakikita nila ang kawalang-katapatang kaugnay ng sistemang ipinagtatanggol ng tatlong kasulatang nabanggit. Ang mga pangyayari sa Rawstorne Street, at ang mga lathalaing nagmula rito, ay naglinaw sa kaluluwa ng marami; at noong Pebrero 1847, nagkaroon ng pagtitipon sa lugar ding iyon, na dinaluhan ng maraming kapatid mula sa mga lalawigan, kung saan halos lahat ng mga iginagalang sa gitna ng mga kapatid ay nagbigay ng kanilang taimtim na patotoo tungkol sa masamang sistemang lumago sa Plymouth, at tungkol sa

pangangailangan ng lubos at ganap na paghiwalay dito. Ang mga patotoo nina Messrs. M'Adam, Harris, Lean, Hall, Young at iba pa ay pawang taimtim at tiyak. Halos walang kapatid na kilala sa gitna ng mga kapatid bilang nagpapagal sa salita at nagbabantay sa mga kaluluwa ang hindi sumang-ayon noon sa malungkot na pangangailangang humiwalay sa masama at nakasisirang sistemang ito.

Ibang-iba naman ang pagtingin ng marami pang iba sa buong usapin. Ganito ipinahayag ni Mr. Henry Groves ang kanilang damdamin: Sa malungkot na taong ito, na susubok sa mga pag-aangkin ng makalangit na pagkatawag at sa mga banal na katotohanang pinanghahawakan (na, gaya ng napatunayan, ay masyadong nasa ulo at kulang sa puso, kapwa ng guro at ng mag-aaral), dumating si Mr. Darby sa Plymouth at natagpuang nangingibabaw ang impluwensiya ni Mr. Newton. Napakagandang pagkakataon sana iyon upang magingning ang biyaya! upang magtagumpay si Cristo sa banal laban sa sarili! Pero, sayang! ang sarili ang nagtagumpay laban kay Cristo sa magkabilang panig ng labanan, bagaman sa magkaibang paraan; at ang mapanghating espiritu ng “Ako ay kay Newton,” at “Ako ay kay Darby,” ay pumasok at tinangay ang lahat, maliban sa mga talagang lumalakad sa harap ng Diyos. Ang magagawa lamang ng mga ito ay magbuntong-hininga at umiyak dahil sa kasalanan at kasamaang ginagawa sa banal na pangalan ni Jesus, at lumayo sa bagay na lubhang lumapastangan sa Panginoon. Sa Corinto, ayaw makibahagi ni Pablo sa di-banal na alitang nangyayari sa gitna ng mga nagtatalo kung sila ay kay Pablo, kay Pedro o kay Apolos. Kontento na siyang manatiling lingkod at hindi maging

panginoon; sapagkat siya ay para sa lahat, at sinikap niyang iahon sila sa kanilang sektaryanismo sa pagsasabing si Pablo, si Cefas at si Apolos ay pare-parehong kanila— kanila upang paglingkuran sa bigkis ng Ebanghelyo; at sa ganito ring espiritu, ang mahusay magsalitang guro na si Apolos ay hindi napapayag ni Pablo na pumunta sa kanila, na para bang ayaw niyang mapansin, upang ang ipinako sa krus na Panginoon ang mangibabaw sa kanya gayundin kay Pablo.

Ang naging bunga ng ganitong pagkilos sa biyaya ay na sa Ikalawang Sulat ay wala na tayong mababasa tungkol sa mga pagkakahating nakita sa Unang Sulat — ang biyaya at pagtitiis ay nagtagumpay laban sa sarili at sa pagkakahati. Ngunit ang biyaya ng mga guro sa Corinto ay wala sa Plymouth; at kahit na ipinagmamalaki ang pagkakaisa ng katawan, at itinuturo ang utos na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu, hinarap ni Mr. Darby ang itinuring niyang sektaryanismo ng iba sa pamamagitan ng sarili niyang sektaryanismo, na kanyang ganap na isinagawa sa paggawa ng pagkakahati sa gitna ng mga banal na nakasama niya sa pakikisama mula pa sa simula; at iyon ay sa kabila ng pagtutol ng karamihan sa mga kapatid na dumating mula sa malayo upang siyasatin ang kalagayan sa Ebrington Street, kung saan hanggang noon ay nagtitipon ang lahat sa pakikisama. Nang maisagawa na ang pagkakahati, naghanda siya ng hapag sa ibang lugar noong huling Linggo ng malungkot at makasaysayang taong iyon, na sa hinaharap ay magiging tanging “hapag ng Panginoon,” na paliligiran niya at ng kanyang mga tagasunod. Mula sa pagtitipong ito noong Disyembre 1845, dapat nating bilangin ang pag-usbong ng Darbyismo, at ang paglago nito bilang isang hiwalay na pangkat na kusang nagtiwalag sa sarili, na humiwalay sa mga batayang sumisira sa dakilang katotohanan na, laban sa lahat

ng sektaryanismo, ay siyang pinagsikapang paligiran ng mga banal ng Diyos ng “mga Brethren”; ibig sabihin, na ang dugo ng Kordero ang batayan ng pagkakaisa ng pamilya ng Langit: gaya ng sinabi ni Mr. Darby, “tanggapin ang lahat ng nasa pundasyon.”

Ang mga dahilan ng malungkot na pagkakahahating ito, ayon sa natutunan natin mula sa *Narrative* ni Mr. Darby, ay sektaryanismo, klerikalismo at maling pananaw tungkol sa hula. Walang paratang ng erehiya; wala ni isang batayan mula sa Kasulatan na makapagbibigay-katwiran sa paghihiwalay; pero, na para bang walang utos na magtiisan at magpasensiya sa isa’t isa, at na para bang ang dugo ng Kordero ay hindi na ang tiyak na pundasyon ng lahat ng tunay na pakikisama rito, gaya ng pundasyon ito ng lahat ng pakikisama sa kaluwalhatian; nakikita natin si Mr. Darby na itiniwalag ang mga banal na nakasama niya sa pakikisama sa loob ng maraming taon, o marahil mas tamang sabihin, itiniwalag ang kanyang sarili; alinman dito, pinupunit niya ang katawan ng Panginoon, at sa katunayan ay nagsasabing gaya ng isang babae noong unang panahon na walang puso ng ina na nahahabag sa bata, “Huwag mapasaakin o mapasaiyo man, hatiin ninyo.” Oh, kung mayroon lamang ng malasakit ni Cristo Jesus, ng puso ng mapagmahal na Panginoon, na nag-aalab sa apostol, na handang isakripisyo ang sarili nang sanlibong ulit sa dambana ng Panginoon alang-alang sa Kanyang katawan! Nasaan ang pag-ibig na muling nagdaramdam ng sakit ng panganganak hanggang si Cristo ay mabuo sa mga iglesya sa Galacia—ang pag-ibig na may malasakit ng isang ina sa bayan ng Diyos, na hindi sila maitatakwil, bagaman dahil sa pag-ibig sa kanila ay hinangad nitong maputol na sana ang mga bulaang guro alang-alang sa kanila? Oh, ang kakila-kilabot na kasalanan

ng pagkakahati! pero ang kasalanan ng isang kapatid ay kasalanan din natin, atin itong pasanin bilang mga saserdote sa harap ng dambana. Alalahanin natin ito, at ang kasalanan ng isang kapatid ay magdudulot ng pighati at hindi ng kapaitan; at ang paglapastangan sa Diyos at ang kahihiyan natin ay sisikapin nating pasanin nang may luha sa harap ng ating Diyos, gaya nina Daniel at Jeremias. Napakalinaw na ipinakikita ng mga ginawang ito na ang tunay na pag-ibig sa Panginoon, at ang pagpapahalaga sa pagkakaisa ng Kanyang katawan, ay humina na; na nais ng mga lider na panatilihin ang sarili nilang mga opinyon at hawakan ang sarili nilang mga tagasunod; at na ginawa ng mga tagasunod na ito ang kanilang mga lider at ang mga opinyon nila na tunay na bigkis ng kanilang pagkakaisa, sa halip na si Cristo Mismo, na nagbibigkis sa lahat sa iisang bigkis ng buhay na walang hanggan kasama Niya, ang Panginoon at Guro nilang lahat. Sayang! kay agang lumabo ang dalisay na ginto, at naging dumi ang pilak. “Sa amin ang kahihiyan at pagkalito ng mukha.”

Kung mahinahong pag-iisipan ang buong usapin pagkalipas ng halos isang siglo, malamang ay madarama ng isa na ang katotohanan ay wala sa alinmang sukdulan. Walang duda na masama ang kalagayan sa Plymouth. Marami ang nagbubuntong-hininga at nananabik sa paglaya na hindi alam kung ano ang gagawin o saan babaling.

Nadama ni Mr. Darby na maaaring gayahin sa ibang lugar ang halimbawa ng Plymouth, at dahil dito ay maaaring sirain ng mga taong sumusunod sa sariling kalooban ang buong kilusan. Na wala siyang balak na magsimula ng isang *bagong* kilusan o magtayo ng isang kalabang sistema ay malinaw na ipinakikita ng dalawang sulatin niya, na medyo malabo ang pagkakasulat,

na isinulat niya sa panahong ito. Medyo mahaba ang mga ito, pero sa palagay ko ay mahalaga ang mga ito dahil ipinakikita nila kung paano gumagana ang kanyang isip. Maliwanag na nais niyang gawin ang kalooban ng Diyos anuman ang kapalit, pero siya mismo ay lubhang naguguluhan. Gayunman, sa palagay ko ay tiyak na pinatutunayan ng mga sulating ito na hindi niya naunawaan ang kahalagahan at ang malawak na epekto ng hakbang na ginawa niya nang humiwalay siya sa pangunahing kapulungan dahil lamang sa mga paratang ng klerikalismo, sektaryanismo at moral na kalagayan. Sa isang pag-uusap kinalaunan, sinabi ni Mr. Robert Chapman ng Barnstaple, “Dapat ay naghintay ka muna bago kumilos nang gayon.” Sumagot si Mr. Darby, “Naghintay ako nang anim na buwan at walang pagsisisi,” o mga salitang ganoon. Sumagot si Mr. Chapman na sa Barnstaple ay maghihintay sila nang anim na taon bago gumawa ng hakbang na lubhang hahati sa mga kapatid.

Ang naiwang impresyon sa aking isip ay na si Mr. Darby ay labis na masigasig para sa itinuring niyang kaluwalhatian ng Diyos at hindi siya kumilos dahil sa kapalaluan at sariling kalooban. Pero ang Diyos lamang ang makahahatol nito. Medyo bata pa siya noon. Wala pang 20 taon siyang isa sa mga kinikilalang lider ng bagong kilusan, at sa pakiramdam niya ay tinatawag siya upang iligtas ang patotoo sa lubos na pagkawasak. Pero hayaang ang mambabasa ang humatol sa kanyang espiritu at mga pananaw noong panahong iyon sa pagbasa ng mga sulating kasunod nito:

I

Naniniwala ako na ang mga iglesya ay nalunod at nawala na sa gitna ng malawak na popular na hirarkiya ng

relihiyon; pero naniniwala rin ako na ang tinatawag na nakikitang iglesya ay nalunod na rin doon.

Gayunman, may pagkakaiba, sapagkat ang mga iglesya ang anyo ng pamamahala, samantalang ang iglesya, bilang isang katawan sa lupa, ang buhay na pagkakaisa.

Ang nadama ko mula pa sa simula, at siyang pinagsimulan ko, ay ito: nananatili ang Espiritu Santo, at kung gayon, nananatili rin ang mahalagang simulain ng pagkakaisa kasama ng Kanyang presensiya; sapagkat (ang katotohanang ito lamang ang may kinalaman sa atin ngayon) saanman “nagkakatiapon ang dalawa o tatlo sa aking pangalan, ay naroroon ako sa gitna nila.”

Kapag ito ay tunay na hinahanap, tiyak na may pagpapala sa pamamagitan ng Kanyang presensiya; ganito ang naranasan namin, napakatamis at puno ng biyaya, kaming nagtipon nang hiwalay.

Kapag may pagtatangkang ipakita ang kalagayan at ang pagkakaisa, palaging magkakagulo at mabibigo; hindi papayag ang Diyos na makisama sa amin sa ganoong kalagayan.

Kailangan nating pumasok sa kalagayang ayon sa Kanyang isip upang makamtan ang Kanyang lakas. Iyon ang kabiguan ng iglesya ngayon; pero doon ay sasamahan Niya tayo.

Palagi ko itong sinasabi. Alam kong nabagabag nito ang ilan, maging ang mga lalo kong minamahal; pero natitiyak kong ito ang isip ng Panginoon. Sinabi ko: Tayo ang mga saksi ng kahinaan at abang kalagayan ng iglesya.

Hindi tayo mas malakas o mas mabuti kaysa sa iba (mga Dissenter, at iba pa), kundi kinikilala lamang natin ang ating masama at abang kalagayan, at dahil dito ay makasusumpong tayo ng pagpapala. Hindi ko nililimitahan ang magagawa ng pinagpalang Espiritu para sa atin sa abang kalagayang ito, pero tumatayo ako sa lugar kung saan magagawa Niya ito.

Kaya naman, naniniwala akong walang pamamahala sa mga katawan sa paraang may kapamahalaan; kung saan ito inaangkin, magkakaroon ng kaguluhan. Ganito ang nangyari dito (sa Plymouth); at palagi at hayagang sinasabi na ito ang magiging huwaran, upang ang lahat sa malalayong lugar ay dito sumangguni. Ang buong paniniwala ko ay tuluyan nang nawala ang budhi, maliban sa mga talagang lubhang nagdurusa.

Kaya ang hinahanap ko lamang sa orihinal na kalagayan ng iglesia ay ito: na naniniwala akong saanman nagkakatipon ang dalawa o tatlo sa Kanyang pangalan, naroroon si Cristo, at ang Espiritu ng Diyos ang tanging pinagmumulan ng kapangyarihan, at ang Kanyang ginagawa ay magiging pagpapala sa pamamagitan ng pagkapanginoon ni Cristo. Ang mga ito ay sapat para sa lahat ng panahon. Kung higit pa rito ang tatangkain ngayon, kaguluhan lamang ang ibubunga.

Kinikilala ko ang orihinal na kalagayan gaya ng pagkilala ng isang makasalanan, o gaya ng pagkilala ng isang taong may kapansanan sa kabuuan at buong katawan. Pero dito pumapasok ang isang napakahalagang punto: —Hindi ko mapupunan ang kakulangan sa pamamagitan ng kaayusan o karunungan ng tao; kailangan kong umasa.

Itatakwil ko ang anumang hindi mula sa Espiritu, at sa ganitong paraan ay itatakwil ko ang anumang—hindi ang pagkukulang sa orihinal na kalagayan; sapagkat iyon, sa ganap na kahulugan, ay ako mismo—kundi ang ginawa ng tao upang punan iyon; sapagkat hindi nito kinikilala ang pagkukulang, ni ang Espiritu ng Diyos. Palagi kong kikilalanin ang anumang mula sa Espiritu ng Diyos sa sinuman. Ang panuntunan dito ay tila napakasimple.

Hindi ako nag-aalinlangan na nagulo na ang kaloob na kapangyarihan; pero ang Espiritu Santo ay palaging may kakayahang kumilos sa anumang kalagayang kinalalagyan ng bayan ng Diyos. Ang lihim ay ang huwag magkunwaring lumampas dito. Laging naroroon ang buhay at ang kapangyarihan ng Diyos; at ginagamit ko ang mga kaanib na mayroon ako, nang may buong pagtatapat na ako ay nasa di-ganap na kalagayan.

Dapat nating alalahanin na ang katawan ay dapat umiral, bagaman hindi sa nagkakaisang kalagayan; at gayundin, kahit sa isang lugar. Kaya naman, makikilala ko ang kanilang mga kaloob at iba pa, at makukuha ko ang aking batayan sa dalawa o tatlong nagkakaisa para sa pagpapalang ipinangako para roon.

Kung gayon, kung may mga kaloob, hindi magagamit ang mga ito kundi bilang mga kaanib ng katawan, sapagkat sila ay ganoon, hindi dahil sa panlabas na pagkakaisa, kundi dahil sa buhay na kapangyarihan ng Ulo sa pamamagitan ng Espiritu Santo.

Ang “nakikitang katawan,” sa hinala ko, ay medyo nakalililang sa atin. Malinaw na ang sama-samang pagkilos ay nasa tunay na buhay na katawan dito sa lupa,

pero doon ay ang mga kaanib ang dapat kumilos; kaya sa palagay ko ay hindi ito nagdudulot ng suliranin.

Naniniwala ako na kung kikilos tayo ayon sa 1 Corinto 12:14 nang higit sa kapangyarihang mayroon upang patunayan ito, magugulo lamang tayo.

Pero ang pag-iral ng katawan, anuman ang kalat-kalat nitong kalagayan, ay talagang nagpapatuloy; sapagkat nakasalalay ito sa pag-iral ng Ulo at sa pagkakaisa nito sa Kanya. Dito, ang Espiritu Santo ay talagang kataas-taasan.

Umiiral ang katawan dahil may iisang Espiritu Santo.

“May isang katawan at isang Espiritu, gaya rin naman ng pagkatawag sa inyo sa isang pag-asa ng inyong pagkatawag”; at sa katunayan ito mismo ang puntong itinatangi rito [ibig sabihin, sa Plymouth].

Kung gayon, tiyak na pinakakain at kinakalinga tayo ni Cristo bilang Kanyang sariling laman, bilang mga kaanib ng Kanyang katawan; at nagpapatuloy ito “hanggang sa tayong lahat ay umabot,” atbp. (Efeso 4). Kaya, sa pagkaunawa ko, hindi natin maitatanggi ang katawan .at ang pagkakaisa nito (anuman ang kawalang-katapatan at kalagayan nito), at (hangga’t kinikilala ang Espiritu Santo) ang Kanyang pagkilos dito, nang hindi itinatangi ang banal na karapatan ng Espiritu Santo, at ang pangangalaga at pagka-Ulo ni Cristo sa iglesia.

Dito, hindi ang asal ng iglesia ang usapin, kundi ang kay Cristo; at ang katotohanang ang Espiritu Santo ay nasa lupa, at ang Kanyang karapatan habang naririto; at gayundin ang pagkilala sa pagkapanginoon ni Cristo. At hanggang dito ko kinikilala ang iba.

Kung ang isang ministro sa Establishment ay may mga kaloob, kinikilala ko ito bilang mula sa Espiritu, si Cristo na nagsisilang ng kaanib ng Kanyang katawan o kumakalinga rito. Pero hindi ako makasasama sa mga bagay na kahalo nito, sapagkat hindi iyon mula sa katawan ni mula sa Espiritu. Hindi ako makahihipo ng marumi; dapat kong ihiwalay ang mahalaga sa hamak.

Pero hindi ko maaaring bitawan ang Efeso 4 habang kinikilala ko ang katapatan ni Cristo. Ngayon, kung tayo ay magtitipon (oo, at kapag tayo ay nagtitipon), ang tanging hinahanap ko ay na kilalanin ang simulaing ito, sapagkat ito ay pagkilala sa Espiritu Santo Mismo, at para sa akin iyon na ang lahat.

Nagtitipon kami at sumasamba; at sa panahong ito, kaming mga humiwalay ay nagtitipon sa iba't ibang silid, upang sa pinakatapat at pinakasimpleng paraan, sa aming kahinaan, ay makasamba kami. At anuman ang ibigay ng Espiritu Santo sa sinuman upang ipakain sa amin, Siya ang kataas-taasan—marahil wala ni anumang pagsasalita—at ito ay dapat nasa pagkakaisa ng katawan.

Kung narito ka, maaari kang mapasa pagkakaisa ng katawan bilang isa sa amin. Ito ay hindi masisira ni Satanas, sapagkat kaugnay ito ng karapatan at kapangyarihan ni Cristo.

Kung ang mga tao ay magtatangkang gayahin ang pamamahala ng katawan, magiging popery o dissent ito agad.

At ito ang nakikita ko tungkol sa pagiging nakikita ng katawan; kaugnay ito ng walang hanggang kahalagahang

simulaing ito, ang presensiya at pagkilos ng Espiritu Santo sa lupa.

Hindi lamang ito isang bagay na iniligtas sa mga panukala ng Diyos, kundi isang buhay na bagay na binibigyang-buhay dito sa lupa ng pagkakaisa nito sa Ulo, at ng presensiya ng Espiritu Santo rito. Ito ay isang tunay at totoong bagay, ang Espiritu Santo na kumikilos dito sa lupa. Kung ang dalawa ay tapat dito, pagpapalain sila rito.

Kung sasabihin nilang, “Kami ang katawan,” nang hindi kinikilala ang lahat ng kaanib (anuman ang kanilang kalagayan), sa moral na paraan ay hindi na sila bahagi nito. Kinikilala ko sila, pero hindi sa anumang bagay ang kanilang kalagayan. Napakahalaga ng simulaing ito.

Kaya ikinabit ni Cristo ang praktikal na pagkilos nito sa “dalawa o tatlo”; at kinikilala Niya sila sa pamamagitan ng Kanyang presensiya. Naglaan Siya para sa pagpapanatili nito. Kaya sa lahat ng kalagayan ng pagkawasak, hindi ito titigil hangga’t hindi Siya tumitigil na maging Ulo, at ang Espiritu Santo na maging ang Patnubay at ang Mang-aaliw na isinugo.

Pinahintulutan ng Diyos ang pagtatalaga kay Saul; pero hindi Niya kailanman pinahintulutan ang paglayo sa Espiritu Santo. Ang “dalawa o tatlo” ay tiyak na pumapalit sa templo, na siyang lugar ng presensiya ng Diyos, bilang simulain ng pagkakaisa. Iyan ang nagpapaiba sa lahat. Kaya, nang mahati ang Israel, hinanap ng mga matuwid ang templo bilang sentro ng pagkakaisa, at si David ay larawan para sa atin dito ni Cristo sa pamamagitan ng Espiritu Santo.

Sa kabilang banda, ang pamamahala sa iglesya, maliban sa ang Espiritu ang palaging kapangyarihan, ay hindi maisasagawa. II

Hinala ko na maraming kapatid ang nagkaroon ng mga inaasahan na hindi kailanman nagtulak sa akin, at gumulo sa kanilang isip nang hindi ito natupad sa praktika.

Halimbawa, hindi ko kailanman nadama na ang aking patotoo ay tungkol sa kakayahan ng Espiritu Santo na pamahalaan ang isang nakikitang katawan. Hindi ko ito pinagdududahan; pero pinagdududahan ko ang tamang pagsasagawa nito ngayon bilang isang bagay ng patotoo. Hindi ito bagay sa atin.

Ang aking pagtitiwala ay nasa katiyakan ng pagpapala ng Diyos at ng pag-iingat Niya sa atin, kung tatayo tayo sa kalagayang talagang kinalalagyan natin. Ang kalagayang iyon ay ang pangkalahatang pagkawasak ng dispensasyon. Gayunman, naniniwala ako na naglaan ang Diyos para sa pagpapanatili ng pangkalahatang simulain nito (maliban sa pag-uusig), ibig sabihin, ang pagtitipon ng isang nalabi sa kaaliwan ng nagkakaisang pag-ibig sa pamamagitan ng kapangyarihan at presensiya ng Espiritu Santo, upang si Cristo ay makaawit ng papuri roon.

Ang lahat ng iba pa ay paglilingkod upang bumuo, umalalay, at iba pa. Sa gitna ng iba pang bagay, ang pamamahala ay maaaring may lugar; pero mabuting alalahanin na sa pangkalahatan, ang pamamahala ay tumutukoy sa kasamaan, kaya ito ay nasa labas ng positibong pagpapala, at may pinakamababang layunin sa iglesya.

Bukod dito, bagaman may kaloob ng pamamahala, sa pangkalahatan ay iba ang uri ng pamamahala kaysa sa kaloob. Ang kaloob ay naglilingkod, nagmiministeryo, at halos hindi namamahala. Maaaring magsama ang mga ito, gaya ng sa sigla ng mga apostol. Ang mga matatanda ay higit na siyang pamamahala, pero hindi sila mga kaloob.

Ang lalo nang nabigo (sa paniniwala ko) ay ang kaayusan ng bahaging pamamahala, at kailangan nating makaraos nang wala ito, kahit man lamang sa pormal na paraan. Pero hindi ako naniniwala na dahil dito ay hindi naglaan ang Diyos para sa ganitong kalagayan.

Naniniwala ako na ang “mga kapatid” ay malaki ang nailayo sa kanilang tamang lugar sa praktika, at sa kamalayan nito, at natuklasan nila ang kanilang kahinaan: at tinuturuan sila ngayon ng Panginoon. Para sa akin, nang matagpuan kong wasak ang lahat sa paligid ko, ang aking kaaliwan ay na saanman nagkakatipon ang dalawa o tatlo sa pangalan ni Cristo, naroroon Siya. Hindi pamamahala o anupaman ang hinanap ko. Ngayon, talagang naniniwala ako na ang Diyos ay tapat, at kaya Niyang panatilihin ang pagpapala.

Naniniwala ako na ang malalaking gusali at malalaking pangkat ay isang pagkakamali: at sa totoo lang, ganoon na ang paniniwala ko noon pa man. Dagdag pa rito, naniniwala ako ngayon (bagaman laging totoo ito sa praktika), na ang kinakailangang pagharap sa kasamaan ay dapat sa pamamagitan ng budhi, sa biyaya. Ganito palaging humarap si San Pablo, bagaman mayroon siyang tiyak na komisyon na masasandalan. At naniniwala ako na ang dalawa o tatlong magkakasama, o mas marami pa, na

ang ilan ay may kaloob ng karunungan sa biyaya, ay maaaring, sa pagtuklas ng isip ng Panginoon, kumilos sa disiplina; at ito, kasama ng pagpapastol, ang pangunahing nagbubuklod sa mga banal, sa Mateo 18. Ang ganitong pagkakasundo ay binabanggit bilang tanda ng kapangyarihan ng Espiritu.

Hindi ako nag-aalinlangan na may ilang may kakayahang magturo sa budhi ng iba. Pero ang budhi ng katawan ang siyang laging dapat kilusin at ituwid. Ito ang katangian ng lahat ng malusog na pagkilos ng ganitong uri, bagaman maaaring may masasandalan sa kasalukuyang kapangyarihan ng apostol, na, kapag nakapasok na ang kasamaan, ay maaaring wala; pero hindi nito mapawawalang-bisa ang “kung ang dalawa o tatlo ay magkasundo, ito ay mangyayari.”

Kaya wala akong nakikitang kahit kaunting pangangailangang pasakop sa popery; (/ ibig sabihin, makalamang pagkakaisa sa pamamagitan ng kapamahalaan sa laman), ni ang tumayong mag-isa; sapagkat naglaan ang Diyos para sa pagtitipon ng mga banal, na nakasalig sa biyaya, at iniingatan ng pagkilos ng Espiritu, na walang duda ay maaaring mabigo dahil sa kakulangan ng biyaya, pero sa bawat natitirang kaloob ay may puwang; kung saan nahahayag ang presensiya ni Cristo at ang pagkilos ng Espiritu, pero dapat itong panatilihin batay sa kalagayang talagang kinalalagyan ng iglesya, kung hindi ay mauuwi ito sa isang sektang inayos ng tao, na may ilang bagong ideya.

Kung saan pinagtitiwalaan ang Diyos sa kalagayang kinalalagyan natin, at para sa kalagayang iyon, at kontento

tayong matagpuang tiyak na kasama natin Siya, doon ay natitiyak kong sapat Siya at tapat upang tugunan ang ating mga pangangailangan.

Kung may kailangang isang mas marunong kaysa sa sinuman sa mga nagtitipon sa isang lugar, mapagpakumbaba nilang madarama ang kanilang pangangailangan, at magpapadala ang Diyos ng sinuman ayon sa pangangailangan, kung nakikita Niyang iyon ang angkop na paraan.

Walang lunas sa kakulangan ng biyaya kundi ang soberanong kabutihang umaakay sa pagtatapat. Kung itatayo natin ang ating dambana, magsisilbi itong pader (Ezra 3:3). Ang pagiging nakikita ay pangangalagaan ng Diyos, gaya ng lagi Niyang ginagawa; ang pananampalataya ng katawan ay mababalita, at ang pagkakaisa sa pag-ibig ay maghahayag ng kapangyarihan ng Espiritu Santo sa katawan.

Wala akong duda na ibabangon ng Diyos para sa pangangailangan ang lahat ng hinihingi ng pangangailangan sa kalagayang inilagay Niya tayo sa pang-unawa. Kung iniisip nating itayong muli ang iglesya, muli kong sasabihin, huwag nawang itulot ng Diyos. Mas nanaisin kong maging malapit sa wakas, upang mabuhay at mamatay para rito sa paglilingkod, kung saan ito ay mahal na mahal ng Diyos: iyan ang aking hangarin at buhay.

Sa sumunod na labintatlong buwan ay nagsikap na magkaroon ng pagkakasundo, pero nawalan ng saysay ang lahat.

Pagkatapos, noong Pebrero 1847, may lumitaw na isang bagay na nagpatibay kay Mr. Darby sa kanyang paniniwala na pinatnubayan siya ng Panginoon, at nag-udyok sa maraming naguguluhan na tiyak nang pumanig sa kanya.

Si Mr. J. L. Harris ay nagpatuloy na kasama ng kanyang kamanggagawa kahit na labis na nababagabag ang kanyang isip, hanggang sa makumbinsi siya na may tiyak na pagsisikap si Satanas sa pagtitipon sa Ebrington Street na sirain ang patotoo ng mga Brethren. Nagbago ang kanyang saloobin nang matuklasan niyang si Mr. Newton ay sistematikong nagpapalaganap ng isang uri ng aral tungkol kay Cristo na sumisira sa katotohanan ng Ebanghelyo.

Sa pagiging makatarungan kay Mr. Newton, dapat sabihin na ang aral na ito ay hindi naman talaga bago. Kahit man lamang ang isang bahagi nito ay naipahayag na ni Mr. Newton sa isang artikulong inilimbag sa *The Christian Witness*, na si Mr. Harris mismo ang editor ilang taon na ang nakararaan, at tila nakaligtas ito sa pagpuna. Gayunman, hindi inilahad sa artikulong iyon ang buong aral, at walang sinumang naghinala kung saan ito maaaring humantong. Ang doktrinang pinag-uusapan ay may kinalaman sa kaugnayan ng Panginoon sa Diyos bilang isang tao at isang Israelita dito sa lupa. Ito ay isang sistema ng aral na nakasalig sa ilang pananalita sa mga Awit, at unang nahulog dito si Mr. Newton nang sikapin niyang sagutin ang erehiya ni Edward Irving tungkol sa “makasalanang pagkatao ni Cristo.” Kung paano nahayag ang buong pananaw niya ay pinakamabuting isalaysay ni Mr. Harris mismo, na siyang unang nagpaalam nito kay Mr. Darby. Sinabi niya:

“Nais kong sabihin nang malinaw kung paano ko nalaman ang tungkol sa manuskrito. Mga tatlong linggo na ang

nakararaan, may isa sa ating mga kapatid na babae sa Exeter na buong kabaitang nagpahiram ng mga tala sa aking asawa, bilang aral ni Mr. Newton, na nagbigay sa kanya ng malaking interes at pakinabang. Nang unang sabihin sa akin ng aking asawa kung ano ang dinala niya sa bahay, hindi ko ito gaanong pinansin; pero di nagtagal ay nadama kong hindi tama na pahintulutan ko sa aking bahay ang ganitong sistema ng lihim na pagpapakalat, kaya ipinasya kong ibalik ang manuskrito nang hindi ito binabasa. Kaya sumulat ako ng isang maikling liham sa kapatid na nagpahiram nito, pinasasalamat siya sa kanyang kabaitan, at ipinaliliwanag kung bakit ko ito ibinabalik nang hindi binabasa. Gabi na nang matapos akong sumulat, at nalaman kong samantala ay sinilip na pala ng aking asawa ang manuskrito upang makuha ang balangkas ng nilalaman nito, na binanggit niya sa akin, lalo na ang pananalitang “ang krus ay pangwakas na pangyayari lamang sa buhay ni Cristo.” Akala niya ay hindi niya naunawaan ang ibig sabihin ng sumulat, kaya nagpapaliwanag siya sa akin. Kaya sinilip ko na rin ang manuskrito, at sa pagbasa nito ay nagulat at nabigla ako nang matagpuan ko ang ganoong mga pahayag at doktrinang salungat sa Kasulatan, na sa tingin ko ay tumatama sa kabuuan ng doktrina ng krus . . .

Sa batas ng bansa ay may tinatawag na misprision of treason, na may mabibigat na parusa kapag ang sinumang nakaaalam ng mga gawaing pagtataksil ay hindi nagbigay-alam. Sa kasong ito, naniniwala akong ang mga doktrinang itinuturo ay sumisira sa kaluwalhatian ng krus ni Cristo at nagliligaw sa mga kaluluwa; at sa tingin ko ay tungkulin ko kay Cristo at sa Kanyang mga banal na ipaalam nang

hayagan ang doktrina. Sinasabi ng manuskrito na ito ay mga tala ng isang lektyur—sa palagay ko ay isang pampublikong lektyur. Kasama ng mga talang ito tungkol sa Awit 6 ay ibinigay rin, bilang kalakip nito, ang mga tala tungkol sa Isaias 13, 14, kung tama ang pagkaalala ko, na may ganitong paalala, “Isasama ito sa Awit 6,” o anumang katulad nito; kaya lumilitaw mula sa pamagat na ito na ang mga manuskritong ito ay regular na pinaiikot sa iilang pinili, sa iba’t ibang bahagi ng England, gaya ng mga aklat sa isang samahan ng mga mambabasa.

Nagbigay si Mr. William Trotter ng mga sipi mula sa lektyur na ito tungkol sa Awit 6, gaya ng sumusunod:

“Ang magdusa ang isang tao rito dahil naglilingkod siya sa Diyos ay isang bagay; pero ang kaugnayan ng taong iyon sa Diyos, at ang tuwiran niyang tinatanggap mula sa Kanyang kamay habang naglilingkod sa Kanya, ay ibang bagay; at ito ang binubuksan sa atin ng ikaanim na Awit, at ng marami pang iba. Inilalarawan ng mga ito ang kamay ng Diyos na nakaunat, na sumasaway sa galit, at nagpaparusa sa matinding pagkayamot; at tandaan, hindi ito ang tagpo sa krus.” Sinabi niya, sa pahina ring iyon, na ito—ang tagpo sa krus—”ay isa lamang pangyayari sa buhay ni Cristo. . . Ito ay pangwakas na pangyayari lamang ng Kanyang mahabang buhay ng pagdurusa at kalungkutan; kaya ang ituon lamang ang ating mata roon ay pagpapakitang kakaunti ang alam natin tungkol sa tunay na uri ng Kanyang mga pagdurusa.”

Matapos sabihing, “Hindi ko tinutukoy ang tinatawag na Kanyang mga pagdurusang panghalili, kundi ang Kanyang

pakikibahagi sa mga kalagayan ng kapighatian at kalungkutan ng sangkatauhan; at hindi lamang ng sangkatauhan sa pangkalahatan, kundi ng isang tiyak na bahagi nito, ang Israel,” nagpatuloy siya sa pagsasabing bumagsak sa kanila ang sumpa; at saka idinagdag, “Kaya si Jesus ay naging bahagi ng isang bayang isinumpa—isang bayang nagtamo ng poot ng Diyos dahil sa sunud-sunod na pagsalangsang.” Sinabi pa niya: “Kaya si Jesus ay naging dapat sa poot ng Diyos sa sandaling pumasok Siya sa sanlibutan.” At muli: “Pansinin ninyo, ito ay pagpaparusa sa pagkayamot; hindi ang dumarating ngayon sa anak ng Diyos, na kailanman ay hindi sa poot, kundi ang pagsaway na ito sa poot, na saklaw Niya, sapagkat Siya ay bahagi ng isang bayang isinumpa; kaya ang kamay ng Diyos ay patuloy na nakaunat laban sa Kanya sa iba’t ibang paraan.” Mula sa kakila-kilabot na kalagayang ito, inilalarawan niya ang ating Panginoon na bahagyang nailigtas nang Siya ay bautismuhan ni Juan. Sinasabi kong bahagya; sapagkat sa ibang lugar ay malinaw niyang sinasabi na lubos lamang Siyang nakalabas dito sa pamamagitan ng kamatayan: “Ang Kanyang buhay, sa buong tatlumpung taon, ay binubuo, sa mas malaki o mas maliit na sukat, ng ganitong mga karanasan; kaya tiyak na malaking ginhawa sa Kanya na marinig ang tinig ni Juan Bautista, na nagsasabing, ‘Magsisi kayo; sapagkat malapit na ang kaharian ng langit.’ Dito ay agad nabuksan ang isang pinto para sa Israel. Maaari silang lumapit at mapatawad; kaya natuwa Siyang marinig ang salitang iyon. Narinig Niya ito nang may marunong at matamang pakikinig, at lumapit upang magpabautismo, sapagkat Siya ay kaisa ng Israel—nasa kanilang kalagayan, kalagayan ng poot mula sa Diyos;

kaya naman, nang Siya ay bautismuhan, tumayo Siya sa bagong batayan; pero ayaw itong tanggapin ng Israel,” atbp. Ganito ang mga doktrinang ipinalaganap ni Mr. Newton.

Walang duda na malaking bahagi nito ay magiging malabo sa isang hindi pa kailanman seryosong nag-isip tungkol sa mga tanong na sangkot dito. Pero para sa isang Cristianong naturuan, napakabigat ng aral na ito.

Agad na inilantad ni Mr. Darby ang kamalian, at maging marami sa pinakamatatag na tagasunod ni Mr. Newton ay nabigla at nanlumo nang malaman nila kung ano talaga ang kanyang pinaniniwalaan. Pinilit siyang pag-isipang muli at bawiin ito, at pumayag siyang gawin ito sa isang sukat, sa paglalabas ng isang sulatin na may petsang “Plymouth, Nob. 26, 1847,” at pinamagatang “*A Statement and Acknowledgment Respecting Certain Doctrinal Errors.*” Sa sulating ito ay binawi niya ang ilan sa kanyang mga aral upang pag-isipang muli, at inamin niyang mali siya sa pagsasabing nagdusa ang ating Panginoon mula sa Diyos habang nabubuhay Siya sa lupa dahil sa Kanyang kaugnayan kay Adan bilang Kanyang kinatawang ulo. Ang iba pang bahagi ng kanyang mga aral ay nais pa niyang timbangin bago magpahayag. Tinapos niya ito sa mga salitang:

Ayaw kong isipin ng sinuman na ang sinabi ko ngayon ay para pagaanin ang kamaliang inamin ko. Nais kong aminin ito nang lubos, at aminin ito bilang kasalanan; hangarin kong ipagtapat ito nang ganito sa harap ng Diyos at ng Kanyang iglesya; at nais kong ituring ito bilang pagpapahayag ng aking malalim at tapat na pighati at kalungkutan, lalo na ng mga maaaring nasaktan o napinsala ng maling pahayag, o ng anumang ibinunga nito.

Umaasa ako na hindi lamang magpapatawad ang Panginoon, kundi buong biyayang pipigilan din Niya ang anumang masamang epektong maaaring idinulot nito sa sinuman.

B. W. Newton.

Sina Messrs. J. E. Batten at H. W. Soltau, mga pangunahing guro sa Ebrington Street, ay hayagang tumalikod sa mga maling pananaw at humiwalay sa pagtitipon ni Newton, at kasama nila ay marami pang iba ang umalis at naghanap ng pakikisama sa bagong pagtitipong sinimulan ni Mr. Darby. Nagbigay si Mr. Batten ng buong balangkas ng aral na tinanggap niya noon. Ipinakikita nito kung gaano kalubha ang pagkaligaw ni Mr. Newton mismo at ang pagliligaw niya sa iba.

Ito ang mga puntong pinag-uusapan:

I. Na ang Panginoong Jesus sa Kanyang kapanganakan, at dahil ipinanganak Siya ng isang babae, ay nakibahagi sa ilang bunga ng pagkahulog,—ang *pagiging may kamatayan* ay isa rito,—at dahil sa kaugnayang ito ayon sa likas, Siya ay naging tagapagmana ng kamatayan—ipinanganak sa ilalim ng kamatayan bilang parusa.

II. Na ang Panginoong Jesus sa Kanyang kapanganakan ay may kaugnayan kay Adan bilang kinatawang ulo; na ibinilang sa Kanya ang pagkakasala; at na Siya ay nalantad sa ilang bunga ng gayong pagbibilang, gaya ng nakasaad sa Roma 5.

III. Na ang Panginoong Jesus ay ipinanganak din bilang isang Judio sa ilalim ng nilabag na kautusan, at itinuring Siya ng Diyos na nasa ganoong kaugnayan sa Kanya; at na idiniin ng

Diyos sa Kanyang kaluluwa ang mga kakilabutan ng Sinai, bilang nararapat sa isang nasa ganoong kaugnayan.

IV. Na ang Panginoong Jesus ay tumayo sa kalagayan ng pagkalayo sa Diyos, na dapat kalagayan ng isang taong ipinanganak nang gayon at may gayong kaugnayan; at na kinailangan Niyang hanapin ang Kanyang daan pabalik sa Diyos sa pamamagitan ng isang landas kung saan sa wakas ay kikilalanin at sasalubungin Siya ng Diyos.

V. Na lubhang nakatatatag ang pagkalayong iyon, at tunay ang mga kaugnayang ito dahil sa kapanganakan, at totoo ang mga kasama nitong parusa ng kamatayan, poot at sumpa, kaya hanggang sa Kanyang paglaya ay sinasabing sinaway Siya ng Diyos, pinarusahan Siya, at iyon ay sa galit at matinding pagkayamot.

VI. Na dahil sa mga pakikitungong ito ng Diyos, at sa mga pagdurusa ni Cristo sa ilalim ng mga ito, sinabing ang pananalita sa Panaghoy 3, at sa Awit 6, 38 at 88, atbp., ay siyang pagbigkas ng Panginoong Jesus habang nasa ilalim ng mabigat na diin ng kamay ng Diyos.

VII. Na nakaalpas ang Panginoong Jesus sa mga parusang ito sa pamamagitan ng pagtupad sa kautusan; at na sa bautismo ni Juan, ang naging pagkakaiba sa damdamin at karanasan ni Cristo ay napakalaki, kaya inilarawan pa ito sa paghahambing sa pagkakaiba ng Bundok Sinai at Bundok Sion, o ng kautusan at biyaya.

VIII. Na bukod sa lahat ng kaugnayang ito na tinanggap ni Cristo sa kapanganakan, at sa mga kasama nitong parusa at pahirap, at sa Kanyang mga pagdurusa sa ilalim ng mabigat na

kamay ng Diyos, sinabi pa na nagkaroon Siya ng karanasan ng isang Judiong hindi pa nagbabalik-loob, bagaman hinirang.

Kinalaunan, muling pinanindigan ni Mr. Newton ang ilan sa mga aral na ito habang inaamin na ang iba ay mali.

Sa pangkalahatan ay itinakwil ng mga Brethren ang buong sistema, at si Mr. Newton at ang pagtitipon sa Ebrington Street ay itinuring na marumi at may ketong. Bagaman hindi lahat ay sumang-ayon sa naunang saloobin ni Mr. Darby, iilan lamang ang tumutol sa kanyang paninindigan sa panahong ito, at pagkatapos ng isang malaking pagtitipong ginanap sa Bath noong Mayo 1848, tila naiwasan na ang karagdagang pagkakahati at muling maghahari ang pagkakasundo sa gitna ng mga Brethren, habang si Mr. Newton at ang kanyang mga tagasunod ay nasa labas.

Kabanata 5: Ang Usapin ng Bethesda at ang Unang Malaking Pagkakahati

Marami, kahit kaunti lang ang alam nila tungkol sa kilusang isinusulat ko, ang nakarinig na ng “usapin ng Bethesda,” at baka napaisip sila kung ano ba talaga iyon. Ito ngayon ang sisikapin kong ipaliwanag nang malinaw.

Sinabi ng teologong si Swete, tungkol sa napakatagal nang pagtatalo ng iglesya sa silangan at ng iglesya sa kanluran hinggil sa “Pagmumula ng Espiritu Santo,” na “hindi ito kailanman maaayos hangga’t hindi kinikilala nang patas ang katapatan ng loob ng magkabilang panig.” Ilang beses nang napatunayang totoo ito sa mga katulad na hindi pagkakasundo! At angkop na angkop ang mga salitang ito sa usapin ng Plymouth at Bethesda, na humati sa mga Brethren noong 1848 at hanggang ngayon ay nagpapanatili sa kanilang hiwa-hiwalay, kahit na ang mahihinahong tao sa magkabilang panig ay tumutuligsa sa marami sa mga nangyari noon, maging sa panig ni G. Muller at ng mga kasama niya, o sa panig ni G. Darby at ng mga kaibigan niya.

Hangga’t ang pagkiling ang naghahari sa isip, hinding-hindi makakarating sa makatwirang paghatol. Kung ang tanging nakikita ng bawat isa sa kabilang panig ay pagmamatigas ng sariling kalooban o pagwawalang-bahala sa kaluwalhatian ni Cristo, hindi kailanman maghihilom ang sugat ng pagkakahati.

Nais kong kilalanin ang katapatan at buong-pusong paglilingkod ng mga namuno sa magkabilang panig ng malungkot na pangyayaring ito. Ang pagdudahan ang pag-ibig ni G. Muller kay Cristo at ang hangarin niyang luwalhatiin Siya

ay kasing-hangal at kasing-kasalanan ng pagbibintang kay G. Darby ng makasariling ambisyon at ng espiritu ni Diotrefes. Kapwa sila mga lingkod ng Diyos na lubhang ginamit sa kanilang larangan. Ang kanilang di-pagkakasundo ay kasing-lungkot ng naghiwalay sa magkapatid na Wesley at kay Whitefield noong nakaraang siglo.

Si George Muller ay isang ministring Baptist na Aleman na nanirahan sa Inglatera, at si Henry Craik naman ay isang pastor na Baptist sa Devonshire, kung saan magkalapit silang nakatira noong huling bahagi ng dekada 1820. Inaakay ng Diyos ang dalawa sa parehong daan na binubuksan din Niya kay Dr. Cronin, kay J. N. Darby at sa iba pa sa Ireland. Sa Teignmouth, nagsimula si G. Muller ng lingguhang pagtitipon para sa pagpipira-piraso ng tinapay sa tuwirang pag-akay ng Espiritu Santo, at tumanggi siyang siya ang mangulo. Ilang taon lamang ito matapos magsimula ang gawain sa Dublin, at ilang buwan bago pa magkaroon ng anumang pagtitipon sa Plymouth o saanman sa Inglatera, ayon sa pagkakaalam natin ngayon. Mas maaga pa rito, naging panauhin si G. Henry Craik ni Anthony Norris Groves sa Exeter, at madalas nilang pag-usapan ang bagsak na kalagayan ng iglesya at kung gaano kabuti ang lumakad sa simple at maka-Kasulatang paraan. Ikinuwento ni G. Henry Groves, anak ni A. N. Groves, sa *Darbyism* na minsan ay sinabi sa kanya ni G. Craik: “Hindi sa St. Andrew’s; hindi iyon sa Plymouth; sa Exeter itinuro sa akin ng Panginoon ang mga aral ng pagdepende sa Kanya at ng malawak na pakikisama sa lahat ng banal na sinikap kong isabuhay.”

Mahalagang tandaan ito, sapagkat may ilang nagsikap na itaas si G. Darby na para bang siya ang propeta ng kilusan, gayong

malinaw na may natatanging gawain ang Espiritu sa parehong direksiyon sa iba't ibang lugar sa halos iisang panahon.

Madalas mag-usap sina G. Craik at G. Muller, at iisa ang isip nila tungkol sa kanilang mga simulain. Sinikap nilang isabuhay ang mga ito ayon sa liwanag na mayroon sila habang nasa Devonshire pa, tinanggihan ang takdang sahod, at sinikap nilang akayin ang mga banal na makilala ang kanilang mga pribilehiyo bilang mga saserdote at ang makalangit na pagkatawag ng iglesya.

Tungkol sa pagkakatatag ng kapilya ng Bethesda, wala nang mas mabuti pa kaysa sipiin ko si G. Henry Groves, na lubos na nakaaalam ng mga pangyayari. Sabi niya:

“Habang nasa Teignmouth si G. Muller, si G. Craik naman ay nasa Shaldon, isang kalapit na nayon, kung saan ilang taon na siyang naglilingkod sa Panginoon. Doon sila unang nagkalapit; at nang anyayahan si G. Craik noong 1832 na pumunta sa Bristol, pumayag lamang siya sa kondisyong sasama rin doon ang kanyang kapatid at kamanggagawa. Ang kapilya ng Bethesda noon ay pinauupahan, at inupahan ito para sa kanila ng isang ginoong nakarinig nang mangaral si G. Craik; at pumasok sila sa kapilyang hubad ang mga dingding, at magkasama silang naglingkod doon nang mahigit tatlumpu’t tatlong taon. Binabanggit ko ito dahil sa maling pahayag na madalas sabihin, na ang iglesya sa Bethesda ay dating labi ng isang kongregasyong Baptist. Ang mga kapatid na ito ay hindi kasapi ng anumang denominasyon, kundi dinala nila sa Bristol ang mga pananaw tungkol sa pakikisama ng iglesya at sa pananampalataya na naging tanda nila sa Devonshire, at dahil dito ay itinuring sila kapwa ng mga taga-Church of

England at ng mga dissenter na nasa kakaibang kalagayan, na hindi kabilang sa anumang partido, at na kahit walang sariling pinagkukunan ay kontento, gaya ng sinabi noon, 'na maglingkod nang walang sahod, at paupuin ang kanilang mga tagapakinig nang walang upa sa upuan.' Ngunit ipinakita ng Panginoong pinaglilingkuran nila sa loob ng maraming taong ito na 'ang nagpaparangal sa Kanya ay pararangalan Niya.' Pinasikat ng Panginoon nang malawakan ang liwanag ng mga banal na nagtitipon sa pakikisama, kaya't may mga taong nanggaling pa sa Holland, Sweden, France, Portugal at iba pang lugar, malapit man o malayo, upang matutunan nang lalong ganap ang daan ng Panginoon, at malaman ang lihim ng kaayusan, pagkakasundo at pakikisama na matagal nang naging katangian nila.

"Kawili-wili ring malaman na maraming kapulungang nagtitipon sa hilaga ng Ireland, na bunga ng nakaraang muling pagsigla roon, ang may utang na kanilang kalayaan ngayon sa pakikipag-isa sa iglesya at sa paglilingkod sa pagbasa ng Narrative ni G. Muller; at isang taong kapiling na ngayon ng Panginoon, na ginamit bilang kasangkapan sa kamay ng Panginoon sa pagkagising ng mga lugar na iyon, ang umamin sa sumusulat nito nang magkita sila sa Kells noong 1858, at muli pagkatapos sa Bristol, na ang pagkadama sa katotohanan ng panalangin na nakuha niya sa pagbasa ng Narrative ni G. Muller ang nag-udyok sa kanya na hanapin ang ganoong pananampalataya para sa pagbabalik-loob ng mga makasalanan, na nagbunga ng kahanga-hangang muling pagsiglang nagsimula noon sa hilaga ng Ireland.

“Noong 1832, tinanggap sa pakikisama sa Bethesda ang unang pitong kaanib. Nang taong iyon ay sumiklab ang kolera, at kamangha-manghang pinagpala ng Panginoon ang pangangaral ng Salita sa pagbabalik-loob ng maraming kawawang makasalanang; at mula sa maliit na pasimulang iyon ay patuloy na nagdaragdag ang Panginoon sa iglesya, hanggang sa ang bilang ng nasa pakikisama ngayon ay umaabot sa humigit-kumulang isanlibo’t dalawandaan. Hindi maiiwasang mapansin ng mga madalas makihalubilo sa mga banal na ito, lalo na sa mga mahihirap, kung paanong kinilala ng Diyos ang mga landas ng tunay na kabanalan sa araw-araw at ng buhay na pananampalataya na itinuro at isinabuhay, sa pag-akay sa kanila na sumunod sa yapak ng mga nagsikap na maging halimbawa sa kawan sa araw-araw na buhay, hindi lamang ‘sa salita,’ kundi pati ‘sa pamumuhay, sa pag-ibig, sa pananampalataya, sa kalinisan.’ Ganito ang kinalalagyan ng Bethesda; at si G. Wigram, matapos ang pagkakahati, nang sumulat tungkol sa panahong ito, ay nagsabi: ‘May panahon noon na ang Bethesda ay may katangian ng isang Nazareo, at hinahamak ng sanlibutan at ng mga dissenter, at ipinagmamalaki ko ang pakikisama sa kanyang kadustaan.’ “

Noong una, may tanong sa isip ni G. Muller kung dapat bang tanggapin sa pakikipag-isa ang mga mananampalatayang hindi pa nababautismuhan sa paglulubog. Ituturing ba silang lumalakad nang hindi maayos? Marahil ito ang pinagmulan ng akala na ang Bethesda ay isang malayang kongregasyong Baptist.⁵ Ngunit nang sumangguni siya sa banal na si Robert Chapman ng Barnstaple, nakumbinsi siya na ang pagkakaiba ng

pananaw tungkol sa ordenansa ng bautismo ay hindi dapat maging hadlang sa pakikisamang Cristiano; kaya mula noon ay tinatanggap sa Bethesda ang mga banal dahil sila ay mga banal, at hindi dahil pareho ang pananaw nila sa isang ordenansa.

Ang dakilang gawa ng pananampalataya at pagpapagal sa pag-ibig ni George Muller kaugnay ng mga bahay-ampunan sa Ashley Downs ang nagtatanghal sa kanya bilang isa sa mga higanteng espirituwal ng ika-19 na siglo. Napakakilala na nito kaya hindi na kailangang pahabain pa rito. Ngunit binabanggit ko ito dahil sa nakagigimbal na paraan ng pagsasalita ng mga makalamang tao sa panig ng mga exclusive tungkol sa isang taong hindi man lang sila karapat-dapat magdala ng kanyang sandalyas. May isang bagay na hindi mapag-aalinlanganan. Ang Diyos na dumirinig ng panalangin, na kahanga-hangang nagparangal sa pananampalataya ni Muller sa Kanya, ay hindi kailanman tumangging makipag-isa sa kanya nang tatakan siya ng iba bilang nahawahan ng moral na ketong at ng pagwawalang-bahala kay Cristo dahil lamang iba ang pananaw niya sa marami tungkol sa kung paano dapat harapin ang usapin sa Plymouth. Nanginginig ang isang tao kapag naisip kung ano ang kahulugan ng pananagot sa Hukuman ni Cristo dahil sa paninirang-puri sa isang lingkod ng Diyos na tulad ni Muller; at sa ganang akin, mas gugustuhin ko pang putulin ang aking kanang kamay kaysa magsulat ng kahit isang salita ng di-magiliw na pamumuna, bagaman tapat kong paniniwala na may pagkakamaling nagawa sa Bethesda na ang mga bunga ay talagang malawak ang naging abot.

Ganito napilitang harapin ng kapulungan sa Bristol ang usapin. Nang umabot sa sukdukan ang mga gulo sa Plymouth, at itinuring na nasa ilalim ng pagtitiwalag si G. Newton at ang

mga nanatiling kasama niya, may ilang galing sa pagtitipon ni Newton na pumunta sa Bristol at humiling na tanggapin sa pakikisama sa Bethesda. Agad nitong napukaw ang isang maliit na grupo, sa pangunguna ng isang G. Alexander, na tumutol sa pagtanggap sa kanila sa dahilang “ang kaunting lebadura ay nagpapakumbo sa buong limpak.” Pakiramdam nila, ang pagtanggap sa mga taong galing sa Ebrington Street ay para na ring pagbawi sa disiplinang ginawa sa Plymouth, at bukod dito ay pagpapapasok pa ng kasamaan sa pagtitipon sa Bristol. Sa kabila ng kanilang pagtutol, nagpasya ang mga kapatid na nangangasiwa na ang mga taong iyon ay hindi sangkot sa mga maling aral ni G. Newton at maaaring tanggapin matapos suriin; at tinanggap nga sila, kaya’t umalis sa pakikisama si G. Alexander at ang iba pang tumutol. Sa palagay ko, kikilalanin ng sinumang taong nag-iisip na padalos-dalos ang ginawa nilang ito; ngunit sa kabilang banda, kakaunti ang magpapalampas sa ginawa ng mga tagapangasiwa na walang-awang pagbalewala sa kanilang pagtutol at pagtanggap sa mga kaibigan ni G. Newton bago pa makagawa ng masusing pagsisiyasat. Walang duda na nais ng matatanda sa Bethesda na huwag nang guluhin ang isip ng mga simpleng mananampalataya at huwag nang magbangon ng mga di-kailangang tanong tungkol sa eksaktong katangian ng turo ni Newton. Ngunit ang ginawa nila ay lalo lamang nagpakalat ng apoy, wika nga, sa halip na mapatay ito. Nagkaroon ng malaking kaguluhan at maraming sulatan sa pagitan nina G. Alexander at G. Darby, at lubhang nabagabag dahil dito ang pagtitipon sa Bethesda.

Sa wakas, nagpatawag ng pulong ang matatandang kapatid, at matapos ang mahabang talakayan ay bumuo sila ng isang liham na naglalahad ng kanilang mga dahilan sa kanilang ginawa.

Ibinibigay ko nang buo ang makasaysayang dokumentong ito. Kilala ito bilang “Ang Liham ng Sampu”:

“Mga Minamahal na Kapatid: Ang ating kapatid na si G. George Alexander ay naglimbag at nagpakalat ng isang pahayag na naglalahad ng kanyang mga dahilan sa paghiwalay sa nakikitang pakikisama sa atin sa hapag ng Panginoon; at dahil ang mga dahilang ito ay nakasalig sa katotohanang ang mga nagpapagal sa gitna ninyo ay hindi sumunod sa kanyang kahilingan na hatulan ang ilang maling aral na itinuro sa Plymouth, nararapat na kaming may pananagutan sa bagay na ito ay maglahad sa inyo ng maikling paliwanag kung paano kami kumilos.”

“Una, mabuting banggitin na wala kaming anumang pahiwatig tungkol sa balak ng ating kapatid na kumilos nang ganito, ni anumang kaalaman tungkol sa balak niyang magpakalat ng anumang liham, hanggang sa iabot na ito sa amin nang nakalimbag. “Ilang linggo na ang nakararaan, sinabi niya ang kanyang pasyang iharap ang kanyang mga pananaw sa isang pulong ng buong kapulungan, at sinabi sa kanya na malaya siyang gawin iyon. Pagkatapos ay sinabi niyang hindi na niya ito itutuloy, ngunit hindi niya ipinahiwatig kahit kaunti ang balak niyang kumilos nang ganito nang hindi muna binibigyan ang iglesya ng pagkakataong marinig ang kanyang mga dahilan sa paghiwalay. Dahil dito, itinuturing naming napakahalaga, upang mapawi ang pagkabalasang natural na idinulot ng liham ng ating kapatid, na tahasang sabihin na ang mga pananaw tungkol sa persona ng ating pinagpalang Panginoon na pinanghahawakan ng mga labing-anim na taon nang nagtuturo ng salita sa gitna ninyo ay *hindi nagbago*.

“Ang mga katotohanan tungkol sa pagka-Diyos ng Kanyang persona, sa kawalang-kasalanan ng Kanyang kalikasan, at sa kasakdalan ng Kanyang handog, na itinuro kapwa sa pangmadlang pagtuturo at sa pagsulat sa loob ng maraming taong nakaraan, ay siya pa ring pinanghahawakan namin, sa biyaya ng Diyos. Itinuturing naming napakahalagang ipahayag ito, sapagkat ang liham na tinutukoy ay maaaring magbigay, at umaasa kaming hindi sinasadya, ng ibang impresyon sa isip ng mga may maka-Diyos na pagmamalasakit para sa pananampalatayang minsang ibinigay sa mga banal.

“Idinaragdag namin, para sa lalong ikapapanatag ng sinumang nabagabag ang isip, na lubos naming itinatakwil ang pahayag na ang pinagpalang Anak ng Diyos ay nasangkot sa kasalanan ng unang Adan; o na Siya ay ipinanganak sa ilalim ng sumpa ng nilabag na kautusan dahil sa Kanyang kaugnayan sa Israel. Pinaniniwalaan naming Siya ay laging ang Banal ng Diyos, na laging kinalulugdan ng Ama. Wala kaming alam na sumpang pinasan ng Tagapagligtas, maliban sa tiniis Niya bilang panagot para sa mga makasalanan, ayon sa Kasulatang iyon, ‘Siya ay naging sumpa dahil sa atin.’ Lubos naming itinatakwil ang isiping nagkaroon Siya kailanman ng mga karanasan ng isang taong hindi pa nagbabalik-loob; kundi pinaninindigan namin na bagaman dinanas Niya sa *panlabas* ang mga pagsubok na kaugnay ng pagiging tao Niya at Israelita, gayunman sa Kanyang damdamin at mga karanasan, gayundin sa Kanyang *panlabas* na pagkatao, Siya ay lubos na ‘hiwalay sa mga makasalanan.’

“Ilalahad namin ngayon ang mga batayan kung bakit nahirapan kaming sundin ang kahilingan ng ating kapatid na si G. Alexander, na pormal naming siyasatin at hatulan ang ilang

maling aral na itinuro sa mga Cristianong nagtitipon sa Plymouth.

“Una. Inisip namin mula pa sa simula na hindi makabubuti o makapagpapatibay sa mga banal dito, ni para sa kaluwalhatian ng Diyos, na kami sa Bristol ay masangkot sa pagtatalong kaugnay ng mga doktrinang tinutukoy. Hindi namin nadarama na dahil may maling aral na maaaring itinaturo sa Plymouth o saanman, kami, bilang isang kapulungan, ay obligadong siyasatin ang mga ito.

“Ikalawa. Ang praktikal na dahilang ibinigay kung bakit dapat naming siyasatin ang ilang polyetong inilabas sa Plymouth ay upang malaman namin kung paano kikilos tungkol sa mga maaaring dumalaw sa amin mula roon, o sa mga inaakalang tagasunod ng sumulat ng mga lathalaing iyon. Bilang tugon dito, kailangan naming sabihin na ang mga pananaw ng manunulat na tinutukoy ay *makatarungang malalaman* lamang sa pagsusuri ng kanyang sariling mga akdang kinikilala niya. Hindi namin nadamang may karapatan kaming kunin ang aming impresyon tungkol sa mga pananaw na talagang pinanghahawakan niya mula sa ibang pinagmulan maliban sa isang akdang siya mismo ang sumulat, at sinasabing nagpapaliwanag ng mga doktrinang itinataguyod niya. Ngunit naging pabagu-bago ang mga pananaw ng manunulat na iyon kaya mahirap matiyak kung alin ang kikilalanin niya ngayon bilang kanya.

“Ikatlo. Tungkol sa mga akdang ito, ang mga kapatid na Cristiano, na hanggang ngayon ay walang dungis ang pangalan sa katatagan sa pananampalataya, ay nagkaroon ng magkakaibang konklusyon kung gaano talaga karami ang maling aral na nilalaman ng mga ito. Alam ng ilan sa amin na

ang mga polyeto ay isinulat sa napakalabong paraan, kaya't lubha kaming umurong sa pananagutang magbigay ng anumang pormal na hatol sa bagay na ito.

“Ikaapat. Dahil ang mga kinikilalang kapatid sa iba't ibang lugar ay nagkaroon ng magkakaibang konklusyon tungkol sa dami ng maling aral sa mga polyetong ito, hindi namin maaaring hangarin o asahan na masisiyahan ang mga banal dito sa pasya ng isa o dalawang nangungunang kapatid. Ang mga nagnanais na masiyahan ang sarili nilang isip ay natural na hahangaring basahin ang mga akda para sa kanilang sarili. Para rito, marami sa amin ang walang panahon; marami ang hindi makauunawa sa nilalaman ng mga polyeto dahil sa paraan ng pananalitang ginamit; at ang kalalabasan, na lubha naming kinatatakutan, ay mga baluktot na pagtatalo at pag-aaway tungkol sa mga salita, na nagbubunga ng mga tanong sa halip na maka-Diyos na pagpapatibay.

“Ikalima. Kahit ang ilan sa mga ngayon ay humahatol na ang mga polyeto ay may doktrinang talagang hindi tama ay hindi ganoon ang naunawaan nang una nilang basahin ang mga ito. Kami na espesyal na hiniling na siyasatin at hatulan ang mga maling aral na nilalaman ng mga ito ay nakadama na, sa ganitong kalagayan, maliit ang posibilidad na magkaisa kami ng hatol tungkol sa uri ng mga doktrinang nakapaloob doon.

“Ikaanim. Kahit *ipagpalagay pa na ang mga nagsiyasat sa bagay na ito ay nagkaroon ng iisang konklusyon tungkol sa dami ng tiyak na maling aral na nilalaman nito, hindi pa rin ito ang gagabay sa amin sa aming pasya tungkol sa mga taong manggagaling sa Plymouth. Sapagkat kahit ipagpalagay na ang sumulat ng mga polyeto ay erehe sa pinakaugat, hindi ito magbibigay sa amin ng karapatang tanggihan ang mga*

nanggaling sa ilalim ng kanyang pagtuturo, hangga't hindi kami nakatitiyak na naunawaan at tinanggap nila ang mga pananaw na talagang gumigiba sa saligang katotohanan; lalo na't ang mga nagtitipon sa Ebrington Street, Plymouth, noong nakaraang Enero, ay naglabas ng isang pahayag na nagtatakwil sa mga maling aral na ibinibintang sa mga polyeto.

“Ikapito. Ang kahilingang siyasatin at hatulan namin ang mga polyeto ni G. Newton ay tila, para sa ilan sa amin, pagpapasok ng isang bagong panukat para sa pakikipag-isa. Hinihingi sa amin na, bukod pa sa isang tamang pagpapahayag ng pananampalataya at isang lakad na katugma nito, kami, bilang isang kapulungan, ay gumawa ng pormal na pasya tungkol sa isang bagay na maaaring hindi talaga maunawaan ng marami sa amin.

“Ikawalo. Naalaala namin ang Salita ng Panginoon, na “ang pasimula ng pag-aaway ay gaya ng pagpapaagos ng tubig.’ Alam na alam namin na ang malaking bahagi ng mga mananampalataya sa gitna namin ay masayang walang kamalay-malay sa pagtatalo sa Plymouth, at hindi namin inakalang mabuting ituring kaming pumapanig sa alinmang partido. Hinahatulan naming ang pagtatalong ito ay isinagawa sa paraang naging dahilan upang pagsalitaan nang masama ang katotohanan; at ayaw naming ituring na pumapanig sa bagay na naging dahilan upang tuyain ng kaaway ang daan ng Panginoon. Kasabay nito, nais naming malinaw na maunawaan na sisikapin naming panatilihin ang pakikisama sa lahat ng mananampalataya, at itinuturing namin ang aming sarili na lalong kaugnay ng mga nagtitipon tulad namin, nang simple sa pangalan ng Panginoong Jesus.

“Ikasiyam. Nadama namin na ang pagsunod sa kahilingan ni G. Alexander ay magiging pagpapasok ng isang masamang halimbawa.” *kung may karapatan ang isang kapatid na hilingin na suriin namin ang isang akdang limampung pahina, maaari rin niyang hilingin na siyasatin namin ang maling aral na sinasabing nasa isang akdang mas mahaba pa; kaya ang lahat ng aming panahon ay maaaring masayang sa pagsusuri ng mga maling aral ng ibang tao, sa halip na sa mas mahalagang paglilingkod.*

“Ang natitira na lamang ay pansinin ang tatlong dahilang tahasang ibinigay ni G. Alexander bilang katwiran sa kanyang ginawa. Sa una, ito ay, na dahil hindi namin hinatulan ang bagay na ito, maraming bayan ng Panginoon ang mahihiwalay sa pakikipag-isa sa amin”—ang tugon namin ay, maliban kung mapatunayan ng ating mga kapatid na may maling aral na pinanghahawakan at itinuturo sa gitna namin, o *na may mga taong tinatanggap sa pakikipag-isa na hindi dapat papasukin, wala silang maka-Kasulatang karapatan na humiwalay sa aming pakikisama.* Buong pagmamahal naming nakikiusap sa mga kapatid na maaaring nag-iisip na humiwalay sa pakikipag-isa dahil sa dahilang ibinigay, na isipin na maliban kung mapatunayan nilang may pinahihintulutang kasamaan sa buhay o sa doktrina, hindi nila maaaring, nang hindi nilalabag ang mga simulaing pinagtitipunan natin, ituring kami na para bang tinalikuran na namin ang pananampalataya ng Ebanghelyo.

“Bilang tugon sa ikalawang dahilan, ito ay, ‘na maaaring may tanggaping galing sa Plymouth na may masasamang doktrina,’—natutuwa kaming masabi na mula pa nang pag-usapan ang bagay na ito, pinanindigan namin na ang mga manggagaling doon, kung pinaghihinalaang may anumang

maling aral, ay maaaring suriin tungkol dito; na sa kaso ng isang tao na pinaghinalaan ng ilang kapatid sa gitna namin, hindi lamang nagkaroon ng pribadong pag-uusap sa kanya tungkol sa kanyang mga pananaw sa sandaling malaman na may tumututol sa kanya, kundi ang taong iyon mismo, na kilala ng ilan sa amin sa loob ng ilang taon bilang isang tapat na Cristiano, ay talagang dumalo sa isang pulong ng mga nagpapagal na kapatid sa mismong layuning matanong siya ng sinumang kapatid na may anumang alinlangan sa isip. Si G. Alexander mismo ang pangunahing tumanggi sa pagdalo ng kapatid na iyon sa pagkakataong iyon, dahil hindi na kailangan ang ganoong pagtatanong, yamang ang mga alinlangan tungkol sa mga pananaw ng taong iyon ay naalis na sa pribadong pag-uusap. Ipinaubaya na namin kay G. Alexander na pagtugmain ang katotohanang ito, na hindi niya maaaring nakalimutan, at ang pahayag sa kanyang ikalawang tiyak na dahilan sa paghiwalay.

“Tungkol sa ikatlong batayang ibinigay ni G. Alexander, ito ay, na dahil hindi namin hinatulan ang bagay na ito ay napaghihinalaan kaming sumusuporta sa maling doktrina, ituturo na lamang namin ang pahayag na ginawa na namin sa simula ng liham na ito.

“Bilang pangwakas, nais naming ikintal sa lahat ng naririto ang kasamaan ng pagturing sa paksa ng pagkatao ng ating Panginoon bilang usapin ng haka-haka o ng galit na pagtatalo. Ang isa sa mga naglilingkod sa gitna ninyo mula pa sa simula ay lubos na nagpapasalamat sa Diyos na noon pang taong 1835,⁶ isinulat niya, at pagkatapos ay inilimbag, ang natutunan niya sa Kasulatan ng katotohanan tungkol sa kahulugan ng kinasihang pahayag na iyon, ‘Ang Salita ay naging tao.’ Buong pagmamahal

niyang itinuturo ang sinumang nababagabag ngayon ang isip sa isinulat niya noon, at pagkatapos ay naakay na ilathala. Kung may erehiya sa mga simpleng pahayag na nilalaman ng mga liham na tinutukoy, ituro ito; kung wala, ipaalam sa lahat ng may malasakit sa bagay na ito na hanggang sa araw na ito ay nagpapatuloy kami, 'na nagsasalita ng gayunding mga bagay.' (Lumagda)

Henry Craik,
George Muller,
Jacob Henry Hale,
Charles Brown,
Elijah Stanley,
Edmund Feltham,
John Withy,
Samuel Butler,
John Meredith,
Robert Aitchison.”

Hindi ako nag-aatubiling sabihin na malinaw sa akin na mas higit na kahalagahan ang ibinigay sa dokumentong ito kaysa nararapat dito, o kaysa inasahan man lang ng mga lumagda. Malinaw na hindi ito kailanman nilayong ipakalat nang malawakan, ni maging huwaran na dapat sundin ng ibang mga kapulungan.

Ito ay simpleng pahayag ng mga namumuno sa Bethesda tungkol sa kanilang paghatol noong panahong iyon at ng kanilang mga dahilan sa kanilang ginawa. Maaaring sumang-ayon o hindi sumang-ayon sa kanila ang mga tao, ngunit tiyak na walang batayan upang pagdudahan ang kanilang mga motibo, ni hindi makakapatid na paratangan sila ng kawalan ng konsensiya at ng pagiging neutral tungkol kay Cristo dahil

lamang sa paghatol nila ay hindi dapat ipilit ang usapin tungkol kay Newton sa daan-daang simpleng mananampalataya. Si G. William Trotter, ang sumulat ng *The Whole Case of Plymouth and Bethesda*, ay tahasang nagparatang sa mga lumagda ng kawalan ng katapatan, dahil ang isa sa kanila, si Robert Aitchison, ay tila lubusang pumanig kalaunan kay G. Newton at umalis sa pakikisama sa Bethesda. Ngunit kawalan ito ng pag-ibig, sa pinakamababang masasabi, at bagaman lagi siyang humahanga kay G. Newton, walang ebidensiya, ayon sa natuklasan ko, na magpapatunay na pinanghahawakan na niya ang mga pananaw ni G. Newton nang lumagda siya sa liham. Hindi siya ang unang taong nagtakwil sa isang panahon ng bagay na tinanggap niya, kahit bahagya man lang, kalaunan.

Ang *crux* o ubod ng buong usapin ay ang ikaanim na talata. Nadama ni G. Darby na ito ay isang napakapanganib na simulain, at walang duda na ganoon nga kung hindi ito lalagyan ng hangganan. Itinuring niyang nagbubukas ito ng pinto sa lahat ng uri ng karumihan sa anyo ng masamang turo at masasamang simulain. Para itong pagtanggap sa mga taong nahawahan, o pinaghihinalaang nahawahan man lang, mula sa isang bahay na tinamaan ng salot. Nanghilakbot ang kanyang kaluluwa rito bilang isang napakabigat na katibayan ng pagwawalang-bahala kay Cristo. Siya, ang Banal, ay inatake. Uunahin ng Bethesda ang kapayapaan kaysa sa katuwiran at hindi mag-aabalang ingatan ang kapulungan mula sa nakakikilabot na mga maling aral na nahayag sa Plymouth. Hindi makatwirang pagdudahan ang kanyang katapatan. Ang nakalulungkot ay hindi niya naunawaan na sina G. Muller at G. Craik ay walang dudang kasing-sabik niyang parangalan si Cristo. Ang tanong ay: paano ito pinakamabuting gawin?

At dapat idiin na paulit-ulit nang naipakita na ang Sampu sa Bethesda ay hindi nilayong isangkot ang kapulungan sa pakikipag-isa sa mga kapulungang may maling doktrina, kundi sinikap nilang kumilos sa paraang mailigtas ang mga kaluluwa sa pamamagitan ng pagtanggap sa kanila, sa pag-asang hindi na sila makikisama pa sa dati nilang guro. Ang iniisip ni G. Muller at ng mga kasama niya ay ang mga banal. Ang iniisip ni G. Darby ay si Cristo. Ang matindi niyang pagkapoot sa anumang sistema o doktrinang bumabawas sa kaluwalhatian ng Banal ng Diyos ang pumuno sa kanya ng galit sa tila sa kanya ay pagiging neutral at pagwawalang-bahala. Hindi siya kailanman nag-alinlangan sa paghatol na ito hanggang sa araw ng kanyang kamatayan; ngunit sa kabilang banda, hindi niya kailanman inisip ang maramihang pagtangga sa mga kapatid na hindi kapareho niya ng pananaw, na ipinilit ng marami sa kanyang mga tagasunod at kasama. Lubos itong pinatutunayan ng kanyang mga huling liham.

Nakalulungkot na napakaraming sulatan sa pamamagitan ng liham, at na ang mga pinuno sa magkabilang panig ay hindi nagsama-sama sa isang makakapatid na pag-uusap matapos maisulat ang liham ng Sampu, upang maingat nila itong suriin nang magkasama; ngunit walang duda na wala ni isa man sa dalawang panig ang may kaunting kamalayan kung gaano kalawak ang aabutin ng pagkakahahati dahil sa masalimuot na usaping ito.

Kapag inalis ang lahat ng di-kailangang detalye, ganito lang talaga ang buod nito: Ano ang dapat na pakikitungo ng mga kapulungan ng mga banal na nagtitipon ayon sa Kasulatan sa mga taong mismong nararapat na nasa ilalim ng hatol ng pagtitiwalag, o sa mga kaugnay nila? Ang Bethesda at ang mga

kapareho niya ng isip ay halos nagsabi: “Suriin sila isa-isa, at tanggapin ang mga hindi tumanggap sa turo o kusang sumang-ayon sa kasamaan.” Sila ay tinawag na mga “Neutral” o “Open” na kapatid ng iba, na naninindigan na yamang nasusulat na “ang kaunting lebadura ay nagpapakumbo sa buong limpak,” ang isang kapulungang nagpapahintulot sa alam na kasamaan ay tulad ng isang bahay na may ketong, at ang anumang pakikipag-isa rito, pagtanggap man mula rito o pagrerekomenda rito, ay pagpapakalat lamang ng karumihan. Ang pakikiugnay sa kasamaan ay tiyak na nagpaparumi sa mga mananampalatayang kung hindi gayon ay malinis at matatag. Kaya tatanggihan nila ang lahat ng pakikisama sa anumang iglesia o kapulungang nagpapahintulot sa kasamaang moral o sa doktrina. Pinanindigan din nila na kung ang isang tao ay itiniwalag dahil sa maka-Kasulatang dahilan ng alinmang grupo ng mga Cristiano, sa gawang iyon ay nararapat na siyang hindi tanggapin sa bawat kapulungan ng mga banal sa lupa hanggang sa maibalik siya sa pamamagitan ng pagsisisi at pagtatapat. Sila ay nakilala bilang mga “Exclusive.”

Kaya makikita na ang mga salitang “open” at “exclusive” ay walang kinalaman sa pakikitungo ng mga Brethren sa mga Cristianong hindi regular na nagtitipon kasama nila o kasapi ng mga denominasyon, kundi ang tinutukoy lamang ng mga ito ay ang mga usaping ito ng panloob na disiplina.

Pagbalik sa usaping pinag-uusapan, makatutulong upang maunawaan ang pananaw ng mga exclusive kung sisipiin ko nang salita por salita ang *Whole Case* ni William Trotter, tungkol sa mga pangyayaring sumunod kaagad sa mga nailarawan na. Isinulat niya:

“Nagkaroon ng pulong sa Bethesda noong Oktubre 31, 1848, kung saan ibinigay ni G. Muller ang kanyang sariling personal na paghatol sa mga polyeto ni G. Newton, na sinasabing naglalaman ang mga ito ng isang sistema ng mapanlinlang na maling aral, hindi lamang dito at doon, kundi sa kabuuan; at kung susundin ang mga doktrinang itinuturo sa mga ito hanggang sa likas na kahihinatnan ng mga ito, gigibain ng mga ito ang mga saligan ng Ebanghelyo at ibabagsak ang pananampalatayang Cristiano. Ang likas na kahihinatnan ng mga doktrinang ito, sabi niya, ay ‘ang gawing nangangailangan din ng Tagapagligtas ang Panginoon gaya ng iba.’ Gayunman, habang itinatala niya ang ganito katinding personal na paghatol, sinabi ni G. Muller na hindi niya masasabing erehe si G. N., at hindi niya matatanggihang tawagin siyang kapatid. At napakaingat niya sa pagdidiin na ang sinabi niya ay hindi paghatol ng iglesia, kundi ang sarili niyang personal na paghatol, na siya at siya lamang ang may pananagutan. Tungkol naman sa liham ng ‘sampu,’ at sa lahat ng hakbang na kaugnay nito, lubos niya itong ipinagtanggol, at sinabing kung muli silang malalagay sa ganoong kalagayan ay gayundin ang gagawin nila. At ano, tanong ko, ang natural na epekto ng ganitong pagkilos? Sa isang banda, ang personal na paghatol laban sa kasamaan ay nagpapatulog sa mga konsensiyang nagsisimula nang magising. Sinasabi ng mga tao, tiyak na walang panganib ng maling aral kung saan may naitalang ganito katinding paghatol laban sa kasamaan. Samantalang sa kabilang banda, ang pinto ay naiiwang kasing-lawak na bukas sa kasamaan gaya ng dati; at kontento na si Satanas basta’t

papasukin mo lamang ito, gaano man katindi ang mga sinasabi mo laban dito.”

Gayunman, may galit na itinakwil ng Bethesda ang paratang na sila ay neutral, walang malasakit kay Cristo, at iniwang bukas ang pinto sa kasamaan.

Sunud-sunod na pulong ang ginanap upang makita kung ano pa ang maaaring gawin. Lalong masusing sinuri ng mga namumuno ang mga polyeto ni G. Newton, at sa wakas ay naglabas sila ng napakatiyak na pahayag laban sa mga ito kaya’t umalis sa pagtitipon ang lahat ng kanyang mga kaibigan. Ito, sa paningin ng mga kapatid na “open,” ay lubos nang naglinis sa Bethesda. At ikinuwento mismo ni G. Muller na noong Hulyo 1849, personal siyang dinalaw ni G. Darby at kinilala ito. Ngunit napakaikli at hindi kasiya-siya ng pag-uusap na iyon kaya wala itong naidulot na pagkakasundo, kundi lalo pang pinalawak ang pagkakahati,

Ang liham ni G. Muller ang nagpapaliwanag sa sarili nito.

“Breslau, Germany, Abril 30, 1883.

“Mahal na Ginoo: Habang pauwi ako sa Inglatera mula sa isang paglalakbay-misyonero sa Russia at sa Russian Poland, ipinadala sa akin dito ang inyong liham na may petsang Abril 6. Ito ang sagot sa inyong tanong: Noong Hulyo 1849, pumunta sa akin si G. Darby sa New Orphan House No. 1, sa Ashley Down, Bristol, at sinabi, ‘Dahil hinatulan mo na ang mga polyeto ni Newton, wala nang dahilan para tayo ay magkahiwalay.’ Ang sagot ko ay, ‘Sampung minuto lamang ang panahon ko sa sandaling ito, dahil may mahalaga akong lakad, at dahil napakasama ng

ginawa mo sa bagay na ito, hindi ko ito mapag-uusapan ngayon dahil wala akong panahon!' Hindi ko na siya nakita mula noon.

Ang inyong tapat, George Muller."

Wala na ngayong paraan upang makuha ang panig ni G. Darby tungkol sa nakalulungkot na pangyayaring ito, dahil pumanaw na siya upang makapiling ni Cristo dalawang taon bago isinulat ang liham. Gayunman, alam na hindi niya kailanman inamin na sinabi niyang nalinis na ng Bethesda ang sarili sa pagkakasangkot sa kasamaan. Ngunit kailangang napakatapang ng taong magdududa sa katapatan ng isang napakabanal na kapatid na tulad ni George Muller; bagaman dapat isaalang-alang ang pagkiling at ang mga taong lumipas, sapagkat halos tatlumpu't limang taon na ang nakalipas mula sa mismong pangyayari hanggang sa liham na nagsasalaysay nito.

Napapaisip ang isa kung papayagan kaya ng dalawang lingkod na ito ng Diyos ang anumang lakad, gaano man kahalaga, o anumang pagkiling, gaano man katindi, na pigilan silang magsaayos ng isang buong makakapatid na pag-uusap, kung nakita lamang nila nang maaga ang mga taon ng alitan at kalungkutan, ang mga dinurog na puso at ang pagkakalayo ng mga magkakapamilya, ang kapaitan at pagtatalo, at higit sa lahat ang mga katitisan na inilagay sa daan ng iba na naghahanap ng katotohanan, na pawang bunga ng pag-iwan sa malungkot na usaping ito nang hindi naaayos. Halos lumalabas na nasa kapangyarihan ng dalawang lingkod na ito ng Diyos na wakasan ang pagkakahati noon din, at kapwa nila nasayang ang pagkakataon.

Ang pagpasok pa sa iba pang detalye rito ay magpapagod lamang sa mambabasa at walang pakinabang sa sinuman. Sapat nang sabihin na saanman nagtitipon ang mga Brethren, sa mga larangan ng misyon at sa sariling bayan, dinala roon ang usapin ng Bethesda, at sa gayon ay nahati sila sa dalawang magkasalungat na kampo, gayong iisang katotohanan ang pinanghahawakan nila.

Hindi na muling nakapag-angat ng ulo ang Newtonianismo sa gitna nila. At tungkol naman kay G. Newton mismo, wala na siyang lugar sa kanilang mga kapulungan, open man o exclusive. Nabuhay siya hanggang 93 taong gulang, at sa lahat ng kanyang mga huling pagtuturo ay walang bakas ng mga pananaw na pinanghawakan niya noong panahon ng alitan. Hindi rin “pinakumbo” ng kanyang mga unang turo ang mga kapatid ng alinmang grupo, sapagkat gaya ng nabanggit sa itaas, itinatakwil ito saanman; gayunman ay nagpapatuloy ang pagkakahati, at ang mga taong hindi pa ipinapanganak nang mangyari ito ay pumapanig pa rin sa Bethesda o laban dito, at magkakahiwalay pa ring lumalakad; bagaman hindi nawawala ang mga katibayan na kumikilos ang Espiritu ng Diyos sa maraming dako tungo sa muling pagbuhay sa mga unang simulain, na maaaring sa takdang panahon ay umakay sa pagpapanumbalik ng pakikisama sa pagitan ng mga kapatid na matagal nang nagkahiwalay.

Ang maraming pagkakahati sa magkabilang sangay, na isusulat ko pa, ay nakatulong mismo tungo sa wakas na ito na lubhang kanais-nais.

Kabanata 6: Mga Sumunod na Pangyayari

Ang mahigit tatlong taon kasunod ng pagkakahati dahil sa mga usapin ng Bethesda ay, sa kabila ng maraming alitan sa loob, dahil sa lumalaking pagmamataas sa usaping pang-iglesya at sa patuloy na pagdiin sa disiplina kahit sa maliliit na detalye ng aral o asal, mga taon pa rin ng malaking pagpapala sa maraming paraan. At, gaano man ito kakatwa sa paningin ng maraming “exclusive,” lalo itong totoo sa mga kapatid na walang-awang itinakwil bilang mga “neutral” o “maluwag.” Kahit si J. N. Darby ay umamin na “sa Kanyang soberanya ay binigyan sila ng Diyos ng malaking pagpapala sa Ebanghelyo.” Dumami ang kanilang mga kapulungan, at sa pagpapagal ng masisigasig na ebanghelista ay napakaraming tao ang naligtas. Milyun-milyong babasahing pang-Ebanghelyo ang inilabas ng kanilang mga tindahan ng tract, at ang mga naglalakbay na mangangaral ay humayo sa malalayong lugar, ipinahahayag ang mabuting balita ng kaligtasang makakamtan ngayon din sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo lamang. Daan-daang pa, na iniwan ang lahat alang-alang sa Kanya na nagligtas sa kanila, ang humayo sa malalayong lupain upang magtatag ng mga misyon sa gitna ng mga hindi pa nakakikilala sa Diyos. Sa China, India, Straits Settlements, Africa, at sa mga katutubo ng New Zealand at ng mga pulo sa karagatan, itinaas nila ang bandila ng krus, walang sahod at walang mission board sa sariling bayan na sumusuporta sa kanila. Ang kanilang tiwala ay nasa Diyos na buhay, na sa pamamagitan ng sarili Niyang bayan ay naglaan sa kanila, sapagkat “dahil sa kanyang pangalan ay humayo sila, na walang tinanggap na anuman sa

mga Gentil.” Si F. S. Arnot, ang nagpasimula ng gawain sa lupain ng Zambesi sa Gitnang Africa, at nang lumaon si Dan Crawford ng “lupain ng mahahabang damo,” ay kabilang sa mga ang pangalan ay aalalahanin magpakailanman.

Bagaman ang panig na exclusive ng mga kapatid ay lalong nakatuon sa mga katotohanan para sa mga mananampalataya, marami rin silang masigasig na mangangaral ng Ebanghelyo, gaya ni George Cutting, sumulat ng “Safety, Certainty and Enjoyment” (na umabot sa humigit-kumulang pitong milyong kopya sa maraming wika); si Dr. W. T. P. Wolston, isang doktor sa Edinburgh, Scotland, na sa loob ng maraming taon ay patnugot ng *Gospel Messenger* at sumulat ng maraming aklat; si Charles Stanley ng Sheffield, ang kilalang manunulat ng mga tract; at marami pang iba. Pero bilang mga guro talaga nagningning ang mga exclusive. Sa mga taong ito sinimulan ni William Kelly ang *Bible Treasury* at pinatibay niya ang libu-libo sa kanyang malinaw na pagpapaliwanag ng Kasulatan. Itinatag nina C. H. Mackintosh at Andrew Miller ang *Things New and Old*, at isinulat ni G. Mackintosh ang kanyang *Notes on the Pentateuch*, na labis na nakatulong kina D. L. Moody, Major Whittle at iba pa. Pinamatnugutan ni J. B. Stoney ang *A Voice to the Faithful* at *Food for the Flock*, mga babasahing medyo iba ang uri, talagang mapagsuri sa sarili at nakatuon sa damdamin, na nagbukas ng daan para sa nakilala nang lumaon bilang Ravenismo. May iba pang kasing-kilala nila, napakarami para banggitin lahat.

May mga misyon din ang sangay na ito ng kilusan, bagaman hindi kailanman kasinlaki ng sa panig na “open.” Pero nagsimula sila at nagpapatuloy sa gawaing misyonero sa West Indies, Egypt, Timog at Gitnang Africa, sa mga Guiana, at sa

ilang bahagi ng India, Burma at Japan. Sa kontinente ng Europa, sa Amerika at sa Antipodes ay kahanga-hanga ang paglaganap ng kilusan, pero kapansin-pansin na habang lalong malayo ang mga kapulungan sa impluwensiya ng Britanya, lalo silang umunlad. Alam kong may ilang masasaktan dito, pero ang mga katotohanan na mismo ang nagsasalita.

Tila may matibay na hangarin ang ilan na gawing sentro ng kilusan ang England, lalo na ang London, at ito ay laging naging sanhi ng gulo at kahinaan.

Isang hiwalay na gawain ng Espiritu ng Diyos ang sumibol sa hilagang-silangang bahagi ng Scotland matapos ang malaking muling-pagbabangon sa ilalim ni Duncan Matheson; at sina Donald Ross, Donald Munro, John Smith at marami pang iba ay literal na napilitang lumabas sa mga denominasyon at nagsimula ng mga pagtitipong halos kagaya ng sa mga unang kapatid, bagaman ganap na hiwalay sa kanila. Isang malaking alon ng pagpapala ang lumaganap sa Aberdeen at sa mga karatig na lalawigan, umabot hanggang sa hilaga ng Ireland, at sa pamamagitan ng pandarayuhan ay hanggang Canada, Australia at New Zealand.

Bandang 1870, ganitong mga pagtitipon ang ginaganap sa bahay ng *aking* lolo, si William Ironside ng New Deer, Aberdeenshire, at di nagtagal ay pumunta sa Canada ang aking tiyo, si Henry W. Ironside, at siya ang naging daan upang magkainteres sa kilusan ang kanyang kuya na si John, na nang lumaon ay naging aking ama. Sa panahong ito dumating sa Ontario sina Donald Munro at John Smith.

Ang tiyo ng aking ama sa asawa, si John Rae, ay pastor ng isang Baptist na iglesya sa Scotland nang abutin ng muling-pagbabangon ang kanyang parokya, at nang makita niyang

buong-puso siyang sang-ayon dito, lumabas siya patungo sa pangalan ng Panginoon lamang. Narinig ko siyang magkuwento kung paano nakarating sa pandinig ng mga “Exclusive” sa Edinburgh at sa iba pang lugar ang balita tungkol sa gawaing ito, at na nagsimula na ang pagpipira-piraso ng tinapay sa simpleng paraang ayon sa Kasulatan sa mga pagtitipon sa hilagang-silangang baybayin. Nagagalak sila sa malinaw na gawaing ito ng Diyos, pero takot sa anumang mukhang “independency,” kaya nagpadala sila ng mga kinatawang kapatid sa lugar na pinaglilingkuran ni G. Rae at ng iba pa, upang makipag-usap sa kanila tungkol sa posibilidad ng ganap na pakikisama. Pero sa walang-hanggang kahihiyan ng mga hindi marunong at makitid ang tanaw na mga sugong ito, dapat sabihin na wala silang sapat na bait at iniharap pa nila sa mga namumuno at sa mga bagong natipong mananampalataya na kailangan munang hatulan ang usapin ng Bethesda bago sila makasalo sa isa’t isa! Ang hinihinging ito na hatulan ang isang bagay na karamihan, kung hindi man lahat, ay hindi pa kailanman nakarinig, ay galit na tinanggihan, at ang mga napahiyang kinatawan ng makitid na sektaryanismo at matigas at hindi maka-Kasulatang pagka-exclusive ay umuwi upang balaan ang kanilang mga kapulungan laban sa bagong kilusan na para bang marumi na ito! Napakalaking pagkakamali ang nagagawa ng mabubuting tao kapag nakatali sila sa makikitid na simulain at nakagapos sa makalamang pagkiling! Kagaya ito ng mga Erskine na lumaban kay George Whitefield at nagsabing sa diyablo ang kanyang gawain dahil ayaw niyang kilalanin ang kanilang samahan ng mga iglesya bilang “ang bayan ng Diyos sa Scotland.” Sa palagay ko ay si G. Donald Ross ang tumangging makinig sa anumang paninira sa pagkatao o sa katapatan sa aral ni George Muller (na ang kabanalan at

pagpapagal ay may alam siya mula sa mga balita), at sa gayon ay umabot sa sukduhan ang usapin. Kailangang hatulan si George Muller bilang taong marumi, o kung hindi ay wala nang kinalaman ang mga kapatid sa Edinburgh kay G. Ross at sa kanyang mga kasama! Nakakapagpakumbaba ang mga katotohanang ito, na haharapin sa Hukuman ni Cristo!

Pagkalipas ng ilang panahon ay nabalitaan ng mga lingkod na ito ng Diyos na magkakaroon ng kumperensiya ng mga mananampalataya sa Glasgow, at dahil sabik sila sa pakikisama, nagpasya ang ilan sa kanila, kasama si G. Ross, na pumunta roon at tingnan kung ang mga pagtitipon ay ayon sa mga natututuhan nila mula sa Salita ng Diyos. Sa halip na paghihinala at paghiling na hatulan ang isang usaping wala silang alam, buong-init silang tinanggap ni John R. Caldwell at ng iba pa, dahil itinuring nilang may rekomendasyon na sila mula sa mga balitang nakarating sa Glasgow tungkol sa Ebanghelyong ipinangangaral nila at sa paraan ng paggamit sa kanila ng Panginoon. Nang walang anumang tanong tungkol sa kanilang paninindigan sa mga usapin ng disiplina sa ibang lugar, tinanggap sila sa pakikisalo at binigyan ng plataporma upang magturo at mangaral ng Salita. Kaya nang hindi nila namamalayan ay napaugnay sila sa “open-brethrenism.” Kung nagpakita lamang ang mga “exclusive” ng kahit kaunting ganoong sentido-komun at pag-ibig-kapatid sa halip na salubungin sila nang may paghihinala, maaaring naiba sana ang buong kasaysayan nila pagkatapos.

Noong dekada 70, marami sa mga mangangaral na ito mula sa Scotland at hilaga ng Ireland ang pumunta sa Amerika at naglingkod nang may malaking pagpapala, lalo na sa probinsiya ng Ontario at sa mga kalapit na estado sa silangan. Nang

lumaon ay lumaganap ang kilusan sa buong dalawang bansa. Si Alexander Marshall, sumulat ng *God's Way of Salvation*, ay nagsimula ng isang babasahin sa Orillia, ang *The Gospel Herald*, at naglakbay sa malalayong lugar, umakay ng daan-daang kaluluwa kay Cristo. Si Donald Ross ay laging tagapagpasimula, at gumugol ng maraming taon sa Canada at sa Estados Unidos, hanggang sa siya ay tawagin ng Panginoon pauwi.

Sa pamamagitan ng pandarayuhan ay nagsimula rin ang mga pagtitipong “exclusive” sa panig na ito ng Atlantiko, kaya ang pagkakahating nagsimula sa England ay nagpatuloy sa Amerika. Sina J. N. Darby, G. V. Wigram at iba pa ay dumating upang maglingkod sa Salita, at ang mga Amerikano at Canadianong guro at mangangaral ay nag-iwan ng lahat upang humayo at ipahayag ang Salita ng buhay at katotohanan. Maraming klerigo na nakaugnay sa kilusan ang tuluyang sumama rito, tinalikuran ang lahat ng titulo at pag-angat sa iglesya. Sa kanila ay mababanggit ko sina Malachi Taylor, Frederick W. at Robert T. Grant, A. H. Rule, at E. S. Lyman; at marami pang maidaragdag sa listahang ito.

Sa Iowa, si Paul J. Loizeaux, isang French Huguenot sa kapanganakan na ang pamilya ay nandayuhan sa Amerika, ay nagising sa espiritu at naligtas, at halos agad-agad ay nagsimulang mangaral ng biyaya ng Diyos sa iba. Isang propesor sa kolehiyo, may pinag-aralan at may kaakit-akit na pagkatao, siya ay naging ebanghelistang puspos ng Espiritu at nag-aalab, at humayo sa lahat ng dako na ipinahahayag ang Salita, nang may pagtangga sa sarili at pag-asa sa Panginoon. Nang mabalitaan niya si G. Darby, nakipagkita siya rito, at nang makita niyang magkasundo na pala sila, tinanggap siya sa pakikisama, at halos agad pagkatapos ay sumunod din ang iba

pang miyembro ng pamilya. Napapaisip tuloy ang isa kung ano kaya ang nangyari kung si G. Darby (gaya ng ilan sa kanyang naligaw na tagasunod) ay nagpumilit na “hatulan muna niya ang usapin” bago siya makipag-ugnayan dito! Marami ang nakakakilala kay P. J. Loizeaux bilang sumulat ng *The Lord’s Dealing with the Convict Daniel Mann*, isang kahanga-hangang salaysay ng biyaya ng Diyos sa isang hinatulang mamamatay-tao, na nakilala ng minamahal na may-akda at inakay niya kay Cristo sa bilangguan ng Kingston. Isa itong kamanghang-manghang kuwento ng soberanong awa at naipamahagi na ng daan-daang libong kopya, at masasabi kong naging pagpapala sa napakaraming balisang kaluluwa. Ang ebanghelista at ang kapatid niyang si Timothy ang nagtatag ng Bible Truth Depot, una sa Vinton, Iowa, at nang lumaon ay inilipat sa New York, kung saan ang palimbagan ng Loizeaux Brothers ay naglalabas ng mga babasahing fundamentalist sa nakalipas na mahigit limampung taon.

Ang dalawang Grant ay parehong klerigo ng Church of England sa Canada, at mga lalaking may pinag-aralan at kabanalan. Noong una ay mahigpit silang tutol sa mga Brethren at itinuring nilang sumisira sa wastong teolohiya at sa maayos na kaayusang pang-iglesya ang kanilang mga aral. Pero sa pamamagitan ng mga babasahin ay naakay silang magbago ng pananaw, at kapwa sila nagbitiw sa kanilang mga parokya upang mula noon ay pumuwesto sa gitna ng mga hinahamak na kapatid na ito na hindi kumikilala sa mga titulong pang-klerigo, at minamaliit ang magagara at mamahaling bahay-sambahan at ang nakatakdang mga anyo ng pagsamba. Si R. T. Grant ay nanirahan sa wakas sa Los Angeles at nagsimula ng gawaing pang-tract at pangangaral sa mga Mexicano, at mula rito, sa ilalim ng mabuting kamay ng Diyos, ay sumibol ang

kilala ngayon bilang Grant Publishing House. Hindi kailanman ito tinawag nang ganoon ng nagtatag, pero nang siya ay pumanaw upang makasama ni Cristo, si G. W. H. Crabtree, na pinagkatiwalaan ng gawain, ay nadamang angkop lamang na parangal sa kagalang-galang na tagapagpasimula ang gamitin ang kanyang pangalan. Sa simula pa lamang ay gawain na ito ng pag-asa sa Diyos, at kamangha-mangha ang mga kuwentong naikukuwento ni G. Grant tungkol sa mga sagot sa panalangin para sa mga pangangailangan, nang walang ibang nakaaaalam ng kalagayan kundi ang Diyos at siya lamang. Mula sa simpleng gusaling iyon sa mga burol sa kanluran ay lumabas ang milyun-milyong pahina ng mga aklat at tract sa Spanish, Italian, French, Portuguese, Chinese, Japanese, Russian, mga diyalektong Filipino, English at marahil sa iba pang wika. Bagaman may maliit na singil sa mga may kakayahan at handang magbayad, ang malaking bahagi nito ay ipinamigay nang libre at ibinigay bilang makalangit na bala sa mga sundalong misyonero mula sa lahat ng denominational board o wala man. Marami sa mga pumupuna sa mga Brethren dahil daw sa kawalan ng interes sa misyon ang hindi nakaaaalam kung gaano kalaki ang utang ng mga larangan ng misyon sa buong mundo sa kanila dahil sa mga babasahing nagdala ng liwanag, buhay at kalayaan sa maraming nasa kadiliman, patay sa mga pagsalangsang at kasalanan, at nakagapos sa malulupit na tanikala ng kamangmangan at pamahiin. Sa pamamahala ni G. Crabtree ay patuloy na lumalago ang gawain.

Pero napapansin kong nauuna na ako sa kuwento. Ang dapat kong isalaysay ay ang mga pangyayari mula 1850 hanggang 1880, at dahil sa aking sigla ay napatuloy ako sa ilang bagay hanggang sa kasalukuyan.

Sa mga taong ito, ang panig na exclusive ng kilusan ay tumitigas at nanunuyot sa nakababahalang paraan sa Great Britain. Ang hula ni G. Groves ay nagkakatatotoo nang nakakatakot at nakakaawa. Ang mga unang simulaing ayon sa Kasulatan ay napapalitan ng isang matigas na sektaryanismong gawa ng tao na, kung hindi napigilan, ay gagawing pinakamakitid at pinakamapanatiko na denominasyon ang mga Brethren, maliban sa iglesya ng Roma. Sa kabila ng masiglang pangangaral at pagtuturo, at ng malawakang pamamahagi ng mga babasahing may wastong aral, ang espiritu ng paghahatulan sa isa't isa ay nagdulot ng pinsala sa mga lokal na kapulungan. Madalas ang pagtitiwalag kahit sa pinakamaliliit na bagay. Ang disiplina ang naging pinakamalaking usapin sa lahat. May mga pag-aangkin tungkol dito na sa ngayon ay halos nakakatawa na, kung makakalimutan ng isa kung gaano kaseryoso ang mga kapatid na ito. At doon ito nagiging tunay na nakalulungkot.

Sa isang ganitong pangyayari (na noon ay tinawag na kaso sa Sheffield), tungkol sa isang lalaking hinatulang mapanggulo kaya inalis sa isang lokal na pagtitipon, pero gustong makisalo sa ibang lugar, sumulat si G. Darby ng isang liham, na madalas nang banggitin mula noon, kung saan sinabi niya:

Ang pagkaunawa ko ay nagkaroon ng lamat sa pagitan ninyo at ng Rotherham dahil sa pagtanggap ninyo kay Goodall. Alam ko ang mga pangunahing katotohanan ng kanyang kaso, sapagkat may bahagi ako sa nangyari, at ngayon ay hayaan ninyong ilahad ko ang kaso tungkol sa kanya ayon sa kalagayan nito. Inilalahad ko ito bilang simulain lamang. Siya (o sinuman) ay tinanggihan sa London. Tinimbang ng kapulungan sa London, at ako

kasama nila, ang kaso, at itinuring siyang alinman sa itiniwalag o nasa pagkakahiwalay. Binabanggit ko ang dalawang kaso, sapagkat ang simulain lamang ang aking tinutukoy. Nakikibahagi ako sa pasyang ito, at itinuturing ko siyang nasa labas ng iglesya ng Diyos sa lupa, dahil nasa labas siya (sa alinmang kaso) ng kumakatawan dito sa London; ako ay obligado ng Kasulatan na ituring silang ganoon. Pumunta ako sa Sheffield; doon ay nagpipira-piraso siya ng tinapay, at siya ay nasa — ano? Wala sa iglesya ng Diyos sa lupa, sapagkat hindi siya bahagi nito sa London, at walang dalawang iglesya sa lupa, at hindi maaaring magkaroon, na para bang nasa loob ka ng isa at nasa labas ng isa pa. Paano ako tatanggong kumain kasama nila sa London at makikipagpira-piraso ng tinapay kasama niya sa Sheffield? May isa ba akong konsensiya para sa London, at iba pang konsensiya para sa Sheffield? Kalituhan at kaguluhan iyon. Sa palagay ko ay hindi ako nagkakamali sa pagsasabing tinanggap ninyo si Goodall nang hindi alam ang mga dahilan o motibo ng Priory o ng iba pang kapatid sa London. Kung alam ninyo ang kanilang mga dahilan, lalo pang bumibigat ang kaso, sapagkat sinadya ninyong hatulan ang pagtitipon sa London at tanggihan ang pakikisama nito; sapagkat ang nasa labas sa London ay nasa loob sa inyo.

Ang liham ay ipinadala sa isang G. Spurr ng Sheffield at may petsang Feb. 19, 1864. Nang isulat ito ay nasa paglalakbay si G. Darby para mag-ebanghelyo at magturo sa timog ng France. Tungkol sa liham na ito, buong-damdaming sinabi ni G. Henry Groves:

Maliban sa isang pakikisamang laban kay Cristo, wala pang ganitong mapagmataas na pag-aangkin ang nagawa; at naiwan sa Darbyismo ang pagbuo ng isang sistema na, sa pinakamaliit na pundasyon, ay nagtayo ng pinakamalaking gusali — isang gusaling sa di-pagpaparaya ng pag-aangkin nito at sa kapangahasan ng paggigiit nito ay nagpapaalala sa atin ng mga araw ng kapangyarihan ng papa noong Middle Ages. Kay bilis nakalimutan at isinantabi ng bagong dogmang ito ang mapagpakumbabang pagtitipon ng dalawa o tatlo sa pangalan ni Jesus, mula sa isang “iglesyang wasak”! at sa halip ay tumayo sa isang posisyong sumisira sa paninindigang ayon sa Kasulatan. Kapani-paniwala ba na ang mga nagsimula sa pagkilala sa pansariling pananagutan ng lahat ng banal kay Cristo ay mauuwi sa posisyong ito, hanggang igiit na ang pagiging nasa labas ng kanilang maliliit na kapulungan sa London ay “nasa labas ng iglesya ng Diyos sa lupa”? Na ang orihinal na mga simulain ay ganoon kalantarang itatakwil, at ang dating patotoo ay ganoon kalubusang makakalimutan! Pero ganoon nga. Mahalagang pansinin ang mga paunti-unting hakbang na ito sa ecclesiasticism, dahil ipinapakita nito kung gaano kabilis na ang taong nagtiwalag kay G. Newton noong 1845 dahil sa clericalism ay mahulog sa isang ecclesiasticism na nagtataglay mismo ng mas masasamang kasamaan kaysa sa mga hinatulan niya sa iba.

Pero mas makatarungang paghatol sa liham ang mararating kung tatandaan na si G. Darby ay hindi kailanman, kahit sandali, naniwala o nagturo na ang maliliit na kapulungang kinabibilangan niya ay siyang iglesya ng Diyos sa lupa. Ang

mahigpit niyang pinanghawakan ay na ang bawat kapulungan ng mga mananampalataya ay dapat laging kumilos bilang kumakatawan sa buong iglesya sa partikular na lugar na iyon. Kaya kung ang ganoong grupo ay kumilos sa makatuwirang disiplina, ang taong inalis, sa paniniwala niya, ay dapat pagbawalang makisalo saanman hanggang sa siya ay maibalik. Totoo rin ito kung ang mga Cristianong nag-alis sa gumagawa ng masama, bilang pagsunod sa Salita, ay kilala bilang mga Baptist, Wesleyan o sa anumang ibang pangalan; gayundin sa kaso ng isang kapulungan ng mga Brethren.

Mukhang patas at matino ang simulaing ito, bagaman kinikilala kong ito ay simulaing kailangang bantayang mabuti, gaya ng saganang patutunayan ng mga susunod na kabanata. Napakadaling makakita ng kapulungan o iglesyang naudyukan ng pagkiling o napukaw ng maling paratang, na sa kamangmangan ay nagtiwalag sa maling tao, at saka sa kamangmangan din ay nagpumilit na kilalanin ng lahat ang ginawa nito. Pero baka sabihin ng ilan na nagtuturo ako ng mga simulain gayong ang balak ko lamang ay isalaysay ang mga pangyayari, kaya titigil na ako.

Noong taong 1866 ay nagkaroon ng lamat sa pagitan ni G. Darby mismo at ng ilan sa pinakamalapit niyang kaibigan, dahil sa kanyang hinog nang pananaw tungkol sa mga paghihirap ni Cristo. Bago nito ay naglathala siya ng iba't ibang sulatin na naglalayong suriin ang kalaliman ng turo ng Kasulatan tungkol sa pinakabanal sa lahat ng paksa, na lalong lumalalim ang hiwaga habang lalong pinagbubulay-bulayan ito ng isa. Mula pa noong pagtatalo tungkol kay Newton, ang lawak at kalikasan ng mga paghihirap ni Cristo ay naging, sa malaki o maliit na antas, pangunahing paksa sa turo ng mga Brethren. Makukuha

pa rin ang aklat ni G. Darby tungkol sa paksa, at itinuturo ko ang sinumang tunay na masigasig na nagsisiyasat sa aklat na iyon. Marami ang labis na nasaktan dito noong panahong inilathala ito. Hiniling nina W. H. Dorman at Captain Percy Hall kay G. Darby na itakwil ang mga turo nito, at nang tumanggi siya ay humiwalay sila sa pakikisama, at sumunod si G. Thomas Newberry (na nang lumaon ay naging patnugot ng *The Englishman's Bible*). Mariing sumulat ang mga kapatid na ito laban sa may-akda ng *The Sufferings of Christ*, at pinaratangan siyang nahulog sa halos kaparehong mga kamalian ni G. Newton. Tahasang isinulat ni Captain Hall:

Ganoon kahawig ang mga ito sa mga doktrina ni G. Newton, na kahit hindi pa man ito kasingsama sa ganang sarili gaya ng paghatol ko, hindi ko pa rin kayang panatilihin ang lugar ng tinatawag na patotoo laban kay G. Newton habang nakaugnay sa mga naniniwala sa itinuturing kong kasingsama nito.

Pinaratangan siya nina G. Dorman at G. Newberry ng tahasang maling aral dahil sa pagtuturo ng isang ikatlong uri ng mga paghihirap na hindi pantubos, at iginiit nilang itinuro niya na ang pagtubos ay naganap sa pamamagitan ng “pagdadala ng poot” sa halip na sa “pagbubuhos ng dugo.”

Pero kapag sinuri muli ng isa ang buong paksa, mukhang malinaw na lubos na hindi naunawaan ng bawat isa sa kanila si G. Darby. Sa kabilang banda, dapat aminin na napakalabo ng kanyang pananalita, kaya mahirap para sa iba na ipaliwanag nang malinaw kung ano talaga ang itinuro niya. Pero ang tatlong uri ng paghihirap ay halos ganito:

(a) Si Cristo ay naghirap higit sa lahat nang ibuhos Niya ang Kanyang kaluluwa hanggang kamatayan, upang tubusin ang ating mga kasalanan. Dito ay lubos Siyang nag-iisa. Sa likas na katangian nito, walang sinumang makapakikibahagi rito kasama Niya. Siya ang tunay na kaban na inilarawan noon, na nauna sa ilog ng paghuhukom upang pabalikin ang tubig nito nang makatawid ang Kanyang bayan nang walang anumang pinsala.

(b) Naghirap Siya bilang martir alang-alang sa katuwiran — at ito siyempre ay *hindi* pantubos. Ito ang ipinataw sa Kanya ng tao, at dito ay may iba pang naghirap na kasama Niya, bago at pagkatapos.

(c) Pero naghirap din Siya sa Kanyang malalim at banal na pakikiramay, nang pasukin Niya ang dalamhati at mga kalungkutan ng Kanyang bayan — lalo na ng nalabi ng Israel sa mga huling araw, sa ilalim ng pakiramdam ng di-pagkalugod ng Diyos dahil sa kanilang kasalanan. Pinasok Niya ito habang nadarama Niya ito para sa kanila nang pauna. Ito ang tinatawag na “ikatlong uri, mga paghihirap na hindi pantubos” na naging dahilan upang ibato kay G. Darby ang paratang ng saligang kamalian. Maaaring hindi ko ito naipahayag nang maayos, pero ito ang naunawaan ko sa pagbabasa ng kanyang aklat.

Tungkol naman sa paratang na itinuro niya ang pagtubos sa pamamagitan ng pagdadala ng poot at hiwalay sa pagbubuhos ng dugo, malinaw sa akin na tanging ang taong hindi pumansin sa napakaraming isinulat niya tungkol sa paksa ang makapagsasabi ng ganoon.

Para na ring sinasabi iyon ng isa tungkol kay Isaias, dahil sa kanyang dakilang kabanata tungkol sa pagtubos (ang ika-53) ang katotohanang ang kaluluwa ni Cristo ay “ginawang handog

dahil sa kasalanan” ang pinagtutuunan, at walang binabanggit tungkol sa mismong pagbubuhos ng dugo. Ganoon din ang masasabi sa Awit 22.

Lubhang uminit ang pagtatalo, at nag-alok si G. Darby na tuluyang humiwalay sa pakikisama kaysa maging dahilan na naman ng pagkakahati ng mga kapatid, pero ayaw itong pakinggan ng ibang namumuno, at napakiusapan siyang manatili. Dahil dito ay umalis si G. Dorman sa mga “exclusive,” at sinabing sila ngayon ay nasa kalagayang kinalagyan ng mga tagasunod ni G. Newton noong 1848. Pero sa paglipas ng mga taon, habang lalong nauunawaan ang mga pananaw ni G. Darby sa doktrina tungkol sa madalas pagtalunan at pinakabanal na paksang ito, kakaunti na lamang sa mga tunay na nagsisiyasat sa usapin ang hindi nakakakita rito ng mahalagang katotohanang dapat tanggapin nang may paggalang at mapagsambang pag-ibig, sa halip na mapanganib na kamalian gaya ng inakala ni G. Dorman.

Kung naging hindi sana gaanong mabagsik si G. Darby sa pagtuligsa sa iba, baka hindi rin siya sumailalim sa ganoon kabigat na pagsusuri. Pero tiniis niya ito nang may kahanga-hangang kaamuan, at ang mismong mga kalaban niya ang makapagpapatotoo rito. Habang tumatanda siya ay lumambot siya nang malaki, at maliwanag na nagsimula siyang mangamba sa matataas na pag-aangkin ng pagka-exclusive ng marami sa kanyang mga tagasunod. May isang bagay na lagi niyang iginigiit: ang karapatan ng bawat makadiyos na mananampalataya sa isang lugar sa hapag ng Panginoon. Pinahirap ng pagkakahati sa Bethesda ang pagsasagawa nito, dahil marami ang nagsabi, “Kung hindi tayo makatanggap mula sa mga kapulungang halos kagaya natin, paano tayo tatanggap

mula sa mga iglesyang itinatakwil nang lubusan ang marami sa pinahahalagahan natin?” Pero hindi kailanman iginiit ni G. Darby na tanggihan ang lahat ng “open” brethren dahil lamang doon. Ipinapakita ng kanyang mga liham na lagi niyang sinikap na makilala ang pagkakaiba ng mga namumuno at ng mga pinamumunuan. Na tila hindi ito tugma sa teorya ng “lebadura” ay hindi nagbabago sa katotohanang ito. Ipinapakita ng sumusunod na liham ang kanyang pananaw tungkol sa pagtanggap; isinulat ito ilang taon lamang bago siya namatay:

Ang tanong ay, tungkol sa pagtanggap sa mga banal upang makibahagi sa hapag ng Panginoon kasama natin, kung maaari bang tanggapin ang sinumang hindi pormal at regular na kabilang sa atin. Hindi ito tungkol sa kung inaalis ba natin ang mga taong mali sa pananampalataya o masama sa pamumuhay: hindi rin kung tayo, na sadyang lumalakad kasama ng mga mali at masama, ay hindi kasama sa iisang pagkakasala — hindi malinis sa usapin. Ang una ay walang pag-aalinlangan: ang huli ay iginiit ng mga kapatid, at ako ay kasama nila, sa napakasakit na kapalit para sa amin. Ito, para sa akin, ay malinaw at payak mula sa Kasulatan. Maaaring may mga tusong pakiusap upang mapahintulutan ang kasamaan, pero lagi kaming naging matatag, at naniniwala akong lubos itong kinilala ng Diyos. Hindi ito ang tanong: kundi, ipagpalagay na may isang taong kilalang makadiyos at tama sa pananampalataya, na hindi pa umaalis sa isang sistemang pang-iglesya — at iniisip pa nga na sinusupportahan ng Kasulatan ang inordinahang ministryo, pero natutuwa kapag may pagkakataon — ipagpalagay na tayo lamang ang naroon sa lugar, o hindi siya nakaugnay sa anumang ibang

grupo sa lugar, nakikituloy sa isang kapatid, o anumang ganoon; dapat ba siyang tanggihan dahil kabilang siya sa isang sistemang hindi pa naliliwanagan ang kanyang konsensiya — at maaaring iniisip pa niyang mas tama? Siya ay makadiyos na miyembro ng katawan, kilala bilang ganoon. Dapat ba siyang isara sa labas? Kung oo, ang antas ng liwanag na ang nagiging karapatan sa pakikisalo, at ang pagkakaisa ng katawan ay itinatanggi ng kapulungang tumanggi sa kanya. Isinusuko na ang simulain ng pagtitipon bilang mga miyembro ni Cristo na lumalakad sa kabanalan, ang pagsang-ayon sa atin ang ginagawang batayan, at ang Kapulungan ay nagiging isang sekta na may sariling mga miyembro gaya ng iba pa. Nagtitipon sila ayon sa kanilang mga simulain, Baptist man o iba pa — kayo naman ayon sa inyo, at kung hindi sila pormal na kabilang sa inyo, hindi ninyo sila pinapapasok. Wala na ang simulain ng mga pagtitipon ng mga kapatid, at nakagawa ng isa pang sekta, na sabihin nating may mas maraming liwanag, at iyon lamang. Maaaring mas magdulot ito ng abala, mas mangailangan ng ingat na suriin ang bawat kaso ayon sa sarili nitong katangian, batay sa simulain ng pagkakaisa ng lahat ng miyembro ni Cristo, kaysa sabihing “Hindi ka kabilang sa amin; hindi ka maaaring pumasok.” Pero wala na ang buong simulain ng pagtitipon. Ang landas na iyon ay hindi sa Diyos.

Narinig ko, at bahagya ko itong pinaniniwalaan, sapagkat narinig ko na ang ilang padalus-dalos at marahas na tao na nagsabi nito sa ibang lugar, na ang iba’t ibang sektaryanong pagdiriwang ng hapunan ay mga hapag ng mga demonyo. Pero ito ay nagpapatunay lamang na hindi pa nadudurog ang puso at mangmang ang nagsasabi nito.

Ang mga altar ng mga pagano ay tinatawag na mga hapag ng mga demonyo dahil, at tahasang dahil, ang inihahandog nila ay inihahandog nila (ayon sa Deuteronomio 32:17) sa mga demonyo, at hindi sa Diyos; at ang tawaging mga hapag ng mga demonyo ang mga kapulungang Cristiano sa pagpapahayag, na maaaring mangmang sa katotohanang pang-iglesya kaya mali ang paraan ng pagtitipon, ay napakalaking kahangalan, at nagpapakita ng masamang kalagayan ng nagsasalita nang ganoon. Walang taong matino, walang taong tapat, ang makapagkakaila na lubos na iba ang ibig sabihin ng Kasulatan.

Narinig ko — hindi ko alam kung totoo — na may nagsabing ganito raw kumilos ang mga kapatid sa England. Kung may nagsabi nito, ito ay talagang lubos na kasinungalingan. May mga bagong pagtitipon na nabuo habang wala ako at nasa Amerika na hindi ko pa nadadalaw, pero ang mga mas matanda, na matagal nang lumalakad bilang mga kapatid, na kilala ko mula sa simula, ay laging tumatanggap ng mga kilalang Cristiano, at saanman ay wala akong duda na ganoon din ang mga mas bago, at ganoon din sa bawat bansa. Nakakilala na ako ng ilang indibidwal na yumakap sa kaisipang iyon, isa man lamang sa Toronto, pero laging tinatanggap ng kapulungan ang mga tunay na Cristiano; tatlo ang nakipagpira-piraso ng tinapay sa ganitong paraan noong huling araw ng Panginoon na nasa London ako. Hindi kailanman labis ang pag-iingat tungkol sa kabanalan at katotohanan: ang espiritu ay ang Espiritu Santo, at ang Espiritu ng katotohanan. Pero ang kamangmangan sa katotohanang pang-iglesya ay hindi batayan ng pagtitiwalag, kung malinis ang konsensiya at ang pamumuhay. Kung may taong dumating at ginawang

kondisyon na payagan siyang dumalo sa pareho, hindi siya dumarating nang may kapayakan sa pagkakaisa ng katawan; alam kong masama iyon, at hindi ko iyon mapahihintulutan, at wala siyang karapatang magpataw ng anumang kondisyon sa iglesya ng Diyos. Kailangang magsagawa ito ng disiplina habang may lumilitaw na kaso ayon sa Salita. Ni hindi ko rin iniisip na ang taong regular at sistematikong nagpapalipat-lipat mula sa isa patungo sa isa ay maaaring maging tapat sa pagpunta sa alinman; ginagawa niyang mas mataas ang sarili kaysa sa dalawa, at nagpapakababa lamang sa bawat isa. Hindi iyon, sa gawang iyon, isang dalisay na puso.

Gabayan nawa kayo ng Panginoon. Tandaan ninyo, kumikilos kayo bilang kumakatawan sa buong iglesya ng Diyos, at kung lilihis kayo sa tama tungkol sa simulain ng pagtitipon, ang paghiwalay ninyo rito ay pagiging isang lokal na sekta ayon sa sarili ninyong mga simulain. Sa lahat ng may kinalaman sa katapatan, ang Diyos ang aking saksi, hindi ako naghahangad ng anumang kaluwagan, pero abala si Satanas na akayin tayo sa isang panig o sa kabila, upang sirain ang lawak ng pagkakaisa ng katawan, o gawin itong kaluwagan lamang sa pamumuhay at aral; hindi tayo dapat mahulog sa isa sa pag-iwas sa kabila. Ang pagtanggap sa lahat ng tunay na banal ang nagbibigay ng bisa sa pag-aalis sa mga lumalakad nang maluwig. Kung aalisin ko rin ang lahat ng lumalakad nang makadiyos na hindi sumasama sa atin, nawawala ang bisa nito, sapagkat ang mga makadiyos ay naisasara rin sa labas — nagkakaroon ng pagiging miyembro ng mga kapatid. Ang pagiging miyembro ng isang kapulungan ay hindi alam ng Kasulatan. Ang mayroon ay mga miyembro ng katawan ni

Cristo. Kung kailangang lahat ng tao ay maging sa inyo, sa praktika ay pagiging miyembro iyon ng inyong grupo. Ilayo nawa tayo ng Panginoon diyan. Iyon ay payak na paninindigan ng mga dissenter.” (Ang karamihan ng italics ay akin.)

Kawili-wiling malaman na minsan, habang nasa Chicago si G. Darby, inanyayahan siya ni D. L. Moody na magbigay ng serye ng mga pag-aaral sa Biblia sa Farwell Hall. Dinaluhan ito ng maraming umiibig sa Salita ng Diyos, pero sa kasamaang-palad ay bigla itong natapos nang magkasalungat ang dalawa sa usapin ng kalayaan ng kalooban. Ang pinanghawakan ni G. Darby sa puntong ito ay ang itinuring ni G. Moody na sukdulang Calvinism, na nagsasabing ganoon kasama ang kalooban ng tao kaya hindi niya kayang “loobin” kahit ang maligtas, at ibinatay niya ang kanyang paninindigan higit sa lahat sa mga talatang “Na ipinanganak, hindi ... sa kalooban ng laman . . . kundi sa Diyos”; at, “Hindi sa may ibig . . . kundi sa Diyos na nagpapakita ng awa.” Iginiit naman ni G. Moody na ang tao, bilang taong may pananagutan, ay tinatawagan ng Diyos na bumaling sa Kanya at mahahatulan kung hindi niya ito gagawin. “Ayaw ninyong lumapit sa akin upang kayo’y magkaroon ng buhay,” sabi ni Jesus sa mga tumanggi sa Kanyang mensahe. “Sinumang may ibig” ang dakilang paanyaya ng Ebanghelyo. Isang araw ay naging ganoon kainit ang pagtatalo kaya biglang isinara ni G. Darby ang kanyang Biblia at ayaw nang magpatuloy, at sa gayon ay nawala sa kanya ang isa sa malalaking pagkakataon ng kanyang buhay, gaya ng tila sa paningin ng marami.

Nang lumaon ay nagkasalungat din sila ni F. W. Grant, bagaman hindi hayagan, sa parehong paksa. Nang humiwalay siya kay G.

Moody, hindi nag-atubili si Darby na hatulan ang gawain ni G. Moody sa kanyang karaniwang paraan. Sa kanyang mga liham ay binalaan niya ang kanyang mga tagasunod laban dito dahil malamang daw na magdadala ito ng malaking pagdami ng pagkamakamundo sa iglesya. Isa itong kapansin-pansing halimbawa kung paano nabubulag at naililigaw ng pagkiling ang isang taong kung hindi dahil doon ay dakila. Kung buhay pa siya ngayon, gaano kaya siya magugulat na makita ang gawaing sinimulan ng dakila at mainit ang pusong ebanghelistang iyon na naging tunay na moog laban sa pagkamakamundo at sa pagtalikod sa pananampalataya. Laging inaamin ni G. Moody ang kanyang utang na loob sa mga sulatin ng mga Brethren sa malaking tulong sa pag-unawa sa Salita, pero sina C. H. Mackintosh at Charles Stanley ang may pinakamalaking impluwensiya. Ang mga sulatin ng una ay lagi niyang lubos na inirerekomenda.

Isa pang Amerikanong pinuno na nakilala ni G. Darby ay si Dr. Daniel Steele, ang dakilang teologong Methodist, at tagapagtaguyod ng Wesleyan perfectionism. Noong una ay labis siyang natuwa sa tapat at buong-pusong sigasig ni G. Darby at sa malawak nitong kaalaman sa Salita, at dumalo siya sa marami sa mga pag-aaral nito sa Boston. Pero hindi niya matanggap ang mga doktrina ng biyaya at itinuring niyang lubos na mali ang turo ni G. Darby tungkol sa dalawang kalikasan at sa walang-hanggang katiyakan ng kaligtasan ng mananampalataya.

Isang araw, habang ipinaliliwanag ni G. Darby ang 1 Juan 1:7 at ipinapakita na ang paksang tinatalakay doon ay “kung saan ka lumalakad, hindi *kung paano*,” sumabad si Dr. Steele at nagtanong, “Pero, Kapatid na Darby, ipagpalagay na ang isang

tunay na Cristiano ay tumalikod sa liwanag, ano ngayon?”
“Kung gayon,” sagot ni G. Darby, “ang liwanag ay sisikat sa kanyang likod!” Nang lumaon ay sumulat si Dr. Steele ng isang aklat laban sa mga kapatid, na pinamagatang *Antinomian-ism Revived, or Plymouth Brethrenism Exposed*. Mahusay itong sinagot ni F. W. Grant sa *Christian Holiness: Its Roots and Fruits*, na hindi na inililimbag ngayon.

Kabanata 7: “Paglalaro ng Iglesya”

Ang tatlumpung taon pagkatapos ng pagkakahati sa Bethesda ay, gaya ng nakita na natin, ang panahon ng malaking pagtaas ng tubig para sa Exclusive na bahagi ng mga Brethren. Tiyak na darating din ang pagkati, pero kaunti lang ang umasang darating ito nang ganoon kaaga. Gayunman, matagal nang may mga matalas ang pagmamasid sa loob mismo ng pakikisama na nagbababala ng sakuna, habang nakikita nila ang palaki nang palaking mga tanda ng kahinaan, — ang lumalaking pagmamalaki sa pagiging tunay na iglesya, ang espirituwal na kapalaluan, at ang halos hindi na maitagong paghamak ng marami sa mga mananampalatayang mas kaunti ang natutunan; na ang lahat ng ito ay dahan-dahan pero tiyak na humantong sa unti-unting pagkitid ng pakikisama at paghihigpit sa pakikipag-isa. Ang unang hangarin ni Mr. Darby, na ang gusto lang niyang makita ay “kung ano ang maaaring magsilbing isang bundok ng pakikipag-isa kung saan maaaring magtipon ang lahat ng makadiyos na mananampalataya,” ay napalitan na, sa kabila ng madalas niyang pagtutol, ng isang sistema ng aral na nagtuturong ang pakikisama ng mga banal ay higit sa lahat isang pakikisama ng mga kapulungang pinamamahalaan ng iisang mga simulain at kumikilala sa mga disiplina ng isa’t isa.

Sinabi sa akin ni Mr. R. T. Grant noong 1898 na si G. V. Wigram, bago siya namatay noong 1879, ay buong pait na nanaghoy na ang mga Brethren ay “nagpapalobo ng mga bula ng pagka-iglesya” at “naglalaro ng iglesya,” at pakiramdam niya ay hindi na maipagpapatuloy ng Diyos ang Kanyang gawain sa kanila sa ganoong kahangalan. Pumanaw siya mismong sa panahong

nagsisimula nang matupad ang kanyang mga salitang tulad ng hula.

Kapansin-pansin na si Dr. Cronin, ang kauna-unahan sa mga tinatawag na Brethren, ang siya ring hindi sinasadyang nagpasimula ng pagbagsak. Noong taong 1876, ang exclusive na kapulungan sa Ryde sa Isle of Wight ay nalagay sa napakalungkot na kalagayan dahil sa bangayan at alitan tungkol sa tanong kung tama bang pakasalan ang kapatid na babae ng yumaong asawa. Ayon sa batas ng Inglatera, ang ganitong kasal ay kabilang sa mga ipinagbabawal, at noong panahong iyon ay hinahatulan kapwa ng simbahan at ng pamahalaan. (Inalis na mula noon ang pagbabawal.) Sa France naman, ang ganitong kasal ay itinuturing na marangal at ganap na legal. May isang miyembro ng kapulungan sa Ryde na namatayan ng asawa, tumawid sa Channel, at pinakasalan ang kanyang hipag. Pagbalik niya sa Inglatera ay bumuhos ang unos ng pagtutol. Hindi na kailangang isa-isahin pa ang mga detalye, pero gaya ng laging nangyayari kapag ang magulong bahagi ng katawan — ang dila — ay nakagawa na ng masama nitong gawain, di nagtagal ay napakasama na ng kalagayan ng kapulungan. Sa sobrang sama ng kalagayan nito sa loob, tumanggi si Mr. Darby na dalawin ito at mariin niyang sinabing ito ay “bulok.”

Sa Ryde ay may isang klerigo ng English Church na nagngangalang Finch, kaibigan ni Dr. Cronin, na lubhang interesado at labis na pinag-iisip ng mga aral ng mga Brethren. Dumalo siya sa isang kombensiyon o kumperensiya sa London, at doon ay tinanggap siya sa pakikipag-isa; bumalik siya sa Ryde na buo ang pasyang iwan ang simbahang itinatag ng estado at tumayo sa posisyon ng mga Brethren. Pero nalaman

niyang handa rin palang gawin ng karamihan sa kanyang kongregasyon ang ganoon ding hakbang, kaya sabay-sabay silang umalis sa simbahang pang-estado, at handa na silang magsimulang magtipon nang payak bilang mga Brethren. Agad na may lumitaw na problema. Tila isa sa mga patakaran ng seryosong laro ng “paglalaro ng iglesya,” gamit ang salita ni Mr. Wigram, ay iisa lang ang maaaring iglesya sa isang lungsod. Maaaring maraming pagtitipon, gaya sa London at sa iba pang lugar, pero dapat kilalanin ang lahat ng ito bilang iisa, at itinuring na kailangang buwagin ni Mr. Finch at ng kanyang mga kasama ang kanilang grupo at isa-isang humiling ng pakikisama sa dati nang kinikilalang kapulungan sa Ryde.

Matatag na tumanggi rito si Mr. Finch, dahil alam na alam niya ang kalagayan ng lokal na pagtitipon. Mapapaisip ka kung paanong ang sinumang tunay na katuwang na pastol, na may tunay na malasakit sa mga tupa at mga batang tupa ni Cristo, ay makagagawa ng iba maliban sa tumangging makibahagi sa pagdadala ng isang grupo ng masisigagisig na mananampalataya, na sabik lumakad sa katotohanan ng Bagong Tipan, sa isang kapulungang halos nagkakapira-piraso na dahil sa di-kanais-nais na tsismis at di-tulad-ni-Cristong pagtatalo. Kaya nagpira-piraso sila ng tinapay bilang isang hiwalay na grupo, gaya ng ginawa ng lahat ng kapatid noong una. Dito ay may payo at gabay sila mula kay Dr. Cronin, na walang dudang naalala ang mga unang araw habang nakikita niya kung paano inaakay ang mga banal na ito. Dumalaw siya sa Ryde at sinikap tulungan ang lokal na kapulungan, pero nadama niyang imposible ito, kaya sinabi niya sa kanila na malaya siyang makipagpira-piraso ng tinapay sa bagong grupo, at ginawa nga niya ito; isang hakbang na itinuring na kakila-kilabot na

kasalanan sa paningin ng mga naglalagay sa bagong larong ito nang mas mataas pa kaysa sa mga kaluluwa ng mga banal.

Pagbalik ng matandang doktor sa kanyang sariling kapulungan sa Kennington, nalaman niyang itinuring ng marami ang kanyang ginawa bilang isang tahasan at hayagang pag-atake sa “saligan ng iisang katawan.” Ang sabi, ang Kennington daw ay iisang katawan kasama ng “bulok” na kapulungan sa Ryde. Hindi raw ito maaaring maging iisang katawan kasama ng bagong pagtitipon, gaano man ito kamakadiyos at kabango sa Cristianong pag-ibig at debosyon. Pero marami ang iba ang pananaw, at sa loob ng mga anim na buwan ay imposibleng magkaisa ang Kennington sa isang pasya. Sa wakas ay itiniwalag ang matandang “nagkasala,” at sa loob ng ilang buwan ay nakaupo siya sa likuran, umaagos ang luha sa kanyang mukha, habang inaalala ng kanyang mga kapatid ang Panginoon, at siya, ang kauna-unahan sa kanilang lahat, ay nasa lugar ng taong imoral o ng lapastangan. Sa huli ay nangako siya na, bagama’t hindi niya maipahayag na kasalanan ang kanyang ginawa, hindi na niya ito uulitin bilang paggalang sa budhi ng kanyang mga kapatid; pero nanatili pa rin siyang nasa ilalim ng pagbabawal. Kataka-taka pa ba na may isang kritikong nagsabi tungkol sa mga Brethren na sila ay “mga taong napakaingat sa pagpipira-piraso ng tinapay, pero napakapabaya sa pagdudurog ng mga puso”?

Pero para hindi *magmukhang* may kinikilingan at isang panig lang ang *aking* salaysay, sa palagay ko ay mas mabuting hayaan ang isa sa mga sumalungat kay Dr. Cronin na ikuwento ang pangyayari ayon sa pagkakita niya rito, kaya sisipiin ko rito ang isang polyeto na inilathala nang walang pangalan ng may-akda at malawakang ipinakalat matapos maganap ang pagkakahati.

Maaaring parang nauuna ako sa kuwento sa paggamit ng bahagi ng dokumentong ito rito, pero gusto kong maging malinaw ang naging bunga ng ginawa ni Dr. Cronin nang makibahagi siya sa banal na pagdiriwang ng Hapunan ng Panginoon kasama ang itinuring na isang independiyenteng pagtitipon, ng mga kapatid na noong ilang taon lang ang nakalipas ay itinuring din namang mga independiyente ng ibang makadiyos na mananampalataya:

Hindi Ba Kailangan ang Tamang Paghatol sa Pagiging
Independiyente sa Ryde,
at sa Ginawa ng Kennington, Upang
Matuklasan ang Tamang Daan Tungkol sa Ramsgate?

Tiyak na hindi sana nagkaroon ng pagkakahati sa atin sa usaping ito, kung sapat lang nating naunawaan ang tunay na katangian ng pag-atake na ginawa tatlong taon na ang nakalipas laban sa patotoo ng Diyos tungkol sa “iisang Katawan—iisang Espiritu,” at kung naging tapat lang tayo kay Cristo sa pakikitungo sa nagkasala. Gaano karami sa atin ang hindi naging malinaw tungkol dito.

Nakapagtataka man, ang pag-atake ay hindi lang pagbubukod-bukod (sa kasong ito, pakikisama sa isang pagtitipong hindi kinikilala); ito ay pag-agaw din ng isang kapatid lamang (sa isang lugar na malayo sa saklaw ng kanyang lokal na pananagutan) sa awtoridad ng Panginoon (na tama lamang na ginagamit) sa loob at sa pamamagitan ng Kapulungan (Mateo 18:18-20; 1 Corinto 5:4, atbp.).

Ang pagtatangka ay halos pagtitiwalag sa isang buong Kapulungan na nagtitipon sa banal na saligan, na hayagang kasama sa pakikisama ng mga kapatid at nananatiling kasama sa pakikisama hanggang sa oras na

ito; at, sa iisang bayan din, ang pagbuo ng isa pang Kapulungang kalaban nito, nang walang pakikisama ng mga kapatid.

Kahit pa nararapat ngang itiwalag ang Kapulungang gustong pakitunguhan, hindi pa rin nito mababago ang simulaing nakataya sa pag-atake.

Dahil ganito nga, hindi na natin kailangang ulitin dito ang mga paratang laban sa Kapulungan sa Ryde at ang mga sagot sa mga ito.

Ang kasangkapang ginamit ng kaaway ay talagang angkop para padilimin ang ating paningin—isang kagalang-galang at lubhang iginagalang na kapatid, isa sa pinakaunang nakisangkot sa patotoong ito ng Diyos!

Ang motibo rin ay ang pagpapalaya sa mga banal sa pamamagitan ng paggamit ng kapangyarihang sinasabing ginamit para sa Diyos sa katuwiran. Sa loob ng ilang panahon, maging ang ilang matagal nang kilala bilang espirituwal, matalino at makadiyos ay nadaya (Kawikaan 9:15). Tiyak na ang pag-ibig at paggalang nila sa kapatid na ito ang bumulag sa kanila.

Ang kanyang nakaraang paglilingkod at kinikilalang posisyon ay nagbigay ng dagdag na lakas at bigat sa kanyang ginawa, at talagang naging mas malalim ang pagiging masama nito, kaya mas malawak na sakuna ang ibinunga (Levitico 4:22; Mga Gawa 20:17 at 30). Pagkatapos ng mahigit limang buwang pagpapaliban sa Kennington, siya ay itiniwalag; pero lubos na ba nating nakita kahit ngayon kung ano talaga ang nakapaloob sa kanyang pangangahas?

Ang pagsisikap nating linisin ang ating sarili sa kanyang ginawa at landas ay malaki ang naging kapalit sa atin.

Anong mga pagtatalo ang nangyari, na sumira sa atin hanggang sa kaibuturan!...

“Pagkakamali” lang ba, isang “maling hakbang” lang ba ang pag-atakeng ito, gaya ng sinasabi ng ilan? Hindi ito iisang maling gawa lang ni Dr. C. Ito ay sinadyang landas ng di-makakasulatang pagiging independiyente na ginawa niya sa sarili niyang pananagutan, ayon sa mga nabanggit na, alalaon бага, ang pagtangga sa kapulungan sa Ryde at ang pagtatayo ng isang independiyenteng Hapag. Tumagal ito mula Mayo, 1877 (nang, sa sarili niyang pananagutan, hinatulan at itinakwil niya ang Kapulungan sa Ryde sa pamamagitan ng hindi pakikipagpira-piraso ng tinapay, at sa pagpasok sa kanilang silid pagkatapos ng pagtitipon, at sinabing hindi niya makilala ang Hapag na iyon bilang sa Panginoon, at na “Ichabod” ang nakasulat dito), hanggang Pebrero at Marso, 1879 (nang buuin na niya ang pakikisama sa bagong pagtitipon na tinulungan niyang simulan). Ang lahat ng ito ay labag sa mga pakiusap at budhi ng mga banal ng Diyos, at sa mga paghatol na ipinahayag ng mga pinakaiginagalang sa atin dahil sa espirituwal na pagkilala. Kaya hindi totoo na inakala ni Dr. C. na mayroon siya, o aasahan niyang magkakaroon siya, ng pagsang-ayon ng kanyang mga kapatid. Inamin niya ito mismo. Alam niyang kumikilos siya nang tahasang salungat sa mga simulain ng Diyos para sa pamamahala sa iglesya ng Diyos, na kinikilala ng mga kapatid, at sa huli ay sinabi niyang, ayon sa mga simulaing iyon, dapat siyang ideklarang wala na sa pakikisama. Pagbalik niya mula sa Ryde, matapos ang

una niyang pakikipagpira-piraso ng tinapay sa bagong pagtitipon noong ika-9 at ika-16 ng Pebrero, 1879, pinakiusapan siya ng mga kapatid sa London; pero sinabi niya sa mga kapatid sa Kennington, noong ika-10 ng Marso, na alam niyang kumilos siya nang salungat sa mga patakaran ng mga kapatid, pero hindi niya kinikilala ang bakod ng mga kapatid! Sa isang pulong ng mga kapatid na lalaki sa Kennington noong ika-13 ng Marso, 1879, nagkaisa silang lahat na magpasyang wala silang pakikisama sa ginawa ni Dr. C. na pagtatayo ng isang Hapag sa Ryde. Samantala, bumaba na namang muli si Dr. C. sa Ryde, kaya noong ika-14 ng Marso ay sumulat sa kanya ang isang nangunguna at nakatatandang kapatid sa K. at sinabi sa kanya ang paghatol ng mga kapatid na lalaki sa K., at nakiusap sa kanyang huwag nang muling makipagpira-piraso ng tinapay sa Ryde, pero ginawa pa rin niya ito, sa kabila ng liham na ito at ng paghatol ng kanyang mga kapatid. Bukod dito, nang dumalaw siya kay Mr. F., sa Ryde, noong ika-8 ng Pebrero, bilang paghahanda sa pakikipagpira-piraso ng tinapay sa pagtitipon nito kinabukasan, sinabi niya, “Pumarito ako, nang walang anumang liham, para makasama kayo bukas.” Dagdag pa rito, sa kanyang nakasulat na salaysay ng mga ginawa niya sa Ryde, na inihanda niya para sa ilang kapatid pagbalik niya, sinabi niya, “Nadama kong malaya akong makipagsapalaran kasama nila, gaano man ito magmukhang wala sa ayos, at gaano man ito maitakwil.” Pero pumunta siya sa Ryde noong ika-8 ng Pebrero sa tahasang layuning makipagpira-piraso ng tinapay sa pagtitipon ni Mr. F., at nauna na niyang isinulat dito na, kung nasa Ryde siya, hihiling siyang makipagpira-piraso

ng tinapay sa pagtitipon nito, at nagtanong pa siya kung saan ang Johnstreet Room, kung saan inakala niyang nagpipira-piraso ng tinapay si Mr. F. Bago pa nito ay sumulat na rin siya kay Mr. F. para palakasin ang loob nito sa pagsisimula ng bagong pagtitipon, samantalang sa panahon ding iyon ay kinikilala pa rin ng mga Kapulungan sa Isle of Wight at sa iba pang lugar ang Kapulungan sa Ryde, at sinabi nila kay Mr. F. na wala silang tiwala sa kanyang independiyenteng pagkilos. Sumulat din ang ilang kapatid nang kani-kanya at binalaan siya (si Mr. F.) sa pinakamatinding paraan tungkol sa ibubunga ng pagiging independiyente. Sa liham ni Dr. C. kay Mr. F. noong ika-17 ng Disyembre, 1878, sinabi niya, “Itinala ko na ang direksiyon papunta sa Upper Room.” May iba pang masasakit na bahagi ang usaping ito, na kung tatalakayin ay hahaba nang sobra ang sulating ito. Walang anumang mapagbiyayang paghihintay at pakiusap pagkatapos nito na ipahayag niya (ni Dr. C.) na mali ang kanyang landas — hindi ang nakadudurog-pusong kalagayang ibinunga nito, hindi maging ang paghatol sa kanyang ginawa ng mga kapatid na lalaki sa Kennington noong ika-13 ng Marso — ang nagkaroon ng tunay na bigat sa kanya.

Kaya ito ay isang sinadya at pinag-isipang gawa, na para sa kanya ay pagpapahayag ng isang simulaing pinanghahawakan anuman ang kapalit, at inaangkin niyang may gabay at pagsang-ayon ito ng Diyos.

Isang taon na ang nakalipas, minaliit niya ang mungkahing ipahayag niyang mali ang kanyang ginawa para siya ay maibalik, at (gamitin ang sarili niyang pananalita kamakailan) hindi niya itinuturing ang sarili

na “itiniwalag ng Diyos.” Iyan ang tingin niya sa mga taimtim na paghatol ng mga Kapulungan sa lahat ng dako na nagbubukod sa kanya. Ang mga pinakamagiliw sa kanya (kung may pagkakaiba man sa atin sa pagtingin sa kanya) ay nagsasabi bilang pagpapagaan na “hindi niya kailanman nakita ang katotohanan ng ‘iisang Katawan.” Kung gayon nga, tiyak na ang 1 Corinto 14:38 ang Salita para sa atin sa ganitong kaso. Maging malinaw tayo anuman ang kapalit.

Pero bakit pa ito pag-uusapan ngayon?

Dahil sa dalawang dahilan: —

1. Dahil kailangan pa ring maging malinaw tungkol sa pinagmulan ng ating nakalulungkot na pagkakahati, dahil sa mga gawaing alam nating nagaganap para pahinain ang naging hakbang noong 1879.
2. Dahil ang maraming pagmamasid at ang mahaba at balisang pag-iisip ay nagbunga ng malalim na paniniwala na, habang mas malinaw tayo ngayon tungkol sa pag-atake sa Ryde sa budhi sa harap ng Diyos (hindi lang basta pagsang-ayon sa paghatol ng iba), ganoon din tayo matutulungan sa tamang paghatol tungkol sa dalamhati sa Ramsgate. Iisa lang ang pagsubok. Paano tinitingnan ng Panginoon—ang Ulo ng Katawan— ang Iglesya—ang lahat ng ito?

Itinuturing ba nating mahalagang-mahalaga ang puntong nakataya, na nangangailangan ng tapat na paninindigan?

Walang pagtatalo, narito ang sanhi ng kasalukuyang mga pagkakahati. Pero hindi ito sinasabi para balewalain ang iba pang kasabay na mga sanhi na tinalakay ng iba,

bagama't kung minsan ay binabanggit ang mga iyon na para bang hindi pa sapat ang usaping ito para humingi ng isang tiyak na paghatol.

May kahit katiting ba tayong pagdududa na ang nangyari at nangyayari pa ay isang nakamamatay na pagsalakay ni Satanas sa mahalagang katotohanan ng Diyos— “Isang Katawan—Isang Espiritu”? Madalas bigkasin ang mga salitang ito na parang isang pormula, pero naku, gaano kahina ang pagkakapit dito! Ang pinakamahalaga kay Cristo sa sanlibutang ito ang magiging tampulan ng natatanging malisya ni Satanas. “Ito [isang gawa ni Satanas] ay laging nakasalig sa praktikal na pagsasantabi sa kapangyarihan ng katotohanang iyon na, sa anumang kaso, ay naging simulain ng pagtitipon, at ang patotoo ng Diyos sa sanlibutan.” (J. N. D., kinopya sa Bible Treasury Ene. 7, 1882, p. 7.) Akala ba natin ay nakatakas na tayo dahil sa ginawa natin noong 1879? Hindi: —si Satanas ay ating di-tumitigil na kaaway. May pagpapatuloy ang pagsalakay mula 1879 hanggang 1881.

Ang karapatan ng Panginoon sa Kapulungan, ang “dalawa o tatlong nagkakatipon sa Kanyang Pangalan,” ay muli ring basta-basta na lang kinukuwestiyon sa ibang anyo. Kaya nagkakaroon ng kaguluhan at ng bawat masamang gawa, na ang layunin ay paghiwa-hiwalayin at pangalatin ang inaasahan nating tinipon ng Panginoon. Tiyak na ang pinagdaraanang natin ay walang dudang isang pagsalakay ni Satanas.

Walang duda na malaki ang naging bigat ng ganitong mapagmataas na mga salita sa marami, pero kapag binasa nang

may pag-iisip matapos ang limampung taon, halos katawatawa na ang mga ito, at talagang magiging ganoon nga kung hindi lang ito ganoon kasama, sa kanilang nakagugulat na mga pahayag at walang-ingat na mga paratang ng kasamaan at ng paglaban sa mga simulain ng Kasulatan.

Habang pinag-uusapan pa ang usapin sa Kennington, lubhang nabuhayan ng loob ang ibang mga kapulungan at sinisikap nilang madaliin ang Kennington na gumawa ng tiyak na hakbang.

Sa Ramsgate, isang grupong nakararami, na pinangungunahan ng isang mainit ang ulong panatiko, si Mr. Jull, ang nagtiwalag sa buong Kapulungan sa Kennington dahil sa kabagalan nito sa pagharap sa “masamang matandang doktor.” Dahil tumanggi ang minorya na sumama sa kanila sa padalus-dalos na hakbang na ito, itinakwil din nila ang mga ito sa ganoon ding paraan at umalis para magsimula ng isang bagong pagtitipon “sa banal na saligan.” Ang nakararami ay nagtipon sa Guildford Hall at ang minorya ay sa Abbott’s Hill, at ang dalawang pangalang ito ay nakatakdang maging kilalang-kilala sa mga buwan at taon na sumunod. Dahil sa isang pagkalingat tungkol sa pagkuha ng susi ng Hall, hindi nakapasok ang mga taga-Abbott’s Hill para magpira-piraso ng tinapay sa unang araw ng Panginoon pagkatapos ng pagkakahati, kaya sa bandang huli ay itinuring silang ganap nang wala sa saligan ng iglesya. Mahalagang tandaan ang puntong ito dahil sa nangyari sa Montreal makalipas ang ilang taon.

Iniharap sa London ang buong usapin nang may isang liham mula sa Guildford Hall na iniharap sa isang kapulungan sa London. Itinuring na dahil dito ay kailangang magsiyasat para pagpasyahan kung ang Guildford Hall ba o ang Abbott’s Hill

ang nasa pagbubukod-bukod. Isang serye ng mga pulong ang ginanap sa Park Street, London, at lubusang pinagtalunan ang buong usapin. Di nagtagal ay lumabas na malamang na hindi papayag si William Kelly sa anumang sukdulang hakbang. Matagal na niyang tinitingnan nang may pangamba ang unti-unting pananakop ng pagka-iglesyastiko, at wala siyang makitang kasamaan sa ginawa ni Dr. Cronin. Si Mr. Darby, na noon ay nasa kanyang ika-81 taon at may malubhang sakit, ay nakiusap nang walang saysay na huwag gumawa ng anumang labis na mabigat na hakbang, at sinabi niyang kung gagawing panukat ng pakikisama ang ganitong mga tanong, siya ay “hindi sasama sa ganoong kasamaan.” Lalo na niyang ipinakiusap na huwag gumawa ng anumang hahantong sa paghihiwalay kay Kelly, ang lalaking sinabi ni Spurgeon na may “isip na ginawa para sa buong sansinukob, pero pinakitid ng Darbyismo.” Pero may isa pang tanong na matagal nang pinagmumulan ng alitan sa pagitan ni W. K. at ng marami sa kabilang panig, ito ay ang kanyang hayag at mariing pagtutol sa pagbabautismo sa mga sanggol, o gaya ng gusto nilang itawag dito, ang bautismo ng sambahayan. Kaya madaling mahulaan ang magiging resulta.

Sa huling pulong, kinatigan ng mga pinuno sa London ang mga humiwalay sa Ramsgate, bagama’t hindi nila sinang-ayunan ang lahat ng ginawa ng mga ito, at idineklara nilang wala na sa pakikisama ang Abbott’s Hill, dahil tumanggi itong kilalanin ang kabila maliban kung bumalik ang mga iyon nang isa-isa at ipinahayag ang kanilang kasalanan. Nang umalis si J. B. Stoney at ang iba pa sa tabi ng higaan ni Mr. Darby para pumunta sa pulong na ito, nakiusap siyang ipakita ang biyaya at nagmakaawang huwag itiwalag si Kelly.

Pero napakalayo na ng narating ng mga bagay kaya tila imposible nang maiwasan ang pagkakahati, at pagbalik nila ay sinabi nila sa kanya na tumanggi si Kelly na kumilos kasama nila tungkol sa Ramsgate at nasa labas na siya ngayon! Labis na nabagabag si Darby, pero masyado na siyang mahina para lumaban. Bumulong siya, “Kalooban siguro ito ng Panginoon!” at hindi na siya tumutol pa. Nagtagumpay si Stoney at ang grupong “high church.” Ang lahat ng tumangging tanggapin ang pasya ng Park Street ay itinuring na mula noon bilang mga nagbubukod-bukod at pinagkaitan ng karapatang makipag-isa. Si Andrew Miller, si J. A. Von Poseck, si Dr. Neatby, at marami pang ibang kilalang pinuno, kasama ang napakaraming kapulungan sa British Isles at marami sa West Indies, ay naging “wala na sa saligan ng iglesya ng Diyos.”

Sa palagay ko ay magiging interesado ang mambabasa, kung sinundan niya ako hanggang dito, sa sariling pahayag ni William Kelly, na nagpapakita kung bakit tumanggi siyang yumuko sa pasya ng London. Ang pamagat nito ay,

Kung Bakit Maraming Banal ang Nasa Labas ng Park Street ng 1881

Habang nasa harap ng Kennington ang usapin ni Dr. Cronin, nagpalabas ang Park Street (noong 1879) ng isang independiyente at makasektang Deklarasyon, at dahil dito ay umalis si Mr. Jull at ang iba pa sa pagtitipon sa Ramsgate. Ang natira roon ay naghintay sa pasya ng London, at tumangging, gaya ng nararapat, unahan ng paghatol ang isang kasong hindi pa napagpasyahan. Umalis ang grupo ni Jull, at ilang kapatid na lalaki ang “isa-isang nagpahayag na sila ay humihiwalay sa kapulungan ayon sa pagkakabuo nito noon.” Sila ang naghangad na buuing muli o baguhin nang lubusan ang

kapulungan. Ang iba naman ay kontento nang kumilos gaya ng lahat ng iba pa, maliban sa iilang maliliit na pagtitipon na puno ng ganoon ding panatisismo na nagtulak sa mga humiwalay. Ito ay pagiging independiyente sa iglesya, isang paglabag sa pagkakaisa na sumisira sa iglesya.

Hindi pa nakuntento sa walang-batayang paghiwalay na sa sarili nito ay nangangailangan na ng pagsisisi at siyempre ay hinatulan ng lahat ng pagtitipong hindi gumawa ng ganoon, ang mga humiwalay, pagkalipas lang ng isang araw, ay nagtayo ng isang kalabang pagtitipon sa labas ng kinikilalang pakikisama, at nagbigay ng malinaw na patunay ng “bagong-masa-ismo” sa basta na lang at parang klerigong pagtangga sa ilan sa sarili nilang mga tagasunod. Ito ang tinatawag ng Kasulatan na “erehiya” o “sekta” (1 Corinto 11:19; Galacia 5:20). Ang taong ganito ang ginagawa ay (sa Tito 3:10, 11) tinatatakang “erehe” at hinatulan ang sarili.”

Bagama’t inaangkin nilang “nagpira-piraso sila ng tinapay nang sama-sama sa tanging banal na saligan ng iisang katawan, iisang Espiritu,” mabilis din silang tumigil. Masyadong tiwala sa sarili para makita o mahatulan ang tunay na kasamaan ng kanilang mga ginawa, pero nang matuklasan nila ang kanilang maling patakarán, sinunggaban nila ang mga kapintasan ng kanilang mga Kapatid na nanatili, kapwa para itangga ang katayuan ng mga ito at para muling buuin ang sarili nilang mga pag-aangkin. Kaya (noong 1880) inulit nila ang kanilang makagrupong pagsisikap, na may matapang na palagay na “kikilalanin at iingatan ng Panginoon” ang kanilang ikalawang hapag. Hindi ito ginawa ng Panginoon; at hindi rin nagtagal ay sila mismo ang bumitaw rito.

Pagkatapos ay dumating ang kanilang ikatlo at sobrang nagtagumpay na pagpapanibago (noong 1881) matapos ang lihim na pagpapalakas-loob. Ang mga Brethren na mismo ngayon ang bumaba nang ganoon kababa para magtanong kung hindi na ba sila kailanman magpipira-piraso ng tinapay. Iyan ba ay tama o makadiyos na tanong noon? Kung tunay nilang hinatulan ang kanilang makagrupong gawain sa kabuuan, magagalak sana ang lahat; pero dahil higit sa lahat ay ipinagmatuwid pa nila ang kanilang sarili, paano ito mapapayagan sa ganitong kalagayan nang hindi nakokompromiso ang karangalan at Salita ng Panginoon?

Sumunod ang mga pulong sa Park Street. Walang saysay na sabihing wala nang ibang paraan. Sino ang makasasalungat na itinuturo ng Kasulatan na dapat nating ilimita sa isang lugar ang pinsala sa pamamagitan ng pagharap sa kasamaan mismo sa lugar kung saan ito sumiklab? Iyon ang bitag ng kaaway para madaliin ang pagkakahati, na matagal nang hinahangad ng maiinit ang ulong mga panatiko sa lahat ng dako, at isa sa kanila si H. J. Jull. Pagkatapos ay namagitan ang Park Street, kung saan may kilalang pagkiling, kung hindi man matibay na pasya, na sa wakas ay kampiyan ang grupong humiwalay, na hanggang noon ay hindi pa nagsisisi sa pinakamabibigat nilang pagkakasala, bagama't handang umamin sa ibang mga kabiguan —isang pantakip para sa kanilang sarili at sa kanilang mga tagasuporta. Hindi totoo na doon ay nalinis nila, gaya ng ipinagkunwari, ang kanilang hayagang mga pagkakasala laban sa pangalan ng Panginoon sa kapulungan. “Pagmamadali at mga pagkakamali sa paghatol” ang ipinahayag nila, pero hindi ang pagiging independiyente ni ang erehiya, na alam ng libu-libong banal na nagawa nila; ni hindi rin sila hiniling na ipahayag ang alinman doon, sa abot ng ipinakita. Pero ang mga

pangunahing lalaki sa mga Brethren, na kamakailan lang ay lihim na sumuporta, ang umakay sa Park Street sa hayagang pagsang-ayon sa kanilang ikatlong pagsisimula; at ang iba pang mas mababang mga lalaki ay natuwang itulak pa ito: pero alam ng mga ito na nanghahawak pa rin si J. sa Deklarasyon ng Park Street na nagdala sa kanya sa kanal, bagama't naipabawi na iyon ni J. N. D. Sapagkat itinuring *niya* na pagiging independiyente iyon, gaya ng sinabi niya kay J. H. B. na agad namang nag-ulat nito kay J.

Ito ang kasamaang sinadyang gawin ng Park Street sa pangalan ng Panginoon, at kaya sinikap itong ipataw sa lahat. Ang pagtanggap dito ay hindi ipinaubaya, gaya ng dati, sa Panginoon para patunayan kung tama, o pawalang-bisa kung mali. Mabilis itong hiningi sa ilalim ng banta ng pagkawala ng pakikisama, sa harap ng kilala, malawak at malalim na pagtutol. Ang ibig sabihin nito ay walang iba kundi paghihiwalay na ipinilit dahil sa isang tanong ng disiplina. Ano ang magagawa ng mga nakatitiyak na ang buong proseso ay di-makakasulatan at isang grupong nang-aagaw ng tagumpay para sa grupo? Hindi sila makasasang-ayon sa itinuturing nilang di-matuwid at di-totoo, at lalo silang kumapit sa kanilang kahinaan sa Kanyang pangalan at Salita, gaya ng dati ay ginagawa ng lahat nang sama-sama. Hindi sila pumunta ni nagpadala ng sinuman sa Park Street o sa mga kaalyado nito, kundi nasa kalungkutan, pagpapakumbaba at panalangin, baka sakaling linisin ng Panginoon sa pamamagitan ng pagkamalay sa isang maling posisyon, at sa naunang kasamaang nagdala rito. Kami sa Blackheath ay kumilos gaya ng ginawa sa Plymouth noong 1845-6, nang umalis ang isang maliit na minorya sa Ebrington Street, matapos itong magkamali kapwa sa usaping pang-iglesya at moral, bago pa ang maling aral ni B. W. N., nang

malaman na, ay nagbigay rito ng mas madilim na katangian; hindi namin tinanggihan ang mga kaluluwang mula sa Park Street, bagama't hindi kami pumupunta roon. Habang dumaraing kami sa Panginoon para sa Kanyang mapagbiyayang pamamagitan, hinala at insulto ang naging kapalit ng aming pagtitimpi. Sumulat kami nang tahasan nang hamunin kami dahil sa pagtanggap sa ilang taga-Lee, ang aming mga kapitbahay, na hindi rin makapirma, gaya namin, sa isang dekretong pinaniniwalaan naming makasalan.

May ilang sumisisi sa amin, sa kabila ng aming karaniwan at taimtim na paniniwala, dahil hindi namin tinanggihan ang mga hinahamak na maliliit na iyon. Sa tingin namin ay talagang kahiya-hiya, at mali rin, kung hindi namin tinanggap ang mga banal na nagdurusa dahil sa isang makadiyos na pagtutol, para lang mapanatili ang isang pakikisamang hindi na tapat sa pangalan ng Panginoon. Sa pagpapahintulot sa kanilang makipagpira-piraso ng tinapay sa amin, alam na alam naming ikagagalak ng aming mga kalaban na magkaroon ng pagkakataong hinahangad nila. Tiyak na sinabi ng ating Panginoon, kapag ang mga paunang hakbang ay ginawa nang may pagsunod, "Pakinggan ang iglesya"; pero ito ba ang Kanyang tinig kapag hindi ganoon ang ginawa? Hindi ba tinawag din Niya ang may tainga "upang pakinggan ang sinasabi ng Espiritu sa mga iglesya"? Ang pagsamba sa mga paghatol ng kapulungan na para bang laging tama ang mga ito ay hinahatulan ng Kanyang Salita.

Pero maaari pa tayong lumapit nang husto. Habang lalong tinitimbang ang yugtong iyon ng kasalanan, kahihiyan at dalamhati, lalong magiging malinaw na ang pagiging independiyente sa iglesya ay hindi namamalayang malawakang

humawa sa mga taong malakas na nagsasalita tungkol sa “iisang katawan at iisang Espiritu.” Malinaw ito sa nawalan ng kredibilidad na Deklarasyon ng Park Street. Tinangay nito hindi lang si H. J. J. at ang kanyang mga kasama sa kanilang paghiwalay at sa mas masahol pa, kundi pati ang napakaraming grupo na maaaring sumisi pero tumulong at kumampi sa kanila, at sa huli ay determinadong pabalikin sila anuman ang kapalit nang walang pagpapahayag ng kanilang masasamang gawa na naglantad ng maling mga simulain. Talaga bang nahiya sila sa kanilang erehe o makagrupong mga paraan sa ikatlong pagkakataon nang higit kaysa sa una o sa ikalawa? Sila mismo ay mariing nagtangga sa kanilang pagkakasala sa ganitong uri; pero walang matalinong mananampalatayang nakaaalam ng mga katotohanan, at walang matinding personal na pagkiling, ang makapag-aalinlangan dito. Kaya, hangga’t hindi nalalaman ang pagsisisi nila sa mga hayagang pagkakasalang iyon, ang pag-abot sa kanila ng kanang kamay ng pakikisama ay kapwa pakikibahagi sa kanilang mga kasalanan, at paghiwalay sa lahat ng hindi handang sumama sa di-katuwirang iyon na ipinataw sa lahat. Malayo sa pagsisisi sa bagay na iyon, galit at palagi nilang itinakwil ang bawat paratang ng pagiging independiyente, o kahit ng pagbubukod-bukod, lalo na ng erehiya. Pero kasintiyak ng anumang bagay na sila ay nagkasala nga ng ganito, at ang mga nakaaalam nito nang kasintiyak namin ay sumama sa Park Street para palampasin ito sa pagtanggap sa kanila.

Doon nangyari ang kakatwa at nakalulungkot na katotohanan na ang Park Street ay humatol para sa sarili nito, at inakay ang bawat grupo sa London na humatol para sa sarili nito, nang hiwalay sa iba. Kaya sa pamamagitan ng impluwensiya ay naakit ang marami na may nadungisang budhi, at ang takot na

“maputol” ay nagpatakot din sa hindi kakaunti hanggang sa pumayag sila. Sapagkat ang mga nagtataguyod ng pagkakahati, nang walang anumang pagpigil mula sa mga mas nakaaalam, ay inilapat sa isang tanong pang-iglesya ang sukdulang hakbang na kami, bilang pagsunod sa Kasulatan, ay dati nang inilalaan lamang para sa mga Antikristo at mga kalapastanganan. Sino ang makapag-aakala na ang isang *dakila* at *mabuting tao*, na sumulat ng “Hindi ako kailanman madadala sa ganoong kasamaan,” ay mahihila ng mga nakabababa sa kanya sa agos ding iyon? Alam namin kung gaano niya ito katinding nilabanan sa loob ng maraming taon, pero naku! sa huli ay nalinlang siya sa bagay na lagi niyang kinamumuhian kapag siya lang at ang Panginoon. Tingnan, ilang panahon lang bago nito, ang kanyang liham kay Jull, na sinikap itago; gaya ng kahiya-hiya nilang pagtatago sa isang pahabol niya sa isang kritikal na pagkakataon noon.

Masama na sana *kung* (hindi ang Park Street at iba pang nagbubukod sa sariling mga piraso, kundi) ang kapulungan sa London ay kumilos nang hiwalay sa isang kilalang malawakang paniniwala sa ibang lugar, na ang mungkahi nito ay lubusang mali, at kung pagtitibayin ay sisira ng loob, o magtataboy, sa mga banal sa buong mundo. Gaano pa kaya kasama nang ang pagiging independiyente ng Park Street ang naging hudyat sa bawat iba pang bahagi ng iisang lungsod, at pagkatapos ay sa mga pagtitipon sa probinsiya, at sa lahat ng dako, na sundan ang nakamamatay na landas na iyon! Sa bagong landas na ito ay nakalimutan ang katotohanan, at kaunti rin ang nanaig na biyaya. Ni (bukod sa maling paglilipat ng lugar ng paghatol sa London, at higit sa lahat sa Park Street dahil sa dahilang naibigay na) ay walang kahit kaunting dahilan para hindi kumilos sa pagkakaisa ng Espiritu at pagsunod sa Salita.

Maaari sanang iniharap ang isang mungkahi sa lahat ng nagtitipong banal, at gawin o tanggihan ang hakbang, ayon sa hinatulang nararapat sa Panginoon. Lalo pa sana itong dapat pinakinggan nang ang silakbo ng damdamin ay nagpapapasok na ng kaguluhan. Pero ang pansamantalang paghiwa-hiwalay, para sa usaping ito lamang, sa mga independiyenteng kapulungan, na bawat isa ay humahatol para sa sarili, ay pagyakap sa gawang-taong paraan ng isang boluntaryong samahan, at pagbalewala sa saligan ng iglesya ng Diyos, na pansamantalang tinatalikuran ang ating banal na ugnayan at ang tungkulin nito. Kaya pinahintulutan ng Diyos ang isang masamang kilusan ng pagkakagrupa na mahulog sa isang lantarang pagsalungat kapwa sa Kanyang simulain at sa sarili nating minamahal na gawi sa pananampalataya. Maaari kayang iba ang layunin nito maliban sa makamundo at medyo bulgar na layuning makakuha ng mga boto? Isang malungkot na pagbagsak para sa mga banal na sa loob ng maraming taon ay lumakad nang magkakasama sa pananampalataya, kahit “dalawa o tatlo” lang dito at doon, at nagagalak na magdusa para sa Pangalan, anuman ang pakitang-tao o panlalait ng mga kaaway! Nagdulot ito ng pagkadurog ng puso sa hindi kakaunting itinulak palabas, at iyon ay alang-alang sa Panginoon sa halip na sa kanilang sarili: naging bagay ba ito ng seryosong paghatol sa sarili ng marami sa mga kilala noong mga araw na iyon, nang ang mabubuting tao ay madalas na naiimpluwensiyahan ng mga mas hindi karapat-dapat?

Ni walang pagdadahilan na mas hungkag pa kaysa sa pag-aangkin ng pagsang-ayon ng langit sa isang hakbang na ganoon sinimulan, ipinagpatuloy at tinapos. Ang isang liham ng rekomendasyon sa isang pagtitipon o sa iba ay hindi makatwirang dahilan para ilipat ang lugar na itinuturo ng

Kasulatan para sa isang pasyang walang kinikilingan o pinapaboran, kahit pa kailangan nating lahat maghintay nang gaano man katagal sa ating kahinaan. Gaano kakila-kilabot na mainit itong harapin sa lugar kung saan laganap, kilala at marahas ang pagkiling—kung saan may ipinahayag na hangaring magkaroon ng pagkakahati para maalís ang lahat maliban sa “mga espirituwal,” *ibig sabihin*, ang mga katulad nila! Ang mga gawa ng kapulungan na ginawa nang may pagsunod, nang walang kinikilingan o lihim na pagsang-ayon, ay dapat tanggapin ng lahat, kahit pa ikinalulungkot ng isang tao ang sobrang luwag o sobrang higpit, gaya ng nangyayari kung minsan. Bago nga nito ay may isang kaso sa London, na malapit ang kaugnayan sa pagkakawatak-watak sa Ramsgate, kung saan inasahan ng grupong nagtataguyod ng pagkakahati na sa pamamagitan ng di-pa-nagagawang higpit sa isang nagkamali pero lubhang minamahal, ay mapaaalis nila ang malaking bahagi ng kanilang mga Kapatid. Pero nanaig ang biyaya. Halos lahat ay yumuko, bagama’t may dalamhati. Labis na nabigo ang mga may masamang hangarin, at lalo silang naging walang-awa at mapagmataas. Kaya hinawakan ng Park Street ang tanong tungkol sa Ramsgate; at alam na alam natin kung ano ang naging katangian at bunga nito. Mula noon ay pinahintulutan ng Diyos ang maraming halimbawang aral, at ang huli at pinakamasama sa lahat ay ang maling aral tungkol kay Cristo at sa buhay na walang hanggan,⁷ na kung ihahambing ay maliit na bagay na lamang maging ang pagkakagrupo. May ilan na, kung sila man ay nasilo nang higit o kumulang ng grupong nagtataguyod ng pagkakahati noong nakaraan, ay sa biyaya ay nakalaya na mula sa pinakamasamang kasamaang iyon. Pero kung hindi nila maitatangi ni maipagmamatuwid ang katotohanang inilahad dito (at

naniniwala akong totoo), hindi ba sila ay nasa isang di-matatag na posisyong pang-iglesya? Nawa'y gumawa ang pananampalataya at pag-ibig ng pagpapalaya para sa kapurihan ng pangalan ng Panginoon. W. K.

Nang makarating ang balita ng pagkakahati sa Canada at sa Estados Unidos, karaniwang tinanggap na si Mr. Kelly ay nasa pagiging independiyente na, at ang mga kapulungan sa kontinenteng ito ay sabay-sabay na sumama sa Park Street. Sa Toronto, mga 50 katao na ang budhi ay naghimagsik laban sa ganoong pagmamataas ang idineklarang wala na sa pakikisama. Narito ang liham na naglalahad ng posisyon ng nakararami:

Toronto, Canada,
October 2nd, 1882.

Sa mga Banal na nagtitipon sa Pangalan ng Panginoong Jesus sa buong Canada:

Minamahal na mga Kapatid, — Sa isang pagtitipon ng Kapulungan sa Toronto, noong ika-13 ng Setyembre, 1882, para pag-isipan ang ating posisyon kaugnay ng pasya ng Park Street, London, England, sa “Tanong Tungkol sa Ramsgate,” matapos matiyagang maghintay at makiusap sa ilang Kapatid na tumangging tanggapin ang paghatol, napilitan kami, sa malalim na kalungkutan ng puso, na humiwalay sa kanila, para pagtibayin at panatilihin ang mga simulain ng Iglesya ng Diyos (Efeso 6; 1 Corinto 11:19; 2 Timoteo 2:19).

Ang aming pagtanggap sa paghatol ng pasya ng Park Street ay *hindi nakasalig sa pagkaalam sa mga katotohanan* at mga pangyayaring kaugnay nito, kundi sa saligang “may iisang katawan at iisang Espiritu.” Lubos naming tinatanggap ang pasyang ito bilang may pagsang-ayon ng Panginoon, kaya ito

ay dapat na may bisa sa amin, sapagkat “anumang inyong talian sa lupa ay tatalian sa langit, at anumang inyong kalagan sa lupa ay kakalagan sa langit” (Mateo 18:18). Ginagawa namin ang hakbang na ito para mapanatili ang pakikisama sa aming mga Kapatid na “nagsisikap na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan”; kung hindi ay itatanggi namin ang mismong saligan ng iglesya ng Diyos, at ang katotohanan ng iisang katawan bilang simulain ng pagtitipon.

Sa maraming lumagda sa nakagugulat na liham na ito ay makikita natin si F. W. Grant, na nakatakdang, sa loob ng napakaikling panahon, magkaroon ng biglaang paggising tungkol sa kabigatan ng simulaing dito ay pinanindigan niya.

Pero tila may gayuma sa isip ng mga Brethren sa pangkalahatan. Maging ang makadiyos at naliwanagang si C. H. Mackintosh (may-akda ng “Notes,” atbp.) ay sumulat: “Ang tanging dapat nating gawin ay tanggapin nang may pasasalamat ang paghatol ng ating mga Kapatid na nagtipon sa Park Street. Kung mali ang paghatol na iyon, ipakikita iyon ng Diyos sa Kanyang sariling panahon at paraan.”

Mula noon ay nagkaroon ng dalawang Exclusive na grupo, at, nakapagtataka man, marami sa mga kasamahan ni Mr. Kelly ang naging kasintigas at kasinghigpit sa kanilang pananaw gaya ng sinuman sa mga pinaghiwalayan nila, sa kabila ng katotohanang ang kanilang iginagalang na pinuno na si W. K. ay laging nagtataguyod ng pagtanggap sa lahat ng makadiyos na banal, maliban siyempre sa mga mula sa ibang bahagi ng mga Brethren!

Ang mga sumusunod na sipi mula sa kanyang mga sinulat ay *nagpapakita* ng kanyang mga simulain nang walang pag-aalinlangan:

“Tinatanggap namin ang bawat Cristianong lumalakad bilang ganoon, nang hindi tinitingnan ang kanilang kaugnayan sa Nationalism o sa Dissent; nagagalak kaming makipag-isa sa kanila, sarilinan man o hayagan. Maaari silang sumama sa amin sa pagsamba at sa hapunan ng Panginoon. Malaya rin sila gaya ng sinuman sa amin na tumulong sa pagpapasalamat, panalangin, o isang salita ng pagpapatibay, kung ganoon sila inaakay ng Diyos; at ito ay nang walang kondisyong iwan nila ang kanilang dating samahan o sa amin lang sila makipagtipon. Saan ito ginagawa maliban lamang sa ‘mga Brethren’? Sa amin, sa kabaligtaran, kung ang sinumang makadiyos na Churchman o Dissenter ay nagpasyang pumunta kapag inaalala namin nang sama-sama ang Panginoon, magiging ganap na nasa ayos siya kung gagawin niya ang alinman o ang lahat ng ito sa espirituwal na paraan; at ito ay hindi dahil sa anumang pahintulot namin, kundi bilang bagay ng pananagutan sa Diyos at sa Kanyang Salita.”

Mga sipi mula sa isang liham tungkol sa “Pagiging Bukas sa Pagtanggap at Kalayaan sa Paglilingkod”:

Blackheath, August 31, 1875.

Mahal kong Kapatid... Maaaring ipilit ng ilang indibidwal sa mga Brethren ang kanilang pansariling pananaw sa mga ebanghelista o sa iba; pero ang lahat ng ganitong kakitiran ay sinasaway ng bawat marunong na tao sa gitna namin; at, ang mas mahalaga, tahasang salungat ito sa pagbabalik sa pag-iingat ng Salita ni Cristo at sa hindi pagkakaila sa Kanyang pangalan na siyang katangian ng gawain. Madalas nang lumitaw ang tanong tungkol sa pakikisama gayundin sa paglilingkod; at gaano rin kadalas, nilabanan ng mga may karapatang magsalita ang pagkiling

sa isang mahigpit na paaralan. Kung may ilang naghangad na hingan ng kaalaman ang mga tinatanggap, ang sarili kong sagot ay walang saysay ito at di-makakasulatan; na sila mismo, nang tanggapin, ay kabaligtaran ng pagiging may kaalaman; na kung kailangan man ng kaalaman kahit saan, dapat ay nasa mga tumatanggap ito; at na ang mga humihingi nito sa mga tinatanggap ay kulang mismo sa kaalamang hinihingi nila sa iba; dahil kung hindi ay hindi nila hahanapin iyon kung saan hindi iyon maaaring naroon... Kaya walang alam ang Kasulatan tungkol sa pagpapanatili sa labas sa isang miyembro ni Cristo na lumalakad nang makadiyos.

Gayundin, hindi nito sinasang-ayunan ang pakikialam ng iglesya sa gawain ng Panginoon, at lalo na sa Ebanghelyo. Ang ilagay ang lingkod sa pinakapayak na pag-asa sa Panginoon, ang palaguin ang kanyang tuwirang pananagutan sa Panginoon, nang walang pamamagitan ng iglesya, ang itinuturing ng bawat kapatid na banal na tungkulin at simulain... Pinananatili nitong buo ang ebanghelista sa kanyang kalayaan at pananagutan sa kanyang Panginoon. Laging sa iyo, W. K.

Pero naku, gaya ni Darby, hindi rin sapat ang lakas ni Kelly para pigilan ang mga panatiko sa kanyang grupo! Di nagtagal ay nakita rin ang ganoon ding mahigpit na mga simulain sa marami sa tinatawag na mga pagtitipon ni Kelly, gaya ng sa mga iniwan nila.

Kabanata 8: Ang Pagkakahati sa Montreal

Noong 1882, pumanaw si J. N. Darby, “matanda na at puspos ng mga taon.” Nagsimula ang buhay niya kasabay ng ika-19 na siglo, at inabot niya ang higit sa apat na ikalima nito. Siya ang pinakatanyag na tao sa “Brethrenismo,” bagaman hindi niya kailanman tinanggap ang “Darbyismo” ng marami na nagsasabing sumusunod sa kanya. Si Dr. James H. Brookes, na sa iglesia niya ay nagdaos si Mr. Darby ng dalawang linggong pagtitipon nang dumalaw siya sa St. Louis noong dekada ’70, ay itinuring siyang isa sa pinakadakilang iskolar ng Biblia sa kanyang henerasyon. Ang mga nailathala niyang sulat sa Ingles, kasama ang tatlong tomo ng mga liham, ay umaabot sa 44 na tomo. Napakarami rin ng isinulat niya sa Aleman at Pranses, at mas kaunti naman sa Italyano. Isinalin niya ang Bagong Tipan sa Italyano, at ang buong Biblia sa Pranses, Aleman at Ingles (maliban sa mga huling aklat ng Lumang Tipan, na hindi pa niya natatapos sa Ingles nang siya’y mamatay, kaya isinalin ito ng mga katulong niya sa gawain mula sa kanyang Bibliang Pranses at Aleman). Hindi madaling basahin ang paraan niya ng pagsulat, bagaman kaya niya, paminsan-minsan, na sumulat ng pinakamalinis na Ingles. Sa isang liham kay C. H. Mackintosh, nang purihin niya ang “Notes on the Pentateuch” nito, sinabi niya, “Sumusulat ka para maunawaan. Ako naman, nag-iisip lang sa papel.”

Pero hindi magaling si Mr. Darby sa pagkilala ng ugali ng tao. Madali siyang malinlang ng mga taong may masamang balak, at madalas, nang hindi niya namamalayan, nagagamit siya para isulong ang mga plano na sa puso niya ay hindi naman niya

sinasang-ayunan. “Lahat ng mga paborito ko ay nagiging masama,” sabi niya minsan.

Sa mga huling taon niya, malaki ang impluwensya sa kanya ni J. Butler Stoney, isang taong tunay na maka-Diyos at may kakayahan, pero ang kanyang turong nakatuon sa sariling damdamin at karanasan ay itinuring ng marami na hindi talaga nakabubuti sa espiritu. Nakita na natin kung paano siya nahikayat na pumayag sa pasya ng Park Street na nauwi sa Pagkakahati ni Kelly. Naniniwala ang marami na kung tinutulan lang niya ang kahangalang iyon ng iglesya, baka hindi na nangyari ang mga sumunod na pagkakahati. Sa Amerika, pagsapit ng 1880, si F. W. Grant na ang naging pangunahing tao sa mga exclusive Brethren. Hindi siya ganoon kagaling sa pangangaral sa harap ng tao, pero bilang guro, wala siyang kapantay. Marami ang naniniwala, hanggang ngayon, na nakahihigit pa siya kay Darby mismo sa kawastuhan at sa malalim na pang-unawang espirituwal, pero lagi niyang itinuring ang sarili na isang alagad lamang na may malaking utang na loob kay J. N. Darby. Hanggang sa huli, matalik silang magkaibigan, bagaman ilang taon nang may kaunting pagkakaiba sila sa doktrina. Pero hindi ito mga pangunahing bagay, kahit na nauwi ito sa pagkakahati nang pumanaw na si Darby. Ang mga ito ay tungkol sa eksaktong paggamit ng ika-7 kabanata ng Roma, ang pagtatatak ng Espiritu, ang pagbibigay ng buhay, at iba pang maliliit na detalye. Tiyak na sa mga paksang ito ay may malawak na puwang para sa iba’t ibang pananaw, at matagal nang may iba’t ibang paaralan ng kaisipan sa mga Brethren. Pero nang mamatay si J. N. Darby, nagsikap ang mga pinuno sa Inglatera na ipilit ang partikular na turong ito sa lahat, at nauwi ito sa kapahamakan.

Ilang taon bago ang Pagkakahahati sa Montreal o Pagkakahahati ni Grant, nagkaroon na ng matinding alitan sa Canada tungkol sa usapin ng “Pagtatatak.” Kailan ba tinatatakan ng Espiritu ang isang mananampalataya? Sagot ni Mr. Darby at ng mga kapanig niya, “Kapag sinampalatayanan niya ang Ebanghelyo.” Sabi naman ng iba, “Kapag nagtiwala siya kay Cristo.” Sa karaniwang isip, parang walang pagkakaiba ang dalawang sagot. Pero sa teologo (at parang biglang naging teologo ang lahat ng Brethren), napakalaki ng pagkakaiba!

Hayaan ninyong ipaliwanag ko ito sa isang totoong pangyayari —ang pinakauna na may naitala akong ulat:

Noong mga taong 1879 o 1880, si F. W. Grant ang nag-eedit ng isang babasahing tinatawag na “Helps by the Way,” at nakatira siya sa Toronto. Si R. T. Grant, ang kapatid niya, ay dumadalaw noon doon. Sa araw ng Panginoon, nabanggit sa kapulungan na may isang binata na naligtas habang nakaratay sa higaang kinalaunan ay naging higaan ng kanyang kamatayan, at nagpahayag siya ng pagnanais na makibahagi sa Hapunan ng Panginoon bago siya pumanaw. Pinalaki nila ito nang husto, at napagpasyahang dapat siyang suriin nang kasing-higpit na para bang tatanggapin talaga siya sa ngayo’y napakahigpit nang pagtitipon sa Toronto—ganoon na kalayo ang inanod ng mga kapatid na ito mula sa kanilang mga unang simulain.

Dalawang kapatid ang inatasang dumalaw sa kanya at mag-ulat sa pagtitipon. Napakahina na niya, pero walang-awa nila siyang tinanong nang tinanong. Sa wakas, sinabi niya nang pagod na pagod, “Hindi ko po masagot ang lahat ng tanong ninyo, pero alam kong nagtitiwala ako kay Jesus. Hindi pa po ba sapat iyon?” “Hindi talaga,” sagot ng isa. Ang matanda niyang ama (isang Baptist) ay nakaupo sa tabi ng higaan, at galit na

nagtanong, “Ano pa ba, kung gayon, ang kailangan?” “Kailangan muna siyang tatakan ng Espiritu bago siya payagang makibahagi sa komunyong, at hindi siya matatatakan hangga’t hindi niya nakikita ang natapos na gawain ni Cristo,” sagot nila. Kaya hindi siya pinahintulutan sa banal na pribilehiyong sumunod sa hiling ng kanyang Tagapagligtas, “Gawin ninyo ito sa pag-alaala sa Akin.” Sapagkat bago pa maitama ng mas marunong at mas mapagbiyayang mga Brethren ang kahabag-habag na pakikialam na ito, wala na siya sa katawan at kasama na ng Panginoon. Naroon si R. T. Grant sa lingguhang pagdiriwang ng Hapunan ng Panginoon nang ibigay nila ang kanilang ulat. Napuno ang kanyang kaluluwa ng banal na galit, at sa matitinding salita ay ipinahayag niya ang pagkasuklam niya sa ganoong mapagmataas na asal. Pagbalik niya sa kanyang silid, sumulat siya ng artikulo para sa magasin ng kanyang kapatid na pinamagatang “When is the Believer Sealed?” Ipinakita niya rito na wala kahit saan na sinasabing nakasalalay ang pagtatatak sa isang tiyak na pagkaunawa sa plano ng Ebanghelyo, kundi tinatakan ng Espiritu ang lahat ng sumasampalataya kay Cristo, kaagad, hanggang sa araw ng pagtubos. Dahil dito, nagalit sa kanya ang mga Brethren sa Inglatera, na inakalang tuwirang pag-atake ito sa mga pananaw ni J. N. Darby. Si Lord Adelbert P. Cecil, isang matalino pero kakaibang batang maharlika na naging masigasig at mahusay na ebanghelista (pero hindi talaga isang guro), ay sumulat sa editor; ibinalik naman ito ng editor at sinabing kung aalisin ang mga mapang-abusong salita roon ay ilalathala niya ito, pero kung hindi ay hindi. Isinulat itong muli ni Cecil at nailathala, kasama ang isang paalala mula kay F. W. Grant na nag-aanyaya ng mga puna at nagpapaliwanag na siya mismo ay hindi pa

malinaw sa paksa. Ang lahat ng ito ay ikinuwento sa akin mismo ni R. T. Grant.

Mula sa silid ng may-sakit na si Mr. Darby sa Inglatera ay lumabas ang isang polyeto na pinamagatang “The Sealing of the Spirit,” na pinag-isipan at pinag-aralang mabuti ni F. W. Grant, pero pumanaw na ang matandang pinuno bago pa maihanda ng editor ng “Helps” ang sarili niyang pahayag. Hindi niya inakalang ituturing itong personal na pag-atake sa isang patay na, kaya sa wakas ay inilathala ni F. W. Grant ang kanyang hinog nang paniniwala. Nang tutulan ito ng marami, naghanda siya ng mas malaking aklat, na pinamagatang “Life in Christ and Sealing with the Spirit,” na naging tuwirang dahilan ng pagkakahati.

Hayaan ninyong lumihis muna ako sandali para sabihing kahit ang pagkakaibang ito ay hindi naglayo sa dalawang dakilang guro. Noong Peb. 1881, sumulat si Mr. Darby kay F. W. Grant ng sumusunod, na nagpapatunay ng kabaligtaran:

Salamat sa napakabait mong liham. Pareho tayong naniniwala na ang mapalad na Panginoon ay laging sapat para sa Kanyang iglesia, sa pag-ibig, sa katapatan at sa kapangyarihan. At hindi rin ang kalagayan ng mga banal ang maglalantad sa kanila, dahil sa pag-alis ng sinuman, sa kung ano ito noong una. Ang iglesia ay hindi na isang buong nagkakaisa gaya noon. Gayunman, naniniwala akong ang pag-alis ko ay magdudulot ng pagbabago; hindi dahil iniisip kong may anumang nakasalalay sa akin. Huwag nawang itulot ng Diyos na ganoon nga. Paano iyon mangyayari? Nakasalalay sa ano?

Walang matatanggap ang tao malibang ibigay ito sa kanya mula sa itaas. Pero mawawala na ang huling kawing sa unang simula ng katotohanang ito. Kung dumating man iyon, nawa'y lalo lang silang pagbuklurin nito. Pero mas mabuti na ang lagay ko ngayon. Halos wala na akong ibababa pa, at ang masamang pagkahulog ko sa Dundee ay tiyak na mas yumanig sa akin kaysa inakala ko. Ang puso at baga ko ay mahinang bukal para sa aking katawan, pero ito, gaya ng lahat ng iba pa, ay nasa kamay ng Panginoon. Kagabi, ni hindi na ako naupo kahit kaunting bahagi ng gabi. Noong una, kinailangan kong umupo buong magdamag, kahit nakasandal at natutulog. Nakakakain na rin ako nang kaunti sa gabi. Matagal ko nang nadarama na ang lugar ko ay manatiling tahimik dito, kaya sa Kanyang karunungan ay pinanatili ako rito ng Panginoon. Salamat sa Diyos, kasinglinaw pa rin ng dati ang isip ko, at nasisiyahan ako sa Salita at sa kabutihan ng Panginoon, sa palagay ko higit pa kaysa dati. Noong una, hindi ako makapagtrabaho nang matagal. Ngayon, kasindami na ng dati ang nagagawa ko, hindi lang ako nagdaraos ng mga pagtitipon maliban sa isang pagbabasa para sa mga manggagawa sa bahay. Nakadalo ako noong nakaraang umaga ng araw ng Panginoon. Ang baga ko ang pinakaramdam kong mahina. Hindi naman ako nagkasakit, kundi napagod at nasobrahan sa trabaho. Malaki ang pagkauhaw sa Salita, masasabi ko, sa lahat ng dako, at may pagpapala rin, sa anyo ng mga naliligtas, sa maraming lugar. Malaki ang naitulong sa mga Brethren ng pagkayanig na iyon, bagaman malayo pa tayo sa kung ano ang dapat sana tayo, pero mas malusog na ang himig at ang pagtingin sa Diyos. May malaking pagsisikap sa South

London na bumuo ng isang pangkat, pero walang aktibon. Sa palagay ko, ang sinumang nakakakilala sa kanila ay gumagalang sa kanila, at nagpapatuloy sila sa paggawa sa ilalim ng kamay ng Diyos para maganap ang Kanyang paghatol tungkol sa kanila. At ang iba ay tahimik na nagpapatuloy at ipinauubaya ang lahat sa Kanya, at umaasa akong ganoon nga sila. Tiyak akong Siya ay tapat at totoo. Napakalaking aliw na isiping binabantayan Niya tayo at nagpapakababa Siya para pansinin ang lahat ng ating pangangailangan at ayusin ang ating mga lakad.

Nagtatrabaho ako sa umaga at hapon hangga't kaya ko, at sa gabi ay pinababayaan ko na ang pagod at nagpapakasawa sa Salita at nagpapakabusog sa Kanyang sariling pag-ibig. Isa sa mga pinag-aaralan ko ngayon ay ang Adonai. Pakisabi kay Robert (nagpadala na ako ng mensahe) na susulat ako kapag kaya ko na; bagaman sumasagot ako ng ilan araw-araw, may naiipon pa rin akong halos tatlumpung liham na hindi pa nasasagot, na mabigat sa akin. Sumainyo nawa ang Panginoon at gabayan ka sa iyong gawain. Pagmamahal sa mga kapatid. Ang iyong nagmamahal sa Panginoon,

J. N. Darby

Ang orihinal nito ay nasa pag-iingat ng pamilya Grant.

Para kay F. W. Grant, ito ay usapin lamang ng katotohanan. Sa kanyang aklat, itinuro niya na ang buhay na mula sa Diyos, kaya walang hanggan, ay taglay ng mga mananampalataya sa lahat ng dispensasyon—"Buhay sa Anak," na Siyang laging bukal ng buhay. Pero sa kasalukuyang panahon ng biyaya, ang

kaalaman tungkol sa buhay na walang hanggan ay ibinibigay sa pamamagitan ng Salita, at ang lahat ng tumatanggap kay Cristo ay may taglay nito at kaagad na tinatatakan ng Espiritu. Ang tao sa ika-7 kabanata ng Roma ay may buhay na at may Espiritu na, pero hindi pa niya ito nararanasan at nakikilala hangga't hindi niya nakikita ang kanyang lugar kay Cristo na nabuhay na muli, gaya ng inilalahad sa Roma 8.

Ang lahat ng ito ay inatake ni Cecil at ng iba bilang isang napakasamang maling aral. Sinabi pang itinuturo raw ni F. W. G. na ang mga banal sa Lumang Tipan ay nasa loob ng pagka-Diyos—isang napakalaking maling pagkaunawa. Gayunman, marami sa mga may mabuting pagtingin kay Mr. Grant ang nag-isip na mas makabubuti sana kung hindi siya naging ganoon kariin, at lalo na nilang pinayuhan siyang huwag nang ilathala ang kanyang polyeto. Ipinadala niya ito, sulat-kamay pa, sa ilang kapatid na nagtuturo, at hiniling na tapat nilang pag-isipan ang mga paninindigan niya sa mga pinagtatalunang punto. Marami ang sumang-ayon sa kanya. Ang iba ay walang kinampihan. Samantala, gaya ng nabanggit sa itaas, ang mahihigpit na Darbyite (hindi ko ginagamit ang salitang ito para manakit) ay inakalang napakapanganib na propaganda ito, at hindi lang nila siya pinayuhang huwag itong isapubliko kundi hinulaan pang magkakaroon ng pagkakahati kapag ginawa niya iyon. Sagot niya, “Kung ang katotohanan ang maghahati sa atin, mas mabuting madurog na tayo nang mas maaga.” Ipinakahulugan ito na desidido siyang pangunahan ang isang pagkakahati.

Pero sa palagay ko, mas mabuting hayaan ang isang kapatid na mismong dumaan dito ang magkuwento ng natitirang bahagi

ng kalunus-lunos na kasaysayang ito. Sinisipi ko ang isang pahayag ni Wm. Banford ng La Chute, Quebec:

Sinisikap kong malaman, kahit para lang sa sarili kong kasiyahan, kung kailan nagsimula ang mga unang paglihis tungkol sa buhay na walang hanggan. Inamin sa amin sa Inglatera ng isang nangungunang kapatid na si J. N. D., sa isang bahagi ng kanyang ministeryo, ay may pananaw na halos kapareho ng kay F. W. G. tungkol sa buhay na walang hanggan at pagtatatak. Sa abot ng aking natuklasan, ang pagbabago ng mga pananaw na ito ay pumasok noong katapusan ng dekada '60, kaugnay ng Roma 7, 8:1-9. Ito siyempre ang usapin ng Paglaya; pero unti-unting kinailangan ng mga bagong pananaw na magpasok din ng pagkakaiba sa pagitan ng buhay na tinatanggap sa bagong kapanganakan at ng buhay na walang hanggan na tinatanggap daw sa bandang huli—ang una ay katangian ng tao sa Roma 7, at ang huli ay ng taong nasa ganap na kalagayang Cristiano gaya sa Roma 8. Hindi kailanman nilinaw ng mga may hawak ng kakatwang pananaw na ito kung kailangan munang tanggapin ang Espiritu Santo at buhay na walang hanggan para makalaya, o kailangan munang makalaya para matanggap ang isa o ang dalawa. Kinuha ni F. W. G. ang buong usapin ayon sa ganap na turo ng Kasulatan at inilahad ito sa kanyang mga kapatid. Wala sa mga sumalungat sa kanya ang kailanma'y sumubok gawin ito. Hindi sila kailanman naglabas ng anumang turong naaayon sa Kasulatan para sa mga bagong pananaw. May mga hiwa-hiwalay lang na pahayag tungkol sa ilang talata na may kinalaman sa buhay na walang hanggan at pagtatatak, na tuwirang salungat sa turo ng

marami pang ibang bahagi, at walang pagtatangkang maglabas ng isang magkakaugnay na linya ng katotohanan o ipaliwanag ang mga pagkakaiba.

Para sa atin, mula nang maitatag ang Kristiyanismo, ang ating pagkapanganak na muli ay nasa ilalim ng silungan ng dugo ni Cristo, at dahil ganoon, tayo ay tinatatakan ng Espiritu Santo, gaya ng sa larawan na ang langis ay inilalagay sa ibabaw ng dugo. Para sa atin, nagsasanib ang mga larawan ng paskuwa, ng Dagat na Pula at ng Jordan. Sa ilalim ng silungan ng dugo ng Kordero ng Diyos, tayo ay (hindi lang ligtas sa panganib kundi) ligtas sa paghatol ng Diyos:—mga manlalakbay sa ilang, at nasa kay Cristo sa mga dakong makalangit. Ito ang ating katayuan kay Cristo dahil sa soberanong biyaya. Ang kaalaman at karanasan sa lahat ng maluwalhating bahaging ito ay unti-unting natututunan mula sa Salita ng Diyos, at kailangan nating manahan sa atin ang Espiritu Santo para akayin tayo sa lahat ng ito. Pero ang lahat ay atin na mula sa unang sandali ng pananampalataya, at ngayon ay lubos nang inaamin (na itinatangi 28 taon na ang nakararaan) na hindi maihihiwalay ang pananampalataya sa bagong kapanganakan—ang mananampalatayang ipinanganak na muli, at ang mananampalataya, ay may buhay na walang hanggan at ang Espiritu Santo.

Pero ang naging epekto ng bagong turo ay pinatingin ang mga kaluluwa sa sarili nila para alamin kung natanggap na nila ang Espiritu Santo o hindi pa. Madalas banggitin ni J. N. D. na lumilitaw ang ganitong mga kalagayan sa lahat ng dako noong dekada '70, bagaman isinisi niya ito sa isang ganap na maling pinagmulan. “Saanman tayo magsimula

sa ating mga pagbabasa,” sabi niya, “hindi magtatagal at nasa ikapitong kabanata na tayo ng Roma.” Nagbunga rin ito ng kaisipan na may isang uri ng mga mananampalataya (hindi ko nalilimutan ang bagong turo na ang taong ipinanganak lang na muli ay hindi raw matatawag na mananampalataya, bagaman malaki na ang pagbabago nito ngayon)—na may buhay na walang hanggan, kabaligtaran ng isa pang uri na may bagong kapanganakan lamang.

Kasabay ng pagkakamaling ito tungkol sa “buhay” at “pagtatatak” ay pumasok ang isa pa, at laganap na laganap ang dalawang ito noong dekada ’70. Ang tinutukoy ko ay ang turo tungkol sa iglesya na pinalaki nang husto hanggang sa halos natabunan na nito ang tunay na ministryo ni Cristo. Ang pangunahing pagkakamali rito (na binago nang kaunti o higit pa ng iba’t ibang tao) ay ang paniniwalang napakadakila ng lugar ng iglesya, napakadakila ng awtoridad at kapangyarihan nito—na anumang tinalian o kinalagan nito sa lupa ay tinalian at kinalagan na rin sa Langit, tama man o mali. Maraming pagtatalo ang lumitaw tungkol sa mga bagay na ito sa mga bata at matanda sa loob ng maraming taon bago ang nakamamatay na mga araw ng ’80 hanggang ’85. Tumututol ang konsensya sa pananaw na ito, pero tinangay nito ang marami sa amin na, walang duda, ay gustong maituring na kabilang sa mga “mataas na ang antas.” Ako mismo ay lubos na sumasang-ayon noon sa mga pananaw na ito tungkol sa doktrina at sa iglesya.

Nang dumating si Lord A. P. C. sa Canada mula sa Inglatera ilang buwan bago ang kasukdulan ng kanyang ginagawa,

dinalaw niya ang maraming pagtitipon sa malalaking lungsod ng Canada at ng mga estado sa silangan, at walang tigil siyang nagsagawa ng sinadyang kampanya ng pag-atake kay F. W. G. Hanggang noon, mga 80 kopya pa lang ang nailabas ni F. W. G. ng kanyang maliit na polyeto na pinamagatang “Life and the Spirit.” Ipinadala niya ang mga ito sa mga nangungunang kapatid sa Britanya at Amerika, at maikli niyang itinuro ang mga pagkakamaling pumapasok at lumalaganap sa atin. Dahil dito kaya umatake si A. P. C. Hindi pa nailalabas noon ni F. W. G. ang kanyang malaking polyeto na “Life in Christ and Sealing with the Spirit.” Totoo rin (bagaman hindi ko pa nakitang ginamit itong dahilan) na mas maaga pa ay hayagan na siyang sumulat laban sa “Pagkakaisa ng Iglesia sa Isang Lungsod” na gaya ng umiiral sa London, dahil hindi ito ayon sa Kasulatan at dahil sa mapanganib na impluwensyang naibibigay nito—isang uri ng pamamahala ng malaking lungsod sa iba. Ito ang nagpaalab ng matinding pait laban sa kanya ng mga pinuno roon. Pero nagsimula ang hayagang pag-atake dahil sa maliit na polyeto, na para lamang sa mga nangungunang kapatid—at ipinakikita nito kung gaano katapat at walang itinatago ang lingkod na ito ng Diyos. Hindi ganyan ang paraan ng isang erehe. Kung may erehiya man (ibig sabihin, sa diwa ng paglikha ng pagkakahati), ang buong ginawa ni A. P. C. sa loob ng maraming buwang iyon ay nagpapakitang siya ang erehe. Pero hindi kami nagpaparatang. Sa Diyos siya mananagot tungkol diyan. At walang paratang na ginawa laban sa kanya dahil dito, kahit na maaari sanang mayroon. Ang buong pag-atake ay nagmula sa kanya. Palagi siyang sumisipi at nagbabasa mula sa mga liham ng

mga Brethren sa Inglatera, na para bang sila ang nasa likod niya. Hayagan din niyang binantaan si F. W. G. ng mga parusa sa isang pangkalahatang pagtitipon, kapag inilabas nito ang kanyang mas malaking polyeto na mas detalyado at handa na noon, na pinamagatang “Life in Christ and Sealing with the Spirit.” Pero bakit hindi dapat ilabas ng isang lingkod ng Panginoon ang salitang matibay niyang pinanghahawakan bilang katotohanan? Lahat tayo ay madaling matuksong itago ang katotohanan para hindi masaktan ang iba, pero tapat bang lingkod ng Diyos ang gagawa ng ganoon? Sino ba ang nagsasabi: “Siya na may Aking Salita ay magsalita ng Aking Salita nang tapat” (Jeremias 23:8); at muli, “Magsalita ang dalawa o tatlong propeta, at hatulan ng iba” (1 Corinto 14:29)? Karapat-dapat bang maging lingkod ng Diyos sa ganitong sanlibutan ang taong uulong sa anumang banta ng parusa ng iglesia at magtatago ng katotohanang ibinigay ng Diyos? Sinasabi: “Sana naghintay muna siya hanggang lumipas ang bagyo!” Kung gayon, sa palagay ko, maghihintay siya magpakailanman, sapagkat ang katotohanan ay laging kailangang magpumilit na makapasok dito. Ang pananampalataya ay tumitingala sa Diyos na pinagmumulan nito, hindi sa tao o kahit sa “iglesya.” Nasaan na sana ang unang Kristiyanismo kung naghintay ang mga lingkod ng Diyos na humihip nang marahan ang hanging habagat? O ang Repormasyon? O anumang kilusan ng Espiritu ng Diyos sa anumang panahon, noon man o ngayon? Ang panahon para ibigay ang katotohanan ay kapag ibinibigay ito ng Diyos, . . . at kapag dumating ang panahong sinasabi ng “iglesya” sa lingkod ng Diyos: “Hindi mo ilalabas ang hawak mo, kung hindi ay paparusahan ka,”

ang ganoong kaayusan ay halos umabot na sa hangganan nito sa banal na pamamahala ng Diyos. Ang tinig ni J. N. D. ay pumapasok dito bilang tinig ng isang tunay na lingkod ng Diyos; na nalimutan na nang tuluyan 28 taon na ang nakararaan. “Huwag ninyong alintanahin ang buong iglesya (ipa lamang sila) kapag nakikialam sila sa ating pananagutan sa Panginoon. Gamitin ang kaloob nang may pagpapasakop sa Salita ng Diyos, at ang mga gustong humatol ay hayaang humatol” (Coll. writings, Vol. 31, pahina 459). Inilabas ni F. W. G. ang kanyang polyeto, inako ng mga tagapaglathala ang pananagutan dito sa kabila ng mga banta mula sa Inglatera, at gaano karami na mula noon ang nagpasalamat sa Diyos sa pagpapatibay na natagpuan nila rito!

Samantala, malamang dahil sa mga lokal na dahilan, natagpuan ni A. P. C. na ang Montreal ang angkop na lugar para pasukduhin ang kanyang gawain, sa tulong ni Mr. Mace na nagdaraos noon ng mga pagtitipon para sa Ebanghelyo sa Albert Hall, at ni Mr. Baynes, ang matandang mangangaral ng Ebanghelyo na mahal ng karaniwang mga kasapi ng pagtitipon. Kapwa sila popular dahil sa Ebanghelyo. Doon niya ipinagpatuloy ang kanyang panggugulo hanggang makarating kay F. W. G. ang balita mula sa iba’t ibang pinagmulan na may malubhang panganib ng pagkakahati. Ito ang tamang nagdala sa kanya sa Montreal, sapagkat kung nagkaroon ng pagkakahati, ang mga sumisisi sa kanya sa pagpunta ay malamang na sila pang unang sisisi sa kanya kung hindi siya pumunta. Ang lahat ng ganitong tanong ay dapat ipaubaya sa Diyos at sa Kanyang lingkod. Hayagan niyang sinabi na pumunta siya para pigilan ang anumang pagkakahati, at paulit-ulit

niyang idiniin na walang dahilan para dito sa mga pagkakaiba nila ni A. P. C., o ng ibang Brethren na sinasabing nasa likod ni A. P. C

Isang malakas na pangkat ang nabuo sa Montreal, at napakalihim ng lahat. Ang papel ng 38 na tumatanggi sa ministeryo ni F. W. G. ay pinirmahan at binasa sa isang ipinatawag na pagtitipon. Iilan lang sa mga pumirma ang may alam tungkol sa kanilang pinirmahan; pumirma sa papel na ito ang mga kabataan at mga simpleng tao—na nananawagan sa bayan ng Panginoon at sa Kanyang mga lingkod saanman na tanggihan ang kanyang ministeryo—gayong halos wala silang espirituwal na pagsasanay o kaalaman sa mga bagay na ito.

Umasa ang mga kapatid na matatapos na rito ang panggugulo, pero hindi pala. Lumakas ang loob nila dahil sa halatang tagumpay, at dahil tiyak na nilang hawak ang nakararami sa pagtitipon, nagpatuloy sila, at hindi nagtagal ay inangkin ng pangkat na ito na sila ang kapulungan. Sa ilalim ng mga bagong kaugalian ng iglesia, madali itong nagawa. Tahimik na binalewala ang mga pagtutol ng mga taong maka-Diyos, hindi pinayagang basahin ang mga liham mula sa mga Brethren at mga kapulungan sa ibang lugar, at ipinahayag na walang pakikialam mula sa labas ang papayagan. Isa pang pagtitipon ang ipinatawag, ang huli sa marami, at sa kabila ng napakaraming pagtutol, na kumakatawan sa 40 tao, isinagawa ang hakbang, at si F. W. G. ay naging isang taong itiniwalag.

Binasa ni Mr. B. ang papel na inihanda na noon pa, at ilang kapatid ang tumutol nang mahinahon at may kalungkutan,

at halatang walang lakas para maipasa ito. Binasa ito sa ikalawang pagkakataon, at muling tumutol ang ilang kapatid—mas marami pa kaysa sa mga nagsalitang pabor dito—at malinaw na laban dito ang konsensya ng kapulungan. Hindi ito maipapasa. Paano kaya ito gagawin kung gayon? Binasa ni Mr. B. ang kanyang inihandang papel sa ikatlong pagkakataon, at pinatayo ang mga pabor dito. Kakaunti lang ang naroon noong gabing iyon—natakot at nagkawatak-watak ang mga kawawang tupa—pero ipinahayag na naipasa ito, at binasa ni Mr. Hart ang Mateo 18:18. Hindi na nila tinawag ang mga “tutol.” Masyado raw iyong mababang antas para gawin ng iglesia! Nagtanong ang isang kapatid kung pinal na ba ang hakbang na ito. Sagot ni Mr. B., pinal na. Isang kapatid mula sa Hamilton na napadaan sa silid nang gabing iyon nang hindi alam ang nangyayari ang nagsabi: “Hindi ko ito matatanggap bilang paghatol ng kapulungan.” Sagot ni Mr. B.—“Wala akong magagawa diyan.”

Alalahanin natin na ang tagpong ito ay ang pagwawakas ng isang di-mailarawang panahon na tumagal nang maraming buwan; na marami sa mga tumututol na kapatid ay “pinatahimik” na sa awtoridad ng pangkat na ito; na ang mga Brethren mula sa labas ay hayagang sinabihan na hindi sila bibigyan ng anumang tinig; na hayagang ipinangako na aasikasuhin din ang ibang mga pagtitipon kapag tapos na sila sa Montreal; na tumanggi silang ipabasa ang mga liham mula sa ibang mga pagtitipon; na ang lahat ay sinadyang ginagawa at kaisa ng iba pa sa ibang lugar na naudyukan na nina A. P. C. at Mr. Mace; na inangkin ni A. P. C. na siya ang kinatawan ng mga Brethren sa Inglatera; na dahil sa kanyang paglilibot ay alam niyang

maaasahan niya ang marami sa malalaking sentro sa mga estado; na si Mr. Mace ay wala na noon at nagtatrabaho sa Ottawa at Toronto; na sa loob ng maraming buwan, walang ibang alam ang pagtitipon kundi ang walang tigil na pag-atake at pagtuligsa kay F. W. G. at sa lahat ng hindi sumama kay A. P. C.; na ipinahiwatig pang haharapin nila ang iba isa-isa o nang pangkat-pangkat sa pagtitipon—at mauunawaan natin kung gaano kawalang-pag-asa ang ipagpatuloy ang isang pagtutol na napakatagal na. Kasingwalang-silbi ito ng pagtutol sa isang bagyo. Ako ay isang tahimik na saksi sa karamihan ng mga pagtitipon matapos dumating si F. W. G. Siyempre, wala na siya noon at nasa Ottawa at iba pang lugar nang ilang panahon bago ang huling hakbang.

Ang kasukdulang ito ng buong kilusan—ang huling pagtangga sa isang lingkod ni Cristo, kasama ang pormal at sinadyang pagtangga sa kanya bilang ministro ng Salita ng Diyos, at sa gayon ay sa katotohanang ipinaglaban niya; ang pag-angkin ng isang pangkat na sila ang Kapulungan; ang pag-angkin ng pagiging matanda; ang karahasan; ang pagkakabit ng Banal na Pangalan ng Panginoon sa mabigat na kasamaang ito—ang mga ito, para sa lahat ng nagnanais ng kalooban ng Diyos, ang nagbibigay ng katangiang nakakabit na ngayon sa pagtitipong ito. Hanggang sa huling hakbang na ito, tama na tiniis ng ating mga tumututol na kapatid ang lahat, kasama na ang hakbang ng 38 na tumanggi at tumalikod sa mahalagang ministeryo ni F. W. G.—isang hakbang na ang mga bunga ay nananatili pa ring lubhang mapaminsala para sa lahat ng sumasang-ayon dito. Pero ngayon, isang hayagang hakbang ang ginawa—ang di-makatarungang pagtitiwalag sa kabila ng

lahat ng pagtutol—at ang mga kapatid na ito na nakapagpatuloy hanggang ngayon ay hindi na makapagpapatuloy pa. Kailangan nilang sang-ayunan ang hakbang na ito ng isang pangkat na nag-aangking sila ang kapulungan at makisama sa hakbang na ito, o humiwalay rito para manatiling malinis ang konsensya at ang pakikipag-isa sa Diyos. Hanggang noon, handa sila—nakiusap pa nga—na magpatuloy kasama ng N. H. H., kasama ni F. W. G., pero wala silang pinakinggang anuman.

Kailangang ipaliwanag ang ilang bagay sa pahayag na ito. Pumunta si Lord Cecil sa Plainfield, New Jersey, kung saan nakatira noon si F. W. Grant (na lumipat mula sa Toronto ilang panahon bago iyon) at kung saan may malaking kapulungan. Sinikap niyang patunayan na erehiya ang “bagong turo,” at hiniling na bawiin ang aklat at huwag ilathala. Pero nadama ng iba na wala siyang karapatang kumilos nang ganoon, at sinaway nila siya dahil sa marahas niyang pananalita, at iginiit nilang ilathala ang aklat para mapag-isipan ng lahat ang turo. Pagkatapos ay pumunta si Cecil sa Montreal, kung saan ipinilit niya ang isang pagkakahati. Mula noon, may dalawang uri na ng exclusive sa Amerika: ang isa ay kilala bilang pangkat ng Natural History Hall (mula sa pangalan ng pinagtitipunan sa Montreal), na kaugnay ng pangkat ng Park Street sa Inglatera, at ang isa pa ay kilala bilang pangkat ni Grant. Humigit-kumulang tatlong-kapat ng mga exclusive sa Canada at sa mga estado ang tumanggi sa paghatol ng Natural History Hall at pumanig kay Mr. Grant—hindi naman dahil sinasang-ayunan nila ang lahat ng itinuro niya, kundi bilang pagtutol sa ganoong kalupit at mapang-abusong paraan na ginamit ni Cecil at ng kanyang mga kasama.

Iginiit ng mga ito na ang awtoridad ng Panginoon ang nasa likod ng kanilang hakbang at dapat itong yukuran. Kapag may tumangging kilalanin na mula sa Diyos ang paghatol, itinitiwag sila.

Kaya ang laro ng “paglalaro ng iglesya” ay walang-awang nagpatuloy, na ikinaeskandalo ng mga maka-Diyos at ikinatuwa ng mga makalaman.

Sa paglipas ng mga taon, paulit-ulit na sinikap ng mga Brethren ng tinatawag na pangkat ni Grant na paghilumin ang sugat, pero hanggang ngayon ay parang wala nang pag-asa, bagaman maraming indibidwal at kapulungan ang nagbuwag na sa mga hadlang na itinayo noong 1884.

Nalunod si Lord Cecil di-nagtagal matapos maganap ang pagkakahati, sa Bay of Quinte, sa may Lake Ontario. Siya ay isang masigasig na tao, bihira ang kanyang debosyon, pero hindi siya angkop, ni sa likas na kaloob ni sa biyaya, para sa lugar na inangkin niya. Nang mabalitaan ang kanyang kamatayan, nagpadala ng telegrama si F. W. Grant kay R. T. G. (na nasa California noon): “Nalunod ang mahal na si Cecil, at kasama niyang nawala ang lahat ng pag-asang mapaghilom ang pagkakahati.”

Animnapung taon na ang lumipas at naroon pa rin ito. Samantala, ang pangkat ng London ay nadurog na sa anim o higit pang piraso, samantalang ang pangkat ni Grant ay paulit-ulit na nadaragdagan ng mga nababagabag at nag-iisip na mga indibidwal at ng buong mga kapulungan na bumabalik dito, o gaya ng sasabihin ng iba, nakikiisa rito.

Marami ang naisulat na ministeryo ni F. W. Grant, lalo na ang “Facts and Theories as to the Future State,” na sinabi ni Charles

H. Spurgeon na nagbigay ng “huling salita sa tamang panig ng bawat tanong na tinalakay”; ang “Numerical Structure of Scripture”; at ang “Numerical Bible,” isang pambihirang nakatutulong na komentaryo na pinapansin ang espirituwal na kahulugan ng mga bilang sa Kasulatan, na hindi na nga lang niya inabot na matapos. Hindi siya kailanman naging malakas ang katawan, at medyo bata pa siya nang mamatay noong 1901, sa kanyang tahanan sa Plainfield.

Dinalaw ko ang beteranong kapatid na “Open,” si Donald Ross, sa Chicago, pagkarating ng balita ng pagpanaw ni F. W. G. Si Mr. Ross ay parang isang patriyarka, may mahaba at lugay na balbas. Nakaupo siya sa isang malaking upuan, at nang banggitin ng anak niyang si Chas. Ross na kasama ako ng mga exclusive, matalas niyang itinanong, “Aling sangay?” Sagot ko, “Doon po sa mga tumanggi sa paghatol laban kay F. W. G.” “Ah,” sabi niya, “natutuwa ako riyan.” Pagkatapos ng ilang sandaling katahimikan, napabulalas siya, “Nasa Langit na si Frederick Grant!” “Opo,” sagot ko, “kasama na po niya ang Panginoon.”

“Nasa Langit na si Frederick Grant!” ipinahayag niyang muli nang may kakaibang sigla. Muli akong sumagot gaya ng dati. Halos mabangis niyang ibinulalas, “Sinasabi ko sa iyo, nasa Langit na si Frederick Grant! Oo—at tuwang-tuwa silang *makuha* siya roon! Isang maliit na pangkat ang nagtangkang itapon siya palabas ng iglesya ng Diyos dito sa lupa. Hinayaan nila siyang mamatay, sa ganang kanila, sa kalagayan ng isang lasenggo o isang lapastangan sa Diyos. Pero naku, napakainit ng pagsalubong sa kanya roon sa itaas! At kasama na niya ngayon si Cecil, at nagkasundo na ang dalawa. Malapit na rin akong pumunta roon—at sa wakas ay magkakaisa tayong lahat sa pakikisama.” Pagkatapos, habang nagmumuni-muni,

idinagdag niya, “Oo, oo, si Frederick Grant mismo ay itiniwalag, pero hindi pa rin siya makikisama sa akin dito sa ibaba. Pero magkakasama tayong lahat doon sa itaas!”

Lumipas ang ilang buwan, at si Donald Ross ay sumama na rin sa “di-nakikitang koro,” na ang tanging awit ay magpakailanman, “Sa Kanya na umibig sa atin at ginawa tayong mga hari at mga saserdote.”

Sayang talaga na ang mga taong nakatakda sa ganoong maluwalhating mga pribilehiyo ay labis na nagkakaintindihan nang mali dito sa lupa!

Kabanata 9: Lalong Lumalalang Pagtatalo

Ang Pagkakahati sa Reading

Ang yumaong Rev. W. H. Griffith Thomas, na mahigpit na nanghawak sa marami sa mga ipinaglalaban ng mga Brethren, ay nagsabi nang higit sa isang beses, “Kahanga-hangang mga tao ang mga Brethren sa matuwid na paghahati ng Salita ng katotohanan, at sa maling paghahati ng kanilang mga sarili.” Hindi niya ito sinabi dahil sa kawalan ng kabaitan, kundi bilang pagdadalamhati sa bagay na laging nagdulot ng pinakamalalim na kalungkutan sa mga banal na kaluluwa sa gitna nila. Pero ang lunas ay tila napakahirap hanapin. Hindi napigilan ng organisasyon ang pagkakahati sa iba’t ibang denominasyong Protestante, ni sa tinatawag na may pagmamalaking iglesyang Katoliko; gaya rin naman na ang kawalan ng organisasyon ay hindi nakapagpanatili sa mga kapulungan ng mga Brethren na nagkakaisa sa iisang pakikisama. Alam ng lahat ng Cristiano na walang nalulunasan ang pagkakahati. Ipinagpapaliban lang nito ang masamang araw, at iniwan sa susunod na salinlahi ang mga tanong na dapat sanang hinarap nang maayos noong una pa silang humingi ng pansin.

Habang isinasagawa ang pagkakahati kay Grant sa Amerika, isa pang pagkakahati na, sa palagay ng marami, ay kasingwalang batayan, ang ipinilit naman sa Great Britain.

Habang nabubuhay pa si Mr. Darby, napipigilan ng kanyang malakas na impluwensiya at nangingibabaw na personalidad ang nagbabanggaang mga elemento sa loob ng exclusive na pangkat sa London. Nang tawagin na siya pauwi sa Langit, tila wala nang makapipigil sa pagtatalo, sa Britain man o sa ibang

bansa. Si Walter Scott, isa sa pinakamasisipag na manunulat sa mga Brethren, ay sumulat tungkol sa kanya:

Naranasan ng karamihan sa mga taong personal na nakasama ni Mr. Darby na halos hindi nila mapaglabanan ang impluwensiya niya sa kanila. Ang kamangha-mangha niyang kakayahang hawakan ang mga simulain at sundan ang paglalapat ng mga ito hanggang sa nararapat nilang bunga; ang payak at hindi pakunwaring kabanalan niya, kasama ang pinakahinog na karunungan at walang kapantay na galing sa pagpapaliwanag ng Salita ng Diyos, kasabay ng bukas-palad na pagpapahalaga sa mabuti at mahusay sa labas ng iglesyang kinabibilangan niya — lahat ng ito ang naghanda sa kanya na maging, gaya nga ng walang alinlangang naging siya, isang kinikilalang pinuno sa iglesya ng Diyos.

Ang manunulat ding ito ay nagbigay ng salaysay tungkol sa libing ng lingkod na ito ng Diyos, na tiyak kong magiging malambing at nakaaantig sa puso ng mga mambabasa kong babasa sa natitirang bahagi ng aklat na ito; kaya ibinibigay ko ito nang buo.

Ang Libing ni John Nelson Darby
sa Sementeryo sa Bournemouth, ika-2 ng Mayo, 1882

Ilang linggo bago siya namatay, dinala si J. N. D. sa Bournemouth, sa bahay ni Mr. Hammond, na dating klerigo ng Church of England.

Nang umaga ng libing, nagkaroon ng pananalangin sa Sunbridge House (bahay ni Mr. Hammond), kung saan binasa ang isang liham ng pamamaalam ni Mr. Darby sa

mga Brethren, na kinopya pagkatapos para sa pribadong pagpapalaganap.

Itinakda ang paglilibing sa ganap na 3:30 n.h., at mga limang minuto bago iyon ay nasa tarangkahan na ng sementeryo ang karo ng patay.

Doon inilagay ang kabaong sa isang andas, at sa ilalim nito, sa magkabilang dulo, ay may mahabang poste na nakahalang, kaya habang hawak ng isang kapatid ang hawakan ng andas sa bawat dulo, ang iba namang mga kapatid ay humawak sa poste sa magkabilang panig; at dahil malayo-layo ang tarangkahan sa libingan, ilang beses na nagpalitan ang mga tagapasan, para mabigyan ang pinakamaraming kapatid na posible ng pribilehiyong magpasan ng katawan hanggang sa libingan.

Walang pormal na prusisyon, pero ang mga kapatid na lalaki – at marami-rami ring mga kapatid na babae – ay sumunod sa katawan nang sama-sama. Kapansin-pansin ang epekto sa puntong ito. Tumahimik ang bawat tinig; at wala kang maririnig kundi ang yabag ng maraming paa, na halos kasing-sabay ng sukat na yabag sa libing ng isang sundalo.

Marami nang kaibigan ang nagtipon sa paligid ng libingan, kung saan agad dinala ang katawan.

Pagkatapos ng mga isang minutong katahimikan, ibinigay ni Mr. M'Adam ang Himno 229 sa The Little Flock Hymn Book, "O Happy Morn," na inawit sa tonong Praise. Nang mawala na ang huling nota ng himnong ito, isang ibong lark ang lumipad mula sa damuhan sa malapit, at ibinuhos ang masasaya nitong huni. Marahil marami ang hindi

nakapansin — pero sa pandinig ng sumulat nito, bagay na bagay ito sa tagpo.

Si Mr. C. E. Stuart, ng Reading, ay bumasa mula sa Mateo 27:57-60, at sa ilang salita ay itinuro ang pagkakaiba ng paglilibing sa Panginoon at ng paglilibing sa lingkod. Sa iilang nasa paligid ng libingan ng Panginoon, tila naputol na ang lahat ng kanilang pag-asa. Ibang-iba sa atin ngayon, sa paghahatid natin ng katawan ng lingkod sa libingan, dahil sa kamatayan ng Panginoon. Hindi tayo naroon para purihin ang lingkod, pero maaari nating ipahayag ang Panginoon.

Nanalangin si Mr. Hammond.

Pagkatapos, si Dr. Wolston, ng Edinburgh, ay bumasa mula sa Genesis 48, bahagi ng talata 21: “At sinabi ni Israel kay Jose, Narito, ako’y namamatay, ngunit ang Diyos ay sasainyo”; Filipos 2:12, 13; at Apocalipsis 1:17, 18, at nagsabi ng ilang salitang hango sa mga talatang iyon.

Ibinigay ni Mr. Blyth ang himnong iisa ang taludtod, 286, “Soon thou wilt come again,” na inawit sa tonong *Indian*.

Si Mr. C Stanley ay bumasa mula sa Juan 14:1-3, at 1 Tesalonica 4:14-17, “Ang Bahay ng Ama at ang Pagdagit sa mga Banal,” at sa ilang salita ay binanggit ang yumao nating kapatid bilang naging kasangkapan sa muling pagbuhay ng katotohanan tungkol sa pagbabalik ng Panginoon.

Ang “Lord Jesus Come,” Himno 324, ay ibinigay naman ni Dr. Christopher Wolston, at inawit sa tonong *American*.

Ibinaba ng mga Brethren ang kabaong sa libingan.

Nanalangin si Mr. Roberts, ng Worcester.

Inawit pagkatapos ang “Brightness of Eternal Glory” sa tonong *Alma*, na sinundan ng Doxology, “Glory, Honor, Praise and Power,” na siyang nagtapos sa pagtitipon.

Ang kabaong ay yari sa pinakintab na oak, may platong tanso na may nakaukit na: —

John Nelson Darby

Ipinanganak ika-18 ng Nob., 1800

Namatay sa Panginoon

ika-29 ng Abril, 1882

Napakaraming kaibigan ang dumalo mula sa lahat ng bahagi ng bansa — mula walong daan hanggang isang libo.

Nagpatakbo ang S. W. Railway ng isang “special” na tren papuntang London nang gabing iyon para iuwi ang mga nanggaling sa lungsod.

Isang malaki at payak na bato ang itinayo para markahan ang pahingahan ng lingkod na ito ng Panginoon na pinagkalooban ng maraming kaloob, at dito ay nakaukit ang isang inskripsiyon na may 11 linya gaya ng sumusunod:

John Nelson Darby

“Gaya ng Hindi Kilala at Gayunma’y Kilalang-kilala”

Umalis upang makasama si Cristo,

ika-29 ng Abril, 1882

Edad 81

2 Corinto 5:21

*Panginoon, Ikaw lamang ang hihintayin ko,
Ito lamang ang buhay ko,*

*Na paglingkuran Ka rito sa lupa nang di kilala,
At saka makibahagi sa Iyong ligaya sa Langit.*

J. N. D.

Ang Mr. C. E. Stuart na nabanggit sa itaas ay isa sa matatagal nang kaibigan ni J. N. D. Isang magalang at marangal na ginoo na may sariling kayamanan, isang taong may kultura at pino ang ugali, isang Cristianong may malalim na kabanalan at malinaw na pagkatao, maaga siyang nakisama sa kilusan at isang iginagalang at minamahal na lingkod ni Cristo, na ang ministryo, sa salita man o sa sulat, ay napakahalaga.

Sa Reading, ang kanyang tahanan, labis siyang minamahal at iginagalang ng malaking kapulungan kung saan siya naglilingkod para sa ikatitibay ng mga kapatid. Pero matagal na niyang natatanaw ang ilang hilig na mahinahon niyang tinutulan, at ito ang naglagay sa kanya sa pakikipagbanggaan sa tinatawag na subjective school. Noong panahon ng pagkakahati kay Kelly, pumanig siya sa London, dahil pakiramdam niya “walang paa na matatayuan ang Abbott’s Hill,” dahil tumanggi silang tanggapin ang mga Brethren ng Guildford Hall bilang isang buong grupo. Ito ang bumulag sa kanya sa mas malaking kasamaan ng pagpapalampas sa mapagmataas na pag-aangkin ng Park Street sa larangan ng iglesya, na siya rin mismo, gaya ni F. W. Grant, ay magdurusa dahil dito di nagtagal.

Talagang nakalulungkot na kailangan kong itala na wala pang tatlong taon mula nang mangaral siya sa libing ni Mr. Darby, siya mismo ay tinatakan bilang erehe at idineklarang itiniwalag ng pangkat sa London.

May dalawang usapin sa gulo sa Reading. Ang isa ay usaping moral, isang paratang ng hindi pagsasabi ng totoo, na sinuri hanggang sa ugat at napatunayang walang batayan nang imbestigahan ng lokal na kapulungan. Ang mas mabigat na bagay ay usapin ng doktrina, at kahit sinuri rin ito ng kapulungan sa kanyang tahanan at pinawalang-sala siya, walang awang isinantabi ng London ang kanilang hatol, at ang tatak ng erehiya ay idinikit kay Mr. Stuart at sa lahat ng nagpatuloy sa pakikisama sa kanya.

Ang inaakalang erehiya ay nasa isang maliit na aklat na pinamagatang “Christian Standing and Condition,” na itinuring na tahasang paghamon sa mga pananaw na itinuro ni J. B. Stoney at ng iba pa sa dalawang babasahing tinatawag na “Food for the Flock” at “A Voice to the Faithful.” Sa kanyang sulatin, pinag-iba ni C. E. S. ang “Standing” (Katayuan) at “Condition” (Kalagayan) nang ganito:

Ang Katayuan, sabi niya, ay laging may kinalaman sa kakayahang tumayo sa harap ng trono ng Diyos. Ito ay terminong pang-hukuman, at “wala nang mas mataas na katayuan ang isang Cristiano kaysa ang maging inaring-ganap sa harap ng trono ng Diyos.” Ang kanyang kalagayan naman ay ang bagong lugar na ibinigay sa kanya ng Diyos kay Cristo. Ang dati niyang kalagayan ay “Kay Adan,” ang bago niyang kalagayan ay “Kay Cristo.” Ang pamumuhay ay bunga ng pag-unawa sa mga katotohanang ito. Ang doktrinang ito ay lubos na ipinaliwanag sa kanyang *Exposition of the Epistle to the Romans*.

Idineklara ni J. B. Stoney na ang turong ito ay lubos na pagtalikod sa Cristianismo at pagbalik sa Judaismo. Para sa kanya, ang katayuan ay nangangahulugang “ang pag-aalis sa

Unang Tao mula sa ilalim ng mata ng Diyos,” habang ang kalagayan naman ay ang gawain ng Espiritu sa paghubog kay Cristo sa kalooban. Makikita na pareho nilang ginamit ang mga terminong ito nang medyo iba sa karamihan ng mga guro sa mga Brethren bago at pagkatapos ng gulong sumiklab.

Tinanggihan ng London ang mga desisyon ng kapulungan sa Reading, na ayon sa sarili nilang turo ay “tinalian sa lupa kaya tinalian din sa langit,” at nilitis nilang muli ang kaso. Mulí, pinaandar ang makinarya ng iglesia, at halos bago pa natanto ng mga Brethren sa Reading kung gaano kaseryoso ang pagsalungat, nagpatawag ng pagtitipon sa Park Street at, kahit wala roon si C. E. Stuart at kaya hindi siya pinahintulutang magsalita para sa sarili, idineklara siyang wala na sa pakikisama, pati ang kapulungan sa Reading na kasama niya, maliban kung sasang-ayon sila sa hatol ng London, na taimtim na ipinahayag na tinig daw ng Panginoon sa gitna ng Kanyang mga kapulungan, at wala nang mapag-aapelaan pa.

Kaya sa ikatlong pagkakataon sa loob ng limang taon, lumaganap ang pagkakahati sa hanay ng mga exclusive, hanggang sa mga walumpung kapulungan sa Great Britain at marami pa sa New Zealand, Australia, at iba pang lugar, ang itiniwalag bilang mga makahati, at sa panahong iyon ay muling nagtagumpay ang Stoneyismo. Ang mga pagtitipong itinakwil ay nakilala bilang mga Reading o Stuart Brethren.

Nakita ng mga kasama ni Mr. Grant sa Amerika sa marahas na hakbang laban kay C. E. S. ang pag-uulit ng pagkakahati sa Montreal, kaya iniabot nila ang kanilang mga kamay sa kabila ng dagat sa mga nagdurusa nilang kapatid, at napagtibay ang pakikisama sa pagitan nila. Nagkaroon din ng pagnanais na makipag-isa sa mga kapatid na kasama ni Kelly, pero

hinadlangan ito ng mga pagkakaiba nina W. K. at C. E. S.; bagaman malayang tinanggap ng mga Brethren sa Amerika ang sinuman mula sa alinman sa dalawang pangkat na ito tuwing sila'y lumapit. Sa katunayan, palagi nilang pinanindigan na dahil ang London at Montreal ang gumawa ng mga pagkakahati, bukas ang pinto ng tinatawag na mga pagtitipon ni Grant sa sinuman mula sa iba't ibang exclusive na pangkat tuwing nais nilang makipag-isa sa kanila. Kalaunan ay binago ito pagdating sa pangkat ni Raven, kung saan di nagtagal ay lumitaw ang kakaibang turo.

Lubos na tinanggihan ni F. W. Grant ang simulaing ang mga hatol ng kapulungan ay may bisang tumatali sa budhi ng mga banal kahit walang patunay na ayon ito sa Kasulatan. Kung nakita lang niya ito noong panahon ng pagkakahati kay Kelly, hindi sana niya pinirmahan ang liham mula sa Toronto.

Ang mga sumusunod na sipi mula sa isa sa kanyang mga sulatin ay magpapalinaw sa kanyang paninindigan nang lubos na siyang nagising sa mapagmataas na pag-aangkin ng pangkat sa London.

Sa lahat ng buong-pusong nagsisikap na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan:

— Minamahal na mga Kapatid: —

Maliwanag na maliwanag na nasa atin ang kamay ng Diyos. Hayag sa lahat ang ating kahihiyan. Hindi kailangan ng espirituwalidad para makita na sa mismong bagay na sinabi nating hinahangad natin, doon tayo pinakamalubhang nabigo. Ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan — iyon mismo, tiyak na tiyak, ang hindi natin naingatan. Madali, siyempre, na sisihin ang

isa't isa dito, at ipagdiinang kami sa isang partikular na pangkat ay walang pananagutan dito. Pero hindi pa rin natin matatakas, sa huli, ang kahihiyang pinahintulutan ng Diyos laban sa ating lahat — ang kahihiyang, hindi lang ng ilang lokal na pagkakahati dito at doon, kundi ng pagkakahati mula dulo hanggang dulo; at hindi kung saan ang paghiwalay sa hayag na kasamaan ay kinailangan ayon sa Diyos, kundi dahil sa mga usapin ng disiplina sa iglesia o ng doktrinang aminadong hindi naman pundamental — sa katunayan ay napakaliit para gawing batayan ng pagkakahati kahit ng pinakamakikitid at pinakamakasektang mga sekta sa paligid natin! Pero itinatanggi nating lahat bilang paninirang-puri ang paratang na tayo ay mga sekta. Ang ilan sa atin ay humiwalay dahil sa doktrinang ang “kay Cristo” ay kalagayan, hindi katayuan!

Ang ilan, dahil sa doktrinang ang mga banal sa Lumang Tipan ay may buhay sa Anak!

Ang ilan, dahil hindi sila sumang-ayon sa hatol ng isang kapulungan tungkol sa pakikisama sa isa sa mga bahagi ng isang nahating pagtitipon!

At dahil sa mga ganitong bagay, ang mga taong malayang tumatanggap ng mga Cristiano mula sa mga denominasyon sa paligid ay tahasan at tiyak na tumatanggi sa mga banal na kasang-ayon nila nang lubos sa lahat ng iba pang bagay, at hindi nila pinararatangan ng anumang bagay na tatawagin nilang masama!

At higit pa rito, isa sa pinakamalaki at pinakamatibay na argumentong ginagamit at tinatanggap para panindigan ang mga pagkakahating ito ay na dapat daw tayong

“magsikap na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan!”

Naku! sino ang gumayuma sa atin, para maging posible ang ganitong mga bagay — na hindi natin makilala ang tunay na katangian ng isang pagsisikap na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa pamamagitan ng pagtitiwalag sa lahat ng iba ang paniniwala sa atin, at sa pagtatayo ng pinakamataas na pader ng paghihiwalay kung saan ang tunay na pagkakaiba ay sa katunayan ang pinakamaliit?

Alam ko, siyempre, na pagtatalunan ang katotohanang ito. Masyadong nakahahatol ang mga ito, kapag tiningnan lang sa liwanag, kaya ayaw ng tao na harapin ang mga ito nang ganito. Pero hindi ba mas mabuting harapin na ang mga ito ngayon, kaysa iwanang haharapin sa unang pagkakataon doon sa lugar kung saan ang bawat isa sa atin ay magsusulit ng kanyang sarili sa Diyos? . . . Wala bang mga simulain na tinanggap bilang katotohanan, na nagbunga ng kapahamakan? Wala bang dahilan para subukin nating muli sa pamamagitan ng Salita ang ating mga simulain sa iglesia, gaya halimbawa ng tungkol sa pakikisama at disiplina, dahil sa landas na pinatunguhan ng mga ito? Kung ang “sa kanilang mga bunga ay makikilala ninyo sila” ay isang panukat na kinikilala sa Kasulatan, hindi ba sapat na ang tatlong pagkakahati sa loob ng limang taon para magdulot ng hinala na may mali rito? lalo na, gaya ng nasabi na, kapag nakikita nating ang dahilang “pagkakaisa” ay laging ginagamit para sa pagkakahati, at (kakatwa nga) pinakamabisa pa sa pagbunga nito.

Marami sa panahong ito ang nasa mas malalim na gulo kaysa sa matatagpuan sa pagsagot sa tanong, Alin sa mga

pagkakahating ito ang may katotohanan at katuwiran sa kanyang panig? At halos walang duda na marami ang nawalan ng lakas na kumilos para sa Diyos dahil sa pagkaparalisa sa takot na baka may pundamental na kamalian sa kung saan sa mga simulaing pinaniwalaan nilang galing sa Diyos. Maaari bang galing sa Diyos, tanong nila, na ang mga tanong na halos hindi maipaintindi sa maraming simpleng kaluluwa ay kailangang ipilit sa lahat, sa ilalim ng pinakamabibigat na parusa ng iglesia, na tiyak namang magdudulot ng pagkawatak-watak; at na ang mga taong naakit ng pahayag na iisa ang iglesia ng Diyos, at naghahanap ng isang bagay na kasinglawak at kasing-“catholic” sa simulain gaya ng ipinahihiwatig nito, ay haharap sa hatol ng Park-street at marami pang iba, bilang mga suliraning kailangang lutasin bago nila mapagkilala kung alin sa ilang nagbabanggaan pero magkakamag-anak na grupo ang may karapatang mag-angkin nito?

Wala na bang natitirang malinaw na landas kung saan ang mga paa kahit ng pilay ay hindi malilihis sa daan — at maaari pang gumaling? Noong una, gaya ng alam nating lahat, mayroon tayong isang bagay na madaling ipaliwanag at madaling panindigan sa pamamagitan ng Kasulatan — na dinadala ang tapat na mga budhi, hindi nililito ang mga ito. Hinayaan ba nating maagaw ito sa atin? Mawawala ba ito sa atin nang hindi tayo mismo nagkasala sa anumang paraan sa pagkawalang ito? Hindi ba habang tayo’y natutulog ito nawala? Tiyak na ang daan ng Panginoon ay nananatili at lagi pa ring isang daan na hindi nangangailangan ng malaking talino o tagumpay para matuklasan, kundi isang daan na ang naglalakbay,

kahit mangmang, ay hindi maliligaw. Magiging katulad ba ito ng ating Diyos kung iba ang kalagayan?...

Ang naging paraan ay ang umapela sa mga lokal na kapulungan sa paligid para sa isang bagong desisyon, at sa gayon ay magpasimula ng pagkakahating maaaring kumalat nang malawak. Sa ganito nga, paulit-ulit tayong nawatak-watak. Dahil ang isang kapulungan, sa katunayan, ay walang hurisdiksiyon sa iba — walang karapatang pakinggan nang higit sa iba. At ganoon din sa anumang bilang ng gayong mga kapulungan. Magiging simulain lamang ito ng nakararami sa malakihang antas — isang simulain na malinaw sa ating lahat na hindi pinagtitibay ng Salita. Sa ganitong salungatang pagkilos ng mga lokal na kapulungan, agad tayong napapasubo sa pagkakahati.

Pero kung saan may tunay na pagtitipon sa pangalan ni Cristo, naroon Siya sa gitna, at anumang kanilang talian sa lupa ay tatalian sa langit. Hindi nito tinitiyak na hindi magkakamali ang mga nagtitipong ganoon, at hindi rin nito ipinahihiwatig — gaya ng tila inaakala na ngayon ng marami — na ang pagtangga sa katuwiran ng kanilang ginawa ay pagtangga na si Cristo ay nasa kanilang gitna. Saan sa Kasulatan ang batayan ng ganitong kaisipan? Ang kanilang “talian sa lupa” ay talagang “tatalian sa langit”; pero may makapagtatali ba ng kalikuan sa pangalan ng Panginoon? Tiyak na wala: ang gayong gawa ay hindi maaaring “talian” ng anumang grupo ng tao. Ang katangian ng gawa ay talagang nakapaloob sa salitang ginamit ng Panginoon . . .

Pero kung mabigo ang kapulungan, o may umapela laban sa desisyon nito, kanino ngayon ang apela? at sa anong paraan ito dapat isagawa? Tungkol sa unang tanong, madali itong sagutin. Dahil sa dahilang nasabi na, hindi ito sa lokal na kapulungan, kundi sa kinakatawan ng lokal na kapulungan – ang iglesya sa kabuuan. Ito lang ang tanging mapagpipilian, at kasingsimple at kasing-nakapagtuturo na isipin na sa puntong ito, ang iglesya sa kabuuan ang pumapalit sa lugar ng anumang lokal na kapulungan kapag humahatol sa anumang karaniwang kaso. May mas malaking hrap, mas malaking bigat, walang duda, pero iyon din mismong mga simulain ang ilalapat sa isang kaso gaya ng sa isa pa. Ang pagkakita rito ay tumutulong din sa atin sa anumang kinakailangang pagkakaibang bunga ng mas malawak na saklaw . . .

Tungkol sa pakikisama sa hayag na pagpapahayag nito sa hapag ng Panginoon, ito ay kasama ng lahat ng Cristiano, na tunay na Cristiano, na may iisang hangganan lamang sa Kasulatan, na ating alisin sa gitna natin ang “taong masama” (1 Corinto 5:13). . .

Tatlong uri ng kasamaan ang tinutukoy ng Salita: kasamaang moral, ang lebadura sa 1 Corinto 5; kasamaang doktrinal, ang lebadura sa Galacia at Mateo 16; at ang sadyang pakikisama rito, gaya sa 2 Juan 10, 11. Hindi ko na kailangang idiin pa ang mga ito sa mga kinakausap ko. Pero kailangang itanong, Maaari ba nating tanggihan ayon sa Kasulatan ang sinuman sa bayan ng Panginoon maliban sa isa sa mga batayang ito? Marahil sasang-ayon ang karamihan na hindi, pero marami naman ang palalawakin nang walang hangganan ang kahulugan ng mga ito,

hanggang sa sa praktika ay lalo pa nilang makitid ang kanilang pakikisama kaysa rito.

Ang mga siping ito ay mula sa “The Relation of Assemblies to Assemblies,” na kung babasahin nang buo ay magbibigay ng malaking liwanag sa mga maaaring higit pang interesado, pero wala nang puwang para rito sa kabanatang ito. Walang duda na ang mga simulaing itinuro roon, kung isasagawa nang tuloy-tuloy, ay agad magwawakas sa pagkakahati; pero ang pagiging tuloy-tuloy ay isang bihirang halaman, at hindi madalas namumulaklak nang lubos kahit sa mga kapulungang Cristiano.

Si C. E. Stuart, na laging malayang mag-isip at tumatangging mapasailalim sa anumang takdang kredo, nakasulat man o hindi, ay naglabas ng ilang pananaw tungkol sa pagpapalubag-loob (propitiation) bilang isang elemento ng Pagtubos, di nagtagal pagkatapos ng pagkakahati noong 1885, na lumikha ng malaking ingay noon. Inakala ni W. Kelly na may nakita siyang tahasang erehiya at buong-lakas niya itong sinalungat, pero nang luminaw ang kapaligiran ay naging malinaw na walang pundamental na nakataya. Pero sa loob ng ilang panahon, nagkaroon ng limang-panig na debate sa mga babasahin ng mga Brethren at mula sa kanilang mga plataporma ng panayam. Ang pinagtatalunan ay ang eksaktong kahulugan ng pagpapalubag-loob at kung kailan ito naisagawa.

Itinuro ni C. E. Stuart na si Cristo ay naging Dakilang Saserdote upang gumawa ng pagpapalubag-loob (Hebreo 2:17).

Pinanindigan niya na hindi Siya kailanman naging Saserdote sa lupa (binabanggit ang Hebreo 8:4 bilang patunay) at, samakatuwid, ang pagpapalubag-loob ay isa lamang elemento ng pagtubos at tiyak na ginawa ng ating Panginoon pagkatapos

ng kamatayan. Pinaniwalaan niya na sa kalagayang hiwalay sa katawan, pumasok Siya sa santuwaryo sa langit at doon gumawa ng pagpapalubag-loob sa pag-aalay ng Kanyang dugo, sa ibabaw at sa harap ng luklukan ng awa.

Tinanggihan ito ni W. Kelly bilang pagmamaliit sa gawa sa krus. Sumang-ayon siya kay C. E. S. na si Cristo ay hindi Saserdote sa lupa, pero pinaniwalaan niyang kumilos Siya bilang Tagapag-alay sa krus nang ialay Niya ang Kanyang sarili at doon gumawa ng pagpapalubag-loob na bukas para sa lahat ng tao, bagaman Siya ay Kapalit lamang ng lahat ng sumasampalataya sa Kanyang pangalan. Ang pagkakaibang ito ng pagpapalubag-loob at pagpapalit (substitution) ay isang bagay na mahabang tinalakay ni J. N. Darby sa kanyang mga sulatin.

Pakiramdam ni R. T. Grant, iniwasan ni W. Kelly ang tanong na itinaas ni C. E. S. kung ang pagpapalubag-loob ay gawain ng saserdote, at sumang-ayon siya kay C. E. S. na si Cristo ay hindi Saserdote sa lupa, kaya ang pagpapalubag-loob ay tiyak na ginawa sa langit — pero pinaniwalaan niyang sa kalagayang hiwalay sa katawan, hindi maaaring ituring ang ating Panginoon bilang Dakilang Saserdote, dahil kailangang buo ang Kanyang pagkatao bago Siya makakilos bilang Saserdote, kaya hindi maaaring naisagawa ang pagpapalubag-loob hanggang, bilang ang taong muling nabuhay, sa Kanyang pag-akyat, ay dumaan Siya sa mga langit sa kapangyarihan o halaga ng Kanyang sariling dugo.

Si E. C. Pressland, isang gurong Ingles na may kakayahan at kabilang sa pakikisama ng Reading, ay sinikap pagtugmain ang magkakaibang pananaw sa pagsasabing, dahil may tatlong langit — ang himpapawid, ang kalawakan ng mga bituin, at ang

tahanan ng Diyos — ang ating Panginoon, nang itaas sa krus, ay nasa mga langit, kaya maaari Siyang kumilos bilang Saserdote at gumawa ng pagpapalubag-loob, na lubos na natapos nang sumigaw Siya, “Naganap na.”

Si F. W. Grant ang nagbigay ng ikalimang mungkahi, na ang Hebreo 8:4 ay hindi nagtatatwa na si Cristo ay Saserdote habang nasa lupa, kundi sinasabi lamang na hindi Siya kabilang sa orden ni Aaron. Na bilang Saserdote ay inialay Niya ang Kanyang sarili upang gumawa ng pagpapalubag-loob, at na ang mga terminong propitiation, expiation, at atonement ay iisa ang kahulugan, dahil lahat ay salin ng iisang salitang Griego, gaya ng ginamit sa Septuagint at sa Bagong Tipan. Pinaniwalaan niyang ang pagpapalubag-loob ay sa pamamagitan ng pagpapalit.

Ilang taon nagpatuloy ang pagtatalo, at kahit naiuwi na sa Langit si C. E. Stuart, may ilan pa ring nagparatang sa kanya ng mabigat na kamalian, habang marami sa mga tumanggap ng kanyang mga pananaw ang kasintindi ang damdamin tungkol kina W. K. at F. W. G., dahil kumbinsido silang pareho nilang tinanggihan ang mahalagang katotohanan.

Gayunman, nakatulong ang pagsusuri sa Kasulatan at nagbukas ito ng mga bagong landas ng katotohanan sa marami, gaya ng madalas mangyari. Ang kailangan ay pagtitiwala sa isa’t isa bilang magkakapatid at ang espiritu ng kababaang-loob, na may kahandaang matuto sa isa’t isa at tapat na pagnanais na malaman ang katotohanan dahil sa katotohanan mismo, sapagkat nasusulat, “Wala kaming magagawa laban sa katotohanan, kundi para sa katotohanan.” Nag-iiwan ang Kasulatan ng malawak na puwang para sa malalaking pagkakaiba ng opinyon kung hindi kinukuwestiyon

ang pundamental na katotohanan, at laging mali ang magsikap na “gawing nagkasala ang isang tao dahil sa isang salita.”

Sa paglipas ng mga taon, ang tinatawag na mga pagtitipon ng Reading ay lumiit nang lumiit hanggang sa ngayon ay iilan na lang ang natitirang malaki-laki sa Great Britain, bagaman medyo mas marami sila sa New Zealand.

Kabanata 10: Ang “Ravenismo” at mga Mas Maliliit na Pagkakahati

Sa muling pagbabalik-tanaw sa mga pinagdaanan ng mga Brethren, hindi maiiwasang mapansin ng isang walang kinikilingang nagmamasid kung paanong tila hindi nila kayang harapin ang isang krisis kapag ito'y talagang dumating na, kahit na punung-puno ang kanilang mga sulatin ng napakaingat at napakadetalyadong turo tungkol sa mga paraan ng pagdidisiplina ayon sa Kasulatan. Kung ang mga simulaing iyon ay tapat na isinagawa, naingatan sana sila sa pagkakahati at naiwasan sana ang napakarami nilang pagkakawatak-watak mula pa sa simula; ngunit ang kahinaan ng kilusan ay ang kakulangan nito ng pagkakabuklod, at kaya naman wala ring anumang pagkakaisa sa pagkilos kapag may dumating na mabigat na krisis. Kahit ang mabubuti at makadiyos na mga tao ay pareho ang pinaniniwalaan at nagkakasundong dapat harapin ang kasamaan, tila hindi sila marunong kumilos nang magkasama. Malinaw itong nakita sa apat na pagkakahating napag-usapan na natin, at ganoon din kalinaw sa tinatawag na pagkakahati ng Bexhill-Greenwich, o ang pagkakahati ni Raven noong 1890.

Wala pang limang taon matapos ang gulo sa Reading, muling lumitaw ang mapapait na bunga ng maling mga simulain sa grupo ng London, na sa huli ay nauwi sa isa na namang paghihiwalay sa buong mundo. Upang maging malinaw kung ano ang humantong dito, kailangang ipakilala nang mas mabuti sa mambabasa ang isang pambihirang tao, na ang turo ay hindi tuwirang naging sanhi ng mga nangyari noong panahong iyon. Si J. Butler Stoney ay isa sa mga binatang naakit kay J. N. Darby

noong dekada '30. Siya'y isang matalino at mayamang binata, nag-aral bilang abogado, at tila hawak na niya ang mundo nang ang nakakaakit na kapangyarihan ng krus ay nagdala sa kanya sa puntong nakita niya ang kawalang-saysay ng lahat ng nakasisilaw na pangarap ng mundong ito, at mula noon si Cristo na ang naging pinakamalalim na hangarin ng kanyang kaluluwa. Sa bagong kilusan ay natagpuan niya ang mismong kinagigiliwan niya: ang pagiging hiwalay sa sanlibutan, at ang pakikisama sa mga mananampalatayang espirituwal ang pag-iisip na siyang hinahanap-hanap ng kanyang kaluluwa. Masaya niyang tinalikuran ang magagandang pagkakataong umasenso rito sa lupa upang “panghawakan ang tunay na buhay.” Halos sobra-sobra ang pagmamahal niya kay G. Darby—ngunit hindi iyon nakapagtataka—dahil napakarami niyang nakitang larawan ni Cristo sa Kanyang lingkod noong mga unang araw na iyon, at sabik na sabik siyang matutunan ang katotohanang noo'y unti-unting binubuksan.

Sa loob ng mga animnapung taon, si Stoney ay isa sa mga kilalang tao sa mga Brethren. Siya ang nag-edit ng ilang buwanang babasahin, lalo na ang *Food for the Flock*, at ang *A Voice to the Faithful* (ang huli ay kasinlaki lamang ng sobre), at madalas din siyang sumulat sa iba pang babasahin. Marahil wala nang mas magandang paliwanag ng Kasulatan at pagpapastol na kanyang naisulat kaysa sa kanyang *Discipline in the School of God*, bagaman karamihan sa kanyang mga aklat ay napakataas ng uri at talagang nakapagpapatibay. Gayunman, dahil sa sobrang subhetibo nitong katangian—na nakatuon sa kalooban at karanasan ng tao—kailangang basahin ang mga ito nang may malaking pag-iingat at may sapat na pagpapahalaga sa kabilang panig ng katotohanan, na ipinaliliwanag naman ng mga gurong obhetibo.

Ang kanyang pag-iisip ay kahawig ng kay Fenelon o, marahil mas angkop, ng kay Tauler, bagaman walang bakas ng asetisismo o labis na pagpapahirap sa sarili. Napakalinaw nito sa kanyang mga isinulat na ministeryo, gaya ng nabanggit sa itaas.

Dahil ang karamihan sa turo ng mga Brethren ay talagang obhetibo, maaaring ang partikular na linyang ito ay ibinigay ng Diyos sa Kanyang biyaya upang mapanatili ang balanse ng katotohanan—ngunit, gaya ng madalas mangyari, hindi nagtagal ay nakita na may dalawang magkaribal na paaralan sa kanila: ang nakararami ay sumusunod sa mga gurong obhetibo, at ang ilan ay nagagalak sa subhetibo; at ang ministeryong ito ay agad na itinuring ang sarili bilang “ang patotoo ng nalabi,” na pinangungunahan ni Stoney at ng ilan pang ang paraan ng pag-iisip ay kahawig ng sa kanya. Sila ang nagpaunlad ng nakilala bilang “Ang Perpeksiyonismo ng mga Brethren.”

Namatay si J. B. Stoney noong Mayo 1, 1897, matapos makulong sa kanyang silid mula Oktubre, 1895, dahil sa isang mabigat na karamdaman. Nakapagpapala ang makita kung gaano kalalim niyang naranasan ang katotohanan ng mga bagay na espirituwal noong mga buwang iyon na siya'y nakahiwalay sa lahat ng gawain sa labas—mga buwan din na ang kilusang matagal na niyang kinabibilangan ay dumaraan sa isang mabigat na pagsubok, na tuwirang bunga ng pagbaluktot sa kanyang sariling turo.

Ibinuod ni A. E. Knight ang mga karanasang iyon sa silid ng maysakit sa paraang magpapasigla sa kaluluwa ng mga nakakakilala kay Cristo. Sabi niya:

Noong mga araw ng Oktubre ng 1895, bago kay G. Stoney ang panghihina ng katawan at ang paghihirap, at di nagtagal matapos siyang makulong sa kanyang silid ay narinig siyang inilalapit sa Panginoon ang mga di-pamilyar na karanasang ito. “Natututo ako ng isang bagong daan ng pag-asa kay Cristo ... Siya ang lumaban sa digmaan at tayo ang nakikinabang dito. Salamat sa Iyo, maluwalhating Panginoon!” Ang kanyang isip ay napupunta sa mga minamahal na kapwa manlalakbay na dumaraan sa parehong daan, at nagbibigay siya ng makatutulong na salita: “Kaya nahihirapan ang mga tao sa kanilang landas ay dahil wala silang iisang mata para sa iisang Persona.” Kung gaano lubos na ang Panginoon ang kanyang layunin noong panahong iyon ay makikita sa kanyang pag-amin na kapansin-pansin sa pagiging buo at tiyak nito: “Natutunan ko nang mabuhay nang wala ang anuman o sinuman maliban sa Panginoon. Sapat na Siya kahit walang mga liham, o mga kaibigan, o anupaman.” Ang lahat ng kanyang bukal ay nasa Diyos.

Ang pagmamahal ng minamahal na banal na ito ng Diyos ay talagang nakatuon sa mga bagay na nasa itaas, ang mga bagay na kinaroroonan ni Cristo (Colosas 3:2), at higit kailanman ay naunawaan niya sa mga unang araw ng kanyang karamdaman kung gaano kalinis dapat ang pagputol sa sanlibutan bago lubos na makamit ang kanyang hinahanap. “May malaking agwat sa pagitan ng mga bagay ng Diyos at ng mga bagay ng tao,” narinig niyang sinabi ... “Nagsimula ako sa, ‘Magagalak ako sa Panginoon,’ at dinala ako nito sa katapusan ng lahat ng bagay dito.” Maya-maya ay nagtanong siya—at tila mas

malapit na kaysa dati ang hangarin ng kanyang puso —“Tayo ba’y kabilang sa lugar na kinaroroonan ng liwanag, o sa lugar na kinaroroonan ng pagkabulag? Hindi lamang ang lugar ang maliwanag, kundi ang Persona na naroon. Siya ang may-ari nito. Kahanga-hangang paraan ng pagbubukas ng Langit ... sa pamamagitan ng isang Persona!” Hindi naman niya sinasabing walang kagandahan ang mga bagay sa lupa—gising na gising ang kanyang isip sa kagandahan ng lumang paglikha; ngunit ang mas mataas na kagandahan ng “mga bagay na nasa itaas” ay lumalampas sa lahat ng iyon, at kung ihahambing ay nawawalan na ang mga iyon ng halaga. “Kung ang tao lamang ay magbubulay sa banal na katotohanan ng mundo ng Diyos,” sabi niya sa sarili, “makikita niyang ito ay mundo lamang ng tao. Sa mundo ng Diyos, lahat ay kahanga-hangang maganda. Maganda ang mundong ito, ngunit para lamang itong isang bulaklak. Sa mundo ng Diyos, lahat ay ayon sa Diyos. Naglilibot ako sa magagandang mundo, at pagkagising ko ay nasa mundong ito pala ako.” Pagkatapos, habang tinitimbang niya ang isa laban sa isa—ang mundo ng tao laban sa mundo ng Diyos—bumulalas ang kanyang kaluluwa, “Napakaliit ng lahat kung ihahambing sa mga bagay na walang hanggan!” Maliit nga, at napakadaling lumipas! Hindi ba’t sinasabi ng propeta, “Ang lahat ng laman ay damo, at ang lahat ng kagandahan nito ay parang bulaklak sa parang; natutuyo ang damo, nalalanta ang bulaklak; sapagkat hinihipan ito ng Espiritu ng Panginoon” (Isaias 40:6, 7)? Narito ang kamatayan at pagkabulok; iyon ang problema. Doon ay walang pagkabulok, walang kamatayan; “Doon ay walang hanggang tagsibol, at mga bulaklak na hindi nalalanta.”

Abala pa rin siya sa pag-aaral ng mga pagkakaibang ito sa sumusunod na pagbubulay, kung saan ang kanyang karanasan ay hindi gaanong isang kalagayan ng matinding galak kundi ang kapayapaan ng pakikipag-isa, isang banal at tahimik na pagpapahinga kay Cristo. “Malaki ang pagkakaiba ng mga bagay na nasa labas ng mundong ito at ng mga bagay dito; ngunit anuman ang mga iyon, kailangan mong tumingin sa Panginoon para sa maliliit na bagay gayundin sa malalaki. Ang aking kapahingahan ay hindi ko namamalayan ang anumang bagay dito hangga’t hindi ko iminumulat ang aking mga mata; nasa itaas ako ng mga bagay dito dahil sa Kanyang kapangyarihan; iyon ang kapahingahan kahit sa gabi. Nasa labas ng lahat ng bagay kasama ang Panginoon—iyon ang pakikipag-isa, iyon ang tinatawag kong kapahingahan—ang mahalaga ay manatili roon. Gawin mong kagalakan ang Panginoon at hindi ang anumang kalagayan; kapag ikaw ay nalulubog sa Kanya, iyon ang kapahingahan.” Mabibigat na salita, lalo na’t nagmula sa isang higaan ng panghihina at sakit, kung saan ang nagsasalita ay halos hiwalay na sa lahat ng tulong ng tao maliban sa paglilingkod ng isang tapat na anak na babae, na kasama niya hanggang sa wakas. Hinog na para sa kaluwalhatian, napakaikling panahon lamang sa silid ng maysakit ang kinailangan upang matanggap niya ang bagong kalagayan; sa katunayan, narinig siyang nagsabi sa pinakaunang araw pa lamang: “Isang araw na karanasan sa higaan. Nagsimula ako sa biyaya at nauwi ako sa papuri. Pagkatapos ay nakita ko kung ano ang paglilingkod. Nakikita ko na ang malaking kakulangan ng lingkod ay hindi ang layunin ng Diyos ang kanyang mithiin. Kung hindi ito, kung hindi niya alam ang layunin

ng Diyos, hindi niya maaakay ang mga kaluluwa sa kaluwalhatian. Kailangan mong magsimula sa biyaya upang matapos sa kaluwalhatian. Ang pagkakilala mo sa kaluwalhatian ay ayon sa sukat ng pagkakilala mo sa biyaya.” . . .

Paminsan-minsan ay tiyak na nagkaroon siya ng di-malilimutang pagpasok sa karanasang inilalarawan sa 2 Corinto 3:18, “na nakikita na parang sa isang salamin ang kaluwalhatian ng Panginoon,” at napakatamis ng mga sulyap na naaabot natin mula sa mga karanasang ito. “Napakaganda ng gabi ko,” sabi niya sa kanyang anak na babae noong bandang Pebrero, 1896. “Ang buong langit ay tila nagliwanag; ang liwanag ay umiikot, at ang Panginoon ay nasa gitna, napakadakila, tinatanaw ang lupa. Naroon din ako. Para bang ipinapakita Niya ito sa akin, o kahit papaano ay naroon ito para makita ko mula sa malayo, at ako’y isang maliit na tuldok lamang na nakatingin dito.” “Ang buong langit ay tila nagliwanag at pinupuno ng Panginoon ang buong kalawakan,” sabi niya sa isa pang pagkakataon, tinutukoy ang parehong karanasan; at tiyak na ang “pagkakita nang walang talukbong sa mukha sa kaluwalhatian ng Panginoon” (2 Corinto 3:18) ay nasa isip pa rin niya nang sabihin niya, “Nakapasok na ako sa mga bulwagan ng kaluwalhatian. Ano sa palagay mo ang unang bagay na natutunan mo pagdating mo roon? Matutuklasan mong ang kaluwalhatian ang iyong hantungan.”

Kung minsan ang mga pangitaing ito sa gabi ay hindi gaanong tahimik, ngunit ang tala ng mga ito ay buhay na buhay at nakapupukaw. “Sa palagay ko’y gusto mong marinig ang naranasan ko kagabi,” sulat niya sa isang

kaibigan noong Marso, 1896. “Nagising ako sa gabi na nag-aalab ang loob, abala sa isang talata, ‘iniligtas ng makapangyarihang kapangyarihan ng Diyos.’

Ipinagtatangol ko ito sa aking pagtulog, ngunit ginagawa itong ingay at kaguluhan ng mga tao, at hinihinala ako na parang hinahabol na kuneho. Sinubukan kong ipaliwanag sa kanila na ang kaligtasan ay naganap sa krus, at ang mananampalataya ay binibigyan ng kapangyarihan ng Diyos upang ito’y matamasa. Ang dakila kong talata para sa sarili ko ay, ‘Ako’y naupo sa ilalim ng kanyang lilim na may malaking kaluguran’; ngunit sa Espiritu lamang ng Diyos ko ito matatamasa. Sa sandaling makatulog ako ay nagsimula na naman ang ingay, at nagising akong nababagabag. Tumingin ako sa Panginoon upang patibayin sa akin ang katotohanang sa Espiritu lamang ng Diyos tayo makalalaya sa pagkabagabag ng laman, at sa kapansin-pansing paraan ay ipinaalam sa akin ng Panginoon na malaya na ako sa laman, at matatamasa ko ang lahat ng ito sa Espiritu. Nang magising ako kaninang umaga ay para akong taong katatapos lamang tumakbo sa karera; at nang balikan ko ito, ang aking pagbubulay ay, ang unang dakilang bagay ay mapagtagumpayan ang taong inalis na sa krus, at ang sumunod na dakilang bagay ay lumakad sa kapangyarihan ng Diyos—lumakad sa Espiritu. Ang mga kinakalaban ko ay pawang mga taong guni-guni lamang na hindi ko kilala, ngunit maisip mo na kung anong klaseng gabi ang dinanas ko.” . . .

Noong Oktubre ay tila may isa pang hakbang pasulong. Anim na buwan bago noon ay matamis niyang binanggit ang kagalakang natagpuan sa lilim ng Panginoon; ngayon ay sinabi niya sa isang kaibigan: “Noong huli tayong

magkita ay nakaupo ako sa ilalim ng Kanyang lilim na may malaking kaluguran. Ngayon ay kasama ko na Siya sa Langit. Hindi ko maipahayag ang Kanyang inilalapit sa akin—ang pakiramdam ng Kanyang pag-ibig at paglingap . . . Ingatan mo ang iyong sarili sa pag-ibig ng Diyos—sa pag-ibig ng Diyos ... Nagagalak ako sa pag-ibig ng Diyos ... Sa simula ng aking karamdaman ay lagi kong sinasabi na ang aking katawan ay sa Panginoon. Ngayon ay sinasabi kong ako'y bahagi ng katawan ni Cristo” (1 Corinto 6:15).

Makabubuting sumipi pa nang mas mahaba, ngunit hindi na kasya sa espasyo.

Isa sa pinakamalalapit na alagad ni G. Stoney ay si G. F. E. Raven, isang maginoong Ingles na, hanggang sa siya'y magretiro, ay may hawak na posisyon sa pamahalaan. Ang kanyang pag-iisip ay higit pang mistikal kaysa kay Stoney, at lubos siyang pinahahalagahan bilang tagapagpaliwanag ng paaralang subhetibo; ngunit ang kanyang mga pabayang pananalita ay agad na umani ng maraming puna mula sa iba. Sa isang espesyal na pagtitipon sa Witney, malapit sa Oxford, bandang Pasko ng Pagkabuhay, 1888, ang ilan sa mga turo ni G. Raven ay kinuwestiyon ng ilang mga kapatid na naglilingkod, na pinangunahan ni G. J. H. Lowe, na tumutol nang mariin sa mga pahayag na tila malinaw na tumatanggi na ang mananampalataya ay may buhay na walang hanggan na ngayon pa lamang. Iginiit noon ni G. Raven na wala siyang ibig sabihin na higit pa sa itinuro ni J. N. Darby tungkol sa buhay at sa pagtatatak. Ngunit ang turong pinag-uusapan ay tila malinaw na tumatanggi na ang mananampalataya ay may buhay na walang hanggan na ngayon pa lamang. Malabo ang kanyang pagsasalita tungkol sa buhay na walang hanggan, na para bang

ito'y isang saklaw ng pagpapala at isang kalagayan ng kaluluwa, sa halip na isang bagay na ibinibigay sa mananampalataya sa pagkapanganak na muli. Lubha rin siyang magulo tungkol sa hypostatic union—ang pagkakaisa ng pagka-Diyos at pagkatao sa Persona ng Panginoon.

Noong Nobyembre, 1889, mga isandaan at limampung Brethren sa London, na sumusuri sa turong itinuturing na kaduda-duda, ay labis na nabahala sa usapin kaya't laking ginhawa nila nang sabihin ni G. Raven: “Dahil sa nangyari sa huling pagtitipon, ayokong ilagay ang aking sarili bilang kalaban ng mga Brethren. Wala akong kamalayan na may naituro akong salungat sa katotohanan, bagaman hindi ko nais ipagtanggol ang aking mga pananalita. Ngunit sa kasalukuyang kalagayan, bilang paggalang sa budhi ng mga Brethren, hindi muna ako magmiministeryo sa London. Bukod dito, kung nais ng mga Brethren, hindi na rin ako dadalo sa mga pagtitipong ito.” Bagaman pansamantalang nabawasan nito ang tensiyon, wala itong nalutas, dahil si “F.E.R.” ay kasing-aktibo pa rin ng dati sa pagpapalaganap ng kanyang turo sa ibang lugar.

Sa buod, ang turong tinutulan ay maibibigay sa mismong mga salita ni F. E. R. na inilathala noong 1890. (May mahahabang talababa na hindi na isinama para maging maikli, bagaman mahalaga ang mga ito):

Greenwich, Marso 21, 1890.

Inakala kong mabuti, at nagtitiwala akong sa harap ng Panginoon, na muling ilimbag, sa sarili kong pananagutan, ang teksto ng aking liham kay G. O. noong Disyembre 6, 1889, at dagdagan ito ng ilang tala bilang paliwanag sa mga puntong maaaring hindi gaanong malinaw sa teksto, o

maaaring mukhang kaduda-duda. Hindi binago ang teksto, maliban sa inalis ang huling talata dahil naniniwala akong ang ilan sa mga kaisipang tinutukoy doon ay binawi na o binago. Sinasamantala ko ang pagkakataong ito upang ipahayag sa pinakamalinaw at pinakamariing paraan na kailanman ay hindi pumasok sa isip ko na ihiwalay ang buhay na walang hanggan sa Persona ng Anak ng Diyos, o sabihing ang buhay na walang hanggan, para sa isang Cristiano, ay iba pa kaysa kay Cristo. Idaragdag ko na hindi ako nawalan at hindi ako nawawalan ng pagkabalisa ng puso o ng kalungkutan sa harap ng Panginoon tungkol sa tensiyonado at masakit na damdaming umiiral sa ating gitna; at ikinalulungkot ko, sa ganang akin, ang bahaging naiambag dito ng aking malalabo o kulang na mga pananalita na kumalat, na kinuha mula sa mga liham sa mga indibidwal, o mula sa mga ulat ng mga pag-aaral ng Biblia. Ang masasabi ko lamang ay sumulat at nagsalita ako ayon sa liwanag na mayroon ako, at mula noon ay sinikap kong ituwid ang lahat sa abot ng aking makakaya, nang hindi isinasakripisyo ang katotohanan, sa pamamagitan ng pagpapaliwanag—nagtitiwala akong nang may pagtitiyaga—sa lahat ng nagnais nito, sa publiko, nang pribado at sa pamamagitan ng liham. Sa paniniwalang ang sinikap kong panindigan ay sa kabuuan ay siyang katotohanan tungkol sa pagka-Cristiano sa tunay nitong makalangit na katangian, gaya ng inilapit sa atin ng mga pinakamataas nating iginagalang, may tiwala ako na aalagaan ng Panginoon ang mga simpleng nagnanais ng kalooban ng Diyos, at patitiyakin ang kanilang puso kung ano ang mula sa Diyos at kung ano ang hindi.

(Lagda) F. E. R.

Ang susi sa halos lahat ng aking sinabi ay nasa aking pagtutol na ilapat nang ganap sa mananampalataya, sa kanyang halo-halong kalagayan dito sa lupa, ang mga pahayag sa Kasulatan na tumutukoy sa kung ano siya, o kung ano ang totoo tungkol sa kanya, kapag tinitingnan bilang nasa kay Cristo. Ang ganitong gawi ay nagiging dahilan upang ang mga pahayag ay maging mga doktrina lamang, na halos walang dalang pakiramdam ng katotohanan. Makikita ito kaugnay ng katuwiran ng Diyos na binabanggit sa 2 Corinto 5:21. Ang mananampalataya ay nasa kay Cristo, at doon ay naging katuwiran ng Diyos kay Cristo: ngunit bukod dito, siya ay nasa isang kalagayan pa rin dito, kung saan isinasaalang-alang ang pagkakaroon ng kasalanan at ng laman (ang Espiritu ay nagnanasa laban sa laman), at ito'y lubos na naiiba sa ating katayuan kay Cristo, na siyang pinaglalapatan ng katuwiran ng Diyos sa pinakaganap nitong kahulugan. Si Cristo sa kaluwalhatian ang ganap na pagpapahayag ng katuwiran ng Diyos, at ang makarating doon gaya Niya ang siyang pinapasukan natin ng biyaya kay Cristo. Kaya naman, inasahan ni Pablo na masumpungan sa Kanya na may katuwirang mula sa Diyos sa pamamagitan ng pananampalataya. Ang nasa itaas ay hindi nagpapahina o nag-aalis sa katotohanan ng kasalukuyang katayuan ng mananampalataya kay Cristo; iyon ang kanyang tunay na posisyon ayon sa biyaya; ngunit kailangang tandaan na iyon ang posisyon ng mananampalataya sa harap ng Diyos, na naiiba sa kanyang aktuwal na kalagayan dito na may kamalayan sa pagkakaroon ng laman sa kanya.

Maaari kong idagdag ang isang salitang paliwanag tungkol sa paggamit ng salitang “kalagayan.” Karaniwan ko itong ginagamit upang tukuyin ang totoo tungkol sa atin bilang mga bagong nilalang kay Cristo (gaya ng makikita sa bagong pagkatao), hiwalay sa anumang usapin tungkol sa paglakad ng Cristiano rito.

Sunod, tungkol sa buhay na walang hanggan. Ito ang layunin ng Diyos kay Cristo mula pa sa walang hanggan; ito, sa diwa, ay kasama ng Ama sa walang hanggan, ngunit ngayon ay nahayag na sa bugtong na Anak ng Diyos, na pumarito at nagpakilala sa Ama, sa paraang nakita ito ng mga apostol, at pagkatapos ay naipahayag nila sa pamamagitan ng Espiritu—ngunit itinuturing kong napakahalagang panindigan, nang malinaw at hiwalay sa anumang layunin ng pagpapala para sa tao, ang tunay na pagka-Diyos, ang walang hanggang pagka-Anak ng Salita. Ang buhay na walang hanggan ay ibinigay sa atin ng Diyos, at nasa Anak ng Diyos—para sa atin, ito ang makalangit na kaugnayan at kapalaran kung saan, sa Anak, ang tao ay inilagay na ngayon at nabubuhay sa harap ng Ama, dahil ang kamatayan ni Cristo ang naging wakas sa harap ng Diyos ng kalagayan ng tao sa laman. “Ang sumasa kanya ang Anak ay may buhay”; ang patotoong tinanggap niya tungkol sa Anak ay, sa pamamagitan ng Espiritu, ang kapangyarihan ng buhay sa mananampalataya, dahil siya’y ipinanganak ng Diyos upang ito’y tanggapin. Kinain din niya ang laman ng Anak ng tao, at ininom ang Kanyang dugo. Ngunit kasabay nito, ang mananampalataya ay may bahagi pa rin sa mga bagay na nakikita rito (na wala sa Anak), at ang lahat ng nakikita ay pansamantala, at magwawakas. Wala itong bahagi sa buhay na walang

hanggan, bagaman maaaring malaki ang impluwensiya nito roon. Tungkol naman sa buhay na walang hanggan bilang isang teknikal na termino, ang tinutukoy lamang nito ay ang katotohanang ito'y isang terminong karaniwang ginagamit ng mga Judio nang walang tiyak na kahulugan. Madalas silang lumapit sa Panginoon na may mga tanong tungkol dito, at inakala nilang taglay nila ito sa mga Kasulatan...

Maaari akong magdagdag ng ilang salita tungkol sa pagkapanganak na muli. Ito'y talagang kailangan ng tao, kung siya'y makikipag-ugnayan sa Diyos sa pagpapala. Ito ang nasa simula ng lahat—kung wala ito, hindi makakakita ang tao, lalong hindi makatatanggap ng anumang nakapagliliigtas na patotoo. Ito'y soberanong gawa ng Espiritu ng Diyos. Kapwa kinikilala nina Pedro at Juan na ang mga tunay na nasa pananampalataya kay Cristo ay ipinanganak na muli sa pamamagitan ng Salita ng Diyos, o ipinanganak ng Diyos—isang binhi ng Diyos ang naitanim sa kanila mula pa sa simula. Gayunman, ang pagkapanganak na muli sa ganang sarili nito ay hindi nagdadala sa makalangit na kaugnayan o pagpapala. Para rito ay may kailangan pang iba, ang pagtubos, na sa ganap nitong kapangyarihan ay naglalagay sa tao kay Cristo sa kaluwalhatian, at ang pagbabago ng Espiritu Santo, na nagpapaging-handa sa tao para sa bagong kaayusan ng mga bagay. Siyempre, ang mga ito ngayon, sa pamamagitan ng biyaya, ay bahagi na ng mananampalataya.

(Lagda) F. E. R.

Ang pagtutol dito ay ginawang isang kalagayan o kondisyon ang buhay na walang hanggan—hindi isang bagong buhay na ibinibigay. Ang pagkapanganak na muli rin ay para makasampalataya, hindi sa pamamagitan ng pagsampalataya. Habang lalong nagsisikap si G. Raven na linawin ang kanyang posisyon, lalo naman itong tila lumalabo. Sa wakas, sa isang malaking kumbensiyon sa Greenwich, noong 1890, nagkaroon ng hayagang di-pagkakasundo tungkol dito, at nang ang ilang kumampi kay G. Raven ay pumunta mula Greenwich patungong Bexhill (kung saan may napakaliit na kapulungan), tinanggihan ang kanilang liham ng rekomendasyon. Nagsama sa pagkilos ang mga kapulungan sa Bexhill at Ealing, at noong Hunyo ng taong iyon ay tiyakang ipinahayag nilang wala na sa pakikisama ang Greenwich. Iginiit nina G. J. H. Lowe, W. T. Whybrow, Major H. M. McCarthy at ng iba pa na tanggapin ang ginawa ng Bexhill bilang hatol ng Panginoon. Namatay si C. Stanley sa mismong panahong ipinipilit ang pagkakahati. Pumanig siya sa mga kalaban ni G. Raven. Si C. H. Mackintosh naman ay sumama sa Park Street, na nag-abswelto kay F. E. R. at tumanggi sa ginawa ng Bexhill bilang gawang nagdudulot ng pagkakahati. Kakaiba ang kanyang paninindigan, dahil kailanman sa buong ministeryo niya ay hindi niya itinuro ang mga kakatwang kaisipang itinataguyod ni G. Raven. Ngunit iyon ay panahon ng matinding kalituhan, at si C. H. M. ay pagod na pagod na sa walang tigil na bangayan at paghihiwalay. Sumulat siya kay J. A. Trench nang ganito: Dublin, Ireland, Nobyembre 29, 1890.

Nangangamba ako na marami kang daranasing pagsubok dahil sa malungkot at nakahihiyang kalagayan ng mga bagay sa ating gitna. Hindi pa ako nakakita ng ganito sa

loob ng limampung taon na ako'y nasa landas na ito. Isipin mo na lamang ang ilan na sa loob ng maraming taon ay lumakad sa hayagang pakikisama sa atin, ngayon ay pinararatangan tayo na kaisa ng erehiya, ng kalapastanganan at ng pag-atake sa kaibig-ibig na Persona ng Anak ng Diyos; tingnan mo ang pait ng damdamin, ang masigasig na pagsisikap na mangalap ng dumi mula sa lahat ng direksiyon upang ibato pabalik sa kanilang mga kapatid; nasaan ang espiritu ni Cristo sa lahat ng ito? Nasaan ang wasak na puso at lumuluhanang mga mata sa nakakikilabot na isiping tayo'y nasasangkot sa ganoong kasamaan? Sayang, ang makikita ay mas mukhang isang masamang pagsisikap na humugot ng mga erehiya mula sa mga sulatin, na kung babasahin nang walang kinikilingan ay magbubunga ng pakinabang at pagpapatibay. Lubhang nakalulungkot ang lahat ng ito.

Tungkol sa mga paratang laban kay G. Raven na erehiya, kalapastanganan, at pag-atake sa Persona ng Anak ng Diyos, ang mga ito'y talagang kahindik-hindik, walang anumang batayan. Ang ilan ay tila sinasapian ng ideyang may nakatago sa likod at ilalim nito na isang buong sistema ng doktrinang sumisira sa pagka-Cristiano. Tinatanong ko sila, ano ang kinalaman natin sa kung ano ang nasa likod at ilalim? Mahahatulan natin ang nasa harapan at nasa ibabaw, at lubos silang nabigong maglabas ng sapat na ebidensiya upang patunayan ang kanilang paratang; ngunit minamahal na C. ... kumbinsido ako na kailangan natin ang lahat ng nakakikilabot na pagsasala na ito, kung hindi ay hindi ito pahihintulutan ng Panginoon na dumating sa atin, at higit pa rito, naniniwala ako na maglalabas ang Panginoon ng

masaganang pagpapala mula sa lahat ng ito para sa bawat kaluluwa; sa katunayan, nakikita ko na ito sa marami; nakikita ko ang higit na kasigasigan; higit na katapatan; higit na pagbubuklod ng mga puso sa tunay na pag-ibig bilang magkakapatid, sa halip na malamig, pormal at pangalan lamang na pakikisama. Sa ganang akin, ramdam ko ang tunay na sigla sa aking panloob na pagkatao, isang mas malalim na pakiramdam ng pag-ibig ng Diyos; ng kahalagahan ni Cristo at ng awtoridad, kadakilaan, kapuspusan at mapagmahal na kalaliman ng Banal na Kasulatan, at umaasa ako ng higit pa para sa aking sarili at sa iba sa pamamagitan ng walang hanggang biyaya ni Cristo. Umaasa ako na matapos na sana agad itong nakasusuklam sa puso at nakapapanlanta sa kaluluwang pagtatalo at alitan, at mapahintulutan tayong magpatuloy na magkaisa ang puso sa pakikipag-isa at pagsamba, magkabalikat sa paglilingkod at pagpapatotoo; iyan ang aking pinananabikan, wala nang iba pang may halina o interes sa akin. Ito ang sinikap kong maisakatuparan at maitaguyod sa aking abang paraan sa nakaraang limampung taon, at sa biyaya ni Cristo ay hindi ako kailanman tatanggap ng iba pa.

C. H. M.

Ngunit nawalan ng saysay ang kanyang pag-asa, dahil sunod-sunod ang gulo habang lumilipas ang mga taon.

Di nagtagal matapos maganap ang pagkakahati, naglabas si G. Raven ng turong may amoy ng Apolinarismo, na sinasabi tungkol sa ating Panginoon na sa Kanyang pagkakatawang-tao, “Hindi Siya personal na tao. Personal Siyang ang Logos, sa

kalagayang pantao.” Ito ang tinutukoy ni C. H. M. sa itaas. Ito ang gumising kay William Kelly, na matapos ang masusing pagsusuri sa mga doktrina ni Raven ay nagpahayag na siya’y “may maling aral tungkol sa buhay na walang hanggan, ngunit higit sa lahat, tungkol sa Persona ni Cristo.” Sinuri ni F. W. Grant ang kanyang turo sa isang maliit na aklat na pinamagatang *Re-tracings of Some Truths* at nagtapos na tiyak na lumihis siya sa turong pinaniniwalaan ng mga Brethren mula pa sa simula. Marami ang naniniwala na ang pagtanggì sa turo ni F. W. G. tungkol sa buhay na walang hanggan at sa pagtatatak ng Espiritu ang nagbukas ng pinto sa napakaraming maling kaisipan.

Noong 1902, muling nahati ang grupo ni Raven dahil sa tanong kung paano dapat pakitunguhan ang mga simpleng mananampalataya kapag ang isang kapulungan ay nawasak dahil sa masamang asal ng mga namumuno rito. Ito ang nagbunga ng grupo ng Glanton na hiwalay sa grupo ng London. Halos lahat ng natitirang mga ebanghelikong lalaki ay pumanig sa kapulungan ng Glanton sa pagtanggap sa mga nagkawatak-watak sa Alnwick, isang kalapit na bayan. Itiniwalag pa nga ng London ang Glanton dahil sa ganitong pag-aalaga sa mga nalilitong tupa ni Cristo! Matalim na isinalaysay ni Dr. W. T. Wolston ang kuwento sa *Hear the Right*.

Di nagtagal, ang mga Brethren ng Glanton ay gumawa ng ilang pag-amin sa mga kapatid nina Stuart at Grant (na sa kanilang panig ay umamin din ng pagmamadali at ng mababang espirituwal na kalagayan na humantong sa pagkakahati), na nagbunga ng bahagyang pagbabalik ng pakikisama—;maliban sa iilan sa magkabilang panig na humihingi pa rin ng mas

buong pag-amin mula sa isa't isa tungkol sa mga pagkakamali noong nakaraan.

Nahati rin ang grupo ng Bexhill noong 1906 dahil sa tanong tungkol sa awtoridad ng isang kapulungan sa pagpapatahimik sa isang guro na ang ministeryo ay itinuring na walang pakinabang sa Tunbridge Wells ngunit kinagigiliwan naman sa Acton, England. Ipinahayag ng isang kapulungan na hindi karapat-dapat ang lalaki na magministeryo ni makibahagi sa pagpipira-piraso ng tinapay—samantalang lubos naman siyang sinang-ayunan ng isa—at ang mga kapulungan saanman sa pakikisama ng Bexhill ay pinapili kung sa alin sa dalawa sila papanig.

Kamakailan lamang, ang tinatawag na mga pagtitipon ni Raven ay nahati dahil sa turo ng isang Amerikanong pinuno na tumanggi sa katotohanan ng Walang Hanggang Pagka-Anak ni Cristo. Ang napakabigat na pagkakamaling ito ang nagtulak sa marami na tiyakang manindigan laban dito at humantong sa isa na namang paghihiwalay. Ngunit nakalulungkot na ang karamihan ay walang nakitang mali sa ganoong mga pananaw at nagpatuloy kasama ng nagpalaganap nito. Dahil dito, lubos nang nalayo ang mga pagtitipong ito sa paninindigan ng mga unang Brethren, na itinuring na ang tunay na pagpapahayag tungkol kay Cristo ang pinakaunang dapat isaalang-alang.

Hindi naging kasiya-siyang gawain ang sikaping ilahad nang may kaunting detalye ang mga dahilan ng iba't ibang pagkakahating ito, ngunit kumbinsido ako na hindi mawawalan ng pakinabang ang pagsasaalang-alang sa mga ito, kung ang ibang mga Cristiano ay matututong iwasan ang mga bitag at hukay na nagdulot ng labis na dalamhati at kalungkutan sa mga kapatid na ang sigaw ay “Pagkakaisa” ngunit ang mga gawa ay

nagdulot ng malawakang pagkakahati sa mga mananampalataya. siya na magpatuloy sa tinatawag na pagtitipon ni Taylor. Di nagtagal pagkatapos noon, gaya ng ating nakita, inilathala ang kakaibang mga pananaw ni G. Stuart tungkol sa pampalubag-loob na handog (propitiation), at hindi lamang ito tinanggihan ni G. Kelly kundi, sa kanyang karaniwang matinding paraan, ay marahas niyang inatake ang mga ito bilang paglalahad ng isang “parang multong teorya ng pagtubos.” Sa Amerika naman, ang sinumang Brethren na dumarating na may rekomendasyon mula sa mga Pagtitipon ni Kelly ay laging tinatanggap ng mga Pagtitipon ni Grant. Lubos na kumbinsido si G. R. T. Grant na kung ang lahat ng Brethren sa Amerika ay tiyakang pumanig kay G. Kelly laban sa pagmamataas ng iglesya noong 1881, naligtas sana ang mga Exclusive sa napakaraming gulo pagkatapos. Hanggang sa araw ng kanyang kamatayan ay naniniwala siyang ang usapin ng Ramsgate ay ang pakikipagtalo ng Diyos sa mga Brethren.

Balikan natin ang kadena ng mga pangyayaring iniwan muna natin dahil sa paglihis na ito. Napansin natin na kung paanong naging isa ang mga kapulungan ng Reading at ng Grant, gayundin naman, dahil sa pagsang-ayon ng Park Street sa hatol ng Natural History Hall sa Montreal, naging isa rin ang dalawang pinakamahigpit na pangkat sa England at sa Amerika. Pagkatapos nito, nahati naman ang pangkat ng Park Street dahil sa usapin tungkol kay Raven. Ang mga tumanggi sa turo ni G. Raven dahil hindi ito ayon sa Kasulatan ay nakilala bilang pangkat ni Lowe o pangkat ng Bexhill, at ang iba naman ay karaniwang tinawag sa pangalan ng kanilang pangunahing guro. Nahati na naman ang sangay ni Raven dahil sa usapin ng Alnwick. Ang mga tumangging sumang-ayon sa pagtiwalag ng London sa kapulungan ng Glanton, dahil lamang nagpakita ito

ng kabaitan sa mga naguguluhang banal sa Alnwick, ay nakilala bilang Glanton Brethren. Sa pangkalahatan, pumayag ang mga ito na malayang tanggapin ang dati nilang hiniwalayang mga kapatid mula sa mga pangkat ng Grant at Reading. Nang dumating kasi ang sarili nilang mga suliranin, nakita nila na sila rin pala ay naging biktima ng parehong mapaniil na pamamahala ng “high church” na walang awang tumiwalag sa libu-libong banal sa Britanya at sa Amerika, mga banal na wala namang makitang anumang masama sa turo at mga simulain nina F. W. Grant at C. E. Stuart. Makatarungan lamang na sabihin na may ilang Glanton Brethren na hindi pa handang tumuloy nang lubusan, at may ilang kapulungan ng Reading na nagpipilit na hindi pa lubos na hinatulan ng mga taga-Glanton ang kasalanang ginawa nang itiwag si G. Stuart dahil sa pagtuturo ng itinuturing nilang mahalagang katotohanan. Kaya dito at doon ay nagkaroon ng pagkakahati sa mga Reading Brethren dahil sa usapin ng pagtanggap sa mga kasama ng Glanton. Sa Amerika rin, may iilang kapulungan ng Grant na ayaw kahit isipin man lang ang pakikipag-isa sa Glanton Brethren, bagaman karaniwan ay tumatanggap sila ng mga indibidwal mula sa kanila matapos matiyak na wala silang anumang kaugnayan sa mga kakatwang aral ng tinatawag na Ravenismo.

Nahati rin ang pangkat ng Bexhill sa mga sangay ng Tunbridge Wells at Acton, at bawat isa sa kanila ay nag-aangkin pa rin na sila lamang ang may hapag ng Panginoon sa lupa at sila ang “orihinal na pangkat ng Brethren.” Marami sa mga nasa kapulungan ng Acton ang personal na tumatanggi sa ganitong pagmamataas, at maraming indibidwal ang naghanap ng pakikisama sa mga kapulungan ng Grant sa Amerika. Pero ang iba naman ay ayaw kilalanin ang mga kapatid na ito na

nakatayo sa banal na batayan hangga't hindi nila ipinagtatapat ang tinatawag nilang kasalanan ng pagtatayo ng ibang hapag nang sumama sila kay G. Grant pagkatapos ng hatol sa Montreal.

Ang sumusunod na pangyayari ay magbibigay ng larawan ng pananaw ng ilan sa kanila, bagaman nangyari ito bago pa ang paghihiwalay ng Tunbridge Wells at Acton. Isang kapatid na taga-Bexhill, habang ipinapaliwanag ang iba't ibang pagkakahati, ay gumamit ng ganitong paghahambing: “Ang mga Brethren ay maihahambing sa isang biskwit. May isang malaking piraso na nabali. Iyan ang Open brethren. May iba pang mga pirasong nabali: ang Grant, Reading, Kelly at Raven Brethren; pero salamat sa Diyos,” ang taimtim niyang bulalas, “kami ang natitirang gitna ng biskwit.” May hihigit pa ba sa ganitong kayabangan at makitid na pagkakuntento sa sarili? Pero sa isang antas, ang bawat sangay na nagmula sa pangkat ng London, maliban sa mga pangkat ng Glanton, ay ganito rin mismo ang paninindigan. Pero dahil may tatlo nang magkakaibang “gitna ng biskwit,” medyo mahirap na para sa mga simpleng kaluluwa na makilala kung alin ang orihinal na gitna at alin ang mga nabaling piraso.

Ngayon, matapos nating makita kung paanong lubusang nabigo ang mahigpit na Exclusivism na gawin mismo ang dapat sana ay nagagawa nito, ang tulungan ang mga mananampalataya na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan, mabuting itanong: Mas mabuti ba ang naging kalagayan ng Open Brethren? Ang sagot ay maaaring Oo at Hindi.

Oo—dahil walang naganap na ganoong pandaigdigang pagkakahati sa mga kapulungang ito tulad ng nangyari sa

Exclusive Brethren. Hindi—dahil ang tunay na pagkakaisang organiko ay kasinlayo rin ng pagpapakita sa mga Open na kapulungan gaya ng sa mga Exclusive.

Nagsimula ang mga Open na kapulungan sa paniniwalang malaya at nagsasarili ang bawat lokal na kapulungan, at tinanggihan nila ang pananaw ng mga Exclusive tungkol sa batayan ng iisang katawan. Kaya sa malaking bahagi ay naging kongregasyonal ang kanilang kalikasan. Bagaman ito mismo ay humahadlang sa malawakang pagkakahati at nagpapanatiling lokal lamang ang mga pagkakahati, ang totoo ay pinalago nito ang diwa ng di-pagkakaisa at ng pagsasarili. Ngayon, sa paggamit ko ng salitang “pagsasarili,” ayaw kong makasakit, dahil lubos kong kinikilala na ang tinatawag ng mga Exclusive na pagsasarili ay itinuturing naman ng Open Brethren na tuwirang pagdepende sa Diyos, sa halip na pagkilala sa isang samahan ng mga kapulungan. Gayunpaman, nananatili ang katotohanan na ang mga kapulungang may ganitong simulain ay madalas na nagkakawatak-watak sa nag-aaway-away na mga piraso kahit sa pinakamaliit na dahilan. At kung saan naman sila nagpapatuloy nang nagkakaisa sa masayang pakikisama at masiglang pagpapatotoo ng Ebanghelyo, kadalasan ay dahil ito sa personal na espirituwal na sigla ng isa o ilang pinuno sa lokal na kapulungan, na ang impluwensya sa iba ay napakalakas kaya sumusunod ang iba sa kanilang pamumuno, at sa gayon ay naiiwasan ang pagkakahati.

Pero hindi bihirang makakita sa iisang lugar ng ilang kapulungan, na lahat ay kinikilalang Open, na wala namang tunay na pakikisama sa isa’t isa. Gayunman, kung may kumperensya sa isang malayong lungsod, maaaring naroon ang mga kinatawan ng lahat ng kapulungang ito, at sabay-sabay

silang makikibahagi sa pagpipira-piraso ng tinapay at sa ministryo at pakikisama; pero pag-uwi nila, sa ilang pagkakataon ay ni hindi man lang sila papasok sa bulwagan o silid-pulungan ng isa't isa. Makapagbibigay ako ng mga halimbawa ng malulungkot na kalagayang ito, pero mas mabuting sabihin na lamang ang katotohanan kaysa ituro pa ang mga partikular na lugar, dahil alam kong ang mga kapatid sa lahat ng ganoong kapulungan ay tiyak na nalulungkot sa mga paghihiwalay at hindi pagkakaunawaan; ang problema lang ay kung paano ito aayusin. At hindi ko rin binabanggit dito ang mga bagay na ito para ipamalita ang mga kabiguan ng mga Brethren, kundi sa pag-asang ang isang patas at malinaw na paglalahad ng kalagayan ay makatulong na makita ang isang paraang ayon sa Kasulatan para makalabas dito.

Kadalasan, ang mga pagkakahating ito ay bunga lamang ng sigla o kakaibang ugali ng isang tao. Maaaring may isang pinuno na hindi makasundo ang iba; kaya umaalis siya, nagsasama ng ilang tagasunod, at umuupa ng bagong bulwagan para magsimula ng ibang kapulungan. Hindi ito para magbukas ng bagong sangay ng dating kapulungan na may lubos na pakikisama rito, kundi para magtaguyod ng medyo kakaibang mga simulain. Dahil dito, agad isinasara ng dating kapulungan ang pinto sa bago at ayaw nang tumanggap mula rito, maliban kung ang mga bumabalik ay lubos na itatakwil ang bagong pagtitipon. O kaya naman, maaaring may ilan na mas gusto ang organ o ibang instrumentong pangmusika para gumabay sa pag-awit sa Sunday school o sa mga pulong ng Ebanghelyo, at para sa mga Brethren na mahilig sa batas, ito ay laging bawal. Kaya umaalis ang isang pangkat at naglalagay ng organ o piyano, habang ang iba ay nagpapatuloy nang walang ganoong tulong, pero kuntento rin naman silang magpatuloy

nang wala ang kanilang mga kapatid. Pinararatangan pa nga nila ang mga ito na walang konsensya dahil sa bagay na ito ay nais nilang maging lahat ng bagay sa lahat ng tao para sa anumang paraan ay makapagligtas ng ilan. Kakatwa nga, ang mga tumatangging makisama sa kanilang mga kapatid na gumagamit ng instrumentong pangmusika sa gawain ng Ebanghelyo ay baka may piyano o organ pa sa sarili nilang mga tahanan. At habang sa nakakagulat na di-pagkakatuig ay tinutuligsa nila ang kanilang mga kapatid na lumalakad daw sa daan ni Cain (na ang anak ang nag-imbento ng alpa at organ) dahil gumagamit ng musika para tumulong sa pagpapatotoong Cristiano, ang mga kapatid ding ito ay masayang gumagamit ng marami pang ibang produkto ng sanlibutan ni Cain, tulad ng mga makabagong imbensyon, gaya halimbawa ng sasakyan, na bunga ng galing sa pag-iimbento ni Tubal-Cain, para sa sarili nilang gamit. At baka pa, gaya ng nakita ko sa ilang pagkakataon, mapait silang tumututol kahit sa pagpapadala lamang ng isang Ford na kotse sa isang misyonero para magamit sa kanyang gawain, sa dahilang hindi raw ito paraang apostoliko ng pag-abot sa maraming tao, dahil malinaw na walang talata sa Kasulatan na nagsasabing si apostol Pablo o sinuman sa kanyang mga kamanggagawa ay naglibot sa sinaunang daigdig nang naka-kotse!

Isa pa, may mga kapulungang mas maluwag sa pakikipag-isa kaysa sa iba, o sa pagtanggap ng ministryo mula sa ibang mga pangkat ng mananampalataya. Ang mga pagtitipon kung saan dumaraan ang mga tao sa mahigpit na pagsusuri bago payagang makibahagi sa pagpipira-piraso ng tinapay, at kung saan ipinipilit na dapat muna silang humiwalay sa lahat ng denominasyon at baka mabautismuhan pa sa paglulubog bago sila makaupo sa hapag ng Panginoon, ay karaniwang tinatawag

na “mahigpit” na kapulungan. Ang iba naman, na may iba’t ibang antas ng pakikisama sa mga Cristianong hindi pormal na kasama nila, ay mapanghamak na tinatawag ng kanilang “mahigpit” na mga kapatid na “maluwag.” Pero kadalasan ay makikita na ang mga kapulungang binansagan nang ganito ay bihira, kung mayroon man, na tumanggap ng mga mananampalatayang may makatwirang pag-aalinlangan sa kanilang pagka-Cristiano at sa katatagan nila sa pananampalataya. Masasabi tungkol sa mga Brethren sa kabuuan, kasama ang lahat ng kanilang iba’t ibang uri at pagkakaiba, na naninindigan sila sa pagtanggap sa hapag ng Panginoon ng mga taong tunay na nagbalik-loob at matatag sa pananampalataya, at wala nang iba.

Tungkol naman sa ministryo, may ilang Open na kapulungan, at dapat aminin na kabilang dito ang ilan sa pinakamabubuti, na may takdang mangangaral. Maaaring hindi siya talagang may sahod, pero binibigyan siya ng regular na buwanan o lingguhang padala para maipagpatuloy niya ang kanyang gawain nang walang abala. Samantala, may ibang kapulungan na hindi man lang papayag na pagpasyahan nang maaga kung sino ang mangangaral ng Ebanghelyo sa isang partikular na gabi. Nagtitipon sila nang walang inihandang programa at naghihintay sa Panginoon pagkasimula ng pulong, umaasa sa Espiritu na gabayan ang tamang tao na umakyat sa plataporma, kung may plataporma man, dahil higit sa isang kapulungan na ang nagkawatak-watak dahil sa tanong kung dapat bang itaas nang ilang pulgada ang kapatid na nagsasalita sa pulong para mas makita at marinig siya ng lahat. Itinuring ang plataporma na tanda ng klerisya, at ang pagtatangkang ipasok ito ay sumira sa pagkakasundo ng kapulungan, kung hindi man humantong sa tunay na pagkakahati.

Sa ilang lugar, ang nabanggit na paraan na walang takdang mangangaral, kundi ipinagpapatuloy ang pagpapatotoo ng Ebanghelyo nang umaasa sa patnubay ng Espiritu Santo, ay naging maganda ang resulta kapag may mga kapatid na espirituwal ang pag-iisip, may halatang kaloob, at sensitibo sa patnubay ng Espiritu. Pero sa ibang mga kaso, naging malungkot na kabiguan ito. Kadalasan, ang mga pinakawalang pinag-aralan at mangmang na tao ang nagtutulak sa unahan at nagpipilit na sila ang marinig, habang ang mas maka-Diyos at mas may kaalamang mga lingkod ni Cristo ay umaatras sa likuran at nananahimik. Dahil sa ganitong makalamang pagkilos, nangyari na sa karamihan ng mga kumperensya at iba pang pagtitipon ng mga Brethren para sa pampublikong pagpapatotoo, pinipili na ngayon nang maaga ang mga tagapagsalita para maiwasan ang kaguluhan at pagsasayang ng oras. Kahit sa mga Exclusive Brethren ay ganito na rin karaniwan, gayundin sa mga Open na kapulungan.

Makikita mula sa itaas kung gaano kahirap sa kasalukuyan na magkaroon ng anumang pagkakaisa sa paghatol sa anumang partikular na usapin sa mga kapulungan ng Open Brethren. Dahil dito, napakahirap para sa mga Exclusive, na sanay kumilos nang sama-sama bilang isang katawan, na maunawaan ang kanilang mga kapatid na Open na kumikilos nang lokal. Nangangailangan din ito ng malaking konsiderasyon kapag naaalala natin na libu-libo sa mga Open na kapulungang ito ang nabuo nang lubos na hiwalay sa anumang nangyari sa mga nakalipas na taon. Bagaman karaniwang marami nang nabasa ang mga Exclusive tungkol sa mga usapin ng pagkakahati, kadalasan ay iniwasan ng Open Brethren ang ganitong mga usapin at sinisikap nilang kumilos bilang mga lokal na kapulungan sa harap ng Panginoon. Marahil si G. William Shaw

ng Scotland, na sa loob ng maraming taon ay namatnugot ng isang maliit na babasahin na tinatawag na *The Believers' Pathway*, ang pinakamalinaw na nakapaglahad ng posisyon ng mga Open. Sisipiin ko ang isang artikulong pinamagatang "Fellowship Among Saints," na nailathala maraming taon na ang nakalipas:

Noong una kaming lumabas, napakasimple ng aming landas. Kabubukas pa lamang ng aming mga mata sa dakilang kagandahan ng pangalan ng ating Panginoong Jesu-Cristo na nagtitipon sa amin, at sa katotohanang kami ay isa sa bawat banal na umiibig sa Kanyang pangalan... Isang malaking alon ng kagalakan ang bumangon sa puso ng mga banal nang makita nila ang "mabuting lupain" na pinagdalan sa kanila ng Panginoon, at ang kanilang pagkakaisa, hindi lamang kay Cristo na Ulo sa langit, kundi sa bawat bahagi ng Kanyang katawan dito sa lupa! Wala kaming tawag na magtatag ng "isang iglesya." Kami ay nasa iglesya na; naunawaan namin na kasama ng bawat mananampalataya, kami ay nakatali sa tali ng buhay kasama ng Panginoon naming Diyos; at napakapalad naming mapabilang sa taling iyon. Wala rin kaming tawag na magtatag ng isang anyo ng pamamahala sa iglesya. Ang Panginoon Mismo ay nagbigay na sa amin ng huwaran ng Bagong Tipan. Dahil kinikilala namin ang aming pagiging isa sa lahat ng bayan ng Diyos, nakita namin, at ikinagalak naming makita, na ang lugar na aming kinatatayuan ay ang lugar na karapatan ng bawat mananampalataya mula sa pagsilang niyang muli. Naunawaan namin na ang hapag ng Panginoon ay para sa bayan ng Panginoon, at ang tanging kwalipikasyon para

makaupo roon ay ito: na ikaw ay mananampalataya kay Jesus at lumalakad nang maka-Diyos.

Maraming mananampalataya ang hindi nakakita na ang tunay nilang lugar ay naroon; pero iyon ay kanilang pananagutan, hindi amin. Ang dapat naming makita ay simple lamang: na ang mga simulain ng aming pagtitipon ay sasaklaw sa bawat anak ng Diyos sa buong mundo na matatag sa pananampalataya at sa pamumuhay. Ibig sabihin, ang bumubuo sa kapulungan ay sasaklaw sa lahat ng tinatanggap ng Panginoon, at hindi isasama ang tanging mga hindi Niya tinatanggap. Kaya kumilos kami ayon sa utos ng Kasulatan, “Kayo’y magtanggapan sa isa’t isa, gaya naman ni Cristo na tumanggap sa atin, sa ikaluluwalhati ng Diyos” (Roma 15:7). May nakilala kaming mga mananampalataya na kakaunti pa ang liwanag tungkol sa “katotohanan ng paghiwalay.” Pero hindi iyon dahilan para sila ay tanggihan. Nadama namin na ang sukat ng liwanag ng isang kapatid ay hindi maaaring gawing “pagsubok ng pakikisama,” basta’t matatag siya sa mga dakilang saligan ng pananampalataya. Sa katunayan, noong mga araw na iyon, maraming mananampalataya na nasa pinakaunang bukabukang-liwayway pa lamang ng kanyang “pag-aaral ng mga daang na kay Cristo” ang lubhang natulungan at napatatag dahil tinanggap siya bilang bahagi ng dakilang pamilya ng Diyos.

Libu-libo sa mga mananampalatayang nagtipon nang ganito ang hindi pa nakarinig kailanman tungkol sa Bethesda o sa Plymouth. Ang mga pangalang Darby, Kelly, Grant, Stuart, Raven, Cecil o Lowe ay pawang hindi nila kilala. Ni hindi nga nila alam na nagkaroon pala ng ibang mga kapulungan na

nagtitipon nang ganoon din. Pero nang humarap ang ganitong mga Cristiano sa mga kapulungan ng iba't ibang pangkat ng Exclusive para tanggapin, tinanggihan sila hangga't hindi sila naipapaliwanagan sa buong usapin ng pagtatalo ng Plymouth at Bethesda at napipilitang pumanig. Siyempre, totoo lamang ito kung napunta sila sa kamay ng mga taong mahilig sa batas o mangmang. Ang mga mas espirituwal ang pag-iisip at mas may kaalaman sa mga Exclusive ay laging nagsikap na tanggapin ang ganitong mga kapatid sa kanilang kasimplehan, nang hindi na binubuksan ang mga usaping wala silang alam.

Pero habang lumilipas ang mga taon, sa mga Open na kapulungan mismo ay maraming usaping bumangon na humantong sa ibang uri ng Exclusivism. Binanggit ito ni G. Shaw sa mga sumusunod na pananalita, bagaman mukhang hindi niya talaga naunawaan kung ano ang orihinal na ibig sabihin ng salitang Exclusivism:

Ganyan kasimple, na galing sa Diyos, ang mga simulain ng aming pagtitipon noong una. Kaya ang tanong na lumilitaw dito ay simple lamang—Ito pa rin ba ang mga simulain ng aming pagtitipon ngayon? Sa maraming kaso, natatakot kaming ang sagot ay isang tiyak na “Hindi!” Bagaman sinasabi naming kami ay kasing-“open” pa rin ng dati, hindi namin maitatago ang katotohanan na sa nakaraang dalawampung taon ay may prosesong unti-unting naghihigpit. Baka hindi namin maipaliwanag kung paano ito nangyari. Pero ang katotohanan ang hinaharap namin. Kitang-kita ko ito. Ang lebadura ng Exclusivism ay kumikilos na sa mga kapulungan—oo, maging sa mga tumatakwil sa Exclusivism at sa lahat ng gawa nito.

Ang prosesong ito ng paghihigpit, gaya ng tawag niya rito, ay humantong sa wakas sa pagsibol sa Great Britain ng Needed Truth Party. Ito ay isang pangkat na naninindigan na ang tanging mga pagtitipong maaaring kilalaning mga iglesya ng Diyos ay ang mga kumikilos nang sama-sama sa mga usapin ng pagtanggap, pagkilala sa mga matatanda, bautismo ng mananampalataya, at paghiwalay sa lahat ng sekta at denominasyon, kasama pa ang ibang mga pangkat ng Brethren. Ang ilan sa mga pahayag ng mga kapatid na nagtaguyod ng mga pananaw na ito ay halos hindi kapani-paniwala. Kinuha nila ang mga salitang “nasa loob” at “nasa labas” na ginamit ni apostol Pablo sa I Corinto, ikalimang kabanata, at ginawa nilang ang “nasa loob” ay tumutukoy nang buo at tanging sa kanilang partikular na mga kapulungan, samantalang ang “nasa labas” daw ay tumutukoy, ayon sa kanila, hindi sa mga di-maka-Diyos kundi sa mga Cristiano, mga bahagi ng katawan ni Cristo, na wala sa mga kapulungan ng Needed Truth. Dahil baka halos hindi kapani-paniwala na lumaganap ang ganitong turo, magbibigay ako ng ilang sipi para luminaw ito. Si J. A. Boswell, sa pagsulat tungkol sa “Kingdom Present,” sa *Needed Truth*, Volume 4, 147, ay nagsabi:

Sa tingin namin ay malaking bahagi ang nakalimot na ang Diyos ay may layunin hindi lamang sa pamamagitan ng personal na patotoo ng Kanyang mga anak—sa kanilang pamumuhay o sa Ebanghelyong nagmumula sa kanilang mga labi, kundi pati sa sama-samang patotoo ng Kanyang mga banal na tinipon ayon sa Kanyang kalooban. Gaya ng nasabi na namin, nasa bahay ng Diyos, at doon lamang sa paniniwala namin, maisasagawa ang pamamahala ng Diyos sa panahong ito,— o sa ibang salita, maipapakita ang

kaharian ng Diyos. Huwag sana kaming maunawaan nang mali rito. Hindi namin sinasabi na ang mga Cristianong nasa mga sekta ay hindi maliligtas magpakailanman, gaya rin ng mga tinipon na palabas, dahil ang kaligtasan ng Diyos ay umabot din sa mga nasa labas ng kaharian ng Israel. Ganoon din ngayon, pero hindi kami naniniwala na ang mga nabitag ni Satanas sa maraming huwad na sistema ng tao ay nasa kaharian ng Diyos, o nasa lugar kung saan maisasagawa nila nang sama-sama ang paghahari ng Diyos sa lupa, ang bagay na ipinangaral ni Pablo sa Efeso (Mga Gawa 20:25).

Sa isang pulong ng mga tinatawag na matatanda ng Great Britain, inilatag ang sumusunod na anim na punto para tanggapin ng lahat:

- I. May isang natatangi at kongkretong bagay sa lupa (na tinatawag sa Mga Gawa 2:42 na “ang Pakikisama”) na binubuo ng lahat ng pinagsama-sama ng Diyos sa isang nakikitang pagkakaisa; ang pagiging kasama rito ay may kondisyon. Ito ay lubos na naiiba sa Katawan ni Cristo, ang iglesya ng Mateo 16.
- II. Ang Pakikisama ay nahahayag sa mga iglesya ng Diyos; at ang mga iglesya ay magkakaugnay sa Pakikisama.
- III. Dahil umiiral na ang kasalukuyang Pakikisama, hindi maaaring magkaroon ng bagong iglesya ng Diyos maliban kung kaugnay ito ng mga iglesyang nabuo na.
- IV. Mabigat na tungkulin ng bawat lalaking nangangasiwa sa Pakikisama na gawin ang lahat ng kanyang makakaya para ingatan ang pagkakaisa ng Pakikisama.

V. Ang pananagutan bang tumanggap o magpalabas mula sa grupo ng mga tagapangasiwa ay nasa grupo ng mga tagapangasiwa sa isang bayan, o nasa grupo ng isang lalawigan o distrito?

VI. Kapag nahihirapan ang mga tagapangasiwa sa isang grupo na magkaisa ng isip sa Panginoon, ang susunod na mas malaking grupo ng mga tagapangasiwa ay dapat pumasok para tumulong na makamit ang ninanais na pagkakaisa ng isip. Dahil tumanggi ang mga pinuno mula sa Scotland na tanggapin ang ikalima at ikaanim na punto, silang lahat ay itiniwalag, kaya nagkaroon ng dalawang magkaribal na samahan ng “mga iglesya ng Diyos.” Ang pagkakahati ng Needed Truth ay hindi kailanman nagkaroon ng tunay na tuntungan sa kontinente ng Amerika, pero ang katulad na turo ay malawak na naipalaganap, at sa Canada at sa Estados Unidos ay maraming tinatawag na Open na kapulungan na sa katotohanan ay mga kapulungan ng Needed Truth, wala lamang ang pangalan. Ang mga sumusunod na pahayag ng isang Colonel W. Beers ilang taon na ang nakalipas ay nagpapakita kung ano ang pinaninindigan ng mga kapulungang ito:

Ayon sa 1 Corinto 5:12, 13, ang Diyos ay may “nasa loob” at “nasa labas.” Ang mga nasa loob ay karapatan ng kapulungan na hatulan, at pagdating ng panahon ay sila ang “hahatol sa sanlibutan” (1 Corinto 6:2). Ang mga “nasa labas” ay ang Diyos ang humahatol: “kaya,” sabi ng apostol, “alisin ninyo sa inyong sarili ang masamang tao,” at dahil ang Sulat ay para sa iglesya ng Diyos sa Corinto, sa banal na organisasyong iyon ibinibigay ang utos na ito. Wala saanman sa Salita ng Diyos na mababasa nating hinahatulan ng Diyos ang mga di-mananampalataya sa

kasalukuyang panahon; hinatulan na sila; ang kanilang paghuhukom ay sa hinaharap pa, at mabilis na dumarating; pero ngayon ay ang Kanyang bayan lamang ang hinahatulan ng Diyos. Tingnan ang 1 Corinto 11:30-32; 1 Pedro 1:17. Kaya kapag nabasa natin sa talatang ito na “ang mga nasa labas ay hinahatulan ng Diyos” (1 Corinto 5:13), ang Kanyang bayan ang tinutukoy sa atin, at hindi ang mga di-mananampalataya.

Ang turong ito ay nakapasok sa maraming lugar at madalas ay napakalungkot ng naging bunga. May mga taong pinalayas sa mga kapulungan, hindi dahil sa anumang kasamaan sa pamumuhay o maling aral, kundi dahil hindi nila masang-ayunan nang may malinis na konsensya ang ganitong mga kalabisan. May mga nalamang kaso na ang mga mananampalataya ay talagang itiniwalag sa pakikisama sa paratang na *pangangalunya* o *pakikiapid*, at nang galit silang tumutol sa ganoong kasuklam-suklam na paratang, mahinahon lamang silang sinabihan na ang kasalanan ay ang pagdalo nila sa isang pulong na ginanap para sa pagpapatotoong Cristiano na hiwalay sa “Assemblies of God,” at na ang pagpunta sa ganoong pulong ay pagkakasala ng espirituwal na pangangalunya, na sa paningin ng Diyos ay mas masahol pa kaysa sa makalamang kasalanan. May alam akong isang tiyak na kaso kung saan isang maka-Diyos na kapatid ang itiniwalag na nagkasala raw ng pakikiapid dahil nangaral siya, sa paanyaya, sa isang city mission. Siyempre, nakabatay ito sa ideya na ang buong Sangkakristiyanuhan ay napunta na sa Babilonia, at ang mga kapulungang ito lamang ng “mga tinipong banal” ang bahay ng Diyos na muling itinatayo sa lugar ng Pangalan! Tunay na napakalayo na nito sa magandang

kasimplehan ng mga unang pagtitipon ng mga Brethren, hanggang sa ganitong pagmamataas.

Napakagandang kaibahan nito, sa tingin ng sumusulat nito, ang malawak at pangkalahatang mga pananaw na inilahad ng yumaong J. R. Caldwell sa “The Gathering and Receiving of Children of God,” at ang ilang sipi mula rito ay makatutulong na linawin ang mga usaping sinusuri natin:

Lubos nang napatunayan sa nakaraan na hindi kinikilala ng Diyos ang mga pag-aangking “high church.” Sa pamamahala ng Diyos, ang nag-aangking siya ang “iglesya ng Diyos sa lupa,” o kahit kumakatawan dito, ay laging mabilis na napatunayang kulang, at ilang taon lamang ay sapat na para ito ay magkapira-piraso. Ganyan nga lagi, dahil hindi kailanman ikakabit ng Diyos ang Kanyang kapangyarihan sa nag-aangking siya ang hindi naman siya ...

Ipinaglaban din na ang pagbanggit pa lamang ng “nasa loob” at “nasa labas” (I Corinto 5:12) ay nangangahulugan ng isang sama-sama at pormal na pagtanggap sa iglesya; pero kapag binalikan natin ang huling sulyp sa kasaysayan ng iglesya na matatagpuan sa Kasulatan, sa III Juan, at doon ay makikita natin si apostol Juan at ang mas espirituwal na mga banal na “nasa labas,” at si Diotrefes at ang kanyang mga tagasunod na “nasa loob,” walang saysay na igiit ngayon, kung kailan libong ulit nang lumala ang kaguluhan, na anumang grupo ng magkakasapakat na mga kapulungan ang bumubuo ng isang ganap at kinikilala ng Diyos na “nasa loob.” Sa katunayan, ang paggiit na iyon ay isang palagay lamang, at pinabubulaanan ito ng karanasan at patotoo ng napakarami na, bagaman itinuturing ng ilan

na “taga-labas,” ay tunay na “nasa loob,” at sagana nilang tinatamasa ang pakikisama sa Ama at sa Anak. Hindi ito nangangahulugan na ang utos na “alisin ninyo sa inyong sarili ang masamang taong iyon” ay hindi na kasing-bigat ng dati, o na hindi papagtitibayin ng Diyos ang ganoong hakbang kapag ito ay ayon sa Kanyang Salita at isinagawa sa pananampalataya at sa Espiritu Santo. Kaya itong gawin ng Diyos, at maaaring umasa ang pananampalataya sa Kanyang katapatan kahit sa gitna ng kasalukuyang kaguluhan.

Ang pagtanggap ng mga banal na ayon sa Kasulatan ay personal at pang-indibidwal. Ito ay batay sa pagkatanggap na sa kanya ng Diyos (tingnan ang Roma 14:3), at dahil “tinanggap siya ni Cristo” (Roma 15:7). . .

Bagaman walang inilalatag na tuntunin ng pamamaraan ang Kasulatan sa pagtanggap, iginigiit na ang pagtanggap kay Pablo sa Jerusalem ay huwaran, isang halimbawang dapat sundin sa buong dispensasyon sa bawat kaso. Pero hindi ba malinaw na ang kaso ni Pablo, sa halip na maging huwaran, ay lubos na natatangi? Natural lamang na, dahil hinila ng pag-ibig at pagnanais ng pakikisama, sinikap niyang makisama sa mga alagad. Kung ito ay karaniwang kaso ng pagbabalik-loob, at walang alam na espesyal na kalagayan na magbibigay ng hinala, malinaw na agad sana siyang nagkaroon ng lugar sa kanila. Pero natatakot sa kanya ang mga banal: inakala nilang ito ay isa na namang panlilinlang ng diyablo—“hindi sila naniniwala na siya’y alagad.” Kaya ginamit ang pamamaraang iyon. Si Bernabe, na may espesyal na kaalaman sa ginawa ng biyaya ng Diyos kay Pablo, at alam ang hindi alam ng lahat ng iba, ay

iniharap siya sa mga apostol, tiyak na kung masisiyahan sila, ang mga gabay, wala nang hadlang sa pakikisama niya sa mga banal.

Pero ang igiit na kailangan ang ganitong pamamaraan sa kaso ng isang kilala ng marami bilang tunay na anak ng Diyos, at walang sinumang may hinala laban sa kanyang pagkatao, ay isang kahangalan na maaari lamang tanggapin dahil tugma ito sa isang teoryang wala sa Kasulatan . . .

May isang pananalitang karaniwang ginagamit na kailangang suriin, at subukin ang paggamit dito, ito ay ang “mga banal na tinipon sa pangalan ng Panginoon.” Ang ibig sabihin nito ay isang tiyak na sinang-ayunang grupo ng mga kapulungan na sila lamang ang may karapatan sa titulong ito. Inaangkin ito ng ilan para sa isang samahan ng mga kapulungan; inaangkin naman ito ng iba para sa ibang grupo, pero sa bawat kaso ay isang eksklusibong pag-aangkin ito na ipinagkakait sa lahat ng ibang banal o pagtitipon...

Ang ganitong paggamit ng pananalitang “tinipon sa pangalan ng Panginoon” ay hinanap namin nang walang saysay sa Kasulatan. Ipinapakita ng pananalitang ito ang kaisipan na ang layunin ay muling buuin ang iglesya ng Diyos sa isang bago at makitid na batayan na hindi kilala ng Kasulatan.

Maidaragdag ko na dapat tandaan na sa paglipas ng mga taon, maraming Exclusive Brethren ang nanghina ang loob at nasuklam pa nga sa nakalilitong mga pagkakahati sa kanilang hanay, at naghanap sila ng labasan sa pamamagitan ng

pagsama sa mga Open na kapulungan. Dala nila ang marami sa natutunan nila sa dati nilang samahan, at ang naging resulta ay maraming Open na kapulungan ngayon ang mas kahawig na ng mga Exclusive na kapulungan kaysa noong mga nakaraang taon. Kaya hindi na nakakagulat na libu-libong maka-Diyos na kapatid sa lahat ng iba't ibang samahan ang nananabik na tumitingin sa isa't isa at dumadaing sa Diyos na ipakita ang isang paraan para muling maitatag ang pakikisama sa pagitan ng magkakaibang pangkat, at para sama-sama silang magbigay ng nagkakaisang patotoo sa pagtatanggol sa mga dakilang saligang katotohanan na pinaninindigan ng lahat ng Brethren mula pa sa simula. Sa iba't ibang pangkat ng mga Exclusive, medyo madaling lutasin ito, dahil sanay silang kumilos nang sama-sama; kailangan lamang kumbinsihin ang mga pinuno nila na wala nang dahilan para sa karagdagang paghihiwalay. Pero mas malaking hirap ang nararanasan kapag nakikipag-usap na sa Open Brethren dahil wala silang pagkakaisang organiko. At kahit sa isang partikular na lugar ay magawa ng Open at Exclusive Brethren na magsama-sama at ibaon na ang kanilang mga pagkakaiba, hindi iyon nangangahulugang maaapektuhan nito ang mga Open na kapulungan sa mga kalapit na lugar, o baka pati ang iba pa sa iisang lungsod.

Kabanata 12: Isang Nabigong Pagtatangkang Magkasundo

Sa kabila ng lahat ng pagkakahati at pagkakaiba ng pananaw sa gitna ng bayan ng Diyos, may isang napakapalad na kahulugan kung saan laging sinasagot ang panalangin ng ating Panginoon para sa Kanyang sarili, “upang silang lahat ay maging isa.” Iisa sila sa buhay at sa pagiging isang pamilya. At dahil sa mahalagang katotohanang ito, laging nananabik ang kaluluwang binago na makita sa tunay na buhay ang pagkakaisang iyon kasama ng kapwa mananampalataya.

At kahit nagkahati-hati ang mga Brethren, kadalasan ay ang mga lider ang nagpapanatili sa mga tupa sa kani-kanilang magkakahiwalay na kulungan. Kung pababayaang lamang ang mga tupa, agad silang magsasama-sama sa paligid ng iisang Pastol. Kaya tunay na kasiyahan para sa akin na maikuwento ang isang tapat na pagsisikap ng mga makadiyos na lider na magkaunawaan, kahit hindi nito naabot noon ang ninanais.

Gaya ng nakita na natin, nangyari ang pagkakahati sa Montreal noong 1884. Makalipas ang ilang taon, may namuong pagkabalisa sa gitna ng tinatawag na mga Grant Exclusive. Pakiramdam nila, ang pakikitungo nila sa mga Open Brethren ay hindi lubos na tugma sa kalagayang sila mismo ay napilitang pasukin dahil sa pag-iral ng mapaniil na mga simulain ng pamamalakad sa iglesya na walang batayan sa Kasulatan. Ang mga ebanghelista at mga guro na palipat-lipat sa mga kapulungan ay madalas makasalamuha ng mga Cristiano mula sa mga Open na pagtitipon, at hindi nila maikakaila na napakataas ng kabanalan at ng pangkalahatang katatagan ng mga ito sa pananampalataya. Tama bang patuloy na ituring na

masasamang tao ang mga ganito dahil lamang inaakalang may kaugnayan sila sa isang bagay na nangyari sa isang malayong lupain mahigit apatnapung taon na ang nakararaan? Isang bagong salinlahi, at ikalawa pa nga, ang dumating na mula nang maganap ang malungkot na pagkakahati sa Bethesda. Gagawin ba itong panukat ng pakikisama magpakailanman?

Kapwa ang magkapatid na Grant, si Robert at si Frederick, ay lubhang nabagabag dito, gayundin ang marami pang kinikilalang lider—kapwa ang mga lubos na nakatalaga sa paglilingkod sa Salita at ang mga may pangangasiwa sa kani-kanilang lokal na iglesya. May makikita bang Kasulatan—malinaw at tiyak na mga talata mula sa Salita ng Diyos, hindi malalabong hinuha na tinatawag na “mga banal na simulain”—na magbibigay-katwiran sa patuloy na pagtatakwil sa mga makadiyos na mananampalataya dahil lamang ang pagpapala ay dumating sa kanila sa pamamagitan ng Salitang ipinangaral ng mga mangangaral sa mga Open, sa halip na sa mga Exclusive, na pagtitipon? Ang taga-Egipto ay maaaring makapasok sa kapisanan ng Panginoon sa ikatlong salinlahi. Paano naman ang mga kapwa bahagi ng katawan ni Cristo, na may katulad na aral at halos lumalakad sa katulad na landas? Itatakwil ba sila magpakailanman?

Matalinong sinabi ni Lord Chesterfield sa isa sa kanyang mga “Letters”: “Ang mga indibidwal ay nagpapatawad kung minsan, ngunit ang mga samahan at mga lipunan ay hindi kailanman.” Kahit sa gitna ng mga Cristiano, madalas itong tila totoo. Gayunman, ganoon katotoo ang mga pagkabagabag na nabanggit sa itaas kaya noong Okt. 15, 1891, nagpadala ang mga lider na “Grant” ng isang liham sa sarili nilang mga kapulungan sa sariling bayan at sa ibang bansa, at pati sa mga Open

Brethren. Inanyayahan nila ang lahat ng interesado na dumalo sa isang pangkalahatang kumperensya na gaganapin sa sumunod na taon sa Plainfield, New Jersey, upang pag-usapan ang mga usaping naghihiwalay sa kanila.

Kahit bago pa nito, marami nang dumadalaw nang pabalik-balik, ngunit hindi talaga nito napagtibay ang pakikisama. Sa halip, napaghinalaan pa ang katapatan ng mga, ayon sa sinabi ng ilan, “nakikipaglaro sa mga banal na simulain.” At madalas, ang mga Exclusive ay hindi rin tinatanggap nang maluwag sa mga Open na pagtitipon, gaya ng mga Open na hindi tinatanggap sa gitna ng mga Exclusive.

Gayunman, naipadala ang liham na nabanggit sa itaas, at hiniling sa mga banal na maglaan ng mahabang panahon sa panalangin bago ang iminungkahing kumperensya, na itinakdang magtipon sa Hulyo, 1892. Inaasahan nilang magkakaroon ng matinding pagtutol sa ilang dako, at may panganib naman ng padalus-dalos na pagkilos sa iba, kaya isinama nila sa liham ang mga sumusunod na talata:

At ngayon, minamahal na mga kapatid, ang layunin ng liham na ito ay ipaalam ito sa inyo, at kasabay nito ay taimtim at buong pagmamahal kayong pakiusapang matiyagang maghintay sa Diyos sa panahong ito. . . . Nadarama naming kailangan, mahal na mga kapatid, na sa buong pag-ibig ay taimtim kayong pakiusapan na huwag gumawa ng anumang padalus-dalos o sariling pagkilos tungkol dito. Ang taimtim naming hangarin ay sama-sama nating tingnan ito.

Ang hangarin ay magkaroon ng masayang pagkakaisa ng pasya. Nagdulot ng kagalakan sa marami ang liham, ngunit marami rin ang hindi nagtiwala. Sa gitna ng mga Open Brethren, ang mga lider na gaya nina Donald Ross, Donald Munro, John

Smith at iba pa ay tumangging dumalo, ngunit gumawa sila ng isang liham na nagpapahayag ng kanilang paninindigan sa mga simulain ng Kasulatan at ipinadala ito sa mga pagtitipon.

Dumating si Mr. J. H. Burridge mula sa Great Britain upang magsalita para sa mga Open na pagtitipon, at maraming lokal na kapatid mula sa mga pagtitipong ito ang dumalo. Mahigit isang libong kapatid, Open at Closed, ang nagtipon sa itinakdang panahon, at matapos ang sampung araw ng tapat at magkapatid na pag-uusap, ipinadala ang sumusunod na liham bilang pasya ng pagtitipon.

Plainfield, Hulyo 12, 1892.

Sa mga Kapatid sa Panginoon na kinauukulan: Pagbati.

Bilang tugon sa panawagang ipinadala sa mga kapatid na magtipon dito upang pag-usapan ang mga usapin tungkol sa ating kaugnayan sa (tinatawag na) “open” na mga kapatid, napakaraming dumalo. Buong pasasalamat naming kinikilala ang biyaya ng Panginoon na nagbigay-kakayahan sa amin na madama ang aming pag-asa sa Kanya at ang aming pananagutan sa Kanya, kasama ang pag-ibig din sa mga taong Kanyang bayan. Ilang araw ang inilaan sa pagsusuri ng usapin mula sa lahat ng panig, at malayang naipahayag ang mga pananaw. Ang mga sumusunod na konklusyon ay tinanggap nang may malaking pagkakaisa, at dahil dito ay nagpapasalamat kami sa Diyos.

Tungkol sa kanilang kalagayan, ibinigay ang mga patunay na sa kasalukuyan ay wala silang kaugnayan sa masamang aral, at ito ay mula kapwa sa mga nasa gitna nila at sa iba pang nasa labas. Isang opisyal na liham-sirkular mula sa

mga lider nila sa bansang ito ang sumasang-ayon sa patotoo ng ilang lubos na nakakakilala sa kanila sa Bethesda, Bristol, England, at sa iba pang lugar, na ganito nga ang kalagayan.

Ang “Letter of the Ten” ay naging, mula nang ito’y ilabas hanggang ngayon, isang pangunahing hadlang sa pakikipag-isa. Sinabi rito na, kung ipagpapalagay na ang isang guro ay “pundamental na erehe, hindi ito magbibigay-katwiran sa atin na itakwil ang mga nasa ilalim ng kanyang pagtuturo, hangga’t hindi tayo nakatitiyak na naunawaan nila at tinanggap sa kanilang sarili ang mga pananaw na talagang sumisira sa mga saligang katotohanan.” Gayunman, sinabi ng mga lider sa Bethesda, “Hindi namin ibig sabihin na papayagan ang sinuman na bumalik sa isang gurong erehe.

Mapapasailalim siya sa disiplina kung gagawin niya iyon. Pinatutunayan ito ng aming gawain. Wala kaming anumang isip na makipag-isa sa mga taong galing sa isang gurong erehe nang isulat ang pangungusap na iyon.” Sa ganito ring paraan, ang liham ni Mr. Wright, na isinulat sa mas kamakailang panahon, na sa unang tingin ay nagpapatibay sa parehong simulain ng “Letter of the Ten,” ay ipinaliwanag na hindi nangangahulugan ng pakikipag-isa sa isa’t isa.

Hindi namin masasabing tinatanggap namin ang mga pahayag na ito bilang talagang kasiya-siya; at may iba pa, gaya ng nasa mas bagong aklat ni E. K. Groves (“Bethesda Family Matters,” p. 133), na nagpapakita, sa aming kalungkutan, na hindi pa malinaw ang lahat sa gitna nila. Gayunman, ang kamakailang pahayag mula sa mga lider sa

bansang ito, na tinanggap ng mga nasa Bethesda mismo, kasama ang patotoo mula sa lahat ng panig tungkol sa kanilang tunay na kalagayan at gawain sa kasalukuyan, ay nag-uudyok sa amin na tanggapin ang konklusyon, sa “pag-ibig na hindi nag-iisip ng masama,” na ang pagluluwag sa bagay na ito ay wala na ngayon. Walang alinlangang may mga pagtitipon pang “open” sa malungkot na paraang ito, ngunit may lahat kaming dahilan upang paniwalaang ang mga kapatid na tinutukoy namin ay talagang hiwalay sa mga iyon. Sa paniniwalang ito, na isang kagalakan na mapahintulutang panghawakan, malugod namin silang matatanggap sa gitna namin, gaya ng pagtanggap namin sa ibang mga Cristiano.

Ikinalulungkot lamang namin na kailangan naming sabihing hindi na kami makahahakbang pa nang higit dito; ang pagpipilit sa ilang pananaw tungkol sa bautismo na humahadlang sa kalayaan ng Espiritu sa paglilingkod, na sa aming pasya ay nagiging isang mabigat na kasamaan; ang mga tanong din tungkol sa nakaraan na nananatili pa, kasama ang iba pang talagang mahahalagang bagay, ay nagtutulak sa amin, sa ngayon, na dito na huminto. Ngunit nagpapasalamat kami na nakahakbang kami nang ganito kalayo, at naipakita ang tapat naming hangaring alisin ang lahat ng hadlang sa tunay na pakikisamang Cristiano, hangga’t magagawa namin ito nang makatarungan.

Bilang pagtatapos, nadarama namin para sa aming sarili ang pangangailangan ng maraming panalangin at pagtitiyaga, at ng malaking paggalang sa budhi ng isa’t isa, upang ang mga hangaring ito para sa pagkakaisa ay hindi magamit ng kaaway upang magpalago ng panibagong

pagkakahati. “Gayon man, ayon sa ating inabot na, ay magsilakad tayo sa ganyan ding panukat, magkaisa tayo ng isip” (Filipos 3:16). “Kaya’t sundin natin ang mga bagay na makapagbibigay ng kapayapaan, at ang mga bagay na sa pamamagitan nito ay mapatitibay natin ang isa’t isa” (Roma 14:19).

B. C. Greenman,
Samuel Ridout,
F. W. Grant,
at iba pa.

Ang ilan sa mga Grant Brethren ay tumingin sa liham na ito nang may pangamba, at inakala nilang ito ang simula ng magiging tuluyang pagsuko sa mga simulaing independiyente. Ang iba naman ay buong galak na sumalubong dito, sapagkat inakala nilang malapit nang matapos ang mga pagkakahati at masisiyahan na silang muli sa masayang pakikisama. Sa pangkalahatan, nadama ng mga Open Brethren na kulang pa ito at sila’y nabigo. Ngunit ang iba sa kanila ay nagpasalamat sa Diyos na umabot ito sa ganoon kalayo, at umasang hahantong ito sa mas mabuting pagkakaunawaan at mas lubos na pakikisama sa hinaharap.

Ang ilang Exclusive ay nakadamang padalus-dalos ang pagkakabuo ng pasya, na tila nakalimutan ang mga buwan ng panalangin na nauna rito.

Sa ilang *lungsod*, may mga pagsisikap na lumampas pa sa liham-sirkular sa pamamagitan ng pagsasanib ng mga Open at Exclusive na pagtitipon, ngunit maliban sa iilan, hindi kasiya-siya ang kinalabasan, at ang pagtatangka ay humantong pa nga sa mas malaking kawalan ng tiwala sa isa’t isa. Napakatagal

nang magkahiwalay ang dalawang uri ng Brethren, at sinanay sila sa magkaibang paaralan, kaya nahirapan silang isantabi ang mga dati nang paniniwala at lumakad nang magkasama sa pag-ibig ng Espiritu.

Sa Great Britain, sa Bahamas at sa New Zealand, lumitaw ang matinding pagtutol. Si Mr. William Rickard, isang lubhang iginagalang na kapatid na Ingles, patnugot ng *Words in Season*, isang buwanang babasahin na may malaking halaga, ay sumulat upang pagsabihan ang mga Amerikanong Brethren dahil sa kanilang pagmamadaling manindigan sa isang posisyong hindi masasang-ayunan ng mga kapulungan sa Old Country. Hindi ako nakahanap ng kopya ng kanyang liham, ngunit malaking bahagi ng nilalaman nito ay mahihinuha mula sa sumusunod na mahabang sagot, na ibinibigay ko nang buo dahil sa napakaraming impormasyong taglay nito:

Sa aming kapatid, mr. rickard, at sa mga Kapatid na lumagda sa kamakailang Liham-sirkular kasama niya:

Minamahal na mga Kapatid: Sa pagkilala namin na natanggap namin ang inyong liham noong Okt. 1, 1892, at bago namin talakayin ang pangunahing paksang tinalakay doon, nais naming ipaliwanag na hindi dahil sa aming pagkukulang o kapabayaang kung bakit hindi kayo agad at tuwirang nabigyan ng buong kaalaman tungkol sa kinalabasan ng aming pagtitipon dito noong Hulyo 12. Dalawampu't limang kopya ng aming liham-sirkular ang agad na ipinadala sa ating kapatid na si Blatchley, at sa hindi maipaliwanag na dahilan ay tiyak na naligaw ang mga ito. Ikinalulungkot naming nangyari ito; ngunit umaasa kami, mahal na mga kapatid, na ang paliwanag na

ito ay magpapakitang wala kaming anumang isip na panatilihin kayong “nasa dilim,” gaya ng sinabi ninyo.

Tungkol naman sa inyong sumunod na reklamo na walang “mga kinatawang kapatid mula sa United Kingdom na dumalo,” tiyak na nakatitiyak kami sa pakikisama at pakikiramay ng kahit isang kapatid man lamang, at hanggang sa huling sandali ay inaasahan pa namin ang kanyang pagdalo, na buong puso sana naming tatanggapin; ngunit kung nagkulang kami sa hindi pagpapalawak ng aming mga paanyaya, ang tanging magagawa namin ay humingi ng inyong kapatawaran.

Kinikilala namin ang inyong karapatang makatanggap ng buong kaalaman at kasiyahan tungkol sa aming ginawa sa kamakailang pagtitipon sa Plainfield hinggil sa aming kaugnayan sa tinatawag na “open” na mga kapatid, kaya nais naming ibigay ito sa inyo sa abot ng aming makakaya, bilang mga taong tapat na naghahangad na mapanatili ang pakikisama sa katotohanan at kabanalan.

Hindi kami naniniwalang nagbago ang aming mga simulain sa anumang paraan. Ang mga ito, sa abot ng kinalaman namin ngayon, ay nauuwi sa pananagutang “pagsikapang ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan”—ang buhay na pagkakaisa ng iglesia ng Diyos; kaya nga, sa paghiwalay sa kasamaan, bilang siyang sumisira rito. Ang paghiwalay na ito ay pinanghahawakan namin, gaya ng dati, bilang paghiwalay sa lahat ng pundamental na kamalian, gayundin sa kasamaang moral, at sa mga sadyang may kaugnayan sa mga ito. Sa batayang ito, tinanggihan namin ang mga nakikisama sa open na mga kapatid, dahil sila’y “bukas” sa pagtanggap mula sa

mga pagtitipong nahawahan ng maling aral. At tungkol sa mga tinatawag nang ganito sa America, tiyak na totoo na ganito sila noong nakaraan.

Ngunit may pagbabagong dumating sa pagdating ng ilang ebanghelista at lider, karamihan ay mula sa Scotland, na nagsasabing hindi sila kailanman tumayo sa maluwag na batayang ito. Ang mga dating pagtitipon ay maaaring itinakwil o nilinis sa kasamaan, at may iba pang sumibol, at patuloy pang sumisibol sa iba't ibang lugar, na sa mga ito ay hindi nakitaan ng kasamaan ng dati at makakasulatang panukat. Lumitaw ang tanong, at lalo pang idiniin sa amin, kung paano namin mapananatili ang dating pakikitungo sa mga taong, bagaman tinatawag pa ring “open brethren,” ay sa katunayan ay ibang bayan na kaysa sa mga dating kilala sa ganoong pangalan.

Ngunit may isa pang ugnayang naiwan, sa aming paniniwala, sa kasamaan, hindi rito, kundi sa England,—ang ugnayan sa Bethesda,—isang pangalang naging sanhi ng dalamhati at kahihyan sa gitna namin sa loob ng maraming taon, at tungkol dito ay naniwala kaming may bagong patotoo kami ng kawalan ng katatagan, higit sa lahat sa liham ni Mr. Wright. Ito ang pumigil sa amin nang ilang panahon sa anumang pangkalahatang paglilinis ng pangalan, kahit ng mga bagong tatag na pagtitipong ito, mula sa paratang na pakikipagsabwatan sa kasamaan.

Ngayon, gayunman, iba na ang aming kalagayan. Una sa lahat, may hawak kaming pahayag, na sinang-ayunan ng ilan sa kanilang mga lider sa America, na tahasang tumatanggi sa pakikisama sa mga may kaugnayan sa kasamaan. Pagkatapos, isang liham mula kay D. D.

Chrystal, na dating kasama sa aming pakikisama, na nagsasabing ang kasalukuyang posisyon ng Bethesda ay ayon dito. Ang isa pang liham mula kay Col. Molesworth na may ganito ring nilalaman ay wala kaming kopya. Isa pang pahayag mula sa apatnapu't walong lider ng open na mga kapatid sa England, na hinango mula sa "What are the Facts?" na inilathala ni Hawkins ng London, ay marahil hindi kasinlinaw, ngunit tumatanggi pa rin ito sa "lahat ng pakikiisa sa di-wastong aral" gaya ng kanilang binanggit. Isa pang patotoo ang ibinigay ng isang kapatid na mula sa gitna nila, si J. H. Burridge, na naroon sa pagtitipon, na nagpatiyak sa amin na personal niyang sinuri ang pagluluwag na iniparatang sa kanila sa polyeto ni W. K., at natuklasang ang pagtitipong tinutukoy ay hindi kasama sa kanilang pakikisama. Isang liham mula sa ating kapatid na si W. Scott, na binasa rin sa kumperensya, ang nagpapawalang-sala sa kanila sa anumang kasalukuyang pakikisama sa kasamaan. Lahat ng nalalaman namin tungkol sa America ay sang-ayon dito.

Hindi kasiya-siya ang paliwanag sa "Letter of the Ten," at marami sa amin ang hindi makapaniwala na tama itong bigyang-kahulugan na hindi nangangahulugan ng pakikipag-isa sa isa't isa; ngunit ang "mga pastor at matatanda" na nagbigay ng paliwanag kay "Philadel-phos" (Mr. Bewley) ay marahil wala sa mga sumulat ng liham. Ang kay Mr. Wright, na mas huli kaysa sa alinman sa dalawa, ay malinaw na nagpakita sa amin ng mga labi ng dating espiritu, ngunit tinanggap din nila ito nang may parehong pasubali, na hindi maaaring magkaroon ng pakikipag-isa sa mga pagtitipong erehe. Tungkol sa kanilang gawain, inaanyayahan nila ang personal na

pagdalaw at pagsusuri ng ilang pinagkakatiwalaang tao; at sa lahat ng ito, gaano man kalinaw na ang dating pagkabigo ay hindi pa nahahatulan gaya ng ninanais ng isa, malinaw pa rin na ang awa ng Diyos ay pumasok, at ang kasamaan ay hindi na kumikilos doon sa kasalukuyan. Sa mga indibidwal, maaaring hindi pa ito pinagsisisihan; ngunit bilang isang kabuuan, kahit sa Bethesda mismo, ang open na mga kapatid ay naninindigang laban sa pakikisama sa kasamaan; at tiyak na dapat maging isang “kagalakan” ang maniwala na ganito nga.

Matatanggap ba natin ang patotoong ito! Paano ito maaaring tanggihan? Hindi lamang ito mula sa kanila, kundi mula rin sa iba tungkol sa kanila. Ibinibigay nila ito nang hayagan, at hinahamon pa ang pagsusuri. Kayo, minamahal na mga kapatid, ay hindi nagpapakitang ito’y kasinungalingan. At sino nga ba ang nakarinig ng isang malaking samahan ng mga Cristiano, na marami sa kanila ay kinikilalang napakasigasig at napakatapat, na maglalabas bilang kanilang mga simulain at gawain ng isang bagay na alam ng lahat sa gitna nila na kasinungalingan at panlilinlang? Baka mawalan na tayo ng pananampalataya sa kapangyarihan ng Ebanghelyo sa puso at buhay ng tao kung mangyayari ito. Hinihingi ba ng Panginoon na silipin pa natin ang likod nito? Hindi ba dapat tanggapin ang sapat na patotoo? At ito ay halos patotoo ng libu-libo, na sa kanilang pananahimik man lamang ay sumasang-ayon dito. Hindi ba tayo obligado, sa “pag-ibig na hindi nag-iisip ng masama,” na tanggapin ito?

Ang mantsa ng nakaraan ay halos hindi na maaalis ngayon. Maaari pa nga itong maging kapaki-pakinabang,

kung sinaway nito ang pagkaPariseo na madaling umusbong, at na, sa aming pangamba, ay malungkot na sumira sa aming sariling kasaysayan nitong mga huling panahon. Hindi kaya sa ganitong paraan ay gawin pa ng Diyos na mauna ang huli? At tatanggihan ba natin, dahil sa isang mantsang gaya nito, ang mga Cristianong sa personal ay kasing-makadiyos ng sinuman, na hindi naman nasangkot sa gulo sa Bethesda, at na ang mga simulain at gawain, tungkol sa pakikitungong ito sa kasamaan, ay kasinlinis ng sa atin? Hindi ba pagiging sektaryo ang gawin iyon?

Ang pagtanggap ba sa mga indibidwal ay nangangahulugan ng pagtanggap sa kabuuan? Sinasabing sila'y nasa batayan ng iisang katawan, kaya wala tayong ibang pagpipilian! Ang ilan sa kanila mismo ay taimtim na tumatangging sila'y nasa batayan ng iisang katawan, at ang simulaing ito ay tinatakan pa ng isang lider sa gitna nila bilang unang “erehiya” na kinahuhulugan ng mga umaalis sa kanila upang pumunta sa mga “exclusive,” at ang ikalawa ay ang bautismo ng sambahayan. Sana'y maipakita nila sa amin, o sana'y naisin nilang maipakita sa amin, na hindi sila sa halip ay isang Baptist na samahan na may mga simulaing independiyente man lamang, bagaman higit o kulang ay “open” tungkol sa pakikipag-isa! Ngunit sila'y mga kapatid —mga anak ng Diyos, gaya natin, na dapat pumukaw sa ating puso bilang ganoon, at na naninindigan ngayon nang matatag laban sa mga maling aral at kawalan ng pananampalataya na nakakatakot na kumakalat sa kasalukuyan; at kung ihahambing sa ibang mga Cristiano sa paligid, makikita nating mas malapit sila sa atin kaysa sa sinumang nasa labas ng ibang mga samahan ng

tinatawag na “brethren,” na, sa kawalan at kahihayan ng lahat, ay nagkawatak-watak sa isa’t isa. Hindi ba dapat maging “kagalakan” sa atin na magawa, sa pamamagitan ng pagkilala sa pagbabagong nabanggit sa ating mga kapatid, na makabalik sa simpleng batayan na minsan nating kinatatayuan, at makahanap ng landas na hindi maglilihis kahit sa mga paa ng pilay? Hindi ba dapat maging “kagalakan” na makatarungang maigiba ang anumang umiiral na hadlang sa pakikisama sa gitna ng mga minsang nagkaisa, at masabi, “Mga kapatid, hindi sa atin ang kasalanan ng paghahati sa katawan ni Cristo: lumakad tayong magkasama sa natitirang bahagi ng daan”?

Sa lahat ng ito, hindi kami naniniwalang isinusuko namin ang mga simulain. Marahil ay lalo pang itinuturo sa atin ng Panginoon na, sa kabila ng lahat, tayo’y nasa mga araw ng pagkawasak, at na, bilang mga humatol na sa sarili sa harap Niya, kailangan nating isagawa ang mga iyon nang may higit na pagkamagiliw at biyaya kaysa sa nagawa natin. Tungkol sa ilan sa gitna ng patay na Sardis, ang Panginoon mismo ang nagsabi, “Hindi nila dinumhan ang kanilang mga damit.” Bakit kaya, sa atin, ang mismong mga pinakamalapit sa atin sa espiritu ang siyang, sa mga pagkakawatak na nangyari, ay pinakamahigpit na tinatanggihan at tinatalikuran? Nawa’y ibaling Niya ang ating mga puso sa isa’t isa, at hindi na guluhin pa ng Juda ang Ephraim! Napakalaking pangako ng pagpapala para sa atin ang nasa bagay na ito!

Ipakita ninyo sa amin, gayunman, na ang open na mga kapatid ay hindi ayon sa kanilang ipinahahayag—na sila

nga, sa simulain at gayundin sa gawain, ay nagpapapasok ng kasamaan,—at kung gayon, gaano man kasakit, mapipilitan kaming bumalik sa aming mga hakbang. Ipakita ninyo sa amin ang mga pagtitipong kinikilalang nakikisama sa Bethesda, Bristol, na nagkakasala sa ganitong paraan, hindi ng pagkakamali at pagkabigo, kundi ng sadyang kasamaan ng ganitong uri, at ayaw nilang linisin ang kanilang sarili mula rito, at nagawa ninyo sa amin ang isang mahalagang paglilingkod, na lubos naming ipagpapasalamat. Kung hindi ito matatagpuan, paano kami malalagyan ng lebadura sa pakikisalamuha sa isang bagay na, ayon sa pinakamabuting paghatol na magagawa namin dito, ay hindi naman mismo may lebadura?

At dinadala tayo nito, minamahal na mga kapatid, sa inyong mga huling pangungusap, kung saan kayo ay nagbibigay ng “paghatol” at “pagkondena” sa amin dahil sa tinatawag ninyong “isang bagong paglihis,” at sinasabi ninyong ito’y “paglapastangan kay Cristo,” isang “pagtanggì sa katotohanan ng iisang katawan,” “isa pang paghiwalay mula sa tunay na batayan ng iglesya ng Diyos.” Mabibigat na salita! at bagaman nitong mga huling taon, sa aming pangamba, ay masyadong madalas at basta-basta na lamang binibigkas, ang mga ito ay hindi kailanman maririnig nang walang taimtim na pagninilay at pagsisiyasat ng puso ng sinumang para sa kanya ay “ang liwanag ng kanyang mukha ay higit na mabuti kaysa buhay,” at nakaaalam din kahit kaunti ng sarili nilang kahinaan. Ngunit kung hindi dapat basta-basta na lamang pakinggan ang mga ito, lalong hindi dapat basta-basta na lamang bigkasin ang mga ito; at tunay na kakila-kilabot ang kamalian, at tunay na mabigat ang kasalanan, na

magbibigay-katwiran sa inyong pagpaparatang sa amin ng paglapastangan sa ating pinagpalang Panginoong Jesu-Cristo, ng pagtanggì sa katotohanan ng iisang katawan, ng paghiwalay mula sa batayan ng iglesia ng Diyos! Tiyak na walang kulang sa pagkakaugnay ng aming mga kamay sa tiwaling aral o masamang gawain,—isang sadyang pakikisama sa kasamaan na sa pamamagitan nito ay naging masama at tiwali kami. May isang salita ba sa inyong liham na nagpapakita nito? Wala, hindi ninyo ito ipinapakita; at sa takot sa Diyos, sinasabi namin na hindi kayo makahahanap ng batayan para sa ganitong mga paratang laban sa inyong mga kapatid. Sa halip, ganito ang inyong pangangatwiran: —

(a) “Narito ang isang pangungusap, na isinulat halos limampung taon na ang nakararaan, na may kasamang masamang simulain ng pakikisama sa kasamaan.” (b) “Hindi ito kailanman itinakwil, binawi, o binago man lamang.”

(c) “Kayo, sa pagbubukas ng pinto ng pakikisama sa sinumang may anumang kaugnayan sa pagtitipon kung saan isinulat ang pangungusap na ito, ay nakikibahagi sa kasamaang nakapaloob dito, at—hindi namin kayo masusundan.”

Ang pangangatwirang ito, mahal na mga kapatid, ay hindi lamang mahina, kundi mali. Ang inyong konklusyon ay nakasalalay sa inyong mga saligan, at kung mali ang mga saligan, tiyak na mali rin ang konklusyon. Ang simulain ng masamang pakikisama na nakapaloob sa pangungusap na sinipi mula sa “Letter of the Ten” ay itinakwil nang paulit-ulit, gaya ng ipinakita namin sa inyo sa itaas. Kahit ang

sarili ninyong sinipi—"Hindi namin ibig sabihin na papayagan ang sinuman na bumalik sa isang gurong erehe. Mapapasailalim siya sa disiplina kung gagawin niya iyon," atbp.—ay sapat na upang ipakita kung gaano kamali ang inyong pahayag na ito'y hindi "binago man lamang." Tiyak na kahit napakaliit na sukat ng pag-ibig na "hindi nag-iisip ng masama," na "naniniwala sa lahat ng bagay, umaasa sa lahat ng bagay," ay makakakita ng isang napakahalagang pagbabago, man lamang, sa mga salitang ito, at nangangahas kami, bilang mga kapatid, na idiin ito nang kaunti sa inyo. Ngunit sa aming pasya, higit pa ito sa simpleng pagbabago; at kapag naaalala namin na apatnapu't limang taon na ngayon mula nang isulat ang orihinal na liham, at na ang lebadura, dahil sa likas nitong katangian, ay tiyak na kumalat na sa buong Bethesda, at sa malayo at malawak sa mga may kaugnayan sa kanya, sa loob ng panahong iyon, tiyak na hindi kayo mahihirapang magpakita sa amin ng malinaw na patunay nito;—kung hindi, (at may kaunting awtoridad kaming magsalita para sa panig na ito, na hindi ninyo magagawa,) hindi ba ito muling patunay na mali ang inyong pahayag na "hindi ito kailanman itinakwil o binago man lamang"?

Kaya, sa mas mabuting pagninilay, umaasa kaming makikita ninyo na ang paghatol na inyong ibinigay tungkol sa bagay na ito ay padalus-dalos man lamang, at masaya ninyo itong babawiin. Bigyan lamang ninyo kami ng patunay ng kasalukuyang kasamaan na pinahihintulutan ng mga taong ibinabalik lamang ng aming liham-sirkular sa karaniwang karapatan ng mga Cristiano, at buong puso kaming sasama sa inyo sa paghatol dito. Bukod dito, ang pagputol sa mga bahagi ng katawan ni Cristo, hindi ba ito

talagang paghiwalay mula sa batayan ng iglesya ng Diyos, at pagpapalungkot at paglapastangan sa Kanya na ang panalangin para sa Kanyang sarili ay, “upang silang lahat ay maging isa”?

Sa tunay na pag-ibig sa Kanya, maniwala kayo, mahal na mga kapatid, na kami’y laging sa inyo sa mga bigkis na hindi mapuputol—

Lumagda,—
Sa ngalan ng pagtitipon sa

Tames Brown,
G. H. Graham,
New York

James Carr,
Edward G. Mauger,
H. E. Lampe,
South Brooklyn.

Paul S. Cohn,
S. Northworthy,
Rutherford, New Jersey.

C. Marty,
F W. Grant,
Passaic, New Jersey.

T. O. Loizeaux,
J. T. McFall,
Plainfield, New Jersey.

John F. Gray,
John F. Gilmore,

East Brooklyn.

Sa pagsulat sa halos parehong panahon sa ilan sa Bahamas na nababagabag, angkop na sinabi ni Mr. F. W. Grant:

Ano pa ang magagawa namin kundi bawiin ang mga paratang na hindi na namin pinaniniwalaang totoo? Tiyak na wala nang ibang paraan kung nais naming manatiling matuwid. Ang ating mga kapatid na tumatanggi sa liham-sirkular ay hindi (sa aming paniniwala) makapagtuturo ng kahit isang pagtitipon ngayon na kinikilalang nakikisama sa Bethesda, Bristol, at “bukas” sa pagtanggap ng pundamental na kasamaan. Tiyak na hindi man lamang nila ito sinusubukan. Kung totoo ang bagay na iyon, halos hindi maiiwasang (sa kasalukuyan) ay kilala na ito ng lahat. Hindi matagal na naiiwang bukas ang pinto para sa kasamaan nang hindi napapansing pumapasok na ang kasamaan sa pintong iyon.

Ngunit iginigiit ng ating mga kapatid na tungkol sa nakaraan, hindi pa nalilinis ng Bethesda ang kanyang sarili. Nais sana naming masabi na sa aming paniniwala ay nalinis na niya, ngunit hindi namin ito masabi. Nangangamba kaming may mga may kaugnayan sa kanya hanggang ngayon na hindi malinis; at alam naming ang orihinal na maling hakbang ay hindi kailanman hayagang nahatulan. Ngunit ginawa iyon isang salinlahi na ang nakararaan; at dahil tinatanggihan nila ngayon ang mga simulaing kasangkot doon, hindi maaaring iparatang sa nakararami ang isang bagay na wala silang kinalaman, at na sa anumang masamang kahulugan nito ay hindi nila itinatataguyod. Lahat ay sumasang-ayon na sa gitna ng open na mga kapatid ay may libu-libong makadiyos na kaluluwa.

Sa Diyos ba nagmumula ang maramihang pagputol sa mga makadiyos na ito? Tiyak, tiyak na walang Kasulatang maihaharap para dito.

Malinaw at tiyak ang lahat ng ito, at tila ito ang pananalita ng isang lubusang nagsiyasat sa buong usapin at malinis ang budhi sa harap ng Diyos tungkol sa kanyang landas.

Magugulat ang ilan na malaman na sa loob ng isang taon pagkatapos nito, hindi lamang si Mr. Grant, kundi marami pa sa ibang lumagda sa liham kay Mr. Rickard, ang lubusang bumaligtad sa kanilang paninindigan. Ang nagbunsod dito ay tatalakayin sa susunod na kabanata.

Kabanata 13: Ang Pagtatangkang Magkaisa na Hinadlangan

Nabanggit na natin na sa simula pa lamang, may mga lider sa mga “Grant” Brethren na hindi pabor sa pagsisikap na pagkasunduin ang Open at Exclusive Brethren. Si G. Paul J. Loizeaux, ang mahusay na ebanghelista na dahil sa nag-aalab niyang husay sa pagsasalita ay naging pinakatanyag na mangangaral sa bahaging ito ng kilusan, ay natatakot na baka magmukhang ibinababa ang pamantayan, at umiiwas siyang buksan muli ang isang usaping itinuturing nang naayos ng mga nauna sa kanila. Gayunman, ganoon kalaki ang kanyang pagkamakatarungan na nang mapagpasyahan nang ituloy ang pagtatangka, buong-puso siyang nakisali rito, ipinagamit niya sa mga kapatid ang kanyang magandang lupain bilang lugar ng pagtitipon, at siya mismo ang sumagot sa malaking bahagi ng gastos, higit pa sa tila kaya ng isang taong nasa kanyang kalagayan. Nang mapagkasunduan ang pasya sa Plainfield, tinanggap niya ito, bagaman may pag-aalinlangan, at sinikap niyang sundin ito hanggang sa makumbinsi siyang hindi ito maisasagawa. May iba pang kapareho niya ng pinagdaraanang pag-iisip, at sila ay sumunod sa isang “patakaran ng mapagbantay na paghihintay.”

Di nagtagal, gaya ng nakita na natin, dumating ang isang matapang at malinaw na pagtutol mula sa mga Stuart o Reading na Kapulungan. Sumulat sila ng isang taimtim na liham na nagpaparatang sa mga Brethren sa Amerika na binalewala nila ang maraming mahahalagang katotohanan, at kumilos sila nang padalos-dalos at batay sa maling impormasyon. Iginiit ng liham na ito na hindi nagbago ang

katangian ng Bethesda, at ipinahayag nito na dahil hindi pa binabawi ang *Letter of the Ten* at hindi pa itinatakwil ang mga simulain nito, imposible ang pakikisama.

Si G. J. H. Burridge, na humarap sa Plainfield upang magsalita para sa Open Brethren, ay naglabas ng sumusunod na pahayag tungkol sa Bethesda. Napanatag nito ang ilang nababagabag, pero para sa iba ay kulang pa ito:

Una. Ang pagtitipon sa Bethesda ay wala nang anumang pakikisama kay G. Newton mula pa noong pitong pagpupulong ng iglesya kung saan itinuring na napakalubha at pundamental ang kanyang erehiya.

Ikalawa. Kailanman ay hindi pinahintulutan ang anumang pakikipag-isa ng mga kapulungang iyon kay G. Newton.

Ikatlo. Daan-daang mga anak ng Panginoon ang iningatan ng biyaya sa masayang pagkakasundo at pakikisama nang walang pagkakahati sa loob ng halos limampung taon.

Ikaapat. Bagaman sa buong panahong ito ay pinupuntirya siya ng atake mula sa lahat ng dako; paulit-ulit na sinubukan ng mga kapatid, pero bigo, na idikit sa kanya ang paratang ng maluwag na pagsasagawang hindi ayon sa Kasulatan at ng erehiya; pero kailanman ay hindi ito napatunayan. Huwag sana niyang kalimutan na umaasa pa rin siya sa parehong biyaya na nag-ingat sa kanya.

Ikalima. Bagaman, sa ating kahihyan, ang grupong kilala bilang mga exclusive ay nagkapira-piraso na sa kalahating dosenang bahagi. Nawa'y tipunin tayo ng ating mapagbiyayang Panginoon nang mas buo sa palibot ng Kanyang sarili!

Ikaanim. Sa kasalukuyan, ang Bethesda ay may humigit-kumulang isang libo't tatlong daang kasapi sa pakikisama na nagtitipon sa apat na magkakaibang silid-pulungan, at mahigit dalawampung kapatid na lalaki ang naglilingkod sa gawaing misyonero sa ibang bansa; at sa nakaraang sampung taon ay naging kanlungan ito ng maraming exclusive na kapatid na nalito at naguluhan dahil sa pagkakahati at alitan.

Ikapito. Sinumang kapatid o mga kapatid ay maaaring dumalaw sa Bethesda upang makita mismo kung hindi totoo ang mga nabanggit sa itaas.

Si G. Walter Scott ng Hamilton, Scotland, na kilalang-kilala bilang isang iginagalang na guro, ay dumating sa Amerika noong 1893 upang personal na suportahan ang pagtutol ng mga Brethren sa England at Scotland laban sa anumang pagkilala sa mga Open na kapulungan. May dala siyang napakaraming dokumento na tila nagpapakitang ang mga kapulungang ito ay punung-puno ng kasamaang moral at doktrinal, at halos nagbanta siya ng lubusang paghihiwalay ng Grant at Stuart Brethren malibang bawiin ang pasya ng kumperensiya sa Plainfield.

Noong una, ang pagtutol na ito ay hinarap nang matatag at tila may katiyakan ni F. W. Grant at ng iba pang kilalang kapatid. Iginiit nila na may sapat na panahon upang iharap ang anumang ganoong ebidensiya sa loob ng ilang buwan sa pagitan ng nakalimbag na paanyaya sa Plainfield at ng mismong kumperensiya, at na hindi makatarungan ni marangal na ilabas ito sa ganoon kahuling panahon, malibang may mga bagong katotohanang lumitaw na hindi pa alam noon. Sa

kabilang banda, nadama nilang may utang silang paliwanag sa kanilang mga kapatid upang mapawi ang hinala at kawalan ng tiwala, at upang linawin kung ano talaga ang kanilang paninindigan, kaya't binuo ang sumusunod na liham at ipinadala sa malayo't malawak:

New York, ika-1 ng Hunyo, 1893.

Sa aming mga Kapatid kay Cristo, sa England at saanman, na kasama naming nagtitipon sa pangalan ng panginoong Jesus.

Minamahal na mga Kapatid:

Dahil sa maliwanag na maling pagkaunawa ng maraming kapatid sa bansang ito at sa iba pang dako tungkol sa kahulugan at layunin ng Liham-sirkular ng Plainfield noong nakaraang Hulyo (na malaya naming inaaming hindi naipahayag nang mahusay), minabuting magdaos ng isang kumperensiya ng mga kapatid sa mga lugar na ito, upang pag-isipan ang usapin at magbigay ng pasya tungkol sa kinalabasan ng pagpupulong sa Plainfield, at sa tunay na kahulugan at layunin ng liham-sirkular.

Kaya't idinaos ang ganoong kumperensiya noong hapon ng Martes, ika-30 ng nakaraang buwan.

Napagkasunduan na ang pakikipag-isa sa mga nasa pakikisama ng Bethesda—o ang tinatawag na Open Brethren—ay hindi binabalak hangga't ang The Letter of the Ten, kasama ang masasamang simulain nito, ay hindi pa hinahatulan at hinahayaang manatili. Kasabay nito, ang mga taong maka-Diyos na walang sapat na kaalaman tungkol sa kanilang mga kinaaanibang samahan ay hindi dapat tanggihan ng pakikisama sa atin kung nais nila ito.

Lalong kinailangan ang hakbang na ito dahil ang ilang naglilingkod na kapatid mula sa ating hanay ay iba ang naging pagkaunawa sa usapin, at nakisama sila sa mga “Open” na pagtitipon, na sa gawa ay itinatangging nagkaroon ng dahilan para sa pagkakahati noong nakaraan, at ipinapalagay na ang masasamang simulain ng Bethesda ay tunay nang hinatulan—na labis sana naming ikagagalak na malaman, pero ikinalulungkot naming sabihin na walang anumang ebidensiya nito.

Sa pangkalahatan, nadarama rin namin na masyado kaming lumampas sa pakikisama sa ilang tao mula sa kanila, kaya’t kami ay nagbigay ng dahilan sa pagkabahala ng ilan.

Pinakumbaba ng mga pangyayaring naganap sa atin nitong mga nakaraang taon, taimtim naming hinahangad na lumago sa pag-ibig sa lahat ng ating mga kapatid kay Cristo, anuman ang kanilang kinalalagyang posisyon sa iglesya. Kasabay nito, nauunawaan namin na hindi ito panahon ng pagpapabaya, kundi sa halip ay panahon ng lalong pagbabantay, na inaalala ang pangako at ang babala, “Narito, Ako’y madaling pumaparito: hawakan mong mahigpit ang nasa iyo, upang walang makaagaw ng iyong putong” (Apocalipsis 3:11).

E. G. Mauger, South Brooklyn.

James Brown, New York.

F. W. Grant, Plainfield, New Jersey.

W. S. Heron, South Brooklyn.

George Bezer, South Brooklyn.

John F. Gilmore, Brooklyn, E. D.

H. E. Lampe, Rutherford, New Jersey.

C. Jouard, New York.
Julius Overbury, Orange, New Jersey.
A. McGilchrist, New York.
James Manahan, Jersey City, New Jersey.
G. H. McCandless, Elizabeth, New Jersey.
James Welsh, Elizabeth, New Jersey.
W. S. Rolston, Elizabeth, New Jersey.
T. O. Loizeaux, Plainfield, New Jersey.
Paul J. Loizeaux, Plainfield, New Jersey.

Di nagtagal pagkatapos nito, may ipinadalang pahayag sa Amerika na nilagdaan ng mga kinatawan ng Open Brethren sa Great Britain, na nagsisikap na linawin ang kanilang paninindigan tungkol sa pinagtatalunang *Letter of the Ten*, na inaasahan ng marami na lulutas na sana sa buong pagtatalo. Inilalagay ko ito nang buo:

Pahayag

Iminungkahi na ang isang maikling pahayag tungkol sa pakikisama ng mga banal ay maaaring, sa pagpapala ng Diyos, makatulong sa “pag-iingat ng pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan,” kaya’t buong galak naming binabanggit ang ilang punto upang maalís ang maling pagkaunawa sa isip ng sinumang mananampalataya, lalo na sa Amerika, at umaasa kaming tatanggapin ang pahayag na ito nang may parehong katapatan na ipinapahayag namin ito.

1. Ang mga karaniwang kilala bilang “open” brethren ay naghahangad lamang na mapanatili ang kalayaang gawin ang buong kalooban ng Diyos, ayon sa ipinahahayag ng Kasulatan,

at tanggapin ang lahat ng mananampalatayang hindi malinaw na inaalisan ng karapatan ng Salita ng Diyos dahil sa *masamang* doktrina o imoral na pamumuhay.

2. Hindi pinahihintulutan ang pakikipag-isa sa mga kapulungan kung saan pinapayagan ang maling doktrina ng annihilation (ang paniniwalang lubusang mapapawi ang masasama) o ang iba pang pundamental na kamalian.

3. Bagaman may mga ipinaratang na kaso ng pagtanggap sa mga taong may ganoong maling doktrina, hindi ito napatunayan nang hingan ng patunay.

4. Sa kabaligtaran, may mga kaso paminsan-minsan (bagaman nagpapasalamat kaming sabihin na hindi madalas) kung saan ang mga taong may ganoong doktrina ay inalis sa pakikisama.

5. Kapag ang mga Cristianong matatag at maingat tungkol sa mga pundamental na katotohanan, pero walang sapat na liwanag upang talikuran ang isang sektaryong posisyon, ay nagnanais na magpira-piraso ng tinapay bilang bahagi ng iisang katawan, at pinahihintulutan silang gawin ito, naniniwala kami na ito ay batay sa katotohanang bawat isa ay may pananagutan kay Cristo bilang Panginoon ng budhi, at sa pag-asang sa pag-alala kasama nila sa pag-ibig na ipinagkakaloob sa lahat ng Kanyang mga sangkap, sila ay matulungang matutuhan nang lalong ganap ang daan ng Diyos.

6. Bagaman alam namin sa aming sarili ang marami naming pagkukulang, hangarin naming sundin ang Salita ng ating Panginoon, “Ang gumagawa ng katotohanan ay lumalapit sa ilaw.” Hindi kami nagsisikap na bumuo ng isang partido, kundi sinisikap naming manghawak sa Ulo, at umaasa kaming kung saan may kaparehong layunin, ang maling pagkaunawa tungkol sa amin, bagaman matagal na, ay maaalis. Sa ganito ay

luluwalhatiin ang pangalan ng ating Panginoong Jesus, magtatamo tayo ng kaaliwan at tulong sa isa't isa, at matatalo ang ama ng kasinungalingan.

7. Tungkol sa pagkakaiba ng pasya sa mga puntong hindi saklaw ang mahahalagang doktrina, sinisikap naming italaga ang aming sarili sa pagpapakumbaba at panalangin, sa pagkaalam na nais ng Diyos na tayo ay magkaisa ng isip, habang nagpapaumanhinan sa isa't isa at isinasagawa ang aming mga paniniwala tungkol sa katotohanan.

8. Dapat naming idagdag na hindi namin inilalagay ang aming mga lagda bilang kinatawan ng mga kapulungang kinauugnayan namin, kundi bilang mga may mas o kulang na mahabang karanasan, at kami ay *nagbibigay*, ayon sa aming personal na kaalaman, ng impormasyong hinihingi.

Panghuli. Nais naming ibigin at paglingkuran ang lahat ng tapat na umiibig sa ating Panginoong Jesu-Cristo, at linangin ang pakikisama sa lahat ng naglalayong lumakad sa katotohanan; at, bagaman tumatanggi kaming makipagtalo sa paksang ito, ang ilan sa amin ay buong galak na sasagot sa anumang pagtatanong na may diwang pangkapatid, hangga't pinahihintulutan ng panahon.

C. Underwood – Mahigit 40 taon nang nasa pakikisama sa Orchard Street at Welbeck Street, London.

John C. McVicker—Ngayon ay sa Clapton Hall, London.

Mahigit 30 taon nang kasama ng mga kilala bilang “open” brethren.

George Mueller—Ashley Down, Bristol.

G. Fred Bergin – Mahigit 30 taon nang nasa pakikisama sa Cork, Cardiff at Bristol.

James Wright—50 taon nang nasa pakikisama sa
“Bethesda,” Bristol.

Henry Dyer—50 taon nang nakikipagtipon sa kapwa mga
banal sa pangalan ng Panginoon, ibig sabihin: mula 1843
hanggang 1848 sa Rawstorne Street, London, at sa iba pang
dako, at mula 1848 hanggang ngayon, sa parehong
pangalan ng Panginoon, kasama ng mga kilala bilang
“open” brethren, Bournemouth, Hants.

J. L. Maclean—Bath.

Thomas Cochran—Patrick, Glasgow.

John R. Caldwell—Glasgow.

F. C. Bland—5 Upper Fitzwilliam Street, Dublin.

Martin Shaw—Belfast, nasa pakikisama mula 1860 (bahagi
ng panahon, 1863, sa Dublin).

Robert E. Sparks—Belfast, nasa pakikisama sa loob ng 26 na
taon.

W. H. Bennet—Yeovil.

Dinagdagan pa ito ng isang personal na paliwanag ng maka-
Diyos at iginagalang na si W. H. Bennet ng Yeovil, ang huli sa
mga lumagda:

Kung may anumang masasabi ako upang matulungan ang ating
mga kapatid na ang budhi ay nababagabag dahil sa mga maling
pahayag, at hindi pa kami gaanong kilala upang malaman
nilang mali ang mga iyon, ikagagalak kong gawin ito.

Pero maaari ko bang muling ipaalala sa inyo ang pahayag na
may petsang ika-9 ng Pebrero, 1894, at nilagdaan ng ilang
kapatid?

Malinaw na sinasabi ng Blg. 1 at Blg. 3 na tinatanggap lamang
namin ang “mga mananampalatayang hindi malinaw na

inaalisan ng karapatan ng Salita ng Diyos dahil sa masamang doktrina o imoral na pamumuhay,” at na ang sinumang nagpaparatang ng kabaligtaran ay hindi napatunayan ang kanilang paratang “nang hingan ng patunay.”

Pero hindi ba’t kasinlinaw din ang Blg. 2 tungkol sa usapin ng *pakikisama sa iba*? Sinasabi nito, “Hindi pinahihintulutan ang pakikipag-isa sa mga kapulungan kung saan pinapayagan ang maling doktrina ng annihilation o ang *iba pang* pundamental na kamalian.”

Kung tinanggap lamang sana ang pahayag na ito nang may parehong katapatan na ipinahayag namin ito, hindi ba’t naayos na sana ang usapin? Ano ba ang ibig sabihin ng “pakikipag-isa”? Hindi ba’t ito ay ang *pagtanggap mula sa* at ang *pagpunta sa* o *pagrerekomenda sa* alinmang kapulungan? Kung tinukoy naman namin ang “annihilation” lamang, iyon ay dahil iyon ang doktrinang mas madalas na nababanggit nitong mga nakaraan; pero maingat naming sinabi ang “*iba pang* pundamental na kamalian” upang saklawin ang lahat. Na ang sugnay na ito ay tiyak na tumutukoy sa mga kapulungang nagpapahayag na sila ay nagtitipon sa pangalan ng Panginoon, sa tinatawag na batayan ng iglesia, kung matagpuan man silang nagpapahintulot ng “pundamental na kamalian,” ay dapat, sa palagay ko, maging malinaw, dahil sa Blg. 5 namin tinutukoy ang paraan ng pakikitungo sa “mga Cristianong matatag at maingat tungkol sa mga pundamental na katotohanan; pero walang sapat na liwanag upang talikuran ang isang sektaryong posisyon.”

Wala kaming hangarin, mahal na kapatid, na hanapin ang “pag-aaring-ganap sa sarili.” Na kami ay naging pabaya sa usapin ng pakikisama sa kasamaan ay *hindi* namin matatanggap; pero

tuwing ang sinumang minamahal na kapatid na nagparatang sa amin nito ay nakatuklas, sa matiyaga at tapat na pagsisiyasat, na sila ay nagkamali, at humarap sa amin sa harap ng Panginoon, natagpuan nila kaming kasinghanda nila na yumuko sa pagtatapat at paghatol sa sarili, at malayung-malayo sa paghahangad na “idikit ang kasalanan o kabiguan” sa kanila. At kung ang ilan ay ayaw kaming harapin nang ganito, kundi patuloy na tumatangging kilalanin man lang ang karaniwang katapatan ng aming mga pahayag, mas pinipili naming magpakumbaba sa harap ng Diyos kaysa magkimkim ng masasamang isipin laban sa kanila.

Nang may pag-ibig sa ating Panginoon,

Ang inyong nagmamahal sa Kanya,

W. H. Bennet.

Bago pa man aktuwal na makarating sa kamay ng mga Brethren sa Amerika ang mga liham na ito, may isa pang mabigat na hadlang na lumitaw: ang paglalathala ng isang sulatin ng isang G. H. G. Holborow, ng Selsley, Gloucestershire, England.

Layunin nitong pawiin ang pangamba ng mga hindi tiyak kung talagang pinanghawakan ni G. Henry Craik—na matagal na nakasama ni G. George Muller sa Bethesda—ang masamang turo tungkol kay Cristo. Naiulat noong panahon ng gulo kay Newton na sinabi raw ni G. Craik na ang pagkatao ng ating Panginoon ay ganoon ang katangian na Siya ay mamamatay sana sa katandaan, o kung uminom Siya ng isang tasa ng lason—mga isiping kasuklam-suklam sa isip na tinuruan ng Kasulatan—gayong Siya mismo ay napakalinaw na nagpahayag na kusang-loob ang Kanyang kamatayan sa mga taimtim na salitang, “Walang taong makakukuha ng Aking buhay mula sa Akin, kundi kusa Kong ibinibigay ito.”

Dahil ang paninirang ito tungkol kay G. Craik ay inulit-ulit ng marami na hindi man lang nag-abalang siyasatin ito, maliwanag na itinuring ni G. Holborow na utang niya sa alaala ng yumaong kapatid na ito na linisin siya sa ganoong paratang. Pero hindi naging mapalad ang kanyang pagsisikap, marahil dahil hindi siya sanay sa mga terminong teolohikal, sapagkat nag-iwan siya ng malinaw na impresyon sa isip ng kanyang mga mambabasa na sa personal niyang palagay ay ang katawan ng Panginoon dito sa lupa ay mortal, o maaaring mamatay. Hindi ako makakita ng kopya ng kanyang polyeto sa ngayon, pero ang sagot dito na ipinalabas ni G. R. T. Grant na pinamagatang *Some Remarks on Mr. Holborow's Doctrine* ay nagpapakita, sa pamamagitan ng tuwirang mga sipi, ng kamaliang hindi niya sinasadyang nahulugan:

Ilang Puna sa Doktrina ni G. Holborow

*Medyo kakatwa na ang isang polyetong ipinalabas upang patunayang makatarungan ang panig ng Bethesda ay kinailangan pang tagpi-tagpiin nang husto sa pamamagitan ng pluma, matapos itong mailimbag, sa mismong bahaging tumutukoy sa doktrina. Ang tinutukoy ko, siyempre, ay ang polyetong pinamagatang *Correspondence about Bethesda in 1892*, na ipinapakalat sa pag-asang mabibigyang-katwiran ang posisyong kinuha ng O. B. (Ibig sabihin, *Open Brethren*, Ed.).*

Nais kong ituon ang pansin sa isa o dalawang punto rito, at sa malungkot na katotohanang ang mga pahayag ni G. Holborow ay napakasama at may kakulangan—at iyan na ang pinakamahinahong salitang magagamit—sa mismong mga bahaging dapat sana ay buong-diin niyang ipinapahayag ang katotohanan. Sa palagay ko, maraming

mahal na anak ng Panginoon na nasa pakikisama ng Bethesda ang hindi gaanong magiging panatag habang binabasa nila ang sinasabi ni G. H. bilang pagtatanggol sa kanyang grupo. Ganito ang paratang na iniharap ni G. Rickard:

“Pero ano ang natuklasan nating itinuro ng taong ang pangalan ay nauuna sa mga lumagda sa Letter of the Ten, si G. H. Craik? ‘Kung uminom ng lason ang Panginoong Jesus, hindi ba Siya mamamatay?’ Sabi pa ng isa tungkol sa kanya, ‘Narinig namin, at pinaniniwalaan namin, ang isang nakahihiya, walang-galang, at napakasamang pananalitang iniuugnay kay G. Craik.’ Sabi ni G. Trotter tungkol sa kanya, “Ang sinasabi niya roon tungkol sa pagkatao ng Panginoon ay hindi nag-iiwan ng puwang sa pagdududa na siya, sa malaking bahagi, ay sumasang-ayon sa di-wastong mga pananaw ni G. N.’ Ganito naman ang isinulat ni G. Wigram sa An Appeal, pahina 8:

“Sinabi niya (si G. Craik) nang may matinding sigla noong isang araw, na si J. N. D. at ang kanyang mga tagasunod ay masyadong nagpapahalaga sa pagkatao ng Panginoong Jesus, at naniniwala raw siya na kung hindi ipinako sa krus ang Panginoon, nabuhay sana Siya hanggang maging isang kulubot na matanda, at namatay sa isang natural na kamatayan; at marami pang katulad nito.”

Sa pahina 10, talata 35, sinabi ni G. Holborow, matapos ang ilang salitang pampagaan, tungkol kay G. Craik: “Hindi niya kailanman inamin na tama ang pagkakaulat sa kanya, pero ipinaliwanag niya na binigkas niya ang mga pariralang pinag-uusapan bilang pagsalungat sa mga pahayag na sa tingin niya ay nagtatatwa na si Jesu-Cristo

ay naparito sa laman, at ganap na tao gayundin Anak ng Diyos.” Akin ang pagkaka-italiko, at kahit bigyan pa ng nararapat na konsiderasyon ang sinasabi sa unang bahagi ng pangungusap, ang mga salitang naka-italiko ay pag-amin na sa diwa ay sinabi nga niya ang iniuugnay sa kanya. (Pero tingnan ang tala [8](#) sa ibaba, Ed.)

Sa talata 36, sinimulan ni G. H. ang kanyang pagtatanggol sa mga pahayag, at nais kong ituon ang pansin sa mga Kasulatang tinutukoy niya: una, tungkol sa Hebreo 2:17—maliwanag na ang nais ituro ng Espiritu ng Diyos sa mga salitang, “ginawang katulad ng Kanyang mga kapatid,” ay na sa Kanyang buhay ng pagdurusa, at sa krus, Siya na sa karapatan ay malaya sa lahat ng iyon ay dumanas ng nagbigay sa Kanya ng Kanyang natamong kaganapan, o pagiging angkop sa lugar na Kanyang pinupuno para sa atin sa harap ng Diyos. Laging sakdal, pero kinailangan pa rin Siyang gawing sakdal, at ito ay sa pamamagitan ng pagdurusa; gayunman, wala rito ang nagpapahiwatig ng iginigiit ni G. H. na ang pagkatao ng Panginoon ay “kapareho ng sa atin.” Ito ang mga salita ni G. H., pero nadama ang pangangailangan ng pagtutuwid, at idinagdag sa pamamagitan ng pluma ang, “gaya ng pagkalikha ng Diyos sa atin.” Hindi siya nasisiyahan sa “tunay na laman at dugo” (pahina 180), na ginagamit ni G. R. upang ipahayag ang kanyang pananaw tungkol sa persona ng Panginoon; kundi iginigiit niya na ito ay “tunay na kapareho ng sa atin,” at maliwanag na nadama ang panganib ng pahayag na ito nang idagdag ng isang tagatuwid sa pamamagitan ng pluma ang, “gaya ng pagkalikha ng Diyos sa atin.”

Para kay G. Holborow, ang “ginawang katulad ng Kanyang mga kapatid” ay itinuturing na pagkakapareho ng likas na katangian, gayong maliwanag na ibang-iba ang tinutukoy nito. Ang mga “kapatid” ay mga taong nahulog at makasalanang, at ang gawing katulad nila sa paraang nais niyang unawain sa talata ay mangangahulugan ng bagay na hindi kailanman matatanggap ng sinumang tunay na umiibig sa Panginoong Jesus. Hindi ko sinasabing papayagan ni G. H. ang ganoong bagay o kukunsintihin man lang ang isiping iyon, pero ang kanyang pananaw sa talata ay lubhang mapanganib, at iyon ang ipinahihiwatig nito.

Sumunod ang napakaraming malungkot na pangangatwiran (pahina 180) tungkol sa kung ano ang maaaring nangyari, pero sa kasamaang palad, ang lahat ng ito ay nakahahadlang lamang sa malinaw na pagtingin ng mga simpleng kaluluwa, at ang isang nakamamatay na kakulangan nito ay na iniwan at binabalewala nito ang katangian at mga daan ng Diyos. Hindi totoo na maaaring ipinadala ng Diyos ang mga tanda ng katandaan at kahinaan sa Panginoong Jesus, ni ang mga bagay na binanggit ni G. Craik, at kailangang itanong kung ano ang nagtutulak sa mga kapatid na ito na sumulat nang ganito tungkol sa Banal ng Diyos, kung wala namang bagay na lubhang di-wasto sa kanilang mga pananaw? Bakit binabanggit bilang posible para sa Kanya ang mga bagay na posible lamang sa isang makasalanang? Inilalarawan ng Kasulatan ang Panginoong Jesus na lumaki mula sa pagkasanggol hanggang sa ganap na kahustuhan, na ipinakikita sa bawat hakbang at sa bawat kalagayan ang Kanyang sariling likas na kasakdalan, at doon ito

humihinto; at ang sabihing may iba pang maaaring nangyari ay pagsasangkot sa Panginoon sa mga bunga ng pagkahulog, at nakapagtataka kung paanong ang isang taong may utang ng kanyang kaligtasan sa pagpapakababa ng Anak ng Diyos ay makagagawa ng iba pa maliban sa itakwil nang may galit ang ganoong di-banal na paglalaro sa katotohanan. Tungkol sa katawan ng Panginoon pagkamatay Niya, nagtanong si G. H.: “Bakit Niya sinasabi, ‘Ni hindi Mo rin titiisin na makakita ng pagkabulok ang Iyong Banal,’ tungkol sa katawan ng Panginoon, kung bago magkaroon ng natural na pagkabulok ay kailangan munang mabago ang mismong likas nito?” “Hindi ba’t malinaw na ipinahihiwatig dito ang pamamagitan ng Diyos?” dagdag niya. Simple at maliwanag ang sagot: ibinigay ng Panginoon ang Kanyang sarili sa paghatol sa kasalanan bilang Kahalili ng iba, at dinala Siya ng banal na kamay ng Diyos pababa sa alabok ng kamatayan, na siyang bunga at parusa ng kasalanan. Nang magawa na ang lahat ng kailangan upang matugunan ang hinihingi ng banal na katuwiran at kaluwalhatian, dumating ang sagot sa kapangyarihan ng Diyos na bumuhay sa Kanya mula sa mga patay. Sa gayon natupad ang Kasulatan, at sa gayon natiyak ang kaluwalhatian ng Diyos, at walang anumang kahihiyang pinahintulutan, ni maaaring pahintulutan, na hindi lubos na kailangan para sa gawaing natapos; dito nakataya ang katangian ng Diyos, hanggang sa paglalaan pa ng bagong libingan ng taong mayaman na doon ay wala pang taong nailagay; ayon sa Isaías 53:9. At ang gamitin ang mga salita ng Espiritu Santo tungkol sa patay na katawan ni Cristo, “Hindi Mo titiisin na makakita ng pagkabulok ang Iyong Banal,” upang bigyang-katuwiran ang

mga pahayag ni G. Craik, ay malungkot na patunay kung ano ang kailangang ipagtanggol.

Hindi ba alam ni G. H. na ang mga bagay na binanggit bilang posible sa Panginoon ay hindi man lang mangyayari sa isang masunuring Israelita, kung may matagpuan manganoon? Ang pagkabulok ay daan patungo sa kamatayan at pagkawasak, at maaari lamang itong maging bunga ng kasalanan. Gayunman, sinabi ni G. H. (pahina 18): "Ang mga pahayag ni G. Craik ay hindi nagpaparatang ng kasalanan kay Cristo, walang anumang imposible sa pagkatao ng ating Panginoon. (! !);pero nagkamali siya sa paghuhulang ang ganoong mga bagay ay mangyayari nang wala siyang awtoridad." Kung gayon, talagang inihula nga ni G. Craik na mangyayari ang mga iyon, at si G. Holborow ay nagsisikap na ipagtanggol at pagaanin ang ganoong mga pananalita! Wala bang lebadurang kumikilos sa Bethesda? Kung gayon, ang pagsasabing ang ganoong mga bagay ay darating sa Banal ng Diyos ay hindi isang malubhang paglapastangan sa persona ng Panginoon, sapagkat "kailangan muna niyang (ni G. R.) patunayang erehe si G. C. bago siya makapagsalita tungkol sa 'mga erehiya ni Craik' (pahina 18). Pero kung hindi ito itinuturing na erehiya ni G. H., iginigiit naman niya sa dulo ng parehong talata na ang mga naninindigan sa doktrinang pinanghahawakan ni G. R. tungkol sa persona ng Panginoon ay hindi papayagan sa pakikisama sa Bethesda!! Kapag tiningnan ang pahina 17, makikita kung ano ang tinatatakan ni G. H. bilang Gnostisismo at kung gayon ay tatanggihan."⁹

Pero bumabalik ako upang saglit na pag-isipan ang ikalawa sa mga sinipi ni G. H. mula sa Hebreo 11 (pahina 10, talata 36): “Yamang ang mga anak ay may bahagi sa laman at dugo, Siya rin naman ay nakibahagi rin sa gayon din,” atbp. Dito ay idinagdag ni G. H., “at hindi mo maitatatwa na totoo sa Kanyang mga kapatid ang mga pahayag na ginawa ni G. Craik; kasinlaking mali ang itatwa ang mga ito gaya ng igiit ang mga ito”; at ang “sapagkat sa Diyos ang lahat ng bagay ay posible” ay idinagdag dito sa tinta sa kopyang nasa harap ko. Ano ang ibig sabihin nito? Totoo raw ang mga bagay na ito sa Kanyang mga kapatid, at sinipi ang talata mula sa Hebreo upang pangunahan ang pangungusap, at “kasinlaking mali ang itatwa” ang mga pahayag na iniuugnay kay G. Craik; “at kasinlaking mali rin si G. C. sa paggigiit ng mga ito.” Naguguluhan ako kung ano ang dapat kong maunawaan dito, pero iniwan ko na sa mambabasa ang pagkalas sa buhol, at kuntento na ako sa isiping kung totoo ito ay hindi magiging mali ang igiit ito, ni kung mali ay ang itatwa ito; at ito ay alinman sa totoo o isang napakabigat na paglihis sa katotohanan.

Talagang kapus-palad ito para sa doktrina ni G. H., pero isang di-masayod na kaaliwan para sa mga hindi kumukunsinti sa bagay na, kung susundan hanggang sa likas na kahahantungan nito, ay maglalagay ng dungis sa Banal ng Diyos, na wala sa dalawang talatang pinagbabatayan niya ang nagbibigay ng kahit kaunting batayan para sa sinusupportahan nilang paniniwala, kundi ang kabaligtaran pa. Kung titingnan ng mambabasa ang Hebreo 11:14 at hahanapin ito sa Griyegong Tipan, makikita ang isang bahagi ng pag-iingat ng Espiritu ng Diyos laban sa ganoong mga walang-galang na kuru-kuro. Ang mga

anak ay may bahagi sa laman at dugo “at Siya rin naman ay nakibahagi sa gayon din.” Dalawang magkaibang salita ang ginamit sa talatang ito. Ang mga anak ay may bahagi sa laman at dugo: ang salitang ginamit ay koinoneo, o pagbabahagi nang magkakapareho, na kaugnay ng salitang communion o pakikipag-isa. Kung ito ang salitang ginamit para sa pakikibahagi ng Panginoon sa pagkatao, maaaring may kaunting batayan ang mga pananaw ni G. H., pero ang salitang nakibahagi ay meteko, at kapag tiningnan ang Lucas 5, malinaw na makikita ang pagkakaiba. May dalawang salitang isinaling “mga kasama” sa mga talata 7 at 10. Sa talata 7, “kinawayan nila ang kanilang mga kasama na nasa kabilang bangka, upang sila’y pumarito at tulungan sila.” Ang mga kasama rito ay metekos, at mas mainam sanang isalin na mga kapwa; ibig sabihin, mangingisda rin sila, pero hindi pantay na naghahati sa kita ng pangisingda. Ang pandiwa ng pangngalang ito ang ginamit tungkol sa Panginoon sa Hebreo 11, “nakibahagi sa gayon din,” at ang parehong salita sa Hebreo 1:9: “Higit sa Iyong mga kapwa.” Sa talata 10 ng Lucas 5, mayroon tayong, “na mga kasosyo ni Simon.” Ang mga ito ay tunay na kahati sa buong kahulugan kasama ni Simon, at ang parehong salita ang ginamit gaya sa Hebreo 2, “Ang mga anak ay may bahagi sa laman at dugo”; pinagsasaluhan nila ito nang magkakapareho, magkakatulad sila nang eksakto. Madalas na itong napansin, at nakapagtataka na nakaligtaan ni G. H. ang kahalagahan nito. (Tingnan ang isang tala sa Hebreo 11:14 sa bagong salin ni J. N. D.)

Hayaan ninyong idagdag ko bilang pagtatapos na sa pagsulat ng aking isinulat, ito ay habang lubos kong ikinalulungkot ang pagtatalo, at ang pangangailangan nito;

pero ang pag-atake ay nagmula sa kanila mismo, at sa walang-tigil na pagsisikap na ipilit sa amin ang walang-hangganang pakikisama, gusto man namin o hindi. Ang pakikisamang ipinilit ay isang mahinang pamalit sa pakikisamang ibinubunga ng Espiritu ng Diyos. Wala akong alam na ibang paraan sa gitna ng malungkot na alitan at nakapagpapakumbabang mga pagkakahati sa ngayon, kundi ang linangin, hangga't maaari, sa loob ng mga hangganang itinakda ng Salita ng katotohanan, ang pag-ibig na pangkapatid sa mga maliwanag na anak ng Diyos ayon sa Efeso 4, at walang makalamang sigasig ang makagagawa nito.

Sinikap ni G. Burridge na pabawiin kay G. Holborow ang kanyang maling mga pananaw, pero sa simula ay tila hindi nadama ni G. Holborow ang bigat ng situwasyon. Nang maglaon, ipinadala niya ang sumusunod na liham ng pagbawi at paliwanag:

Liham mula kay G. Holborow,
Selsley, malapit sa Stroud, Gloucestershire,
ika-18 ng Abril, 1895.

G. J. H. Burridge.

Mahal na Kapatid kay Cristo:

Kararating lamang ng iyong liham na may petsang ika-8 ng buwang ito. Bilang sagot, matapos basahin ang nilalaman nito, isinusulat ko sa iyo ang isang walang-pasubaling pagbawi sa mga bahaging pinag-uusapan ng aking sulatin, Correspondence About Bethesda, 1892; ang mga iyon na isa-isa ko nang tinukoy sa aking liham kay G. Buss. Binabawi ko ang mga iyon dahil may mali sa

pananalita, at maaaring maunawaan sa ibang kahulugan kaysa sa aking nilayon—kaya sa liwanag na iyon ay mali ang mga iyon; at dahil din may diwa ang mga iyon na hindi maka-Diyos; may diwa ng alitan ang mga iyon na hindi maaaring tama, at tinatalakay ng mga iyon ang mga paksang imposibleng maipahayag nang sapat ng isang may-hangganang isip sa pananalitang hindi mismong mga salita ng Espiritu Santo. At ikinalulungkot ko na isinulat ko pa ang mga iyon.

Pero sa pagsulat ko ng nasa itaas, hindi ko binibigyang-katwiran ang mga pagbaluktot at maling patotoo tungkol sa mga iyon na ipinakalat ng ilan. Sa pagtatapat ko ng aking sariling pagkakamali, hindi magiging tama na bigyang-katwiran ko ang mali sa iba.

Itatanong marahil, “Bakit hindi mo ito sinabi noon pa?” Ipinaliliwanag ko—dahil ang mga pagbaluktot na tinutukoy ko ay naglayo sa aking isip mula sa mahinahong pagsasaalang-alang sa katangian ng aking mga salita sa liwanag ng Salita; pero sinabi ko sa isang kapatid sa England noong nakaraang tag-araw na hindi ko nagustuhan ang sarili kong mga pananalita nang balikan ko ang mga iyon. Kalimutan na sana ng mga kapatid ang lahat ng tungkol sa mga iyon—na umiral pa ang mga iyon—at patawarin ako sa pagpapadala ko ng mga iyon. Ito lamang ang aking maidadahilan: na hindi ko ginustong makitang ganoon pinag-uusapan si G. Craik, at sinikap ko lamang ipaliwanag na ang mga pananalitang iniuugnay sa kanya ay hindi kinakailangang nagdadala ng masamang turong sinisikap ng ilan na ikabit sa mga iyon.

H. G. Holborow.

Sa pangkalahatan, itinakwil ng Open Brethren ang doktrinang iyon, pero hindi na nila itinuring na kailangan pa ang anumang karagdagang hakbang matapos mailathala ang liham na ito, dahil matagal na noong tiyak na tinanggihan ni G. Craik ang anumang ganoong isiping iniuugnay sa kanya, at matagal na siyang kasama ng kanyang Panginoon bago pa muling binuhay ni G. Rickard ang usapin.

Gayunman, wala nang makapapawi ngayon sa damdamin ng marami sa mga Exclusive na may isang bagay na lubhang masama, na hindi pa rin hinahatulan, sa Open na pakikisama, at ang pinakanakagugulat na mga paratang ay ginawa ng mga taong lubos na mali ang impormasyon at ipinakalat bilang katotohanan. Sinabi pa nga na si G. Muller ay madalas na nakikipag-ugnayan kay G. Newton at mayroon daw “lahat ng kanyang mga aklat sa aklatang pahiraman ng Bethesda.” Sa paninirang ito, ganito ang sagot ni G. Muller:

New Orphan House, Ashley Down,
Bristol, ika-23 ng Agosto, 1895.

Mahal kong Kapatid:

1. Wala si G. Newton ni sinuman sa kanyang mga kaibigan ang naging bahagi ng aming pakikisama mula pa noong 1848. Kung may nagsasabi ng kabaligtaran, itinatanong ko: sino at saan?

2. Minsan ko lamang nakita si G. Newton mula noong 1848, upang malaman ang kanyang kasalukuyang kalagayan; ito ay mga 10 taon na ang nakararaan; gayunman, sinasabi mong dumadalo ako sa kanyang mga pag-aaral ng Biblia. Tingnan mo kung gaano kasinungaling! !

3. Sinasabi mong nasa aklatan ng Bethesda ang lahat ng kanyang mga aklat. Kasinungalingan. Wala kaming aklatang pahiraman ng Bethesda. May aklatan sa mga Orphan House, para sa mga guro, isang pribadong aklatan, kung saan may tatlong aklat ni G. Newton tungkol sa propesiya. Wasto ang mga iyon.

Ang iyong kapatid sa ating Panginoon,
George Muller.

Pero tila wala nang magagawa upang mapigilan ang agos ng kawalan ng tiwala na umiral laban sa anumang karagdagang pagsisikap na magkaroon ng pakikipag-isa sa Open Brethren. Noon pa mang Hulyo, 1894, sa isang kumperensiya sa Pittsburgh, Pennsylvania, may ipinadalang liham na nilagdaan ng dalawampu't tatlong manggagawa na nagtatakwil sa liham-sirkular ng Plainfield. May katulad na liham ding lumabas mula sa New York City. Nang maglaon, may isa pang lumabas mula sa isang kumperensiya sa Dunkirk, New York.

Napakalungkot ng tuwirang kinahinatnan nito. Kumalat ang pagkakahati at alitan sa maraming kapulungan sa Canada at Amerika. Nang medyo lumiwanag na ang mga ulap, may bagong grupong kailangang isaalang-alang, na kilala bilang mga "Independent," na matatag na tumangging itakwil ang liham ng Plainfield at mula noon ay sinikap nilang panatilihing bukas ang kanilang pinto sa mga Exclusive at Open, sinumang nagnanais na makipag-isa sa kanila. Sa kabilang banda, maraming kapulungan ng Grant ang patuloy na nagpatuloy, na tumatanggap sa mga maka-Diyos na banal na may wastong rekomendasyon na nagmumula sa mga Open o Independent na kapulungan, dahil hindi nila kailanman kinilala ang awtoridad

ng mga liham-sirkular ng Pittsburgh at Dunkirk. Ito ang naging paninindigan mismo ni G. R. T. Grant at tuloy-tuloy na sinunod ng marami pang iba sa paglipas ng mga taon, sa kabila ng pagtutol ng ilang may mas legalistikong hilig. Pero ang tiyak na pahayag ni G. F. W. Grant na “kailanman ay hindi binalak ang pagtangga sa mga simple at maka-Diyos na kaluluwa,” ay malinaw na ginagawang di-tugma ang anumang ibang landas, kahit hindi pa lubusang matamasa ang buong pakikipag-isa.

Kabanata 14: Mga Huling Pangyayari at mga Kritikal na Puna

Noong taong 1896 ako nakisama sa kilusang isinusulat ko; noong una ay pumasok ako sa pakikisama sa tinatawag na Open Brethren, at di nagtagal, pagkatapos ng ilang nakababagabag na karanasan, ay ipinasya kong sumama sa mga Grant Exclusive. Hanggang ngayon ay hindi ko pa pinagsisisihan ang hakbang na ginawa ko noon, at sa pangkalahatan ay labis akong pinagpala, at umaasa akong pinahintulutan din akong maging pagpapala sa iba, kahit “nakita ko ang wakas ng lahat ng kasakdalan” at matagal na akong napilitang pumuwesto sa mapagpakumbabang pagtatapat at magsabing “Ako at ang aking bayan ay nagkasala.”

Ikinalulungkot kong sabihin na sa loob ng ilang taon ay nasa ilalim ako ng nakapagpapatuyo-ng-kaluluwang impluwensiya ng mga napakalegal at makitid na pananaw tungkol sa paglilingkod at sa pakikisama, pero habang lumilipas ang panahon, may biyayang pinalaya ako ng Diyos at inakay akong makita, kahit papaano, kung gaano kalayo ako at ang iba ay lumihis, hindi lang sa turo ng Bagong Tipan kundi pati sa orihinal na mga simulain ng mga Brethren mismo. Kasabay nito ay dumating ang palawak nang palawak na larangan ng paglilingkod habang kinikilala ko ang aking pananagutang sikaping tulungan ang lahat ng mananampalataya, at abutin ang mga nawawala saanman magbukas ang Espiritu ng Panginoon ng pinto ng pagkakataon. Nang tawagin ako upang humalili sa tapat na si Dr. P. W. Philpott bilang ministro sa Moody Memorial Church, pagkatapos lamang ng maraming panalangin at pagbubulay-bulay ako natiyak na iyon nga ang

walang-dudang kalooban ng Diyos para sa akin. Sa paglipas ng mga taon, hindi ko nakikitang lumiliit ang aking pag-ibig sa mga Brethren, ni ang pagpapahalaga ko sa mahahalagang bagay ni Cristo na kanilang ipinaglalaban; sa halip ay lalo ko pang pinahahalagahan ang mga ito. Ang paghahanda ng mga kabanatang ito ay isang gawain ng pag-ibig, na pinasigla ng pag-asang gagamitin ito ng Diyos para tawagin ang marami pabalik sa kagalakan ng kasimplehan at espirituwal na kasariwaan ng mga unang araw. Hanggang dito ay isinulat ko ang mga pangyayaring maaaring mapatunayan ng mapagkakatiwalaang mga dokumento, o isinalaysay sa akin ng mga taong may awtoridad na magsalita. Kung susubukan kong sundan pa nang malawakan ang kasaysayan ng kilusan, kailangan kong umasa nang malaki sa sarili kong hatol na maaaring magkamali, at walang duda na madalas kong makikita na ang pagtingin ko sa mga tao at sa kanilang mga ginawa ay ibang-iba sa iba na higit na may kaloob at higit na maka-Diyos kaysa sa akin. Kaya sa palagay ko ay matalinong tapusin ang napakadi-ganap na talaang ito sa isang pangkalahatang pagsusuri sa kalagayan sa kasalukuyan, na tinatalakay lang ang mga simulain o binabanggit ang mga dokumentong madaling makuha.

Pagkatapos ng mga liham-sirkular mula sa Dunkirk at Pittsburgh at ng sumunod na pagtanggap sa maraming maka-Diyos na kapatid gaya ni Mr. F. C. Jennings, nina Messrs. Edward at Nicholas Mauger, at ng iba pang mga kapatid na laging itinuturing na “mga gabay” sa mga Grant Brethren mula pa sa mga unang araw ng kilusan, nagkaroon, gaya ng nakita na natin, ng malaking kaguluhan at pagkabalisa sa mga kapulungan sa Amerika.

Ang mga minamahal at pinananabikang kapatid, na walang paratang ng kasamaan o masamang turo laban sa kanila, ay natagpuan ang kanilang sarili sa magkasalungat na kampo, at sa paglipas ng mga taon ay kaunti lang ang nagbago sa panig ng nakatatandang salinlahi. Kapansin-pansin, gayunman, na ang mga nakababatang mananampalataya sa lahat ng iba't ibang pakikisama ay lalong nababalisa sa pagpilit sa kanila sa linya ng pangkat, at lahat ay nananabik sa mas malawak at mas ayon sa Kasulatang pakikisama — isang pagbabalik sa mga unang simulain ng mga Brethren na, gaya ng nakita natin, ay malaking bahagi na ang tinalikuran.

Di nagtagal pagkatapos mamatay si Mr. F. W. Grant noong 1898, sumulat si Mr. Alfred Mace ng isang napakabuong pagtatapat ng kabiguan sa usapin ng pagkakahati sa Montreal, at mula noon ay tinalikuran niya ang napaka-exclusive na paninindigang dati niyang hawak. Di nagtagal, si Mr. Walter Scott (na matagumpay na humadlang sa *entente cordiale* ng Exclusive at Open Brethren noong 1893) ay itiniwalag ng pangkat ni Stuart sa Great Britain dahil sa napakabigat na kasalanang makipagpira-piraso ng tinapay sa isang simpleng grupo ng mga mananampalataya na hindi kinikilalang kabilang sa anumang partikular na bilog ng pakikisama! Nang sa wakas ay magising siya at makita kung saan napadpad ang mga Brethren, sumulat siya ng isang nakagigising na panawagan na pinamagatang *Shall the Sword Devour For Ever?* Ipinakalat ito sa buong mundo at nagbunga ng napakalaking reaksiyon. Ang sumulat nito, gayunman, ay nangahas na sumagot dito sa *Help and Food*, at itinurong ang unang nagtanong ng tanong na iyon — si Abner — ay siya mismong nagpasimuno ng pagkakahati, at hangga't hindi pa dumarating ang sarili niyang pagtatapat ng kamaliang ginawa niya sa nagkawatak-watak na bayan ng

Diyos, kaunti lang ang bigat ng kanyang panawagan. Marahil kapangahasan sa aking bahagi ang sumulat nang ganoon. Ipinakita nito ang pagsasanay na pinagdaanan ko. Mula noon ay ibinilang na si Walter Scott sa mga “Independent Brethren,” hanggang sa kanyang kamatayan sa napakatandang edad.

Mula noon, sunod-sunod na pagsisikap ang ginawa para magkaroon ng mas mabuting pagkakaunawaan, at tiyak na mabilis na humihina ang espiritu ng pagkapangkat sa karamihan, pero may iilan sa lahat ng pangkat, na karaniwang tinatawag na “die-hards,” na nagpupumilit pa rin sa lumang mahigpit na mga panukat ng pakikisama ayon sa heograpiya at disiplina. *Talagang* kapansin-pansin na kung saan namamayani ang kalayaang Cristiano, yumayabong ang mga pagtitipon, naliligtas ang mga kaluluwa, at may mainit na espirituwal na kapaligiran. Pero kung saan ang kabaligtaran ang totoo, kaunti lang ang aktibong pag-eebanghelyo o pagpapatibay sa mga mananampalataya.

Kasabay ng bagong pananabik sa mas ayon sa Kasulatang batayan ng pakikipag-isa ay dumating ang lalong pagkabahala tungkol sa patotoo ng Ebanghelyo sa sariling bayan at sa ibang bansa. Marami ang namumulat sa kahangalan ng pagtataas sa mga paraang isandaang taon na ang tanda na para bang kasintimbang ng kapahayagan ng Diyos, kaya dumating ang mas mabuting pag-unawa at pagpapahalaga sa mga salita ng apostol, “Ako’y naging lahat ng bagay sa lahat ng tao, upang sa anumang paraan ay mailigtas ko ang ilan.” Kaya hindi na kakaiba ngayon na makakita ng mga kapulungang nagsasagawa ng masigasig na mga kampanyang pang-ebanghelyo na may masiglang pag-awit ng Ebanghelyo at makatuwirang pag-aanunsiyo. Sa maraming lugar, naging bakal na tradisyon na

ang anumang pag-awit na sinasabayan ng instrumento ay salungat sa espiritu ng Bagong Tipan, dahil hindi napag-iba ang pag-awit bilang gawa ng pagsamba at ang pag-awit para akitin ang mga nangangailangan at ang mga pabaya na makinig ng Ebanghelyo. Kaya sa halos lahat ng kapulungan ng mga Brethren ay maraming hindi nagagamit na kaloob — mga taong may mga talentong bigay ng Diyos na hindi nila mangahas gamitin dahil baka mapuna sila ng mga mas konserbatibo.

Sa marami rin ay dumating ang pagkagising tungkol sa kung paano nila napabayaang ang utos ng apostol: “Gawin ang lahat ng bagay nang kagalang-galang at ayon sa kaayusan” (1 Corinto 14:40, literal na salin). Ang bunga ay ang pagkilala sa kahalagahan ng mas sistematikong paglilingkod sa Panginoon, na nagbubunga na ng pinagpalang bunga. Hindi na kailangang sabihin na ang mga mas gusto ang tradisyon ng tao kaysa sa kasalukuyang kapangyarihan ng Espiritu Santo ay hindi natutuwa sa anumang pagbabago sa mga paraan at gawing pinaputi na ng katandaan, pero wala namang mas tunay na awtoridad mula sa Kasulatan kaysa sa mga paraang mas angkop sa panahon.

Kung ano ang naghihintay sa kilusang ito sa hinaharap, kung ang ating pinagpalang Panginoon ay maantala pa nang ilang taon, walang taong makapagsasabi. Pero isang bagay ang tiyak na tiyak: ang mga Brethren ay kailangang kumawala sa tradisyonalismo at magpatuloy kasama ng Diyos, habang umaakay ang Espiritu sa pamamagitan ng nabuksang Salita at ng pinabanal na pagpapasya ng mga taong may unawa sa mga panahon, o sila mismo ay literal na madudurog nang pira-piraso; at kung ganoon, ang pagkakaisang orihinal nilang hinangad na ingatan ay maaaring mas malapit kaysa sa inaakala

natin. Ang yumaong Captain R. Carey-Brenton, isa sa pinakatapat na misyonerong kailanma'y nakisama sa mga kapulungan, na namatay sa Mexico ilang taon na ang nakararaan, ay minsang nagsabi sa akin: “Bigat na bigat ako sa ating mga pagkakahati, at ipinapanalangin ko na pagsamahin ng Diyos ang ating nahating mga pagtitipon. Kamakailan ay pinanood ko ang isang taong nagbabasag ng bato, at napansin ko na nang madurog lang ang malalaking bato hanggang maging graba saka sila naging isa. Baka ganoon din ang gagawin ng Diyos sa atin!” Kahanga-hanga ang kanyang mga salita at karapat-dapat nating pag-isipan.

Marahil ang pinakamabigat nating kabiguan bilang isang bayan ay ang paghihiwalay natin, sa isip, ng ating sarili sa malaking bilang ng ating kapwa Cristiano. Karaniwan nang pinag-iiba ang “mga Cristiano sa mga sistema at ang mga mananampalatayang nagtitipon sa pangalan, o sa loob ng pangalan, ng Panginoong Jesu-Cristo.” Ang ituring ito na isang natatanging pribilehiyo ay walang iba kundi espirituwal na kapalaluan sa pinakamailap na anyo. At ang bawat pakikisama ng mga Brethren ay tunay na isang sistema gaya ng ibang grupo ng mga mananampalataya. Kung may nagdududa rito, subukan niyang kumilos ayon sa sarili niyang pasya, o ayon sa paniniwala niyang pag-akay ng Espiritu, nang salungat sa nakagawian, at agad niyang malalaman kung gaano kamakasekta ang isang di-makasektang grupo ng mga Cristiano!

Gayunman, sa palagay ko ang sinumang walang kinikilingang mag-aaral ng kilusan na talagang nakakaalam ng kanyang Biblia ay tiyak na makikita na ang pangunahing layunin ng mga Brethren ay ang makabalik nang malapit hangga’t maaari sa

kaayusan at turo ng Bagong Tipan, sa mga araw ng pagtalikod sa pananampalataya na gaya ng ating kinabubuhayan. Pero ang naging pagkakamali ay ang pag-aangkin ng presensiya at awtoridad ng Panginoon sa paraang hindi maaangkin ng ibang mga Cristiano.

Ilang taon na ang nakararaan, si Dr. James Black¹⁰ ng Edinburgh, Scotland, ay naglathala ng isang panayam kung saan sinikap niyang suriin ang kilusang Brethren, na makatwiran naman, bagaman may ilang kamalian, na walang duda ay bunga ng maling impormasyon. Ang sumusunod na sagot ay lumabas sa *The Witness*, isang babasahin ng Open Brethren, at maaaring maging kawili-wili dahil ibinibigay nito ang pananaw ng isa sa mga taong pinuna ng marunong na Doktor:

Si Dr. James Black tungkol sa “Plymouth Brethren”

Sa isang paglalakbay kamakailan papuntang Edinburgh, nasiyahan ang sumulat nito sa isang magandang kuwentuhan kasama ang isang kapwa manlalakbay na Presbyterian, kung saan nabanggit si Dr. Alexander Whyte, at pagkatapos ay ang kanyang kahalili, si Dr. James Black, ng St. George’s, Edinburgh.

Ayon sa sinabi sa akin, kamakailan ay nagbigay si Dr. Black ng serye ng mga panayam tungkol sa “Freak Religions” (Mga Kakatwang Relihiyon), kung saan mahusay niyang inilantad ang Mormonismo, ang Russellismo, at iba pang imbensiyong Amerikano — isang napakapakinabang na gawain.

Makalipas ang isa o dalawang araw, nakita ko ang isyu ng Hulyo ng magasin ng United Free Church, ang The Record,

at may nakita roon na artikulo ni Dr. Black na “The Plymouth Brethren: How They Arose and What They Believe,” at napaisip ako kung ito ba ang buod ng isang mas huling panayam na ibinilang ang mga taong may ganitong palayaw sa mga kakatwa! Sana ay hindi ilagay ng Doktor ang mga taong ito na lubhang inaapi sa iisang kategorya ng mga Mormon!

Masasabi na mabait ang tono ng artikulo, at isinulat nang walang pait. Medyo kahawig ito ng paraan ng pagsulat ng isang kagalang-galang na Cardinal ng Roma tungkol sa mga United Presbyterian. Ang tanging bahagi na medyo umiinit ay kapag tinatalakay ng sumulat ang pananaw ng mga “Plymouth Brethren” tungkol sa ministryong Cristiano, at mapapatawad ang sinumang tao kung uminit siya sa pagtatanggol sa kanyang apuyan at tahanan.

Ang ilan sa mga puna ng sumulat ay talagang nararapat. Ang malulungkot na pagkakahati sa kasaysayan ng mga tumututol na ito laban sa pagkamakasekta ay nagbibigay ng maraming puwang para sa pang-uuyam; pero maawain ang Doktor, na walang dudang naaalala kung gaano kahirap ingatan ang pagkakaisa; napakahirap nga, na kahit ang Presbyterianismo sa Scotland ay hindi nagtagumpay dito.

Sa isa o dalawang bagay, maliwanag na mali ang impormasyon ni Dr. Black o kulang ang kanyang kaalaman. Halimbawa, hindi makatarungan na sabihin ang “kasalukuyang kawalang-bisa sa sariling bayan at sa ibang bansa ng ‘Plymouth Brethren.’” Sa buong kababaang-loob, labis na naaapi ang kanilang talaan sa misyon sa ibang bansa ng ganitong pahayag. Hindi siguro nabasa ng Doktor

ang Echoes of Service, o natingnan ang kanilang Missionary Prayer-list, kung hindi ay hindi sana niya sinabi ito. Tungkol naman sa gawain sa sariling bayan, ipinaaalam namin kay Dr. Black na sa kabila ng mga pang-akit ng panahon, ng mga panlipunang pantulong mula sa mga pulpito ng ating lupain, may malaki at lumalaking bilang ng kabataan sa loob at paligid ng mga iglesya ng mga tinatawag niyang “Plymouth Brethren.” Hindi nasusukat ang kahalagahan ng mga bagay ayon sa ingay na ginagawa nila.

Hindi uubra ang mungkahi niya tungkol sa pinagmulan ng “Plymouth Brethren.” Hindi tugma sa katotohanan ang teorya ng pilyong-batang-naglayas-sa-bahay. Hindi maipaliliwanag nang ganoon ang magkakahiwalay at kusang mga kilusan sa British Guiana, Ireland, England, Italy, Russia, at Germany. Ang “kilusan” noong una ay isang pagbabalik sa Kasulatan bilang nagbibigay ng lahat ng kinakailangang turo at gabay para sa sama-sama at pansariling buhay Cristiano; isang pagsisikap na isagawa ang nasusulat nang hindi ito binabawasan o pinawawalang-bisa sa pagbibigay ng kapantay na awtoridad sa mga tradisyon pagkatapos ng mga apostol, sa mga konseho ng Iglesya noong Gitnang Panahon, o sa “modernong kaisipan.” Ang pangangailangang panindigan ang ganitong posisyon ay mas apurahan ngayon kaysa kailanman, at lubos na hindi nakuha ni Dr. Black ang buong punto nang, may kabaitan ng isang ama, sabihin niya sa mga “Plymouth Brethren” na kilalanin nilang lumipas na ang kanilang panahon, at bumalik na gaya ng pilyong mga anak na ngayon ay nagsisisi sa kandungan ng inang-iglesya.

Tungkol naman sa kanilang “hindi paghahangad na iligtas ang sanlibutan, kundi iligtas ang isang bayan mula rito,” sa kanilang “pagtanggap” sa sinaunang gawi ng lahat ng tunay na ‘Catholic’ na iglesya (dahil may pinag-aralan, inakala namin noon pa man na iisa lamang ang Catholic Church) na bautismuhan ang mga anak ng mga mananampalataya,” at sa kanilang “pagdiriwang ng Hapunan ng Panginoon tuwing Linggo,” umaamin sila na nagkasala sila; pero handa silang pag-usapan ang mga bagay na ito sa harap ng bukas na Biblia kasama si Dr. Black o sinumang makapagpapakita mula roon ng kamalian ng mga ito.

Na wala silang hiwalay, inordenahan, may pinag-aralan, at sinusuportahang ministryo o klero ay isang pahayag na bahagya lamang totoo; dahil kinikilala nila ang isang ministryong ibinukod, may pinag-aralan, at sinusuportahan, bagaman ang paraan ng pagbubukod, pag-aaral, at pagsuporta rito ay iba sa itinuturing na mahalaga sa Presbyterianismo.

Ang nakatatayang salaysay na ibinigay sa Doktor ng dalawang kabataang umaalis sa “Plymouth Brethren” para sa Presbyterianismo, kung paanong sa iglesyang iniwan nila, “laging ‘inaakay’ ng Espiritu ang iisang nakababagot na matandang elder,” ay mapapantayan ng mga salaysay ng ilan na, bago lumabas sa Presbyterianismo, ay binagot nang limampu’t dalawang Linggo bawat taon sa loob ng kalahati ng kanilang buhay ng isang tuyot na tuyot na “may pinag-aralang” ministro, nang walang pag-asang mapuputol ang pambabagot hanggang kunin siya ng Panginoon sa Langit.

Ang mga pananaw tungkol sa “ordinasyon” ang pinakanagulat sa Doktor, gayunman. “Nagugulat ako,” sabi niya, “na isiping ang sinumang ligaw na tao, nang walang paghahanda, ay inaakalang may kakayahang manguna at gumabay sa pagsamba at kaisipan ng mga tao.” Nagugulat din ang mga “Brethren” na isipin ang ganoong bagay. Mas tiyak pa sila kaysa kay Dr. Black na “maraming tinatawag na ‘lay’ na miyembro ang mas kapaki-pakinabang na makagagawa nito kaysa sa maraming ministro”; napakatiyak nila kaya naniniwala silang ang bawat miyembro ng iglesia ay may tuwirang obligasyon sa Panginoon na tuparin ang anumang sukat ng ministeryong ipinagkatiwala sa kanya, kaya sinisikap nilang bigyan siya ng pagkakataong gawin ito; dahil kumbinsido sila na kahit kay Dr. Black ay hindi ibinigay ng Panginoon ang lahat ng kaloob na sa pamamagitan nito ay tutugunan Niya ang mga pangangailangan ng kongregasyon taun-taon, sapagkat “ang Espiritu ay namamahagi sa bawat isa ayon sa Kanyang ibig” (1 Corinto 12:11).

Sa usaping ito, umaapela si Dr. Black sa kasaysayan — kung sa kasaysayan ng iglesia, bingi sila sa ganoong apela — pero kung sa kinasihang kasaysayan ng Bagong Tipan, humihingi sila ng kahit isang halimbawa ng taong pinili ng isang iglesia para maging guro o pastor nito, o para mag-ebanghelyo; ng kahit isang halimbawa ng ministrong may sahod na may kasunduang maging responsable sa ministeryo ng isang partikular na iglesia.

Na mahalaga ang isang ministeryong may pinag-aralan, sang-ayon sila kay Dr. Black; pero tungkol sa uri ng pag-aaral na mahalaga, iba ang paniniwala nila. Kung pantay

ang lahat ng iba pang bagay, mas mainam ang malawak na edukasyon kaysa sa edukasyon ng tinatawag na broad school. Pero ang mahalagang bagay sa isang ministro ni Cristo ay na siya ay naturuan sa paraang hindi maipangangako ng anumang unibersidad – na siya ay tinuruan ng Diyos, na ang kanyang kaluluwa ay mayaman sa karanasan sa Diyos, at na siya ay may espirituwal na pag-unawa sa Kanyang Salita.

Dahil kailangan nilang pumili, mas gusto ng mga “Plymouth Brethren” ang isang ministeryo na, bagaman tinatakan ng mga Doctor of Divinity bilang walang pinagaralan, ay isinasagawa ng mga taong ang kakayahan ay hindi lang nasa mga titulong pang-akademiko, kundi nasa espirituwal na kakayahan, sigla, pananaw, at debosyon, kaysa ilantad ang kanilang sarili sa “marunong na ministeryong” iyon, na marami ang kakila-kilabot na nakikita ngayon, na isinasagawa ng mga taong ang layunin ay tila ang ipaliwanag palayo, sa paraan ng rasyonalismo, ang bawat mahalagang doktrina ng ating pinakabanal na pananampalataya.

Kahit ituring pa rin ni Dr. Black ang mga “Plymouth Brethren” na mga “hard-shells” (sarili niyang salita), tinitiyak namin sa kanya na ang ilan man lang sa kanila ay patuloy na mananalangin para sa kanya na manatili siyang tapat at sariwa sa pagtupad sa ministeryong maliwanag na tinanggap niya sa Panginoon.

J. B. Watson.

Ilang salita mula sa isa sa mga liham ni Mr. Darby, na isinulat noong 1870, labing-isang taon bago siya namatay, ang

magpapakita nang mas malinaw kaysa sa anumang masasabi ko kung gaano kalayo ang ilan sa mga Brethren ay lumihis sa sarili nilang mga unang simulain. Kung naisagawa lang ang mga pananaw na ito, maaaring naging mas masaya ang buong kasaysayan ng kilusan, at libu-libong tapat na banal ang natulungan sa halip na nahadlangan.

Mahal na —:

Walang pagkakaiba ang pagpipira-pirasong tinapay bilang Cristiano at ang pakikisama, kahit hindi laging naroon ang ilan; dahil ang tanging pakikisama o pagkamiyembro ay sa katawan ni Cristo, at kung ang isang tao ay nakikipagpipira-pirasong tinapay at sa gayon ay kinikilala bilang miyembro ng katawan ni Cristo, siya ay napasasailalim sa lahat ng disiplina ng bahay. Hindi ko maaaring ipilit na laging sa amin lang siya dumalo, dahil maaaring dumating siya na may pagnanais na ipakita ang pagkakaisa ng espiritu, pero naniniwala pa rin, ayon sa kanyang budhi, na mas maayos ang kanyang mga paraan. Kung malinis ang kanyang puso (2 Timoteo 2:22), wala akong dahilan para itiwag siya; pero kung may anumang bagay sa kanyang landas na humihingi na siya ay itiwag, napasasailalim siya roon gaya ng sinuman. Pero ako ay walang kilalang ibang pakikisama kundi ang pagkamiyembro sa katawan ni Cristo. Kapag dumalo na siya, ang tanong ay may ginawa ba siyang nangangailangan ng pagtiwalag bilang disiplina?

Ang paniniwala ko lamang ay ang mga Brethren lang ang lumalakad nang naaayon sa pakikisama ng mga banal sa pagkakaisa ng katawan; pero wala akong kilalang partikular na samahan bilang katawang iyon — kahit ang

mga Brethren — hindi, sila pa nga ang pinakahuli sa lahat. Iyon ay pagtatatwa sa kanilang sarili. Bagaman mayroon sila nito, na nagtitipon sila ayon sa mga simulain ng pagkakaisang iyon, pero dahil doon ay kailangan nilang kilalanin ang lahat ng miyembro nito, sa isang banda, at panindigan ang disiplina nito sa kabilang banda.[11](#)

Ang iyong nagmamahal sa Panginoon,
J. N. D.

Ito pa rin ang mga simulaing sinusunod ng maraming kapulungan. Lalo itong totoo sa Great Britain, kung saan ang mga Brethren, sa pangkalahatan, ay nasa pinakaunahan ng tunay na patotoong ebanghelikal. *Talagang* inaasahan na sa mga darating na araw ay magkakaroon ng mas malawakan pang pagbabalik sa mga gawi noong una.

Mga Tala

1. Madalas ko nang sinabi at inuulit ko rito, na isa lang ako sa “mga kapatid” (the brethren) hangga’t walang malaking titik na B na ginagamit.
2. Para sa sariling salaysay ni Mr. Darby tungkol sa kanyang mga unang karanasan, tingnan ang Appendix A.
3. Mula pa sa simula ay nakagawian na ng mga Brethren na tukuyin ang kanilang mga pangunahing guro sa mga inisyal ng kanilang pangalan, sa marahil maling akala na itinatago nila ang pagkakakilanlan ng mga taong kasangkapan upang ang Diyos mismo ang makatanggap ng lalong malaking kaluwalhatian.
4. Ito ay nakalathala sa mga tinipong sulatin ni J. N. Darby.
5. Ang kongregasyon ng Bethesda ay hindi orihinal na iglesyang Baptist. Paulit-ulit nang inulit ang kamaliang ito, at marami ang nag-aakalang nakikita nila rito ang ugat ng lahat ng sumunod na gulo, dahil ang iglesya raw sa kabuuan ay “tinanggap sa pakikisama, sa halip na igiit ang pagsusuri sa bawat isa.” Pero lahat ng ito ay pagkakamali, at lubos na malayo sa katotohanan
6. *Pastoral Letters*, ni H. Craik.
7. Tumutukoy ito sa paglitaw ng nakilala bilang “Ravenismo,” na tatalakayin mamaya.
8. Napatunayan kalaunan na ang talagang sinabi ni Mr. Craik ay kung naging kalooban lang ng Diyos, maaaring namatay nang ganoon ang Panginoon. Pero sayang at binuksan pa ang ganitong paksa.
9. Paalala: — Sabi ni Mr. Rickard: “Ang Banal na Bagay na ipinanganak ni Maria ay likas na malaya sa bawat elemento ng pagkabulok. Bago magkaroon ng likas na pagkabulok, kailangang mabago muna ang mismong kalikasan nito.” — “Tunay na pagkatao ito, pero ito ay *Kanya*, sa ating kalagayang pantao, na hindi kailanman napasailalim sa pagkabulok o pagkatunaw.” Ito ay tinatakan ni Mr. Holborow bilang “isang napakamapanganib na kamalian, at kailangan itong ilantad agad.”

10. Dahil personal kong kilala si Dr. Black, tiyak akong hindi ninais ng mapagbiyaya at mabait na ministrong ito na ilarawan nang mali ang mga “Brethren.”
11. Akin ang pag-italiko. H. A. I.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.